

VI

პარი შექვესა

ყარამანიანი

სპარსულიდან ქართულად ნათარგმნი, სახლთხუცის და
სარდლის თავ. დავით ორბელიანისაგან. „საამოთ სა-
სმენელი“.

მესამე გამოცემა საკუთარის რედაქციით

დ. ლაზარევის-მიერ.

თ ი ფ ლ ი ს ლ.

Типографія С. М. Лосаберидзе. || სტამბა სპირიდ. შიხ. ლოსაბერიძისა.
1914.

შ ი ნ ა - ა რ ს ი

ამბავი ყარამანის შვილისა ნარიმანისა.—ამბავი ყოვლის შირვანისა.—
ამბავი ქუჩუკ-ყარამანისა.—ამბავი ყარამანია ქალაქის აშენებისა და ყარამანის
დაბრმავებისა.—აქ დაბადება ყარამანის შვილისა ნარიმანისა, სარვიხურამანისა-
გან.—აქ ყარამანისაგან აშენება ქალაქისა.—აქ ყარამანის დის-წულის ყოვლის-
შირვანის მოსვლა.—აქვე ყარამანისაგან გამოცდით ბრძოლა და იმისი ძლევა—
აქვე ნარიმანის უკუდგომა, ყარამანია ქალაქში შესვლისა, და ნარიმანისაგან
ყარამანის ბრძოლა, აქვე საჰმანისა და ნარიმანის ბრძოლა—აქვე ნარიმანისა და
ყოვლიშირვანის ბრძოლა, ყოვლიშირვანისაგან ნარიმანის შეპყრობა და ყარამანის
შერიგება.—კვალად ყარამანისა და ნარიმანის ამბავი.—აქვე ყოვლიშირვანის
მოსვლა, ყარამანის მოსახმარებლად, მისგან ნარიმანის დამორჩილება და ყარა-
მანთან შუამავლობით, ნარიმანის შერიგება.—აქ ეშმაკისაგან ყარამანის გამოცდა
და ბურჯ-ვეზირისაგან მისი მოძღვრება.—აქვე ყარამანისაგან შეცვლა ზანგაჟ;
გამოსაცდელათ სარვიხურამანისა, ნარიმანისა, გარსაშიბისა და ყოლიბანისა.—
ყარამანისაგან მათი ძლევა, ნარიმანის შეპყრობა და წაყვანა.—აქ ნარიმანის
ამბავი, ოდეს უჩინო შეიქმნა, ხოჯა-მერაბს ეშვილა და მრავალი სახელოვანი
საქმეები ჰქმნა, რომელიც დარაბ ფალევენი მოჰკლა და ხელმწიფისა ვისიმე ქა-
ლი უსნიარა ცოლად შეირთო.—კვალად ყარამანის ამბავი.—აქვე ნარიმანის მო-
სვლა თავის ცოლით და შვილით, ქუჩუკ-ყარამანით.—აქვე ყარამანის გამოცდა
ეშმაკისაგან და ყარამანისაგან იმისი შეურაცხ-ყოფა.—აქვე ყარამანისაგან წასვ-
ლა, ჰაზარ-ექდასტის საბრძოლველათ, რომელსაც ათას ერთი ხელი ჰქონდა და
გზაზედ მრავალი მწუხარების შემთხვევა.—აქვე ყარამანის წასვლა ჰაზარ-ექდას-
ტისაკენ, აქვე ჯადოების ამბავი ჰეიყნუსარას, უყნუსარის და ხეთუსანარასი: რო-
მელთაც ყარამანი დააბრმავეს.—ამბავი უმაინ-ფერიის გამოხსნისა და სხვა მრავალ-
ნი სასიამოვნო ამბავი.—კვალად მცირე რამ ყარამანის ამბავი.—და მცირე რამ
საჰმან-ადამ-ზადის ამბავი.

მეფის კარის სურათები.

1. ხოსროშინისა და მისრების ბრძოლა.
2. ურამნის დაბრუნება, ჭეუნუსკას, უენუსკას და ხეთუსანუსკას ჯადებისგან.

პარტი მუშაკებსა

ყარამანიანი

ამბავი ყარამანის შვილის ნარქიმანისა, ამბავი ყოვლი-შირ-
ვანისა, ამბავი ქუჩუკ-ყარამანისა, ამბავი ყარამანია ქალა-
ქის აშენებისა და ყარამანის დაბრძანებისა.

იმ ჟამად, უშანგ-ხელმწიფემ რომ ინდოეთი ყარამანის შემწეობით
დაიბურა და მტერნი სრულიად დაიმორჩილა და წინააღმდეგი არავინა ჰქუან-
და, მაშინ უშანგმა იხება დეშტი-გიოთხადში წასვლა თავის შამის სანახა-
ვად და ბრძანა რომ ეს ქვეყანა ყარამანისთვის ჩამიბარებიათ. და თუ შე
იქ მოგვუდეს, ყარამანისთვის მიმიღოცავს ჩემი ტახტი და ხელმწიფობათ.
ესე რომ ბრძანა მაშინვე წასვლის სამზადისში შევიდნენ, სარგისურამანს
უთხრა, ვიდრე ყარამანი მობრძანდებოდეს, ინდოეთსა და ერანს შენ უნ-
და მოუარო და რაცა მშვიდობით მოვიდეს, ღებინსა და შექცევას იმყო-
ფებოდეთ. შემდეგ შეიყარა ჯარი, უშანგ-ხელმწიფემ, ჩვიდმეტ ას ათა-
სამდე, ერან-თურანელნი, ხომალდებში ჩასხა და დეშტი-გიოთხადისაკენ გა-
ემგზავრნენ.

ყარამანმა ჯინისტანში სახელგანთი საქმეები ჩაიდინა და შემდეგ წა-
მოსვლა დაპირა, შეიტყო რომ სარგისურამანი უშანგბათს ბრძანდებოდა.
ყარამანმა იქაური საქმეები ყოველივე კეთილად განაცო, შემდეგ იმათ
ქველას გამოესალმა და წამოვიდა, რამდენიმე თვე ვლო, მაგრამ უშანგ-
ხელმწიფეს არსად შეხვდა, ისე ზღვაში მომავლობით უშანგბათს მოა-
ტანა: რადესაც სარგისურამანმა ყარამანის მოსვლის ამბავი შეიტყო, დიდ
მზიარულებას მიეცა და წინ მიეკება. ყარამანი უშანგბათში მობრძანდა თუ

არა უგეჯა საქმეს რიგზე განაკება და თვითონ მხიარულად მარადის მეჯღისში იმყოფებოდა. შემდეგ უმანგ-ხელმწიფესაც აცნობა თავის უმანგბათში მოსვლა, რასაკვირველია უმანგსაც დიდათ იამა და მწუხარება იმის გულში აღარა იყო რა.

როდესაც უმანგ-ხელმწიფე თავის ფალეუნებით ხომალდებში ჩასხდნენ და დეშტი-ვიფხადისაკენ გაემართნენ, თვრამეტი დღე ზღვით იარეს და მეთრხრამეტეს დღეს—ერთს კუნძულს მიაღწენ და იმ კუნძულს გარდმოხტნენ, უმანგის ჯარმა მთელი ის კუნძული მოვლო მაგრამ ერთი სულდგომული ვერ იხილეს და მუნ განისვენეს. რა დღეს გათენდა, ამათკან მოსხლეტილი თრმირი ხომალდიც მოვიდა და იგინიც ამათთან გარდმოხტნენ. რა უმანგმა და მუნ მეოფთა იხილეს დიდ მხიარულებას მიეცნენ, მაშინ ხელმწიფემ გარდანქემანს უბრძანა: „აბა ჩემო ერთგულო და ერთსულო გარდანქემანო! ყოველთვის ცხადი ყოფილა ჩემ წინაშე, ყოველი ქვეყნის ამბავი, თუ ავი თუ კარგი, მაგრამ ამ კუნძულის ციხეებისა და აქ მეოფთ ამბავი კი ვერა ვცანით რა და ამაზედ დიდათა ვწუხვარ“.

გარდანქემანმა რომ ესე ბრძანება მოისმინა, მდაბლად თავი დაუკრა და მოახსენა: „მე მონა თქვენი გარდანქემანი, ამ წამსვე მივდივარ, ჩემის ხელმწიფის სამსახურში, ან აჭურ უგეჯა ამბავს გაუწიებთ ანუ ჩემ თავს თქვენ ჭირისანაცვლოთ გაგზადი“. გარდანქემანი მაშინვე თვისსა ბინას მივიდა ზანგის (შავი არაბის) სახელ შეიცვალა, მივიდა და ხელმწიფეს თავი დაუკრა, ვინც გარდანქემანი იმ სახით იხილეს, გაჭკვირდნენ, ასეთი სახე დაედო რომ ყოველი კაცი დანახვით ჰკრთებოდნენ. ხელმწიფემ რომ ესე იხილა ჰკითხა: გარდანქემანო, შენი მაკ გვარ შეცვლის წადილი რა არისო? გარდანქემანმა მოახსენა: ხელმწიფეო, ზანგის ციხეში შესვლას ვაპირებ, თუ ამ სახელ არ შევცვლილო და თუ იმათ ზანგი არ ვეგონო, მაშინვე მომკლავენ, ანუ შემჭამენ; რა ესე სიტყვა დაასრულა ხელმწიფეს თაყვანი სცა, ახსენა სახელი ღვთისა და იმ ზანგთა ციხისაკენ გაემართა და იმ ციხის ძირს მივიდა და ციხე გაშინჯა, დიდ განკვირვებას მიეცა, იგი ციხე სულ ოქროს აგურით იყო ნაშენი, ასეთი მაღალი იყო რომ კაცის თვალი ვერ შესწვდებოდა. გარდანქემანმა იგი ციხე სრულიად გაშინჯა და დიდად ჰკვირობდა და თავსა თვისსა უთხრა: სწი თავო ჩემო, სრულიად მოკივლია ზღვა და ხმელი მაგრამ ამისთანა საკვირველება არა გინახავსრაო! იმ ციხის შენობა ესე იყო, ერთი დიდი მთა აღმოსავლეთიდან იყო ატანილი და მეორე დასავლეთიდან, საშინელი მაღალნი იყვნენ, ამ ორ მთას თავები ერთმანეთს

მიუბრუნებინათ, სამხრეთის და ჩრდილოეთის კლდეები, აქრისავით ბჭევიანად
 ჯებდნენ. გარდანქეშანმა ბევრი უტრიალა რომ კარი ეზოვა, მაგრამ ვე-
 რა ჭეშოვა, ჩრდილოეთის მხრისაკენ რომ მოაუარა, შეხედა ნახა რომ გა-
 ლავანი საშუალო სარტყელსავით რაღაც შემოეფლოთ და ქინკურები დაე-
 ტანებინათ, იგივე აქრისავით ბჭევიანავდა, ქინკურს ზევით ორმოდღა-
 რვა თანჯარა და კარი ჭქონდა, მაგრამ იქ ასვლის წამალი ვერა ჭეშოვა,
 საგდებლის გდებას ლამობდა მაგრამ ვერც ის შესწვდებოდა.

გარდანქეშანი დიდის მწუხარებით უკუიქცა და სთქვა: ვაჰ შე ჩემო
 თავო, ამდენ ხან ჭეშოვანზე გამოჩენილყო, ახლა კი რა უბრალოთ გინდე-
 ბა სახელი, ზღვასა და ხმელში ისეთი ამბავი არა ყოფილა რომ შენ არ
 შეგეტყოს და ამ ციხის ამბავი კი ვერა შეიტყუარა და სირცხვილეული
 უკან ვბრუნდები ხელმწიფესთან. ამისთანა თქმულებში რომ იყო, ძილი მო-
 უვიდა, სიზმარი იხილა, ერთმა ბრწყინვალე ქალმა იმ ციხეში შესვლის
 წამალი ასწავლა, რა გარდანქეშანმა გაიღვიძა მაშინვე მოვიდა იგი ციხე,
 ერთი თანჯარა იხილა რომელსაც საგდებელი შესწვდებოდა, ახსენა ღმერ-
 თი და საგდებელი შესტეორცნა, იმ თანჯარას მოსდვა და გარდანქეშანი
 საგდებელს აეზიდა და ზე ავიდა ვითარცა კაკაბი და იმ თანჯარასთან
 დადგა მცირე ხანს ყურბი დაუგდო, მაგრამ არა მხრიდამ ხმა არ მოის-
 მოდა, შეშინდა და სთქვა: თუ შევიდე, ვაი თუ დამინახოს ვინმემ, თუ
 არა და რა ვუყოფო, ძლიერ შეწუხდა და სთქვა, ამბის უცნობლობას სი-
 კვდილი მირჩევენიაო, მოიღო ბასრი, ნაჯახი და ის თანჯარა გამოიღო,
 რა შიგნით შეიხედა, ერთი უცნოთ ნაშენი სასახლე იხილა, იმასაც კე-
 დლის აგური სულ აქრისი ჭქონდა და კირის მაგიერათ შიდარი ვერცხ-
 ლი ემუშავებინათ. რა გარდანქეშანი შიგნით შევიდა, ნახა რომ ეს სახ-
 ლი უცნოს საფენით იყო მოფენილი, — ტახტი იდგა და იმ ტახტზე
 ერთი ზანგი იწვა და ეძინა, ისეთი საძაგელი რომ იყო რომ მნახავთ შე-
 ეზარებოდათ — და იმ ტახტის ძირს, ექვსის ჯაჭვით შეკრული ქალი ეკ-
 დო მშვენიერი შებნედილი, რა იგი ქალი იხილა, დიდათ შეებრადა და
 იმ ზანგისაკანაც შეშინდა; თვისი ქამანდი მუნ თანჯარას მოზღო და
 კვალად ძირს ჩავიდა, თავის ხანჯალი კარგად გადესა და ზე ავიდა, რა
 ავიდა იმ საძაგელს თავი ტანიდამ განუშორა და გუმბათის ოდენი თავი
 მიწაზედ დაგდო, მივიდა იმ ქალთან ახსნა და მოასუფიერა, რა ცნობას
 მოიყვანა ქალმა დიდათ ამოიხსრა და აქეთ-იქით მიიხედ-მოიხედა, ნახა
 რომ თავს ერთი შავი ზანგი ადგა და სისხლიანი ხანჯალი ხელთ უშე-
 რია, ქალმა რომ ნახა იგი ზანგი თავმოკვეთილი და რუსუებრ სისხლი
 სდის, ადგა თუხზე და ხანჯალმ-ჭერალ გარდანქეშანს თავისი სცა და

მოახსენა: „აჲ ფაღვეანო, ვითარცა თქვენ ამ საძაგლის ხელიდან დამის-
სენ, ღმერთმა აგრეთვე შენი საქმე წამართოს კეთილათ და შენი სახე-
ლი აღიდოს“. გარდანქმეანმა ნახა რომ ის ქალი დასაუწყეთის ენით ლა-
შარაკობდა, ჰკითხა: მნათობო, თქვენ ვინა ხართ და სადაური? იმ ქალმა
კვალად ამოიხსრა და მოახსენა: „მე საწყალობელი, მადუქუმის ხელმწი-
ფის ასული ვარ და სახელად გულამერი მეწოდება, მამაჩემს ჩემის მე-
ტი შვილი არა ჰქვანდა და ამიტომ ძლიერ მანებივრებდა, ერთს დამეს
ძილად ვიწვევ, ერთი გრგვინის ხმა მომესმა, რა თვალი ავახილე ვნახე
რომ ერთი საძაგელი ჩემს საწოლს შემოვიდა და მითხრა: სტეი, ქვეყნის
მნათობო, რა შენ გინილეო, ჩემი გული გაარშოიდა, მოდი და ჩემს
სამეფოს წავიდეთო, ესე სთქვა და საუელის ხელი ჩამავლო, მოახლედ
შეძახება მოვინდომე, მაგრამ რაღაც თილისმა მიუო, შემოილოცა, შემო-
ბერა და მუისვე უცნობო ვიქმენ, შემდეგ რომ თვალი გავახილე, ერთს
უებარს წალოტს ვივარ კოშკსა შიგან მწოლარე, როდესაც იმ მალად
გოშვიდამ-ათხსავე მხარეს გარდავიხედე, ასეთი ბადი ვინილე რომ იმა-
ზე უკეთესი არა მინახავსრა, იმის ნაყოფის ნახვა, მნახველთ სიღრცხ-
ლეს შემატებდა კოშკთან ერთი აუზი იყო გაკეთებული რომელიდანაც
უკვდავების შადრევანი გადმოდიოდა, იმ შადრევნის ნახირზე აქრის
ტახტი იდგა და უცნო საფენით იყო მოფენილი, ამიუვანა და იმ ტახტ-
ზე დამსვა, რა ჩემი თავი ისე ვინილე დიდ შიშსა და განკვირვებას მი-
ვიცი. რა იმ ტახტზე ვიჯექ ვნახე ერთი უცნო და მშვენიერი კაცი შე-
მოვიდა და დასაუწყეთის ენით სალაში მომცა, მეც სალაში ჩამოვართვი,
რა ესე მშვენიერი ერმა ვნახე, ჩემი გული იმას შეეცრფო, რა მან ჩემ-
გან მოწყალების თვალთ მიხედვა ნახა, მოვიდა გვერდით მომიჯდა და
თავაზიანი სიტყვებით ბოდიში მოითხოვა და მითხრა: „შენის აჲ მოყვა-
ნისათვის ნუ გამირისხდებიო“. რა ესე მოვისმინე, ვკითხე: ფაღვეანო,
ვინა ბრძანდებით და ან აჲ თქვენ ვინ მოგიუვანათ მეთქი?

იმან მომიგო: მე დიდებულის ვისმეს შვილი ვარ, სახელად ფარის-
სარჯანი მქვიანო და დიდებული ხელმწიფე ვარო, მე რამდენისამე ჯი-
ნის დიდებულებით და ფაღვეანებით, ჰქარში შეგაქცეოდი ვნახე რომ ერ-
თი ჯადო ქვევრზედ იჯდა და მოდიოდა, დავიჭირეთ ის ჯადო და მოვ-
კალით, იმ ჯადოდამ შენ ამოგიუვანეთ, რა შენ გინილე შეგატყუეთ რომ
აღამის ტომი იყავო და დიდებულ ვისმის ასულსა ჰკავდიო, მაშინ ჩემი
გული დიდად შეგეცრფო, მაშინვე უბრძანე ჯინთა და აჲ მოგიუვანე-
სო, ეს ბადი ჩემი შესატყუარია, ხან-და-ხან აჲ მოვალ, ვილხენო და შე-
გაქცევიო. მე საბრალდომ რა ესე მოვისმინე, მართალი მეგონა, მეწადა

რომ მივსულავი და ფერხთ მოვხვევდი, მაგრამ მოთმინებას ვეცადე და არ გაუნამუსდი, იმ ჟამად მოვიდა და ჩემს კაცსაც ღამობდა— პირი-ღამ ასეთი სიმურაჲე ამოსდიოდა რომ სიკვდილად მივიწურე, მაშინვე ვსტან რომ ის ჯადო იყო და უთხარ: ფაღვეანო, ეგ შენ კაცობას არ ეკადრება მეტქი, მოდი მამჩემს ჩემი თავი ცოლად სთხოვე და შემდეგ როგორც თქვენი ნება იუას ისე ჰქმენ მეტქი.

მან მითხრა: მნათობო, მამა-თქვენი მეფე არის და დიდებული ფაღვეანი, მე ის ნებით შენს თავს არ მომცემსო, მოდი შენ დამმოხილდი და რომელიც შენი საწადელია იმის აღმსრულებელი ვიქნებიო. რა ესე მოვისმინე, შევიტეე რომ იმას არც ძალით და არც ნებით არა გაეწეობოდა, მოვახსენე და შევეხვეწე, ჯინისტინის ხელმწიფევე, შემობრალე მეტქი და შეიღის დღის ჰემანი მომეც და შემდეგმად შენი ნება ასრულდეს მეტქი. რა ესე მოისმინა ჩემგან, იმანც ნება დამართო; შემდეგ მეჯლისი ბძანა, მეჯლისის შემდეგ საღამოზე შემილოცა და გავიდა, მე მაშინვე უცნობო შევიქმენ და დავეცი, არ ვიცი რამდენი ხანი ვიყავ უცნობოთ, რა თვალთ გავახილე იგივე ტახტი ვნასე და მითხრა: ადგე ვილხინოთო, რა ღვინსა და სმას შევიდა, ერთი ბასრი ხანჯალი მქონდა, ასეთი დავეცი გულში რომ ერთი მოკავალი გულში გავაფლე, იმ წეუელმა ერთი ამოიკუნეს და პირქვე დაეცა, რა იგი წეუელი წაიქცა ადარც ის ტახტი გამოჩნდა და თვითონაც ერთს შავს ქვასავით ეგდო, იგი ბადიც განქარდა და ერთს ვერანას ალაგს საშუალ ერთი კოშკი იდგა იმ კოშკის პირდაპირ, ერთ ქვასად რამდენიმე ფაღასი ეივისა იმ ქვის ძირს მცირე წყალი გამოდიოდა და სხვა არაფერი იყო. რა იმ წეუელს ხეუელს დავხედე საზაროდ კმა იყო, წვერ-უღვაში და წამწამი ერთმანერტში გართხმული ჰქონდა, ასეთი შავი იყო ვითა ხანგი, იმის უსაძგელსა კაცის თვალი ვერ იხილავდა, იგი წეუელი მწარეთ კვინსკდა ახლოს მიველ და რამდენიმე წიხლი ჩავახილე თავში, რა თვალი აახილს და მიხილს მითხრა, აი შე თმა ასაკვეცო, ეს რა საქმე მიყავ? ხომ სიცრუვით მამატეე და ასე უეცრად მომკალა, მე უთხარ, შე წეულო ჯერ ხომ არ მომკვდარხარ რომ მუყედრი, შემდეგ იმ ჯადოს თავის სახელი ვკითხე, მან მითხრა: ტეი, შე თმა ასაკვეცო შენ ხომ ეს საქმე მიყავ, აბა ნახავ ესლ რა საქმე მოვა შენს თავს: მე მრავალი შეგირდნი მიყვანან, რა მოვლენ და მკვდარსა მნახვენ, შენ მრავალ სატანჯელს მოგაუენებენო. თუ გინდა ჩემი სახელი კაცო, მე სახელად ჯაბილ-ჯადო მქვინაო, მრავალი ხელმწიფენი და ფაღვეანნი ჩემის ხელიდამ შეძრწუნებულან და შენი ხელმწიფეთ ხელმწიფე მამაც კი შემიდრწუნებია მრავ-

ვალჯერ, იმას ერთი ვეზირი ჰყვანდა, სახელად სამუ ჰაქიმთ, ეწოდებოდა, იმ სახელ გაწყვეტილმა ახის ჯადოს რაები უყო, ჯადოსანნი ფაქივანნი სულ გაწყვეტიტა, მე იმათის სისხლის ასადებათ მოველ და შენ მოგიტაცე, ჩემი წადილი ესე იყო, რამდენსამე დღეს უნდა შენთან შექტეულყოფიყ, შემდგომად უნდა მიმეყვანე და მამიშენის წინ უნდა მომეკალო: მაგრამ ვაჰ, რაჟენა ახლა, შენმა ენამ ესე მაცდინა და მომკლა. ესე სთქვა და მრავალს ლანძღვას მოჰყვა, მაშინ მე მსწრაფად ხანჯლით თავი წარვკვეთე და შიშით იმ ადგილიდამ გამოველ და ერთს ზღვის ნაპირს მიველ, შეიდი დღე და ღამე მშვიერმა და მწყურვალემ ვიარე, და თურმე ამ სასახლის პირის-პირ გულს შემომეროდა და ახლა ეს წყეული ზანგი რამდენიმე ზანგით თურმე ნადირობს და ზედ მომადგა, რა ვენახე, დიდის სიფარულთით გამარშოებოდა, წყალი დაესხა და ჩემი თავი მოვებრუნებინე, რა თვალი ავახილე ვნახე რომ ერთი დასტა ზანგი თავს მადგა, მეტის შიშშილით სიტყვის თქმა აღარ შემეძლო, ხელით პური და წყალი ვანიშნე, ცოტა პური და ხმელი თევზი მომიტანეს, ვჭამე და მოვსულეიერდი, შემდეგ ამ წყეულმა ბრძანა და ამ სასახლეში მომიყვანეს. ამ წყეულს თურმე თავის საკადრისი ბებერი ჯადო ჰყოლოდა, სახელად აჯღენ-მარდუხორმს ეძახდა; ის თურმე ავთ კამბარეო და აღამიანის ხორცს თურმე საჭმელად თხოულობდა, მე რომ დამინახა, უბრძანა, ეგ დაკალითო და შემიწვითო, რამდენიმე კაცის მჭამელნი მომცვივნენ დასაკლავად, რა რომ ამან ისე იხილა, წამართო იმათ ხელიდამ, მიმიყვანა და ტახტზე დამსვა, შემდეგ ავადმეოფს ამხავი მიუტანეს არ დაგვანებო. მეტის მწუხარებით იმ ჯადოს სული კასცვიდა. შემდეგ ამან ერთს დღეს თავის საწოლს მიმიწვია და ენება რომ ჩემთან ეჭორწინა, მე საწყალობელი მიველ მუხლს მოვეხვიე და ორმოცის დღის პაემანი ვთხოვე, მე რომ შეწუხებული მიხილა იმანაც ნება დამართო; რამდენსამე დღის უკან, ამათ ერთი მტერი მოუხდათ, სახე მაიმუნს უგვანდათ და კბილები ღომის ჩანკს, სამოცის მწერთის მჭანებელნი იყვნენ, მამაღთა თავი ორი ჰქონდათ და დედაღთა ერთი, იმოდენათ მრავალნი იყვნენ რომ ზღვასავით ღელავდნენ, ამ მხედთ ორ-ორი ფრთა ჰქონდათ, ეს ზანგები გაეკებნენ და საკვირველი ომი კარდაიხადეს, ეს ზანგნი რაკორც ხმელზე, ისე ზღვაზე დარბოდნენ. ამ ციხეში ორმოცჯერ ასი ათასი ზანგი იყო, გავიდნენ და სულ იმათგან ამოსწედნენ და ორმოც ათასი ძლივს გადაჩნა. შემდეგ ისინი ამ ციხეში გამაგრდნენ, ისინიც გარს შემოერტყნენ და დიდს მწუხარებაში ჰყვანდათ, დღეს ერთს თამაშად გამოველ, რა მიხილეს მოვიდნენ და არაბულის ენით სალაში მო-

მტეს და მითხრეს: ჭეი, ქვეყნის მნათობო, შენ ამ წყუელის ხელში სა-
იდგან ჩამოვარდნილხარო? მე ჩემი თავის გარდასვადი უამბე იმთაც მი-
თხრეს: მნათობო ნუ შესწუხდებიო, შეწევნითა ღვთისათა რომ მოგბრუნ-
დებით ამათ ხელიდამ გაგათავისუფლებთო.

რა ესეთი იმედი მამტეს, მე ვკითხე, ძმანო თქვენ რომ არაბის
ენას ლაზარაკობთ რომელი ღმერთი გწამთ მუთქი? მათ მითხრეს ჩვენ
ადამის სარწმუნოებაზედ ვდგევართო და ამიტომ ჩვენ ადამიანი ძლიერ
გვიუფარსო. მაგრამ ერთი მტერი გვეყავს ღვთის ბრძანებით იქ მივალთ,
იმ ჩვენ მტრებს სახელად მანისარი ჭქვიანო, რომელთა თავი თევზისანი
აქვთო: ესე სთქვენს და აიყარნენ წასასვლელად. იმათი წასვლა, დღეს
თორმეტი დღეა რაც ზანგები დახრცეს, ცეცხლი შეუკიდეს და დაწვეს,
იმათ კი თავიანთ მკვდრები თან წაიღეს.

ქალმა რომ დასრულა გარდანქეშანი წინაშე ლაზარაკი, შემდეგ გარ-
დანქეშანმა ჭკითხა: ჭეი, მნათობო, ეს ზანგნი ზღვასა და ხმელსა ვი-
თარ იბრძვიანო? ქალმა მიუგო ფაღვეანო, აქ ერთი მდინარეა სახელად
ენებრა ჭქვიან, ამ მდინარიდამ წელიწადში ერთი მხეცი გამოვა, სიდიდით
სწიფოს ოდენა იქნება; იგი მხეცი რასაც ცხოველს ნახავს, მოუკლავს არ
გაუშვებს, იმის მოკლულის ქონს რომ ფეხზე მოისმენ, ამ ქონის შე-
მწეობით ვითარ ხმელეთზედ ისე ზღვაში დადიან და ისე მოქმედებენ.

რა გარდანქეშანმა ესე მოისმინა, დიდს განკვირვებას მიეცა და ქალს
მადლობა მოახსენა. შემდეგ ქალმა უთხრა: ფაღვეანო, ნუ დამიმაკლავ და
სწორედ მიბრძანე, თქვენ ზანგს არა გვეხართ, თქვენ გეტუფობათ რომ
უცხო ფაღვეანი ბძანდებით და თეთრი ტომისას გვეხართ, გთხოვთ მო-
წყალება მოიღოთ და თქვენი ვინაობა მაცნობოთ, თქვენ ამ ადგილს ვი-
თარ ჩამოვარდით?

გარდანქეშანმა უპასუხა: შაბაშ შენსა ეგრეთსა ცნობას, კარგად შე-
მატეე, მე ზანგი არა ვარ, მე დიდის ამდლებულის ხელმწიფის უმან-
გის აიარი გარდანქეშანი გახლავარ, ჩემმა ხელმწიფემ ხელმწიფობა უარა-
მანს უბოძა და თვით დეშტი-უიფხაღში მამასთან მიბრძანდება, ზღვა
ადელდა, ხომალდები დაგვეფანტა და ხელმწიფე თავის ხომალდებით აქ
არის ჩამომხდარი, მე ხელმწიფემ მიბრძანა ამ ციხის ზანგების ამბვის
ცნობა; ბევრი ვიარე მაგრამ ვერა სულდგმულს ვერ შევხვდი, შემდეგ ეს
ფანჯარა დავინახე, ქამანდი ვეროფლე ამ ფანჯარას და აქ ამოვედი. რა
იმ ქალმა ესე მოისმინა დიდ მხიარულებას მიეცა, შემდეგ მოახსენა: ჭეი,
გაჭირვებულთა მხსნელო ფაღვეანო, მე თქვენს მხევალს, ხელმწიფის
უმანგის ამბავი მსმენია, მამიჩემის მეუთე-მეუფისაგან. ამ ჟამად უმან-

ვისთანა ხელმწიფე აღარსად არის, აწ მეც ვმადლობ. ჩემ ღმერთს რომ შეეცდოთ თქვენის ბედნიერების ზირის ხილვა შედირსა. გარდანქმანმა წყალი მოიღო ზირი დაიბანა და ზანგის სხისსკან მოიშალა, ამ ქალმა რომ გარდანქმანის მშვენიერება იხილა დიდათ გაჭკვირდა და ქება შესხსა, გარდანქმანმა ჭითხა: ჭეი, ქვეყნის მნათობო! ამ ციხეში დაშთომილნი ზანგნი სად არიან? თქვენ გეცოდინებთ, ქალმა მოახსენა: თაღევანო, ამათი წესი ეს არის, წელიწადში ორმოც დღეს და ღამეს დაიძინებენ, ისე რომ ვერაფერს გამოადვილებს, დღეს ათერთმეტი დღეა რაც სძინავთ. თაღევანო ჩემი შიში ამ წყუელისკან იყო თორემ სხვათაგან ოქრო არა მაქვსრა, გარდანქმანი და გულმიაბანო იმ ციხილამ გამოვიდნენ და სახერობილის კართან მივიდნენ, კარი გაღეს და ხუთასი აღამიანის ტომში ტუსადი თეთრა ხალხი გაანთავისუფლეს, გულმიაბანომ უგელას ხელმები მისცა ხელში და ზანგების გაწვევითა უბრძანა, მაშინვე მიჰყვეს ხელი და სულ გაწვევით, ისე რომ ერთი ცოცხალი აღარ გაუშვეს. რა ესე იხილეს იმ ქალის სიმხნე, ქება შესხეს, შემდეგ მოვიდნენ ციხის კარი გაღეს და გამოვიდნენ, გულმიაბანომ უთხრა გარდანქმანს, ქვეყანაზედ გამოჩენილთა თაღევანო, რა იქნება რომ ხელმწიფეს მოახსენო მობრძანდეს და ციხის თამაშა ნახოს?

გარდანქმანმა თავი დაუკრა—გამოეთხარა და დილის ნიავსავით მსწრაფლ ხელმწიფესთან მივიდა. რა გულმიაბანომ ესეთი სისწრაფე იხილა გარდანქმანისა, დიდ გაცხობით უჭვრეტდა, შემდეგ იმ ზერობილთაგან—ქალმა რამდენიმე კაცი აარჩია და ხელმწიფის დახვედრის თადარიგში შევიდნენ.

იმ ჟამად ხელმწიფე უშანგი გარდანქმანის დაგვიანებისთვის ძლიერ სწუხდა, შემდეგ ბრძანა: თაღევანო, გარდანქმანი აღარ მოვიდაო, ვაი თუ ზანგების ხელით აუტულა რამე? ამიტომ შეიჭირვებდა და ამ ჟამად გარდანქმანიც ხელმწიფესთან შევიდა, მძიმეთ თავი დაუკრა და ქება შესხსა და თავის თავის გარდასავალი ყოველი მოახსენა. რა ხელმწიფემ და დიდებულთა ესე ამბავი შეიტყვეს, დიდს მზარრულებას მიეცნენ, ხელმწიფემ მაშინვე აურა ბრძანა და ციხისაკენ წაბრძანდა. რა ხელმწიფე თავის დიდებულებით მიბრძანდა, დიდათ გაჭკვირდნენ, იმ ციხის ისეთის სიტურთისათვის, რა სრულად გაშინჯეს შემდეგ იმ ქალის დამზადებულნი ხუთასნი კაცი წინ მიეგებნენ, იმათ შუა ბრწყინვალე ქალიც იყო, მთავარზე უმჯობესი. რა მან ქალმა ხელმწიფე დაინახა, ძლიერ მოეწონა მისი მამობრიული მშვიდი სახე და გაწეობილობა, მსწრაფლ წინ მიეგება და ზირ-მიწა გაერთებით თავიანი სცა და ქება შესხსა, შემდეგ

ხელმწიფე ციხეში შეიწვია, ხელმწიფემ მამობრიულად მოაკითხა, სეზე აზიდა და უბრძანა: ამ წუგულთ ზანგების ამბავი ვით მოხდა? ქალმა მოწიწებით მოახსენა: შვიდის იულიმის მზერობელი ადღეგრძელა ღმერთმა, ასე ნიდაგ ღმერთმა თქვენი მტერი დაამხარ, ვითა ესენი დაემხნენ, და იქაური ამბავი უოველივე მოახსენა. რა ხელმწიფეს ზანგების გაწყვეტა მოხსენდა, მხიარულებს მიეცა მაგრამ ბრძანა რომ მძინარე არ უნდა დაეკონცნათ, მძინარის დახრცვა ცოდვას ნიშნავს.

ქალმა მოახსენა: დიდებულთ ხელმწიფე, ისინი უოველთვის თეთრი ხალხის დიდი მტერნი იუვნენ და ჩვენი ხორცის მჭამელები და დღე-განდღამდის იცით რამდენი სიავკაცე უქმნიათ? თქვენ რათ სწუხხართ ამათის დახრცისათვის? შემდეგ ხელმწიფემ ბრძანა: წასულ საქმეს არაფერი გაეწეობარა. ხელმწიფემ იგი ციხე სრულიად გასინჯა და დიდათ გაჰკვირდა, იმ ციხის მღებიარობაზე. რა შიგნით შებრძანდა და სასახლე იხილა, რომელიც სრულიად ოქროთი იყო ნაშენი. ხელმწიფემ გამკეთებელს ქება შესხა და დიდებულთ მოახსენა: ეტობა აქ ოქროს ზატევი არა ჰქონია რომ სრულიად ოქროთი უშენებიათ. იმ შინჯვაზედ კარისაკენ მიიხედა და რამდენიმე სტრიქონი დაწერილი იხილა, თუ ვისაგან იყო აშენებული, შემდეგ შარიბ-შაჰას ხელმწიფემ სთხვა რომ წაეკითხნა: შარიბ-შაჰამ ხელმწიფის ბრძანება მსწრაფლ აღასრულა, იგი წინ წარსდგა და იგი წერილი წააკითხა და ლექსად ესე ეწერა:

ეიჯან სეიპედან ფაღჰე განუ სარგურას,
ჩუნ გეთურ ბანი ბუნდა ოფხუდის ბინიას.

„სეი, თქვენ ქვეყანაზე მავანთ ფაღეგანთა თუ ღმერთმა თქვენი აქ მოსვლა იხეობს და მოხვიდეთ, ამით შიგნით რომ მეც ერთი დიდებულნი კაცი ვიყავ, სახელად ქურმუხ-შაჰა მეწოდებოდა, მრავალნი ხელმწიფენი მახლდნენ და ჩემის წყალობით რჩებოდნენ, რამდენიმე ციხე ქალაქი ავაშენე, ერთ დღეს ერთმა წუგულმა დეგმა მიდალატა, ერთი დიდებულნი სარდალი და ფაღეგანი მომტაცა, გამოუდგე შვიდი წელი ვსდეთ და ვერას ალაგას მისი უოფა ვერ შევიტეე, ერთ დღეს ამ ჭალაკში და ამ ციხეში მოვედი და აქა ვპოვე, რადესაც იმ წუგულმა ჩემი მოსვლა იგრძნო, შვიდი დღე და დამე მეობა, შეწევნითა ღმერთისათა იგი წუგული მოგვად და ის ჩემი სარდალი ციხეში ზურობილად ვპოვე. ვნახე რომ ეს ჭალაკი იმ წუგულს აეშენებინა, მე ოცდა ათი გამოჩენილი ფაღეგანი და სამა ათასი კაცი დავაყენე და შვიდი დიდი ქალაქიც ავაშენე და რამდენიმე ციხე, ამ ჭალაკში შეებასა და სიხარულს ვიყავი, ჩემი ცხოვრება ესე გავატარე, მე ამ ცხოვრებისა და დიდების ზატრობმა და-

ვტოვე უველა აქ და ცარიელი წაველ იმ სოფელს. აქ მომსულელნო ხელ-
მწითენო და თალევენო! არ გაამადეთ, იცოდეთ რომ ბოლო სიკვდი-
ლოა“. ესე დასრულდა წერილი.

რს უშანგ-ხელმწიფემ მოისმინა, უველა ეს წერილი, ქურმუხ-ხელ-
მწითეს შენდობა უბრძანა, შემდეგ უშანგმა მოახსენა: შარობ-შაჭას ამ წე-
რილის სმენით შწუხარება მძმეცა, იმიტომ რომ ვერც ის ვცნით თუ
ვისი აგებულა და ან რამდენი წლისაო, შემდეგ ხელმწიფე შიგნით შე-
ბრძანდა, ნახა რომ იმ ციხის საშუალოსკ ერთი სასახლე იყო, რა იმ
სასახლის კართან მივიდა ნახა რომ იმ სასახლის ზეით, რამდენიმე ტა-
უზი იყო წერილი. შარობ-შაჭა ბევრს ეცადა იმ წერილის წაკითხვას მაგ-
რამ ვერ წაკითხა რა ენაზე იყო დაწერილი; რა ვერ გაიგეს, ხელ-
მწიფე დიდათ შეწუხდა, მარჯვნივ და მარცხნივ ჩხრეკა დაწყო, შემდეგ
რამდენიმე სტრიქონი იხილა კვალად დაწერილი, წინ წარსდგა შარობ-შა-
ჭა და წაკითხა: ესე ეწერა: ჭეი, შენ ქვეყანაზედ გამოჩენილო საზღა-
ლო! მე ქურმუხ-შაჭა, მოველ და ამ ალაგას შენობა ჩამოგატე. ამ ცი-
ხისა და გალანის გამოკეთებული ვერ შევიტეე ვინ იყო, რამდენიმე წე-
ლი მოვიცადა ამ საქმისთვის, მაგრამ კვალად ვერ ვსცან ეგ წერილი
თუ რა ენაზეა დაწერილი და ვერც მაგის წამკითხავი ვხევე. მე თვითონ
სამოცდა თორმეტი ენა ვიცოდი, მაგრამ მაგ წერილისა ვერა ვსცანა.
ამაზე ვმწუხარებდი. შემდეგ ერთ დამეს მრავალი ვილოცე და დმერთს
შეესტირე ჩემის ცოდვილის ჰირით, იმის ცნობისთვის, ვნახე რომ
ათხი ანგულაზის სახენი ჩემს ხალგათხანაში შემოვიდნენ, სალაში მო-
მცეს და მითხრეს: ქურმუხ-შაჭავ! ადე მადლა ავიდეთ და იმ წერილის
ამბავს გიამბობთ, შემდეგ იმათ ავეუვ, მივედით იმ წერილთან და ათ-
ხისაგან ერთი წინ წარსდგა და იგი წერილი წაკითხა, მომიბრუნდა და
მითხრა: ქურმუხ, ესე სწერია, „მეც ერთი ამადლებული ხელმწიფე ვიყავ,
სახელად სულეიმან-ხარიფი მერქვა“. ქვეყანაზედ სამასი წელი ვიცოცხლე
და ხელმწიფობით, სამოცდა ათჯერ ჩემ წინააღმდეგს ხმალი ვეც დავი-
მორჩილე. შემდეგ ჩემის დიდებულებით და თალევენებით ამ კუნძულს
მოვედი, ვნახე აქ ერთი მდინარე წყალი სდიოდა, სამ წელში ერთხელ
ადიდდებოდა და რასაც ის წყალი მოხვდებოდა კლდესა, ქვასა თუ მიწა-
სა, აქროთ გადაიქცეოდა. მაშინ უბრძანე ჩემს ჯარს, ეს ციხე სასახლე
ხალსის აქროთი გაეკეთებინათ, მასვე წამს ამისრულეს, რა დავასრულე,
ას სამოცდა ათი წელი აქ დავყავ და ამის ჭავა კარგათ მომიხდა. მხო-
ლოდ მე ამასა კთხოვთ რომ ვინც ჩემს შემდეგ ამ ციხე ქალაქს დაე-
შატრონოთ, ნუ გაამადებთ თორემ თქვენც ჩემსაებრ გაუხარელი წახვალთ.

რ იგი თარღი იანგარიშეს, შერდას სამოცდა ექვსი წელი გასულ-
იყო. შარიბ-შაჰამ უშანგს ესე მოახსენა და უშანგიც თავის ცოდვის მი-
ტყუებას ღმერთს ევედრებოდა, მაშინ სცნა რომ ეს სოფელი არავის შე-
რჩინია, ამისთვის ღმერთს მაღლობდა. შემდეგ გულმიაბანო წარუძღვა
ხელმწიფეს და სასახლეში შეიფანა. რაც შეეძლო ხელმწიფეს კარგა და-
ხვდა. უშანგ-შაჰამ უბრძანა: ქვეყნის მნათობო გულმიაბანო, შენი წადი-
ლი რა არის? თუ ისურვებ შენს სახლში გაგკზავნი და თუ ინებებთ ამ
ჩემ ფაღვანებში რომელსაც მოიწონებთ იმას შეგერთავ, რომელიც შენი
სურვილი იყოს ის გამომიცხადე.

ქალმა მოახსენა: ხელმწიფეო, აქედამ ჩემს ქვეყანაზე წლის სავა-
ლია, ვიძიებო რომ კვალად განსაცდელი არ წამეკიდოს და არც შემე-
ძლიან მე თქვენს სამსახურს მოვშორდე: მხოლოდ ამას გემუდარები, რა-
მელიც თქვენი ნება იყოს ის აღსრულდეს, ვისაც ტენებოს იმას მიმეცი-
თო. მაშინ წინ წარმოსდგა ზოაჩი, თავი დაუგრა, თავუანი სცა და იგი
ქალი სთხოვა, უშანგ-შაჰამ მძიმე ხალათი უბრძანა და ქალიც იმას მისცა.
იმ დღესვე ხელმწიფემ უცხო ქორწილი გადაიხადა, შემდეგ რამდენიმე
ჯამი იქ დაჰყო და რომელიც ხომალდი იყვენ დათანტულები ეგულა იმ
ჭალაკში შემოიკრიბნენ. რა ხელმწიფემ ჯარის სანი ნახა; ოცდა ათი
ხომალდი ჯარით სავსე დაჰკვებოდა, ზოგი დაღუპულიყო, ზოგიც არა
სწინდა, ამაზე ხელმწიფე დიდათ შესწუხდა და იგლოვდა, შემდეგ ნახა
რომ ხოსროვშირის ხომალდიც აკლია თავის ნაქები ფაღვანებით, ამაზე
უფრო გაშოთოდა და ეოველს მხარეს ხომალდები დათანტა საძებნელად
რა შარიბ-შაჰამ ხელმწიფე ესე იხილა, თვითონაც მწუხარებოდა. ხელ-
მწიფემ ხოსროვშირის მიზეზით იმ ზამთარ იქ დადგომა ბრძანა, იმ-
დენა ღაშქარი იქ დადგენ და ეოველ ქვეყნებში დაითანტენ. შემდეგ
სადაც ზანგი იხელთეს ცოცხალი არ გაუშვეს.

აქ საშინელი ბრძოლა მანისრებისა და ხოსროვშირისა.

იმ ჟამად მოგზაურობის დროს რადეს ზღვა აუღელდათ და ხო-
მალდები დათანტა, ხოსროვშირის ხომალდი და ხუთი სხვა ხომალდი ამ
ჯარს მოაშორა და ერთ მხარეს ზღვაში დაკარგა, სამი დღის შემდეგ,
ზღვა ღუგვისიგან დასცხრა, ნახეს რომ ხომალდი საშუალ ზღვისა მი-
ვიადა, ასე რომ არსათ ხმელი არა სწინდა; შვიდ დღე-ღამეს ქარის შემ-
წილობით იარეს, მერვეს დღეს, ერთი კუნძული გამოჩნდა. ხოსროვშირ-
მა ბრძანა: ამ კუნძულისაკენ გაემგზავრეთ, მერხომალდები დიდის ტი-

რძლით შეეხვეწნენ და უთხრეს: ხელმწიფის შვილო, ეს ისეთი საშიში ალბათაა რომ აქ მოსული ხომალდი მშვიდობით ვეღარ დაბრუნდებათ, ამისთვის რომ აქ იმ გვარად მხედია, თევზის თავის მჭობებულნი, რომელთაც მანისრები ეწოდებათ და ამ ადგილს სცხვარობენ; სხვა ფაღუფანთაც ურჩიეს ხოსროვშირს რომ მოვერიდოთ ამ ალბათსა, ხოსროვშირი განუჩინსდა მათ და უთხრა: ისეთი რანი უნდა იყვნენ რომ იმათგან შეეშინდეთ? ვინც ამ ჩვენ საქმეს გაიგებს, რას იტყვიან? ამას იტყვიან, ხოსროვშირი მანისრებისაგან შეშინდა და გამოექცა, აქ სიკვდილი მიჩვენია ამ სიტუვის გაგებას; კვლად უბრძანა ხომალდებს რომ იქით წასულიყვნენ, მეხომალდეთ გლგოვა-ტირლით გაემართნენ კუნძულის მხრავ, მიუახლოვდნენ კუნძულს და გარდახდნენ, ნახეს იგი კუნძული მწირი ადგილი იყო, არც წყალი იყო არც ბაღანი იპოებოდა. ვინც ქალაქი იგი ნახეს დიდათ შეუთქრიახდნენ, გარდმოხდნენ და ხოსროვშირს კარავი დაუდგეს, ხუთასი ათასი კაცი ახლდა, ვეგლანი ჩამოხდნენ, მათში სახელოვანნი ფაღუფანნი მრავალნი ერივნენ, ხოსროვშირმა ჯარი სულ შეშინებულა და უთხრა: წადით ნახეთ აქ სადმე შენობა არის თუ არა და ამბავი მაცნობეთ. მაშინვე ამ ფაღუფანებიდამ მერან-ასფარი ვაფუზ-ფაღუფანი, ხორასნუჯი თამუზ და სხვანი ექვსასნი ფაღუფანნი წარვიდნენ და ხოსროვშირი მათი მაყურებელი იყო. რამდენიმე ჟამი გამოვიდა რომ იმათი ვერა სცნარა, შემდეგ თავის ლაღას თეირდაშტს უბრძანა რომ ოციოდ ფაღუფანი და რამდენიმე დასტა კაცი წაეყვანა და იმათი ამბავი შეეტყო. ესენი გაისტუმრა, რა მცირე ალბათი გაიარეს, ერთი ქალაქი და ერთი ციხე იხილეს, ისეთი მალაღი იყო ციხე რომ ცადა წვეულობო, იმ ქალაქს იქით იხილეს ერთი უზარმაზარე დიდი მინდორი, იმ მინდორს უყრება დაუწეეს, ნახეს ერთს მხრისაკენ დიდი მტვერი ამდგარიყო, ისე რომ ჭარს ესწორებოდა და იმ მტვერიდამ მრავალი ხმები გამოისმოდა, კვილისა და ძახილისა, თეირდაშტმა რომ თვალი დააკვირვა იცნა რომ თავიანთი გავზავნილნი ფაღუფანნი იყვნენ, მაგრამ ერთის მხრიდამ საკვირველნი მტვერი ებრძვიან, ვითარცა ზღვის ქვიშა მათი სიმრავლე არ შეიგდებოდა, რა ახლოს მოვიდნენ, ნახეს იგი მებრძოლნი სრულიად თევზის თავიანთი იყვნენ და ტანი კი კაცს უგვანდათ და ნისკარტი ფრინველისა ჭჭობდათ და ერთ მხარეს ორ-ორი ფრთა ჭჭობდათ, ხან ჭარში ფრინავდნენ და ხან ზღვაში სცურავდნენ, თითო ფაღუფანს რამდენიმე ასი ესვია, ნახეს რომ რამდენიმე ფაღუფანი დაუხოციათ იმათ და სტამენ აგრეთვე სისხლსა სმიდნენ, ვითარცა წყალსა. იმ ექვსას ფაღუფანიდამ ოთხასი მოუკლავთ და შეუჭამათ, ეს დანარჩენნიც შეასვე შეუყრი-

ათ და ასე შედგრად იბრძვიან რომელიც კაცის გონება გაჭკვირდებოდა, ესენიც ისე დადლილან რამ სიკვდილად მიწურულან.

რა თეირდემუტიმ ესე იხილა — სახელი ღვთისა ახსენა და ნარა გასწიეს და შეუტოეს, ისე შედგრად დაერივნენ რამ ის ზღვის ოდენი ლაშქარი მისრებისა ორად გაჭხეთქეს, თეირდემუტმა რომელი ფაღვეანიც ჩაიგდო დაკოდილი შეუხვია, მაგრამ იმოდენა მისრები მოვიდნენ რომელსაც კიცხვი არ შეეკლებოდა, დაიწიეს ბრძოლა, ასე მოისმინეთ ერთი რამ მოკვდებოდა ათასი მოდიოდა. ამათ ფაღველებისა და ჯარისკან მრავალი დახოცეს, თეირდემუტი ცხენიდან გადმოაგდეს და თავიანთ უფროსთან ხელ-ფეხს შეკრული მიიყვანეს. ამ გაჭირვებაში რამ ჩაგვიდნენ მაშინ აცნობეს ხოსროვშირს, ხოსროვშირმა რამ თავისი ლაღის შეხერობა ისმინა ძლიერ განრისხდა და ჯარს უბძანა, დაემზადნით ორმოცი ფაღვეანი და ათას ხუთასი ჯარის კაცი, მსწრაფელ მოემზადნენ, შესხდნენ ცხენებზე და ხოსროვშირთან მოვიდნენ სავა. ბრძოლა იყო იქ მოვიდნენ, ჩახეს რამ თავიანთ ფაღვეანნი სრულიად დათანტუფიყვნენ. მაშინ განრისხებულმა ხოსროვშირმა ასეთი ნარა გასწია რამ მრავალნი მისარნი შიშით მოსწედნენ. შემდეგ ამ მისრებიდამ რამდენიმე ფაღვეანნი წარვიდნენ და თავიანთ ხელმწიფეუ საქსარს მოახსენეს: ჭე! ქვეყნის მშერობულად ხელმწიფეუ! გვიჩარებათ თქვენთვის რამ ერთი რაღაც სულეიერი მოვიდნენ და ჩვენ ბრძოლა დაგვიწიეს, მრავალი დავხოცეთ მაგრამ იმათი უძლიერესი არა გვინახავსრა, წყალობას გთხოვთ დასტერი გვიბოძოთ, მოვიდეთ და სრულიად მოვსრათ.

საქსარმა მიუგო, როგორი სახე აქვთო? მოახსენეს, ზირ-მრგვალნი არიანო, თვალ-წვრილნი და ფეხ-ბრტყელნი, ორ ფეხზე დადიანო და ორ-ორი ხელი აქვთ, როდესაც გაიქცევიან ხოლმე ტანს არ არხევენ ძლიერ — და წყაღვიით მიდიან, ერთი რაღაც უჭირავთ ხელში რითაც სცემენ, შუა გაჭკვეთენ ხოლმე, არ ვიციით სადაური არიან და რა ქვეყნიდამ მოსულნი. საქსარმა რამ ესე მოისმინა, მცირეს ხანს დაფიქრდა და უბძანა: ჭეი, თქვენ უმგზავსნო, ეგენი რასაც თქვენ მანიშნებთ ადამის ტომში უოფილან, იმათგან სიფრთხილუ გმართებთ, თორემ გაგაოხრებენ, ღმერთს იმათთვის ერთი ლოცვა უსწავლებია, „ისმიაზამი“, როცა იმ ლოცვას იტყვიან მაშინვე გამხრევიდებიან, იმათი უოფულოთვის მორიდება გმართებთ, ახა ერთი იმათგანი დაიჭირეთ და მომგვარეთ. მაშინვე თრგვით მოიყვანეს თეირდემუტი. რა საქსარმა თეირდემუტი ნახა, მაშინვე ფიციხელი ბრძანება გასცა რამ სრულიად გაეწვიოტათ ყველანი და არც ერთი არ დაეტოვებინათ ცოცხალი.

რ მანისრებმა თავიანთ ხელმწიფისაგან ბრძანება მიიღეს, უმკრავ-
ლესნი მიესივნენ საომრად, იმოდენა დაესივნენ რომ რიცხვი არ შეიგ-
დებოდა. რ ხოსროვშირმა იხილა იმათი სიმკრავლე, ისე შედგრაღ დაი-
წყო ბრძოლა რომ რომელსაც ლახტს დასცემდა შუა აზობდა, რომელსაც
მხარეს შეუტევდა სრულად დაჭთანტავდა, სხვა ფაქეფანნი ისე მოუძ-
ლურდნენ რომელთაც ცხენით ვეღარ შესძლეს ბრძოლა გარდახდნენ და
ჭკვიითად იბრძოლეს, ხოსროვშირიც ძლიერ დაიდალა და კვალად იწყეს
მშვილდ-ისრით ბრძოლა, მანამ ისარი ჭქანდათ ჭხოცეს, რ ისარი შე-
მოკლათ, ღონეც გამოკლათ. ზოგი ფაქეფნები ცხენითურთ დაჭამეს
იმ წყეულ მანისრებმა.

იმ უამად შირთაზა და ასიმი ოცი სხვა აიარით ხოსროვშირს ახლ-
დნენ, ამ აიართ ნახეს რომ საქმე ძლიერ გაჭირდა, რომელიც სხვათრივ
ასტატობის მეტი ამათი შუეა არ შეიძლებოდა, აიარებმა ის ასტა-
ტობა იმხარეს რთგორც თავიანთ ასტატი გარდახქეშანი ხმარობდა გა-
ჭირვების დრას. მოუხდნენ და ამ მანისრებს სუეველას ნეუთი ასხეს და
ადუღებულნი გოგირდი, შემდეგ წაუვიღეს ცეცხლი და ეს ცეცხლი ერთ-
მანერთს სწვდა და მრავალნი დაწვნენ, რომელიც გასაჭრობად მივიდო-
და იმსაც კედებოდა, ასე რომ იმათ დაწვის ცეცხლის ალი ჭყარს ეს-
წორებოდა. ეს ოცი აიარი ჯარს კარს უფლიდნენ.

რ ცეცხლისაგან ძალა დაუმართათ, რამდენიმე კაიჭენ და თავიანთ
ხელმწიფეს მოახსენეს: ხელმწიფე, ის ჯარი მცირელი-და დაგვრჩაო,
სულ დაუჭამეთო, მაგრამ ერთი რაღაც წითელი მტერი მოუშვეს და იმით
ამოკვეწვიტეს;—თუ თქვენი დიდებულება არ მოკვეშველება საქმე დი-
დად გასაჭირსა გვაქვსო. საქსარმა რომ ესე მოისმინა, დიდათ განრისხ-
და და უთხრა: წყეულნო, ავი გითხარით რომ იმათი ხელიდან სულ გა-
მხრდებით მეტეი. შემდეგ ბრძანა: რაც იმ ქალაქში მანისრები არიან,
სულ ეველა ხოსროვშირის საბრძოლველად მივიდნენო, ხოსროვშირმა
შვიდი დღე და ღამე ისე იბრძოლა რომ თავის დღეში ისე არ გასჭი-
რებოდა რთგორც მაშინ გაუჭირდა, საშინელი სისხლის ღვარები ადგა
ისე რომ მკვდრები მიჭქანდა, აიარნი დიდათ შეწვივნენ ხოსროვშირს
და უათელი უევეს, მაგრამ ზღვას კოვზით ვინ მოკლევდა. ამ ოც აიარ-
თაგან ათი მოკლეს. შირთაზა და ასიმი ასე დაიდალნენ რომ მოძრაობა
აღარა ჭქანდათ, მრავალს ალაგსაც მძიმეთ დაიკოფდნენ, ხოსროვშირსაც
ცხენი მოუკლეს და ჭკვიითათ იბრძოდა, ძლიერ რომ დაიდალა ხოსროვ-
შირი, თმილამ გამოკვინდა და ერთ ალაკ დაიჩოქა და ღვთის ვედრება იწყო.
იმ დრას, ჭყარილამ ერთი რაღაც შავი ღრუბელივით გამოჩნდა,

რომელიც იმათმა უფროდმა ქვეყანა მდიცვა, რა ხოსროვშირმა იმათი უფროდლი გაიგო, ახელა ნახა რომ იმდენი ფრინველი იყო რომელთაც ჭერი მოეცვათ, ცხენის ოდენი სიდიდე ჭქონდათ, თავები ლომებს უგვანდათ, ნისკარტი აღმასისა ჭქონდათ, რა იმ ალაგს მოატანეს, განკისხებულნი მასარებს ეცნენ და შეუტოეს. რა მასრებმა იმათი ხმა გაიგონეს, თითო-თითოთ გარდაიხვეწნენ, მიჭყვინენ ეს ფრინველნი ასე გახადეს რომ სულ დედა აუტირეს, იმ არე-მარეში აღარც ერთი მასარი არ გაუშვეს, ზოგნი ცხენისაკენ გაიქცნენ, ზოგნი სრულიად დაიკარგნენ, იმ ცხენშიც მიუხტნენ, ისე საქმე დამართეს რომ სულ ამოყლიტეს. რა ხოსროვშირმა ესე ნახა, დვთის განგება აღიდა, რომელნიც თაღუვანნიც დაჭრილიყვნენ, წყლული შეუხვიეს და იმ ცხენში შევიდნენ, ხოსროვშირი რომ ცხენის სიხლადეს მივიდა დიდს საგვრირეულებას მიეცა, ასეთი რამ იყო რომ კაცის თვალი უკეთეს ვერას ნახავდა რაც ქვეყანაზე სახე იყო სულ იმის გალავანზე იყო დახატული. იმ ცხენ-ქალაქს შვილი კარი ჭქონდა, უოკელიუ ღია იყო, მასრები არც ერთი არა სჩანდა; შემდეგ შევიდნენ და დაიარეს, მრავალი ხაზინა ჭპოვეს, ხოსროვშირი სიარულით ერთ სულუნის ჰიჩს მიადგა, რაც იმ არე-მარეში მასრები გადაჩრდილიყვნენ სულ იქ დამალულიყვნენ. რა ხოსროვშირმა ესენი ნახა ადრთა მათი დაწვა უბძანა, დაასხეს ნავთი და სრულიად დაწვეს. იქიდან გამობრუნდა და სასახლეში შევიდა, იქ თეირდემტი იხილა და სხვა რამდენიმე თაღუვანნი ჰერობილნი, ესენი ეველა გაანთავისუფლა, ამ განთავისუფლებულებმა რაც შეეძლოთ ხაზინა იტვირთეს და წამოიღეს, ჩასხდნენ ხომალდებში და გაემართნენ, მუნ მყოფთა თაღუვანთა ამ მხეცების მოსვრისათვის და თავიანთ მშვიდობით მორჩენისათვის ღმერთს მადლობა შესწირეს, შემდეგ ოცდა რვა დღე იარეს და ოკანეს ზღვაში შევიდნენ, ხოსროვშირმა მინარასვით რაღაც დაინახა, მენავენი იხმო და იმათაც დაინახვა, რა მენავეთ იგი დაინახეს, მწუნარების ხმა აღმოუტყვეს და მოახსენეს: ხელმწიფის შვილო, ვაი ჩვენს უბედურებას რომ ჩუენი დღე დასრულებულა და აღარაფერი წამალი აღარა გვაქვსარაო, ის მინარა რომ სჩანს, ის მორევაია, რომელშიაც უოკელი ზღვანი იქ იურეზიან, იმ მორევაში მისულის კაცის შველა აღარ იქნებაო, ესე სთქვეს და ეცადნენ რომ ხომალდნი როგორმე სხვა მხრისკენ დაებრუნებინათ, მაგრამ როგორც ისარი შვილდთაგან ტყორცილი ისე გააქანა მორევისაკენ ხომალდნი, ხოსროვშირმა შეხედა ნახა რომ ის წყალი ერთი აღაჯის ტოლა მრგვლად ბრუნავდა და საშუალ მიწაზედ ჩადიოდა, იმისი ხუილის ხმა სამის დღის სავალს გაიგონებდა, იმ წყლის ჰიჩზედ ერთი

კლდე იყო და იმ კლდეზედ ერთი მინარე ქვითკირით იყო შექმნილი, ის იმისთვის იყო რომ შორით მენავენი დარიდებოდნენ, მაგრამ ესენი ცოდვამ და უბედურებამ მოიყვანა აქ. ხოსროვირმა ნახა რომ მრავალი ცარიელი დაშლილი ხომალდები ტრიალებდა, რა ხოსროვირმა და ფალავანთა ესე განიცადეს, მენავეთ უთხრეს: გვიშველეთ რამე, ეგები აქედამ გაწნათვის უფელდეთო, მენავეთ მოახსენეს: ფალავანო, ჩვენი აქედამ გამოხსნა ალარ შეიძლება, თუ არ დვთის შეწევნით. ვეკლანი ღმერთს ვკედრებით, ესე თქვეს და დვთის მიმართ ღოცვა იწიეს.

ამათ ხომალდები ორმოცი დღე იქ ტრიალებდნენ, შიგ მსხდომნი სიკვდილად მიიწურებენ. ხოსროვირი დიდის მწუხარებით ძიხს დაემხო და ღმერთს ვკედრებოდა, ჯერ ღოცვა არ დაესრულებინა რომ, იმ მარკვიდამ ერთი მხეცი გამოვიდა, რა ის მხეცი დაინახეს, სიცოცხლის იმედი გადაიწვევიტეს, მაგრამ ხოსროვირი ღმერთს მინდობიყო და უშიშრად უუერებდა, იმ მხეცს თავი ვეშაშს უკავდა, ტანი კი თევზს; და მრავალი ფრთები ჰქონდა, გამოჩენის უმაღ ისეთი დაიდრიალს რომ იმ ხმის შიშისაგან ნიანგნი და თევზნი ხმელეთს ივლტოდნენ და ეს მხეცი ჰყლავდა. იმ დღეს და ღამეს ზღვას ნადირობდა, შემდეგ ერთი შეისუნთქა და რაც იქ ცარიელი თუ სავსე ხომალდები იყო სულ ჩაყლავა, ხოსროვირისა და ერთ სხვა ხომალდს კარდა, დვთის მოწყვლებამ ის ორი ხომალდი დაიფარა, მეტი ტირილისაგან ხოსროვირი და სხვანი უცნობო შექმნილიყვნენ, რა ცნობას მოვიდნენ ნახეს რომ რაც ცარიელი თუ სავსე ხომალდები იყო სულ ჩაყლავა და წასულიყო.

შვიდი დღის შემდეგ კვლად გამოვიდა და ღამობდა ამ ორ ხომალდის ჩაყლავასაც, რა ხოსროვირმა და სხვათა, მხეცი თავიანთზედ მიმავალი იხილეს, დვთის ვედრება გაახშირეს მხურვალე გულით. ამ ღოცვა-ვედრებაში რომ იყვნენ, ერთი რაღაც გრკვნის ხმა შეესმათ, შეხედეს ნახეს რომ იმაზედ უფრო უსაშინელესი მხეცი გამოვიდა, სახე კაცისა ჰქონდა და სიდიდით ისეთი იყო რომ კაცი თვალს ვერ შეუწვდებოდა, მარჯვენა თვალიდამ მარცხენამდე სავი ალაჯი სიგანე ჰქონდა, საშინლად დაიდრიალს და იმ მხეცს მისწვდა რომელსაც ხომალდები ჩაყლავა, ეს მხეცი გაქცა, რა მან გაქცეული იხილა, ერთი ხელი ხოსროვირის ხომალდს წამოჭკრა და მეორე მეორეს, შესტურდნა და იმ მხეცს დასცდა მაგრამ ეს ხომალდები ას ოცს ალაჯზედ კარდაკდო, მოეწია ამ მხეცს შეისუნთქა და შეეკლავა, ამ საკვირველებასზე ხომალდში მსხდომნი უცნობო შეიქმნენ, გონებას რომ მოვიდნენ, თვისნი ხომალდნი კეთილ ალაგ იხილეს დიდათ გაჭკვირდნენ და ღმერთს მადლობა

შესწირეს; გინც იმ ხომალდში კერძო-მსახურნი იყვნენ, ურეკლნი მო-
იქცნენ, საბოლოო ღმერთს თაყუანი სცეს. ხოსროვირმა უმანგ-შაჰს ხილ-
ვს მოისურვა და ხომალდა იქით გააბრუნებინა.

იმ ჟამად, ხელმწიფე უმანგი ჭაზარიის შთაში ბძანდებოდა და ხო-
სროვირის ამბავს მოელოდა. ხელმწიფე ამ შთაში დაუტოოთ და ხოს-
როვირი ამ ზღვაში, მიმავლობაში. ყარამანისა და სარვიხურამანის ამბავს
გაუწყებოთ.

აქ ყარამანის შვილის ნარიმანის დაბადება სარვიხურამანი-
საკან და ყარამანისაკან ციხე-ქალაქის აშენება.

იმ ჟამად ყარამანი უმანგ-ბათში ბრძანდებოდა და მარადის ღზინსა
და შგებს იყო. რამდენიმე ჟამს შემდეგ სარვიხურამანი დაორსულდა და
ეოლას ვაჟი შვილი, ამისი მსმენელი ყარამანი უზომო მხიარულებას მი-
ეცა და ღმერთს მადლობდა. ახალი დაბადებული ყრმა, ასეთი მშვენიერი
რამ იყო რომ მზესა ჰგავდა, ასეთი სრული იყო რომ ახალი დაბადებუ-
ლი. ორი წლისას ჰგავდა, გულფონობა სახეზედ ეტუებოდა, ამისი ტი-
რილი ცის კრგუნასა ჰგავდა, ყარამანმა დიდი მეჭვლისი გამართა და სარ-
ვიხურამანის მორჩენისათვის მხიარულობდა და ყრმის სადღეგრძელოდ
მრავალი გასცა. ორმოც დღეს ღზინსა და შექცევაში იყვნენ, ორმოცი
დღე რომ შესრულდა, ბრძანა და ყრმა მოიყვანეს, ყარამანმა იგი ემა-
წვილი ჩამოართო, დიდის ალერსით და ბურჯ-ვეზირს უბრძანა: იმ ჟა-
მად ბურჯ-ვეზირი დიდი მეცნიერი კაცი იყო; შარიბ-შაჰს მეცნიერებით
და ვარსკვლავთ მრიცხველობით შეედრებოდა. „ბურჯ-ვეზირმა ამ ყრმას
სახეზე დახედა, შემდეგ მრიცხველობის წიგნი მოატანინა, უსუსური ყრმა
ძიძის მისცა ხელში, ხან წიგნს უეურებდა ხან ყრმასა, შემდეგ საე-
ლოს დაუწყო უერება და სცნა რომ მადლის ეტლის მქონებული იყო;
საბუირანს შეხედა და მოახსენა: ამ სამეცნიერო წიგნით უნდა დაერქვას
„ნარიმანი“, დიდი უმეწყალო სისხლის მღვრელი ფალევიანი იქნე-
ბო, რამდენჯერმე ვათის მთისაკენ საფარი მოუხდებო, დეგოა და ფე-
რით მრავალჯერ სძლეოს, მეტად მოჯაბრე კაცი იქნება, ბევრ ხელ-
მწიფეს ტახტიდამ გადმოაკლებს, საბუირანობის დავასაც დაიწყებს და
მრავალს ქალაქებს გააკეთებს და ამისი გაკეთებული ქალაქი ადარ უნდა
მოიშალოს; უფრო ხანს ინდოეთში დაჰყოფს და მრავალი განსაცდელი
მიადგება, შემდეგ ერთ ქალს გაუარძიოდება და იმის მიზეზით მრავალს
განსაცდელს შეემთხვევა და შემდეგ იმ ქალსაც შეირთავს, ამათ ერთი

ვაჟი ეკლავბთ და ქურგ-ყარამანს დაარქმევინო“. ბურჯ-ვეზირმა ესენ სულ სახის მეტყველებით სთქვა. ყარამანი გაჭკვირდა და უთხრა: გეზირო, ეგ სახელი რომელიც შენ სთქვი მე გულში მედვა.— შემიღებ ერთი მძიმე ხალათი უბოძა და საბოძვარი მრავალი სხვანიც მისცა, სხვა ვინც იქ იუზენ ეგუდას მრავალი უბოძა, მაშინვე ორმოცი ძიძა მოჭკვარეს, დღეში ერთი ძიძა აწოკებდა და სხვანი უგლიდნენ, ისეთი რამ იყო რომ ამდენი ძიძანი ძლივას აძლობდნენ, სხვა და სხვა ძუძუს წოვნის მიზეზი ის იყო რომ უფრო ძლიერი და მშვენიერი გამოვიდოდა, ამ გვარათ და უწიეს ზრდა, ყარამანი და სარგვისურამანი ჯინსა და შუებს იუზენ. ყარამანმა იფიქრა იმ ჟამად და უთხრა: მუნიჯინი რომ ამბობენ ჩვენის შვილისას, რომელიც მრავალ ციხესა და ქალაქს გააკეტებსო და საუკუნოდ დარჩებაო, სჯობს რომ ერთი ქალაქი და ციხე მეც გავაკეთო, ისეთი რომ ჯერ ქვეყანაზედ არ გაკეთებულა იმისთანა.

„რა იმ დამემ განვლო, ინდოეთის ხელფანთ მოუწოდა და უმასხინძლა, რა მეჯლისი მოიშალა, იქ მსხდომთ კალატოთ ყველას თავთავის საფერი ხალათი უბოძა და უბოძანა: ერთი ქალაქი და ციხე უნდა გავაკეთოთო, რომ იმისთანა არა გაკეთებულა იოსრა და არც არავის გაკეთებინოს ქვეყნის ზურგზე“.

რა ოსტატებმა ყარამანისაგან ესე მოისმინეს, თავიანი სტეს და მოახსენეს: სად ინებებთ ციხე-ქალაქის გაკეთებასო? მან უბოძანა: სადაც თქვენ მოგეწონოსო. გავიდნენ და ერთ ალაგ ერთი მდინარე მოიწონეს და იქ დააპირეს. დააუენეს დევები და ორმოცი დღე საძირკველი ათხრევიანეს, მაგრამ იმ ზირობით რომ იმ ციხე-ქალაქს ყოველი მხარე სხვა და სხვა მადნის ქვით ყოფილიყო ნაშენი. ზირველი მწვანე მარმარილოთი, მეორე თეთრი მარმარილოთი, მესამე მხარე შავით, მეოთხე ყვით-ლოთ, მეხუთე ლაჟვარდითა, მეექვსე ოქროს ვარაყითა, მეშვიდე ვერცხლის ვარაყით, მერვე სუმასის ქვითა, სულ სხვა და სხვა ფერის ეშით. რა კალატოთ ესე მოისმინეს, მოახსენეს: სააპირანო, ინდოეთში ხუთის ქვის მეტეს ვერ ვიშოვნით, მან უბოძანა: თქვენ ხელი მიჭყავით და მე შემძლები ვარო რომ ყაფის მთილამ მოვატანინო. მაშინვე ერთი ჯინი გაგზავნა და საჭმან-ადამიანთ-მონათესავე, თავისის თერთმეტის ამხანაგებით, მოვიდნენ და ყარამანს თავიანი სტეს. ყარამანმა საჭმანს უბოძანა: თქვენ უნდა წახვიდეთ და ყაფის მთის დევები ერთად შეჭვართო, და ჭინგ-ყალაში რაც ხარაბა ქალაქი არის, რვა ფერი მარმარილოც ქვა უნდა აზიდონო. მაშინვე თავი დაუკრეს ფრთა-ფრთასა ჭკრეს და ყაფის მთაში გაჩნდნენ. ყაფის მთის დენი აჭნის ციხეში მისხა, რაც იქ მარ-

მარილას ქვა იშოვეს წამოიღეს და რაც ვერ იშოვეს ყათის მთიდან შეასრულეს. უმანგ-ბათს იმაღენა ქვა მოიტანეს ორ დღეზე რომ, იმის ნახევარიც ეყოფოდათ, დევთა უბრძანა: კაცის სახედ შეიცვალენითო და მუშებს უშველეთო.

ასტატთა უკრამნის ბრძანებისამებრ მიჭვევს ხელი და ააშენეს სხვა და სხვა მადნის ქვით, ასეთი ციხე-ქალაქი ააშენეს რომ იმაზე უკეთესი აღარა ნახულა, უფველითურთ შემკობილი, ასეთი მაგარი იყო რომ რაც უნდა მძლავრი ხელმწიფე მისდგომდა იმის ადების წამალი არ ეკებოდა, თვინიერ ღვთისა. შემდეგ ხელმწიფე უკრამნმა ბურჯ-ვეზირს უბრძანა: ღვთის სახელს გაფიცებ, ამ ციხეს თუ აკლდეს რამე მითხარო. რომელმაც მომსვლელ მტერმაც ამას ვერა ავნოსრათ. გთხოვთ რომ თქვენც ერთი ამაგი დასდგათ, რომელიც თქვენ სიკვდილის შემდეგ სახელად დაგჩებათ და თქვენი მეცნიერებაც გამოაცხადეთო.

რას ბურჯ-ვეზირმა უკრამნისაგან ესე მოისმინა, მოახსენა: მხლად ორმოცი დღე ჰქმანი მომეციო და რაც თქვენი ნება იუოს ავასრულებო, მივიდა და ერთ ხელფანებს ხელი მიჭვეო. ორმოცი დღე რომ შესრულდა, მოვიდა ვეზირი და უკრამნს თავი დაუკრა და თავის მოქმედება უფველივე მოახსენა. უკრამნმა რომ ესე მოისმინა, თვისსა შესუთაბრს შეჯდა სარდალნი და ფაღვეანნი იანლა და ციხესთან მივიდა, ნახეს რომ მინარის თავზედ ე. ი. კაშკაზედ, ვეზირს ერთი ოქროს კაცი გაეკეთებინა, იმ კაცისთვის ცალს მკლავზედ მამალი შეესვა და მეორეზედ შავარდენი და იმ კაცის ჰიბრდამირ სარკვე გაეკეთებინა და შიგ ბურჯიოდ, სარდალთა და ფაღვეანთა მოახსენეს: ეს რა გაეკეთებინა? ვეზირმა უპასუხა: თქვენ ისეთი რამ გინდოდათ, რომ თქვენზედ მომავალი მტერი შეეტყობინებინა და მეც ესენი იმიტომ გავაკეთე. მაშინ უკრამნმა მოუწოდა ბურჯს და უბრძანა: რის შემძლეებელი არიანო? მან მოახსენა, მცირე მოითმინეთ, რა მცირე ხანი გამოხდა, კაცი შეხტა და ისევე დადგა მამალმა ფრთა-ფრთას შემოჭკრა და დაიფიცლა, ისე რომ იმისი შეუტყობარი კაცი არ დარჩა, ვინც გაიგონა უველას მოუწონა და ვეზირი აქეს, შემდეგ იმ შავარდენის სახემ ასეთი ხმა აღმოუტყვა რომ ინდოეთში მეფეთ ეგონათ რა ქვეყანას დაეცათ და ინდოეთის აცხრებაო. შემდეგ ისევე დაჩუმიდნენ და რთგორც იდგნენ ისევე დადგნენ, შემდეგ ის კაცი მობრუნდა და დასვლეთისაკენ ჰიბრ ქქმნა.

უკრამნმა იმის იმ გვარი მანქანის გაკეთებულება ძლიერ მოიწონა და გაიხარა, შემდეგ უბრძანა: მაგ მამლის ყივილი და შავარდენის ხმა რას ნიშნავს და ან იმ კაცის მობრუნებაო? ვეზირმა მოახსენა: დღე და

დამე ხომ ოცდა ოთხი საათია, ესენი თითო საათში ასე იქმნენ რომ ამ ქალაქის მცხოვრებთა ერთი საათის განმავლობაში შეიტყონ და უფლებანი მცხოვრებნი თავიანთ მოქმედებაზედ ბეჯითნი იყვნენ. ეს კაცის სახეც იმას ნიშნავს რომ თუ პირი დასაწყისისაკენ აქვს იცოდე მშვიდობა სუფევს და თუ სამხრეთისაკენ, ერთს საზარელს დაიძახებს რომ უფელთა შეიტყონ მტრის მომავლობა, და გაფრთხილდნენ.

რა ურამანმა და იქ მეოფთა დიდებულებმა მოისმინეს, ვეზირს მრავალი ქება შეასხეს და მრავლით დააჯილდოვეს, შემდეგ ოსტატები შეიყარნენ და ურამანს მიულოცეს, ურამანმა წყალობა და ხელათები უფელას უბოძა, ურამანმა და დიდებულთა იმ ციხეს კარს შემოუარეს, შინჯვა დაუწიეს, ნახეს რომ რომელიც წადილი ჰქონდათ უფრო უკეთ აშენებინათ. მაგრამ მტრნი რომ შემოსდგომოდნენ წყაღს მოუჭრიდნენ. ურამანი დიდათ შესწუხდა და ვეზირს უბოძა: თუ ილღოსოფოსთა თავო, უფელა კარგია მაგრამ, ეს კი ცუდათ მომხდარა რომ ამ ციხეში მეოფთ მტრისკან წყალი მოეჭრებათ. ვეზირმა მოახსენა: ფაღევანო, თქვენ მაგისტრის ნუ სწუხადთ, მაგის გაკეთება ჩემთვის ძლიერ ადვილია. მაშინ დევნი მოიხმე და თან წასხა, მიწა გაათხრევის და სამის დღის სავალზე წყალი დაკარგა. გარედამ კი არა სჩანდა და ციხეში უკლებლად მიმდინარეობდა, ესლაც იტყვიან რომ წყლის წადება იმ ბურჯ ვეზირისკან არის დაარსებულიო. შემდეგ ურამანმა იმ ციხეს თავისი სახელი დაარქვა და მას შემდეგ „ურამანია ქალაქს“ ეძახდნენ. ურამანმა კვალად ვეზირს ჰკითხა: ეს ქალაქი ჩემს შემდეგ, ვისკან უნდა წახდეს? ან ვინ უნდა დაეპატრონოს?

ბურჯ-ვეზირმა მაშინვე სამისნო წიგნი აიღო და სტროლახი წინ დაიდვა, მცირეს ხანს უუერა და მოახსენა: უფელთა უწარჩინებულესო ფაღევანო, თქვენ შემდეგ სამი ვინმე უნდა გახელმწიფდნენ, სამნივე საბუიარნები იქნებიანო, ერთი დავით წინასწარმეტყველის თესლისა იქნება, მეორე სკანდარ-ზულდარისა, მესამე ჯიმშედისა. ბურჯ-ვეზირისკან რომ ესე მოისმინა, ბოძა ურამანმა: თქვენ რომ ეგრე ბოძებთ ვეზირო, მას ქალაქი არავისკან დაიტყვას? ვეზირმა მოახსენა: ეს ციხე-ქალაქი ჟამთა ვითარებაში იქნება, სტროლახი ეგრე მაჩვენებს. კვალად ოქროს-ხელკანნი მოიხმე და იმ ციხეზედ განზიდული ოქროს-დააკურევისა მრავლის ხელფანებით შექმნილი, ვეზირმა მოახსენა: ეს ოქროც მრავალს გასძღებს, მაგრამ თქვენს შემდეგ ერთი ქეთარ-ჭინდი უნდა მოვიდეს და იმისკან უნდა გაიძარცვოს, დიდი ამისა და ბრძოლის შემდეგ. ესე დასრულა ბურჯ-ვეზირმა თავის წინასწარ-მეტყველებას.

რა ეს სხენებულნი ციხე-ქალაქი უფლისფერით შეამკო, ურამანმა ზრდასნება ვასცა და ინდოეთს მუთონი დიდებულნი და ფაღვანნი შემოი-
 უარა და იმ ციხე-ქალაქში გაუმასხინსლდა და ამ რიგათ, სამს წელს შვე-
 ბას და ღებინს იყო. შემდეგ მუთონზე წელს უფკელნი თავ-თავისად წა-
 ფიდნენ და ურამანიც უმანგ-ბათში წაბძანდა და სარგებურამანთან ილა-
 ხენდა და ღმერთს ადიდებდა.

იმ ჟამად ხარბიანი შვილის წლისა იყო, მაშინვე ეტყობოდა რომ
 ხარბიანი მკლავ-ძალიანი ფაღვანი გამოდიოდა, ხანდახან გაჯავრებული
 რომელ კაცსაც მუშტს დაჭკრავდა, მიწასთან გაასწორებდა, დღე არ გა-
 ფიდოდა რომ შვიდი-რვა არ მოსულიყო ურამანთან ხარბიანის ძამიწივა-
 რი, ზოგი შვილისა, ზოგი ძმისა, ზოგი მამის სიკვდილისაუყის. ამ
 საქმეს ურამანი დიდათ შეიჭირებდა. ურამანი ერთ დღეს ისე განრისხ-
 და ხარბიანის მოქმედებაზე რომ ხარბიანის სიკვდილი მოინდომა. რა
 სარგებურამანმა ესე შეიტყო ურამანისაგან, ერთ დამეს ხარბიანის ლა-
 ლა თაღეთ-ჭინდი და რამდენიმე მსახურნი, შინა-უმანი ხარბიანითურთ
 ხომადღს ჩასხა და ურამანია ქალაქს გაგზავნა, ამასობაში რამდენსამე
 დღის უკან ურამანს მახსენდა რომ ხარბიანი უჩინო შეიქმნაო, იმ ჟა-
 მად ურამანი დიდ მწუხარებას მიეცა და სარგებურამანთან მწუხარე იტ-
 ყოდა, ძე იგი ჩემი რისათვის მამიჩხა, რომ არ მოგვალა, ის ქვეყნის
 შემაწუხებელი. მე ვიცნობ ის ასეთი უკეთური რამ არის რომ მრავალს
 უბრალად სისხლს დააქცევს და იმის უფლა დვთის საამო საქმე არ არისო.
 იმ ჟამად საჭმან-ალამ-ზადი დათხროვნილი იყო და თავის ქვეყნაში სცხოვ-
 რებდა. ურამანმა ფერათ უბძანა: „ტეი, ეთკუღნო! ამ წამსვე ჩემის
 მწუხარების მჭარვებელი საჭმანი მომგვარეთო“. ესენი მსწრაფად წარვი-
 დნენ და მასვე წამს საჭმანი ურამანს იახლა, უაფის მთიური ფეშქაშები
 მრავალი მოართვა, უაფის მთაში მკვიდრთ დევთ, რა ურამანისაგან და-
 ბარებული ხახეს საჭმანი, ესენიც ამას თავდადებულნი უკან გამოუდგნენ
 და ურამანის წინაშე გამოცხადდნენ, მრავლის ფეშქაშების მომრთმევინი,
 მაგრამ ურამანის უფლი მრისხანებისაგან არც მაშინ, დასცხრა და გა-
 ჯავრებით უბრძანა: ტეი, უაფის მთის დევნო და ხელმწიფენო! ჩემი
 შვილი ხარბიანი უჩინო შეიქმნა და არა თუ თქვენ, არამედ სხვასაც არა-
 ვის შეეძლოთ და ვერც არავინ სხვა იმას შესაზერობლად შეჭებდავდა,
 აწვე მუწუგთ თვარა საბოთ ღმერთსა ვფიცავ ვუკლას მოვსრავ“

მაშინ მოახსენეს შეძრწუნებულთა დევთა: ღომო ღომთაო, ჩვენო
 ხელმწიფეუ სააზვიარანო! ეგ ფიჭრი დაუტყვეთ და ნურას ჟამს ნუ იფიჭ-
 რებთ რომ დევნი თქვენ მოდალატეთ გაგინდნენ და შენს ნათესავს ავ-

ნონ რამეთუ, არამც თუ თქვენს შვილს; ეს ჩვენგან არადღეს არ შეიძლება და ვგონებთ რომ სხვა მხრით იყოს შენი შვილის უჩინოდ შექმნის მიზეზი. რა ღვეთა ესე უთხრეს, ყარამანი დაერწმუნა რომ უბრალონი იყვნენ. მაშინ ეს ღვენი უოველნი სხვა და სხვა მხარეს დაფანტნენ ნარიმანის საქებულად, ჯინისტნის სულთანსაც წიგნი მისწერა და ეს ამბავი აცნობა და მათაც რამდენიმე კვირა ვლეს, მაგრამ ამბავი ვერა სცნეს. რა ყარამანმა ნარიმანის სად ყოფნა ვერა სცნა, ჯინისტნულნი და ყათის შთელნი დაითხოვა და საჭმანი კი თავისთან დანარჩუნა, შემდეგ თავის ბურჯ-ვეზირს უბანა, უმანგ-ხელმწიფისთან წიგნის მიწერა და ნარიმანის ამბვის ცნობა, ეს წიგნი საჭმანს უბოძა და უბოძანა: შირათაც მოახსენე ჩემს ხელმწიფეს, თქვენი ხილვა დიდათ მსურდა თუ მიბრძანებ მინდა განახოთქო. ერთი წიგნიც თავის სიამამს რაჭინდ მისწერა და ნარიმანის ამბავიც, ყარამანი თავის შვილის სიკვდილისათვისა დიდი მოსწრაფე იყო.

რა სარგისურამანმა ყარამანისა ესეთი ბეჯითი ძებნა ნახა, ნარიმანის ჯაღას თაღუდს წიგნი მიწერა, ვითარცა თრმოცი მწერთა თრმო მითხარე და ეკ ყრმა შიგ დამალე რომ ყარამანმა მაგისი მანდ ყოფნა არ გაიგოსო. იმ უამად ნარიმანი ათ-ხუთმეტის წლისა იყო და რა ნარიმანმა თავის მამის ესეთი რისხვა შეიტყო, ვითა ყრმათა წესისა დიდათ განრისხდა და სთქვა:—თუ ის ყარამანია, მე ნარიმანი ვარო, საბოთ ღვეთის მადღმა, თუ ჭკუა აქვს თავისთვის დადგეს, ათრემ იმის სახელს ქვეყნით ავხოცო. ესე სთქვა და ამავე სიტყვით თავის მამის წიგნს მიწერა და თვითონ ყარამანია ქალაქში შეექცეოდა ღზინსა და შებას იყო.

აქ ყარამანის დისწულის ყოვლი-შირვანის მოსვლა. ყარამანისაგან გამოცდით ბრძოლა და იმისი ძლევა. აქ ნარიმანის უკუ-დგომა, ყარამანია-ქალაქში შესვლა და ნარიმანისაგან ყარამანის ბრძოლა.—საჭმანისა და ნარიმანის ბრძოლა. ნარიმანისა და ყოვლი-შირვანის ბრძოლა, ყოვლისაგან ნარიმანის შეპყრობა და ყარამანის შერეგება.

ძალი იყო ვინმე, ქვეყანასა დასავლეთისასა ჩინებულნი და სახელგანთი ფალეგანი, რომელსაც უწოდა ყოვლი და გვარად შირვანი და ითქმის ყოვლი-შირვანი. ეს ნათესავი იყო და არა შორეული ყარამანისა და

კაცი ესე უკრამანს ბიძად უხმობდა, ეს უოველი სიერშითვე აქამოდე თა-
ვის მამას ჭინდასტთან სცხოვრებდა, მრავალჯერ და ხშირად უოველი ს-
კნდობის მთას ნადირობდა, ერთ დღეს უკრამანის ნახვა მოინდომა და
ეს უკრამანს მოხსენდა, ვითა ნათესავი შენი უოველი, შენს სანახავად მო-
ვაო, უკრამანს დიდათ იამა და სთქვა: „ჩემის ხელმწიფის უშანგისკან
მსმენია ამ უოველის ფაღვენობა, თუმცა ჩემი ნათესავია მაგრამ გამოფ-
ცდი ამის ძალ-გულისაო, მაგრამ უცნობელად უნდა ჩავიდინო ეს საქმე“.

უოველი როდესაც ახლოთ მოატანა, უკრამანი ბრძოლის გამოძრე-
ლი სხვა სახედ შეიცვალა და ორი ხარი იახლა, ერთი სარჯანი და მე-
ორე დუგზდი-ავსარი და ერთს ვიწრო გზაზედ დახვდა. უოველი ძლიე-
რის მსგავსად სკანდარისა შექცევით მოვიდოდა, მუნ საცა უკრამანი იდ-
გა, იმ ვიწრო გზაზე, შვიდასის ფაღვენებით. რა უოველის წინ მსე-
ლეთ ფაღვენთ უკრამანი იხილეს, დიდათ მოეწონათ და განრისხებუ-
ლი შესძახეს: შენ ვინა ხარ! რამ ამისთანა ფაღვეანს წინ ედობებიო და
გზა შეგვიკრავს?! არ უწეი ეს ფაღვეანი ვინ არი და ვისი ნათესავიაო?
უკრამანმა მიუგო: ჭეი, თქვენ უმზგავსნო! მე არც ნათესავისა და არც
ძლიერების მძებნელი ვარ, მე მებაჟე ვარ, ჩემი ბაჟი მომეცით და გა-
იარეთო. მათ ჰკითხეს, რა გქვინან? მებაჟემ მიუგო: სახელად ფაჩური
შქვიანო. კვალად უთხრეს: შენ უმზგავსო ფაჩურ, ეს მომსგველი უს-
წორო ფაღვეანია, უკრამან-უათილის დისწულია და ეს ქვეყნებიც იმისი
ბიძა უკრამანისა და შენ ვინა ხარ რამ გზას უჭერე?! უკრამანმა შემოს-
ძახა: „ჭეი, თქვენ სწყაღნო, რას როხავთ, მე არც უკრამანი ვიცი და
არც უოველი, ვინც გინდათ იყავით, ბაჟი გადაიხადეთ და გაიარეთ მე
ბევრი ლაჟაფისა არა ვიცი რა“.

რა დასაფლეთელთ ესე კაციკნეს განრისხებული შემოსძახეს, მარ-
თლად შენ სწორე გვითხარ ვინა ხარო და რას ლაუბობო? მამინ შემო-
უტოეს, უკრამანმა მათგან რომ შემოტევა იხილა, ამანაც შეუტია და რო-
მელსაც მუშტი სცა, კაცი და ცხენი ერთად შეაჭყელიტა, დასტები მი-
ურ-მოურია, წინ მტრედის გუნდივით წაიყარა და უოველი-შირვანზედ
მიჰყარა, იმ ჟამად ერთი გაქცეული სარდალთაკანი მივიდა და მოახსენა:
„რა ამ ხევის მივანლოვდით, მუნ ერთი კაცი დაგვიხვდა მებაჟე ვარო,
ჩვენც უბრალო კაცი გვეკონა, თურმე ის ვეშაში ყოფილა, ისე რომ იმ-
დენმა კაცმა იმ ერთ კაცს ვერ გაუძლითო და თუ თქვენ არ მოგვეშვე-
ლებით საქმე გასჭირს არისო“. უოველი რომ ესე მოისმინა, თვისსა
რამს ქუსლი ჰკრა, უკრამანს მიუახლოვდა და შემოსძახა: ჭეი შენ უმ-
სგავსო ინდო! შენ ვინა ხარ რამ ჩემისთანა კაცს წინ გადმოუდებ და

ბავი სთხოვე—და არ შეშინდობ? ამ თქმაში უარმანს მიუახლოვდა და ისეთი მუშტი დაჭკრა რომ დიდათ შეაწუხა; მაშინ უარმანს უოფლი დიდათ მოეწონა. უარმანმაც მუშტი მოუქნივა, მან მკერდი მოაკება, დაჭკრა მაგრამ ვერა აწივდა. ამ დღეს ამ ორთა ვეშაპთა ხან მუშტით, ხან ისრით და სხვა და სხვა იარაღებით, საღამომდის იბრძოდეს, ისე რომ იმათნი მუერებელნი შიშით წყაღდებოდნენ, მაგრამ ვერა რომელმან სძლია, შემდეგ ერთმანერთს სტაცეს ხელი სარტყელში და შეიჭიდნენ, დიდხან ირკინებოდნენ, მაგრამ ვერა რომელმაც სძლია, შემდეგ კარისხდა უოფლი და მსწრაფის უოფა-ქცევით ხმალი ამოიღო, მაგრამ რადგანაც უარმანს გამოცდა უნდოდა იმისი, სასიკვდილოდ ვერ იმეტებდა და უოფლი კი იმეტებდა, რადგანაც ვერა სცნობდა; უოფლს ერთი აიარი ჭყინდა რომელიც დიდი გრძნეული იყო, სახელად გარსაშიბ ერქვა, იმას უარმანის ბრძოლა მრავალჯერ ენახა, იმან მაშინვე იცნა და სთქვა: უთუოდ ეს უარმანი უნდა იყო სო და სხვა სახეზედ შეცვლილა და ამას გამოსადგელად თუ ებრძვის, ესენი როგორმე უნდა გაყარო თუ არა შეჭედილი უოფლი უარმანისაგან იძლევა.

ეს აიარი წინ წადგა და შესძახა: თაღუვანნო ხელი აიღეთ ერთმანეთზე! დიდი ხანია იბრძვით, დღეს ეკ იკმარეთ, კიდევ დაღამდამო და თქვენი ომი სახვადიოთ მოაკლეთო. ამ სიტყვის გამოცხმა უარმანმა ხელი აიღო და ერთის მხრისაკენ წავიდა. უოფლიც გამობრუნდა და იმ დამეს იქ დადგა; მაგრამ ამ საქმისათვის დიდათ სწუხდა და იტყოდა, ამ უბრძოლო კაცმა რომ ომი გამისწორა, მე სიცოცხლე რაღათ შინდაო. გარსაშიბ აიარმა უოფლი რომ ესე შეწუხებული იხილა, ფიცით დააჯერა რომ იგი უარმანი იყო. რა უოფლმა ესე შეიტყო, დიდ მზიარულებას მიეცა, მსწრაფელ აიუარა და უშანგ-ბათისაკენ წარვიდა და თვისთა თაღუვანთა უდაღა უყო რომ ამ ჩვენის ომის ამბავი არავის უთხრათ და საიდუმლოთ დაიცვიოთ. იმ ჟამად რა უარმანი უოფლს გაუარა, წარვიდა და უშანგ-ბათს თავის ტახტს დაბძანდა და ამას სწუხდა ვაი თუ უოფლმა ჩემი ვინაობა იცნაო, თუ გაბრუნდეს და თავის მამას გარსაშიბ-დასტს უთხრას, მაშინ ჩემთვის დიდი სირცხვილი იქნება და რა ზირითა უნდა შევხედო მე ამას? მხოლოდ რადგან უოფლისა ესეთი მამაცობა ვნახე, სიყვარული ერთი ათასად გამოიმჩნეულა.

ეს ამბავი სარგისურამანმაც გაიგო და თავის შვილს ხარმანს მი-სწერა, უოფლის მობრძანება და უარმანისაგან მისი გამოცდილი ბრძოლა. ხარმანმა რომ დედის მიწერილი წიგნი წაიკითხა, დიდათ გარისხდა და სთქვა: ღმერთმა ჩემი ხარმანობის სახელი გასწვევიტოს თუ მე უოფლის

თავი არ მოეგუებო და ის ძაღლებს არ შევაჭამო, ამისთვის რამ ვინც
ერთად ჩემზე აქვთ საფარო და ამავე ზასუხით თავის დედა სარვიხურა-
მანს წიგნი მისწერა. ამის გამგონი სარვიხურამანი დიდ მწუნხარებას მიეცა.

რა უოჯლო უშანგ-ბათს მოვიდა, ყარამანი წინ მიეგება, ტკბილად
მოაქითხა და თავის სასახლეში ჩამოახტუნა. შემდეგ ყარამანმა ბრძანა და
მეჯღისო გამართეს და მარადის ღვინისა და შექცევას მიეცნენ. იმ ჟამად
რა ყარამანმა თავის სიმაძრეს წიგნი მისწერა და მისვლოდა, მაშინვე ყა-
რამანთან მტირე ჯარით მოვიდა. მეორე წიგნი უოჯლის მამას მისწერა.

უოჯლის მამას მოეწერა: მესმა საბუირანო, ნარიმანზედ განრის-
ხებულხართ, მე დამიჯერე უბრალო სისხლში ნუ გაერევი, ღვთის სა-
წიენ საქმეს ნუ იზამ და მთელ რუბი-მასკუმს ნუ გააოხრებო. ამას კარ-
და სხვა მრავალი დარიგება მოეწერა. სხვანიც ბევრი უშლიდნენ იმის
სიკვდილს და ყარამანმაც ხელი აიღო. რა სარვიხურამანმა შეიტყო რამ
ყარამანი ნარიმანს საკლავად აღარ სდევს, მხარულებით აივსო და თა-
ვის მამას რაჭინდს აცნობა, თუ როგორ დაემალა ნარიმანი, ყარამანია
ქალაქში, რაჭინდიც გამხარულდა, მაგრამ ყარამანის შიშით ვერ გამოაც-
ხადა. იმ ჟამად რაჭინდმა და სარვიხურამანმა ერთი დაფრიში მოიყვანეს,
მრავალი მისცეს საჩუქარი და დარიგეს, იმ მამის ურჩ ნარიმანთან გა-
გზავნეს და მრავალი გვარი სიტყვები დააბარეს და შეეხვეწნენ, იმ და-
ფრიშს, ეცადე რომ ერთი მხრით დაამშვიდოფო რომ მეორედ მამა არ
გაარისხოს. იგი დაფრიში წაგზავნეს ჰინდსავით და ყარამანია ქალაქს მი-
ვიდა. ნახა რომ ნარიმანი სანადიროთ მივიდოდა მთასა. დაფრიშმა და-
ლოცა და უთხრა: უცხო კაცი ვარ ღვთის სტუმარი, მისახურთ უბრ-
ძანეთ ერთი ალაგი მამცენო. მაშინვე ნარიმანმა იგი დაფრიში თავისას
წაიყვანა, თუმცა უღირსი იყო მაგრამ, ის დაფრიში ისტუმრა, იმ დამეს
დაფრიშმა მრავალი უცხო ამბავი უამბო, ამისა ფაღუენობისა, ნადირო-
ბისა და იმისთანებით შეაქცია, ნარიმანს ისე იამა რომ იმ დაფრიშს არც
დიფას და არც საღამოს იშორებდა, ერთ დღეს სარდალთ და საბუირანთ
ამბავი უამბო, ესე მოახსენა: „მე ერთი ყარიბი დაფრიში ვარ, ზღვა და
ხმელი არ დამრჩენია რომ არ გამეცადოს და ვინც საბუირანები უოფი-
ლან უკელას ნაქმნარი საქმენი მინახავს, მაგრამ რაც ამ ჟამად ყარამანი-
საგან მონაქმელი საქმეები გნახე, მარტო ერთი საქმის ოდენი ძველთ სა-
ბუირანებისაგან არავისაგან მინახავს და არც გამოგონია. ყარამანი ერთ-
ხელ გამხარულდა და ორმოცი ზღვის ხარი შეაბა, ორმოცი ჯაჭვი კი-
სურზე მოსდვა და იმ ჯაჭვის წვერები სარტულში გაიმაგრა, გააწვიონა
იმ ხარებს, მაგრამ ვერცა თუ შესძრეს, შემდეგ თითონ მოსწია და ეს

არმარცხი ხარი თავისთან მოიზიდა. კვლავ ერთ კაშკას ვეშხის ქამანდი შესტყობრცნა და ის კაშკათ ძირიანად მოკლავდა, მე რომ იმისი ამისთანა ძლიერება ვნახე, იმისაგან დიდად მომეწონა იმისი გულოვნობა და ესეთი ძლიერი ფაღვანობა, მე ვგონებ იმისი წინაღმდეგობა არც დაბადებულა და არც დაიბადება. სხვა კიდევ მრავალი მოქმედება უთხრა უკრამანისა. მაგრამ იმან თავისი ამაუობა მაინც არ დაიშალა.

აგი დავრთო რამდენიმე დღის შემდეგ მოვიდა შეწუხებული სარგოხურამანის წინაშე და ასე უოველივე უამბო. იგიც ამაზე დიდათ შესწუხდა შვილის ურჩობაზედ.

უკრამანმა ქალაქს გარეთ კარავები დაადგმევინა, უოველი და უკრამანი მარადის ღვინში იუვენენ, ხან ნადირობით შეეჭტეოდნენ, იმ ჟამად რა უკრამანმა წიგნი მისწერა უშანგ-ხელმწიფეს და საჭმანი გაგზავნა. საჭმანი დეშტი-უიფხაღში წასუღიუო და უშანგი იქ არ ბრძანებულაიუო, შემდეგ ერანში გასუღიუო და ვერც იქ ენახა, ამ უოფით სრულად ქვეყანა მოკარა მაგრამ, იმისი ამაუვი არსით ესმა. დაღვინებული საჭმანი უკრამანთან მოვიდა და იმის უბოვებლობა აცნობა, უკრამანი მწუხარე მცირე ხანს დათიქრდა, შემდეგ ბურჯ-ვეზირი მოიუვანა და უშანგის უჩინოთ ქმნა უამბო. ბურჯ-ვეზირი დიდათ შესწუხდა, ტირილი და თავში ცემა შექმნა. უკრამანმა საჭმანს უბრძანა: მაშ ახლა დეშტი-უიფხაღში ხელმწიფედ ვინა ზისო? მან მოასსენა: არდევან-შაჰო. მე ესე გავიგონე ვიოათმც უშანგს მამა მუჭლეილან-შაჰა ამ სოფლით გარდაცვალებულაო. რა ვეზირმა ესე გაიგონა მსწრაფლ სტროფაბში ჩახედა და სთქვა: ხელმწიფე უშანგი ცოცხალია მაგრამ, სიკვდილის დღე მოახლოებიაო. შემდეგ უკრამანმა უბრძანა: უწარჩინებულესო ფილესოფოსო, მე შწადს ახლავე წარვიდე და ერან-თურანის ხარაჯა მოვკრიბოვო. ამდენი თავაზა მეუო, მემკვიდრეც მე ვარ და ჩემი სახელმწიფოს თავაზა არ შემიძლიანო, მე დიდი ხელმწიფის თახ-მურადის შვილი ვარ და ხელმწიფე უშანგსაც ჩემთვის უბოძებიაო. რამეღიც არ დამმორჩილდება იმას მაშინვე ქვეყნიდამ აღვსოცავო. მე ესე გავიგონე რომ ხელმწიფე უშანგს რამდენიმე სახელმწიფო ალაგები გადაუცია, ისე რომ ეს თეირანის ნახევარი ხოსროფეშირისათვის უბოძებია და თურანის უათრანისათვის, ეს ჩემთვის დიდათ საწყენია, რადგან მემკვიდრეც მე ვარ ჩემგან იუო გაცემის ვაღი და არა იმისაგანაო, მე ღვთის შეწევნით, რაც მომინდამებია ამისრულებია და ახლაც ისე იქნება. ბურჯ-ვეზირმა რომ ესე გაიგონა ჭავრით ჰკუთ და ცნობა დაეფანტა და გონება თითქმის მიესხდა. შემდეგ მოასსენა: ფაღვანო, მოწყალეხს ვითხოვ რომ უერი დამიგდო, შირველად

ეს რამ უშანგ-ხელმწიფე შენი ნათესავია და შენი მოჭირნახულო. უკრამანმა სიტყვის თქმა აღარ ჯაყვალა და უბრძანა: რომლის ჩამომავლობისა რამ ნათესავია? ბურჯ-ვეზირმა სთქვა: საბუიჩანა, ღმერთმა აღამ და ევა რამ შექქმნა, ჩვენ ყველანი იმის ჩამომავლობისანი ვართ და იქილამ რამდენამდე შტომ ჩამოიარა და შემდეგ თქვენის ჩამომავლობის სიაძქას შამა ერთს ქალს გაუარძიოდა, უქორწინოდ ერთი ვაჟი ეყოლა და იმას ლამექ-შაჰა დაარქვა. იმ ლამექ-შაჰას ჩამომავლობა ეს უშანგ-შაჰა და სიაძქასის ჩამომავლობა თქვენა ხართ. მართალია საბუიჩანა, ის კანონიერი შეიფი არ არის, რადგან ხასსისთან ეყოლა, მაგრამ ისევე შენი ჭგარი შეიფიობა ეთქმისო, მეჩე ის რამ დიდი ღვთის მოყვარეა და ტკბილი ხელმწიფე და ამ ქვეყანაზედ მრავალი ღვაწლი აქვს, ესე რამ სამოცდა თვრამეტი ქალაქი გაუკეთებია და ათას შეიდასი ციხე, თქვენ რამ ახლა იმას უმტროთ, ეს იცოდეთ რამ არას ჟამს შენ ღმერთი ხელს არ მოგიმართავს, რადგანც დღეს მოხუცებაშია და დღეს თუ ხვალ სიკვდილს მოელის, ნუ გააფუჭებ იმასთან შენ ამაგს, რომელიც იმისთვის მრავალ ალაგს სისხლი დაგიღვრია, ნუ მიიღებ მოხუცებულ ხელმწიფისაგან კურთხევის მაგივრათ წუქვლათ, ვინც შეიტყობს არ მოგიწონებს. უათრანიც შენი ბიძის ძეა და ხოსროშირიც—ახლო ნათესავია და მეორეს მხრით მრავალე, ნუ ჩაიღენ იმათ შეძულებასაც.

მრავალი ამისთანა სიტყვები მოახსენა—ბურჯ-ვეზირმა, უკრამანი ამის მსმენელი, თავდაკიდებით ფიქრობდა და ფოველსავე კეთილად ისმენდა და საგონებელსა ჩავარდა, ნათესაობა რამ შიტოა ამაზე გამხიარულდა, უკრამანმა ზე ახელა, თავისი ჰირველი განზრახვები ფოველივკ დაუტოვა. სჯამანი მონიშნა და უბრძანა: სჯამან ერთგულა, მე ხომ დიდათ გიფარავ და ჩვენი ხელმწიფე უშანგ-შაჰაც. რომელიც შენი თავი იმის ერთგულობისთვის, მრავალჯერ განსაცდელში მიგიცია. აწ წარვიღ და მისი ამავე მცნობე. სჯამანმა თაყვანი სცა, მსწრათუფ თრთაფრთას ჰკრა და ოკიანეს ზღვისაკენ წარვიდა, ბევრი დღე და დამ იარა, ბოლოს გზამ ჯეზირის მხრისაკენ გაიფანა. უშანგ-ხელმწიფე იქ ბრძანებოდა, მასვე ჟამს სჯამანმა თავი დაუკრა და უკრამანის მიწერილი წიგნი მიართვა; უშანგმა სჯამანს დაჯდომა უბრძანა და იგიც დაჯდა.

სჯამანმა რამ ხელმწიფეს შეხედა, მოხუცებულიყო, მაგრამ კვლად ზდილობიანი ფოთა-ქცევა ჰქონდა და ჰკვიანური, სჯამანმა თავის გუნებაში სთქვა თურმე მე კეთილის ჰკუთ ფოთილხარ მაგისთანა ბედნიერი; ცოდვას შენისთანა ხელმწიფის გარდაცვალება.

ხელმწიფემ რამ წიგნი წაიკითხა და ნარკიმანის ამავე სცნა, იმის-

თან ნუგეშის წიგნზე მოსწერა რომ გულისა და მოთქმის დასადები. საჭმანი ხელწითეს გამოეთხოვა, წიგნი წამოიღო და სისწრაფით უკრამანის წინაშე გაჩნდა. უმანგ-ხელწითის ჭეზირში ჰკვანა და იქაური ამბავი უოველივე მოახსენა და წიგნიც მიატოვა, უკრამანმა ხელწითის ამბავი სცნა და დიდად გამხიარულდა, მაშინვე მსახურთა უბანა რომ შეჯდისა გაემართათ, მათაც სუთრა მოიღეს და მარადის ღზინსა და შექცევას იმყოფებოდნენ და რაც აზრებთ ჰქონდა უოველივე თავიდან გაეთანტა და ბურჯ-ვეზირსაც დაუმადლა თავის დამშვიდებისათვის.

აქ უკრამანისა და ნარიმანის ამბავი მოიხსენიეთ.

ღღესა ერთსა უკრამანი სანადიროთ წავიდა, ამ ნადირობაში ერთ-მა აარმა უკრამანს სარვიხურამანისაგან ნარიმანის გაპარება და უკრამანის ქალაქში დამალვა აცნობა. რა ესე მოისმინა უკრამანმა, ისე განრისხდა რომ ცეცხლები ანთო, მაშინვე სადავე გაიბრუნა და შინ მოვიდა, რა შინ მოვიდა განრისხებულმა სარვიხურამანს შესძახა, შენ უმზგავსო უკუნურო და უოჯდის ნამუსისაგან ხელადებულა, ეს რა საქმეა რომ შენ მე მიუაგ? უოველ ქვეყანას წიგნი მიმაწერინე, ნარიმანი დამეკარგა მეთქი, შენ დამალე და ქვეყანაზე საკიცხავად დამდე? რა სარვიხურამანმა უკრამანი ესე განრისხებული იხილა შეშინდა, თუთ მოეხვია და მოახსენა: „რა ვჰყო, თუმიც ბოროტი არის მაგრამ ჩემი შვილია, და ამიტომ სასიკვდილოთ ვერ გამოვიმეტე, მე ვარ დანაშაულის მომქმედი, აქ არს თავი ჩემი და აკერ ხმალი შენი ბედნიერი, თუ იხებებთ სამართალია თავი წამკვეთი“. ამისთანა სიტყვებზე უკრამანი დიდათ შესწუხდა ძველი სიყვარული მოიგონა და უმეტესად ახალი განუმრავლდა. ვეღარა ჰქმნარა ხმა ვეღარ ამოიღო, ხალვათ სახლში შევიდა და დაჯდა.

იმ უამად ბურჯ-ვეზირის ჰირით უოველი უკრამანს დაეთხოვა. უკრამანმა მისი საკადრისი თეშქაშები მიატოვა, შემდეგ უკრამანმა საჭმანი იხმო და უბანა: აწვე უნდა წახვიდე უკრამანის ქალაქში და თაღუთ-ჰინდს უთხრა ჩემი შვილი მსწრაფლ მოიყვანოს ჩემთან, თვარა საქმე ავად მოუვა. საჭმანი მაშინვე მივიდა და თაღუთ-ჰინდს ესე გამოუცხადა. რა თაღუთ-ჰინდმა, საჭმანისაგან ესე მოისმინა, მივიდა და ნარიმანს მოახსენა: საჭმანის ნათქვამი ამბავი, რა ნარიმანმა მამის ბრძანება მოისმინა, მტოცეს ხანს დაფიქრდა და უთხრა: თაღუთ-ჰინდმა, მე მამაჩემს არც ვნახავ და არც წამოვადლო. მე ბიძაჩემს უოველთან დასავლეთის ქვეყანას მივინდა წარვიდეთ. მტოცეს ხანს იქ მივინდა ვიყო და ვნახოთ სოფელი რას იქმსო.

თაღუთ-ჭინდი მწუხარებას მიეცა და ცდრლობდა რომ წაეყვანა, მაგრამ ნარიმანი იმ ჟამად საქმის შემდგომად იყო და ვერ აჯობა. მწუხარებულნი თაღუთ-ჭინდი მივიდა და სჯამანს უთხრა: მე ვერა დავაჯერებინერა, წამოდი ეტეპი შაშათ იყოს თუ სიტყვით წაიყვანო. მაშინვე სჯამანმა თავის გურჯს ხელი მოაფლო და მრისხანედ წარვიდა, ესრედ რომ წინააღმდეგი სჯამანის ჭერეტას ვერ გაუძლებდა. სჯამანმა შესძახა: ჭეი, თაღუთ-ჭინდი! მსწრათუფ აღსდგე მამაშენი გიბრძანებსო, თვარა მამის ურჩის სამართაღს მოვადწივე შენზედაო. სჯამანის მრისხანედ მისვლასზედ ნარიმანიც ისეთი მრისხანედ დახვდა რომ სჯამანი არა მცირედ შეშინდა, მაგრამ მამაცობით არა შეიმჩნიაო. ნარიმანმა ხანჯალს ხელი გაიკრა და სჯამანს შეუტია. რა სჯამანმა ნარიმანი თავისზე მიმავალი იხილა მსწრათუფ უჩინო შეიქმნა, რადგანაც ამის მეტი არა გაეწეობოდაო. სჯამანი რომ ნარიმანმა ვეღარ იხილა მიუბრუნდა და თავის ჯალს უთხრა: „შენ წიგნულთა თაღუთ-ჭინდი აწ დევი მომისიე“? რა ესე უთხრა ხანჯალი გულში დასცა და ბეჭში გაავლო, თაღუთ-ჭინდი მოკლა. მუნ მეოფთა რომ ესე იხილეს, დიდ მწუხარებას მიეცნენ და სთქვეს: ვაჟ უარამანია-ქალაქო რომ ამისთანა სისხლის მღვრელი დაგვებადაო! რა სჯამანმა ესეთი საქმე იხილა, მსწრათუფ თურთა-თურთას შემოჰკრა და უარამანთან მივიდა. ყოველი ამბავი მოახსენა და ჯალის სიკვდილიც. რა უარამანმა თაღუთ-ჭინდის სიკვდილი გაიგონა, განრისხდა და გულმა ქუხილივით ძვერა დაუწყო, მაშინვე ორმოცი ათასი ჯიტი შეჰყარა და უარამანია-ქალაქისაკენ გამოემართა და მის სიახლოვეს ჩამოხტა. მაშინვე ნარიმანს მოხსენდა, უარამანი გაჯაჯერებულნი შენზე მოვაო ორმოცი ათასის ჯიტითაო, ნარიმანი ძლიერ შეშინდა და რაც უარამანია ციხეს კარებები ჰქონდა სრულებით დააკეტინა და ათორმეტი ათასი რჩეულად ჯიტი საბრძოლველად გამოზავდა. აქეთ უარამანს მოხსენდა რომ ნარიმანი უკუდგა და ქალაქი გამომაგრაო. განრისხებულნი უარამანმა ჯარებს დასტად დადგომა უბრძანა და შემდეგ თვით შეიჭურვა, ბედნიერა თიღიყამუამის ხმალი წელთ შემოთრტყა, შემთავიხარზე შეჰდა, მივიდა უარამანია-ციხის კართან და ერთი ასეთი შესძახა. რომ ციხე ქალაქმა სრულად რეევა დაიწყო და უთხრა: „ჭეი, შენ ავტეკლო და ავთესლო! ავის გვარისავ, აწვე კარი გაადე თუ შენი სიციცხლე გინდა და თუ არ გაადე კარკად იცოდე. ამისი ადებ მე არ გამოჭირდებო და შემდეგ ნახავ შენს ყოფასო“.

რა ნარიმანმა ესე ხმა და ესეთი მუჟარა გაიგონა, დიდად შეშინდა, ამისთავის რომ ჯერ უარამანი სწორედ არ ენახა და ვერც იმის ძალ-გულს იცნობდა, მაგრამ ძალა-უნებლიეთ ისევ თავი სიმხნეს მისცა და შემო-

სძახს, მამათ შტრის სიტყვას ნუ აჭედიხარ, თვარს თუ აჭევები ბევრს ზიანს ნახავ და სარკებლახს ვერაფერსაც. ათი ათასი შენისთანა რაში მოვიდეს, მგონია ამ ციხის ქვაზე ვერ გამოადრესო, სხვა რამ იფიქრე თორემ მაგითი ვერ შემაშინებო. რა ურამანმა ესე გაიგონა შტრეს ხანს დაფიქრდა და ჯაშქარს უბრძანა, წარვიღეთ ჩამოვხტეთ და გნახათ ღმერთი რას მოგვცემსო. მრავალი იფიქრა ურამანმა იმ ციხის ადებაზე მაგრამ წამალი ვერა ჰპოვა. დიდად შესწუხდა იმ ციხის გაკეთებისათვის და სთქვა: რად გავაკეთე ამისთანა რამ, ადება აღარ შეიძლებაო, რად არ ვიცნოდი რამ სარა შტერი იყო მუნ მოეფარე, სარა მოეფარე მუნ შტერიო, რა დილა გათენდა საქურდლის კარიდამ ნარიმანი თორმეტი ათასის კაცით გამოვიდა და ურამანის ბირის-ბირ დასდგა. აქედამ ურამანი შემოვიდა შესჯდა მივიდა და სამხრად ერთმანერთს დაუბირდაბირდნენ, იმ უამად ნარიმანმა ერთი საზარლად დაიძახა, ესრედ რომ, ცის ქუჩილსა ჰგვანდა. რა ურამანმა ესე გაიგონა დასტები წყობილათ დააყენა თუმცა ნარიმანზე გაჯავრებული იყო მაგრამ მისი სიმხნე მოეწონა და სთქვა: წინა-აღმდეგი უნდა შეშინდეს ამისაკანაო. შემდეგ აჯდარ ფაღვევანს უბრძანა: მოედანზე გასვლა და ნარიმანი გამოითხოვეო, მაგრამ ფრთხილად მოიქეც. ამ ფაღვევანმა ითაკილა და გულში სთქვა: განა ნარიმანი რა არისო რომ იმის გაფრთხილება რა იფოსო და ან იმისაკან რაგორ უნდა შეგშინდესო, ის მხალხლად ერთი გურზის წილია, ერთ გურზ დაგვრავ და მიწასთან გავასწორებ ხურმასავით, თუნდა უაფის შთის დევიც იფოსო. ამ გაამაყებულმა ფაღვევანმა, მარტო-რქას ქუსლი ჰგვრა და მოედანს გადაიხტუნა და ერთი ძლიერი შეჭევირა, ისე რომ მოედნის ფაღვევანნი შესძრა. ნარიმანმა რომ ესე იხილა, თავისთან მდგომთა ჰკითხა, ეს ჰინდი ვინ არისო და ან რა აუფირებსო?

ჰკითხულმა მოახსენა: ნარიმან ეს კარგი საქმე ვერა ჰქმენ რომ მამაშენს უკუ უღებო, ხომ ხელავ რომ ნაქები ფაღვევანი აჯდარი გამოვიდა, გნახათ მაგის ჰასუხის გამცემი რამელი ფაღვევანი გუავსო. ნარიმანმა მიუგო, ჰკითხულა ეს რომ აჯდარია მე ნარიმანი ვარო, ესე სთქვა და უარუნ-აჯდარისაკენ ცხენი გაქუსლა, რამდენიმე იარაღით ვარჯიშობა დაიწყო მოედანზე და თავისი ჰუნარი უჩვენა იქ მეფეთთა, აჯდარის წინ მივიდა სალაში მისცა და უთხრა: „გაბრუნდი მამაჩემს მოახსენე, გაბრუნდეს უმანგ-ბათს თორემ ჩემგან დიდ ზიანს ნახავსო“.

აჯდარმა მიუგო: სწე, ნარიმან! შენ განა ეგეთი რა გამოხველ რომ მამაშენს უკუ უღებო და ახლა ებრძვიო?! აწვე ჩამოხტე ცხენიდან, ეგელზე ხმალი დაიკიდე, მოდო მამაშენთან, შეცოდების შენდობა ითხოვე და

შეუბრუნდით. რა ნარძინა ესე მოიხმინა, განრისხებულმა შემოსძახა, რას
 ჩმახვ ეტ შენი ლახტი დამკარ და შემდეგ ჩემ ფაღვეზობას განჯუნებო თუ
 რაგორი წარა. მაშინ აჯდარმა ლახტი მოუჭნია, ნარძინამ მარჯვენა მა-
 ჯაშხ ხელი სტაცა, ლახტი წართფა და მისივე ლახტი მასვე დაჭკრა და
 მიწასთან გასწორა. რა ურამანმა ნარძინისაგან ესე იხილა, ამ ფაღვე-
 ზის სიკვდილისთვის შიშობხრა და სწაღდა რომ თვითონ გამოსულიყო.
 მაგრამ ხახა რომ სძობლავდ მჯდომი. ვარუნ-აჯდარის ძმა გურაჯი, გულ-
 ცუცხლ-მოკიდებულთი მოედანს გავიდა, ნარძინას მიუხლტა და თავისი
 ლახტი სამჯერ მძიმედ დაჭკრა, ნარძინამ სიმხნით სამივენი ფარს აატა-
 ნინა. როდესაც რიგი ნარძინს ერგო, თავისი მძიმე ლახტი ასეთი შედ-
 გრად დაჭკრა რომ იმისთანა ფაღვეზი შებნედილი სძილოდამ გადმოაგ-
 დნა. ნარძინი მსწრაფად ცხენილამ გადახტა და თავი ტანულამ განუშორა.
 ურამანმა რომ მისგან ესე უწყალოდ მოკლული იხილა იგივე; შეშთაი-
 ბარს ქუსლი ჭკრა და ნარძინას მიუხტა. რა ნარძინამ თავისი მამა თა-
 ვისზე მიმავალი იხილა, უთხრა: „მამაჩემო, შენმა ძალამ ეგრე რაგორ
 გაგამაგა რომ ჩემზე საბრძოლველად მოხვალ? გაბრუნდი თორემ ისეთს
 საქმეს გიზამ რომ უგულა ხელმწიფეებმა ჩემგან ქმნილი საქმე მაგალი-
 თად იქონიონ, ისე რომ ამას ბქით რომელ ხელმწიფესაც შეილი ეუთ-
 ლოს და გაიზარდოს მამამ მაშინვე ერთი სახელმწიფო მისცეს და შეილ-
 თან საქმე აღარა ჭქონდესო. რა ურამანმა თავისი შვილისაგან ესე მოის-
 მინა, ისე განრისხდა რომ თვალები სისხლით ავსილ თანს დაემზავსა.
 შეშთაიბარს ქუსლი ჭკრა და ნარძინის სიკვდილს ლამობდა. რა ნარძინ-
 მა ესრედ იხილა, მოუხტა და ურამანს ერთი მძიმე ლახტი დაჭკრა. უ-
 რამანმა გურზი შიდაგება, მაგრამ ნარძინის მოქნეული ესე მოხვდა რომ
 ურამანმა ქება შესხსა და მისი ძალი დიდით მოეწონა. რა მეორედ და
 მესამედ დაჭკრა, ურამანმა კვლად ქება დაუწყო და სთქვა: ეს უმაწვილი
 თავის ძალას გაუმაუბია, მე ისეთი საქმე უნდა უყო ამას რომ ქვეყანა
 თვალწინ დაუბნელოდო. ურამანმა თავისი მძიმე ლახტი სამჯერ თავს
 შეშთაივლო და ისეთი მძიმედ დაჭკრა რომ ნარძინას ეკონა ცა და ქვეუ-
 ნა თავზე დაექცაო. მაგრამ სიმხნით გადაურჩა, მას გარდა რამდენჯერ-
 მე მამა-შვილმა ერთმანერთზე მრავალი იარაღი იხმარეს, იმ დღეს მამა-
 შვილმა სადამბდის იბრძოლეს, ურამანმა ნარძინი რომელ მარადშობ
 გამოსცადა უგულამი მოიწონა.

იმ დღეს იმათი რძი ისეთი საშინელი და ფიცხელი იყო რომ დეუ-
 ნი და ფერხანი იმათ უურებას კერ გაუძლებდნენ. რა სადამოს ჟამი შე-
 იქმნა, ნარძინის სწაღდა რომ გაბრუნებულყოფი და ცხენში შესულიყო.

ყარამანმა ჯარს ანიშნა ნარიმანს ნუ გაუშვებთ, მივიდნენ და წინ გადუდგნენ, — გამწარებულმა ნარიმანმა თორმეტი ფალევეანი ჩამოყარა და ციხეში შევიდა.

სარგებურამანმა რომ გაიგო, ნარიმანისა და ყარამანის ბრძოლა, დიდათ შესწუხდა და ღმერთს ევედრებოდა შეიღობით გადარჩენისა. შემდეგ წიგნი მისწერა ესრედ: „საუფარელო შეიღო ნარიმან, არამც და არამც კიდევ მამიშენის საბრძოლველად გამოხვიდე, ცხადათ იცოდეთ. თუ კიდევ გამოხველ ცოცხალი ვეღარ გადარჩები, ხომ კარგათ იცი რომ შენზე ძლიერი ფალევენი ბევრია ქვეყანაზე გამოსულს და ეველათურში გამოცდილი, ამხედრც სარწმუნო იუავ რომ თუნდა მთლად ფოლადისა შეიქმნე, ამისგან დაღბილდებით. დღეს თუ ხვალ მამიშენის დისწული უოფლი-შირვანი მოვა ისიც ისეთი ფალევენია რომელიც მთებს დადნობს თუ განრისხდა, არამც თუ შენ იმასაც შეებრძოლო, ან რა საფარს მოცემს მაკათი მტრობა“. ნარიმანმა რომ თავის ღედის მიწერილი წიგნი წაიკითხა, დიდ მწუხარებას მიეცა, ღედის მცნება დაიჟერა და ყარამანს ადარ შეება. როდეს იდროებად, მალვით საჭურდლის კარიდამ გამოვიდოდა ყარამანის ჯარს მიუხტებოდა, მარცხენა მხარეს მარჯვენას ჰკრავდა და მარცხენას მარჯვენას, მრავალს დაჰხოცდა და ისევ უკან გაბრუნდებოდა; ნიადაგ ამას იქმოდა. ყარამანი ცხენს შეჟდებოდა თუ არა ნარიმანის საბრძოლველად, ნარიმანი ციხეში შევიდოდა. სპ წელიწადს ამ უოფაში იყვნენ და ნარიმანი თავის მამის ჯარს სულ ამ გვარ მუხთლოებით აწუალებდა. ყარამანმა ბევრი იფიქრა მაგრამ იმ ციხეში შესვლის წამალი ვერსაიღამა ჰხოვა და ამისთვის ძლიერ სწუხდა და არ იცოდა თუ რა საშუალებით აეღო ის თავის აშენებული ციხე. აქ ესენი ამ მწუხარებაში დაუტოოთ და მცირე რამ უოფლი-შირვანისა მოიხსენიეთ.

აქ უოფლი-შირვანის მოსვლა, ყარამანის მოსახმარებლად, მისგან ნარიმანის დამორჩილება და ყარამანთან შუამავლობით შერიგება.

იმ ჟამად ეს ამბავი უოფელ ქვეყანას მოეფინა — რომ ნარიმანი თავის ღედას დაუმალავს ყარამანია ქალაქშიო. რა ყარამანს გაუგია გასწერო მია და ციხეს გარს ადგას და ებრძვისო, ყარამანი კი ჟერ არ შებმია, მაგრამ ნარიმანს მისნი მრავალნი უშირველესნი ფალევენნი დაუხოციაო. რა ეს ამბავი უოფლი-შირვანის მამამ გარსაშიბმა გაიგონა, თავის შეიღს

ყოფლის დაუძახა და უთხრა: ჩემო თვალის სინათლე, წარვედ მსწრაფად და ბიძაშენ ურამანს მიეშველე რომ ნარბიანი ხელთ არ იტყდოს და არ მოკლასო. მაშინვე ურამანს წიგნი მისწერა და ეოფლი გამოისტუმრა, ეოფლი წამოვიდა და მსწრაფად ურამანის წინაშე გამოცხადდა. და ურამანმა ეოფლის მოსვლა შეიტყო სიხარულით მიეკება და თავის კარავს ჩამახტუნა. მეორე დღეს კარსაშობის წიგნი მთართვა და ტკბილად მიუსალმა, სიყვარულით ერთმანერთს მიემშვიდობებენ. ურამანმა ნარბიანისაგან შესწივლა, ეოფლმა მოახსენა: ქვეყანაზე უწარჩინებულესო საბუიარხო და უსწორო თაღუვანო, მაგისთვის ნუ სწუხხართ, ხვალვე გავად, ხარამანს დავიჭერ და თქვენთან მოვიყვანო, მე ვიცი რომ ის მე არად ჩამატლებს შეშებმის და დვთის მადლით მგონია რომ ვძლიო და თქვენ წინ მოვიყვანო.

რა დილა გათენდა და მზემ თავისი სხივი ქვეყანას მოჭოვინა, ეოფლი შეიკაზმა და მოედანზე გამოვიდა და შემოსახა სახელდობრივ: ჭეი, ნარბიან ეგრე რომ ამაყობ და მამას ეწინააღმდეგები გამოდი ჩემს საბრძოლველად! ნარბიანმა იკითხა, იგი ვინ არისო? მათ მოახსენეს: ეოფლი-შირვანი არისო. ეოფლის სახელი რომ გაიგონა დიდათ განრისხდა და მსწრაფად მოედანზე გამოვიდა და ეოფლი არად ჩაგდო, ერთმანერთს ბრძოლა დაუწყეს საღამომდინ, ეოფლიმ ნარბიანი ცხენიღამ ჩამოაგდო და არცა თუ წამოჭევა, კაბრუნდა და ციხეში შევიდა. ურამანმაც ხახა რომ ეოფლი მოერია მაგრამ მსწრაფად ციხეში შესწრო. ურამანმა ჰკითხა: ეოფლო დღეს რათ არ იხებე რომ მოგეყვანა? გევედრები ციხეში ნუღარ შეუშვებ, დავიჭერ და წინაშე ჩემსა მოვიყვანეო, მაგრამ გაუკრთხილება კი ტმართებს, იმისაგან მე გული დიდათ მაქვს დამწვარი.

ეოფლმა მოახსენა: დღეის გაშვებისათვის ბოდიშს ვითხოვ და ხვალ წინაშე თქვენს ხელშეკრულს მოვიყვანო. რა დილა გათენდა ნარბიანი ცაღის მხრით ჭარს მოუხტა და შრავალი ამოუწევიტა, ურამანი მრავალს ცდილობდა რომ ნარბიანი შეჭებოდა, მაგრამ ნარბიანი კრიდებოდა, იცოდა რომ ისეთი გაჯავრებული იყო იმაზე რომ რა წამსაც ჩაეკდო ხელში, თიღიყამუამით შუა გაჭკვეტდა, ნარბიანმა დედის მცნება დაიმარხა ტულში და თავის მამის შებმას კრიდებოდა. რა ჭარში არეულობა შეიქმნა, ეოფლი აქა-იქ დარბოდა და ნარბიანს ეძებდა, ამ სიბრძილში ხახა რომ ნარბიანი ურთ ალაგას იბრძვის: ჭეი, ნარბიან! გუშინ ხომ ჩემგან გადარჩი, დღეს კი ხელ-თეხ შეკრული მამაშენთან უნდა მიგეყვანოო. რა ნარბიანმა ესე გაიგონა, თითონაც მოუხტა, ერთმანერთს დიდს ხანს კრკინნენ, ეოფლი გაწერა, სარტყელს ხელი ჩააფლო, აიყვანა და მიწას

ზედან დასცა, მასინვე ეწადა რომ ხელნი შეეკრა და უარამანთან მიეყუანა, მაგრამ ნარიმანი დიდად ეხვეწა ესრედ: ბიძაჩემო შემიბრალე, მამაჩემთან ხელ-ფეხ შეკრულს ნუ მიმიყვანო, თორემ მიამკლავსო—ნუ მთავრ-ლეწინებ ჩემ თავსაო, რა ესე სთქვა ტირილით დაიწყო და ეხვეწა, რომ მამაჩემს ჩემს მაგიერ ღმერთი შეჭფიფე რომ დღეის შემდეგ, იმის უნებურად სქემე არ ჩავიდინო, ეგები შენი შუამავლობით ჩემი შენაცოდარი მომიტოვოსო. ღმერთი მომიცია თავდებათ რომ შენს მოსვლამდის ფეხს არ მოვიცვლი ამ მოედნიდამაო. უოფეს კადვე ემინოდა ნარიმანის ციხეში შესვლისა, მაგრამ რადგან ღმერთმა თავდებათ მისცა, შემდეგ აუშვა, ააყენა თვალთ აკოცა და უარამანისაკენ შუამავლად ქვეითი წამოვიდა. უარამანი ამაებს ხელავდა და ისმენდა, უოფლი მივიდა უარამანს თავი დაუტკრა და მოახსენა: გვედრები რომ ნარიმანის შეცოდება, ჭკერ ღმერთს და შემდეგ მე მამატო და შენს მამა-მამათ საფაღვენთათაო. ნარიმანმა ღმერთი თავდებათ მოგცა რომ იმან შენი წინააღმდეგობა აღარ ჭქმნას და აღარცარა შეგცოდოს.

უარამანმა ნახა რომ უოფლი დიდათ გულმოდგინეთ ევედრებოდა იმის ხათრს ვედარ წაუვიდა და ფიცით უთხრა: „ჭკერ ღვთისთვის მამატოების და შერმე შენთვისაო, წადი აღარას ვერჩიო“. შემდეგ რაჭინდი თავის სიმამრი და სხვა დიდებულნიც შუა შემოვიდნენ და ნარიმანი უარამანს შეარიგეს. ნარიმანმა ხმალი კისერზე ჩამოიკიდა, მივიდა უარამანს ხელს აკოცა და თითონაც ევედრებოდა შეცოდების მამატოებს. უარამანს მამა-შვილობის სიყვარულმა გული ცეცხლსავით აუნთო, ნარიმანს ზრსავ თვალებში აკოცა, გულს მიიკრა და მრავალი დარიგება მისცა. უარამანმა ნარიმანი უარამანია-ქალაქში აღარ შეგზავნა, უოფლი-შირფანი, სარგისურამანი და ნარიმანი უმანგ-ბათში გაისტუმრა და უთხრა: ვიდრე მე მოვიდოდე იქ მომიცადეთო.

აქ ემძაკისაგან უარამანის გამოცდა და ბურჯ-ვეზირისაგან მისი მოძღვრება.—უარამანისაგან ზანგათ შეცვლა, გამოსაცდელათ სარგისურამანისა, ნარიმანისა, გარსაშიბისა და უოფლიბანოსის, უარამანისაგან მათი ძლევა, ნარიმანის შეპყრობა და წაყვანა.

იმ უამად უარამანია-ქალაქს მიბრძანდა უარამანი და მოწყენით დაჯდა და ფიქრობდა, ესე იტყოდა რაჭმნა რომ ეს ციხე ისეთი რამე გა-

კეთდა რომ თუ ვინმე უკუ მიდევს და აქ შემოვიდეს ადების წამალი ხომ
აღარ იქნება. ამ ფიქრში რომ იყო, ხახ რომ კედელი გაირღვა და ერ-
თი შავით მოსილი ბერი კაცი გამოვიდა, გადაიარა და ურამანს თავს
დაუჭრა, ურამანმა შესძახა: „ჭეი, შენ უშზგავსო! ვინა ხარ რომ ჩემს
უკითხვად ჩემს ხაფიათს სახლს შემოხველ, მერე გადაიარე და თავს და-
მიჭექე, შენ ჩემგან არ გეშინიან? ესე უთხრა და ცოტა თავაზით მოკეტა.
რა ამ ბერმა უცნა ურამანისაგან ჰატოვით ჯაშარავი ისმინა, გამხიარულ-
და და უთხრა: ჩემო სიცოცხლე ურამან, რატომ ეგრე მწუხარე და ხ-
ლეღიანი ხარ? ეგ შეწუხება კაცის სიცოცხლეს აწეენსო. რა ურამანმა
იშისაგან ტბილი სიტყვები გაიგონა, უბრძანა: ჰატოვცემულე ბერო კა-
ცო! ამას ფიქრით და დავდონებულვარ, რომ ვინც უკუ მიდევს და
ამ ცხე-ქაღალში შეიხიზნება, ამის ადების წამალი არ ვიცი. რა მან ესე
სიტყვები მოისმინა, კასკსით ციციხა და მოახსენა: ჩემო სიცოცხლე
და ჩემო ხაწილო, მაკაზე უაღვილესო რაღა იქნება? ორმოცი მენადმე
იშოვე და ციხის შუაგულიდამ ნადმი აკვრევი, მაგრამ გაუფრთხილი
ხრავინ შეიტყოსო. და ამას გარდა მრავალი საზიანო უთხრა: და ესეც
უთხრა, მამილოცავს შეიღის იუოლიმის ხელმწიფობა, შენ მოკეტით და
ბრძანებელი შენ უნდა იყოფო. რა ურამანმა ესე გაიგონა, ჰკითხა: ჭეი,
მოხუცებულე ბერო კაცი, შენ ვინა ხარ რომ ამისთანა სიკეთეს მი-
ჩვეო? მან მოახსენა: ჭეი, საყვარელო! მე შენი ბედი ვარო, მე აქ ამის-
თვის მოველ რომ კანკლებული საქმე გაგიაღვილო. ურამანმა ჰკითხა:
აქამდის რატომ არ მოხვედიო? მან მიუგო: ბრძანება არა მქონდაო, ახ-
ლა მიბრძანეს და გაიხელო. ესე სიტყვა და საიღამაც გამოსულიყო იქავ
შევიდა და უხინო შეიქმნა. ურამანმა მაშინვე სიტყვა, რაც უშზგ-შეშას
ჩემბავს რატომ არა გკითხეო. იმ დამეს განისვენა და რა დილა გათენდა
ურამანმა ორმოცი მენადმე მოიწვია და უბრძანა: ერთი საიღუმელო საქ-
მე მაქვსო და ეს საიღუმელოთ უნდა დაიცვათო, აქედამ უნდა ნადმი
ჰკრათ და ციხის გაღვანი ძირში უნდა გახვრიტოთო, ისინი პირველად
შეშინდნენ, მაგრამ ურამანი ბეჯრს წყალობას დაჰპირდა და ისინი დააჩ-
ქარა, იმათ მუშაობას ხელი მიჰქვეს და ორს წელიწადს ურამანის ბრძა-
ნება აღასრულეს. იმ დამეს ურამანს მოაკონდა იგი მოხუცი კაცი აღარც
დაეძინა და აღარც მოსიგნა. რა დილა გათენდა ბურჯ-გეზირი იხმო და
იმ კაცის ხაშობობი ეოველივე იმას უამბო. რა ვეზირმა ურამანისა-
გან ესე მოისმინა დიდსა მწუხარებას მიეცა და უთხრა: „როგორ გეკა-
დრებათ რომ იმისთანა წვეული ეშმაკის სიტყვა შეიწინაროთ, თქვენ დი-
დის ხელმწიფის თახ-მურადის შვილი ბრძანდებით და წვეულნი თქვენ

გამისა დიდი მტკრნი იყვნენ, რადგანც იმ ჟამად მამა თქვენს და თქვენ
კვარს ვერა დააკვარს, ხელა უნდა რომ შენ შეკაცდინოს და უბედურე-
ბა რამ დაგმართოს. ის რომელიც შენთან მოსულა შესაცდინათ რაჯაბ-
ეშმაკის, ის შენს გამოსცდელად მოსულა, არამც თუ შენი ბედ-იღბალია,
შენი ბედ-იღბლის მომცემი შემოქმედი ღმერთია და უოველი ადამის ტო-
მისა; ცისა და ქვეყნის დამბადებელი, ის აძლევს უოველს თავის რუზღს
და ისე აცხოვრებს, არც კაცის სული დაინახვება და არც ბედ-იღბალი,
იმ წვეულება როგორ იზოფა შენში ადგილი და მოუტყუებია, როდესაც
კაცს საბოთ ღვთისკან წყალობა ეძლევა, უკეთესი ბედი და დოფლათი
რადათ უნდა? რომელიც ეათის მთის ღვინი შენგან შეძრწუნებულნი არიან
და თრთიან, აგრეთვე მრავალნი ხელმწიფენი გომნებენ, იმ წვეულის
რჩევა და ხელმწიფობის ქადება, შენი ძმად საგულეებელი ხელმწიფე უშნგი
და შენ უნდა გადაკვიდოს და თვით სიხარული შექქმნასო. უოველთვის
იმისკან გაფრთხილება გმართებს, უკეთუ არ გაფრთხილდები რაჯაბს
სიხარულს დაგიტყვეს და არ მიგიშვებს სიკეთეში. ჩვენ ჰირველ დედ-მა-
მას ადამ და ევას რა უყო: რომელნიც ნათლიდამ გამოიჩინსხენ და ბნელ-
ში შთაცვავდნენ სამუდამოდ და აბელი კაცს იმ წვეულება მოაკვლევინა.

ვეზირმა ამ გვარი საქმეები ბევრი უამბო. რა უარამანმა ესე მთ-
ისმინა, დაფიქრდა და უთხრა: ის არა მტონია რომ ეშმაკი უოფიფიფოს
შე ეშმაკი ვერ მაცდენს, ან ხილული და ხორციელი ეშმაკი ვის უნახავს
რომ მე ვნახო? რა ბურჯ-ვეზირმა ესე შეიტყო, იგრძნო რომ უარამანი
მიდრეკილიყო, ადაღო ჰირი და მოჭევა, ეშმაკის ვითარებას და ამბავს,
ანკელფობაში როგორი ჰატიფი ჰქონდათ და ამხარტანობაზე როგორ
გადმოჭყარა ზეციდამ ღმერთმა და ეშმაკად შესცვალა, შემდეგ ადამ და
ევა განაწესა მათ ადგილს, ადამის შვილები რომელიმე დამბადებელსა და
რომელიმე სხვასა რწმუნობდნენ, წიგნებით მოწმობები შემოვლდო. რა
ღმერთმა ადამი დაბადა, მაშინ ეშმაკნი გაუმტრდნენ და ადამი აცდინეს
და ღვთის საფარველიდამ გამოიფანეს. რადგან ადამმა და ევამ იმათი
ადგილი დაიჭირეს, ეშმაკს დავა იმაზე ჰქონდა, ღმერთმა სცნა რომ ის
წინააღმდეგი შეიქმნებოდა ადამიანის, ღმერთმა ადრევე ნება მისცა ეშ-
მაკს ცთუნებისა და უბრძანა: მე ხომ შენთვის ნება მომიცია მაგრამ,
ჩემნი დაბადებულნი ადამის ნათესავნი რომელნიმე ისრეთნი არიან რომ
შენი მანქანება სრულიად უნდა იმათზედ დასრულდო მაგრამ იოტის ოდენს
ვკრას ავნებ. მე ჩემს გაჩენილს არ წავწმუნდო, ხელმწიფეო უარამან აი
ეშმაკის ამბავი ესრედ იყო, რადგან შენ ადამის ნათესავი ხარ, ეშმაკი შენი
მტკრია და მოკიდება გმართებს. მრავალი კაცი ეშმაკს ღვთის წინააღ-

მდეგ საქმეზედ მბუყვანა და მკაფალი ხელმოწერა დაუბნია. მკაფალი ამ გვარი სიტყვებით უბოძა, ბრძენმა ბურჯ-ვეზირმა და იმტანს ეტადა რამე ვარამანი ჭეშმარიტს გზასზედ დააყენა.

ვარამანმა ბურჯ-ვეზირს უთხრა: ეგ ბჭები შესმა და სრულად ჩემი გონებაზე დაგებნა, მაგრამ რათ მისცა ღმერთმა იმისთანა უფლება რამ რამდენს სხეზედაც უნდაღეს იმად შეიცვალოს? ვეზირმა მახსენა: თუმიცა კეშმაკინი არიან მაგრამ ეს უფლება აქვსთ რამ კაცს სრულად ვჩვენების და უსხულონი ვა არიან, თორემ ავი თვით აწ მულონი ანკულონი მსახურნი ღვთისანი კაცთა კაცის სხედ ვჩვენების და ეს კეშმაკინი თუმიცა შავნი ინდონი არიან რისხვით, მაგრამ უსხულონი და ღმერთს ხეზავსთ კაცის სხეულოვანად ვჩვენებან და ეს არის შენის სიტყვის მასხუბო. მაშინ ვარამანმა ბურჯ-ვეზირის სიტყვანი ირწმუნა და სწორის წესზედ დადგა და ამ საქმის შეტულობისთვის ღმერთს ადიდებდა.

შორე ღმერთს ვარამანმა ბურჯ-ვეზირი დაჭმარტოვა, ხალფათად და უბანა: „გადავით ვარკ უბან ბატონი მორჩილებდეს და შეძლებოსამებრ მსახურებდეს“. ახლა ჩემი სიტყვა ეს არის, ვინც რომ ჩემს სამსახურზედ თავდადებულნი ხარ და როგორც გითხრა ეს საქმე ისრე დასრულეგო. მან მოახსენა: მუბანეთო. ვარამანმა ჰკითხა: ვეზირო, მინდა რამ შენის სიბრძნით და მეტნიერებით ასეთი რამ წამალი მიუღა რამ სხვათა სხედ შევიცვალა და ვარამანთა ვერავინ მიცნოსო. ბურჯ-ვეზირმა მოახსენა: ფალევიანო, ეგ ჩემთვის ადგილია მაგრამ შენი წადილი რა არის? ვარამანმა უბასუხა, მე შწადს რამ ვინც ომში არ მიცნისა გამოვცადო და უნამეტნავთ ჩემი დისწული უოვლო, მინდა ვხანო, ვითარი ფალევიანია და ჩემს შვილსაც ისეთი საქმე უო რამ დაშინდეს და ჩემი წინააღმდეგობა ვეღარ იკადროსო. ვეზირმა მოახსენა: ფალევიანო, მეშინის ვაი თუ უოვლს შენგან ევნოს რამეო და მერე იმისთანა ფალევიანი ასწქლში ერთი არ იშობება. ხარამანიც ხომ შენი შვილია, ისეთი საქმე არა ჰქმნა რამ ერან-თურანი არ გააოხროვო და სკაცხავად ქვეყანაზედ დაიღვაო, ამას კარდა სხვანიც მკაფალნი სწავლანი მოახსენა: შემდეგ ვარამანმა ღმერთი და მამა-მამათ სათქლავი შეჭოფიცა რამ იმათ არ ვაწო, არც სასიკვდილოთ და არც მტრობით გავიმეტო და არც იმათი სიკვდილი ჩემს გულში იუოსო. ჩემი ნება ეს არის რამ ჩემი თავი იცნან, ვიდრე ცოცხალი ვიყო მათგანაც ვიხსენებოდე. რა ვეზირმა ესე მოისმინა, მოახსენა: ფალევიანო, მოემზადე და ხვალ ამ მინდოკს მარტო გაბრძანდი, მეც მოვალ და როგორც ღმერთმა ინებოს ისე ვეოთო. შემდეგ თავი დაუტრა და წავიდა. შინ რომ მივიდა მაშინვე ჯავზისკან ოთ-

ნი ცალი კვირების რდენი მჯუში შექმნა, მუარე დღეს ქაღალდით გამოიტანა და საცა უკამანი იყო შენ მივიდა.

უკამანი იარაღით შეჭურვილი იყო და უცდიდა. რა ბურჯ-ვეზირი მომავალი იხილა დიდად იამა, ერთმანეთს სალაში მისცეს და შიკიეთხეს. ბურჯ-ვეზირმა ერთი ჭავჭავის მჯუში ამოიღო და მოახსენა: რადგან ეგ სჯემე გინდა, ამ მჯუშის ჭავით გაშავდებით, ნურც ითავილებ და იმშენიეთო. ფაქეანმა ნება დართო, ვეზირმა ის მჯუში შეაჭამა, შემდეგ სარკე მისცა და უთხრა: აბა ჩახედეო. რა ჩახედა ნახა რომ ერთი ძლიერ შავი სახე დასდებოდა, ისეთი რომ მნახვითაჲს შესაზარი იყო. რა უკამანმა თავისი თავი ესრედ იხილა დიდათ შესწუხდა და სთქვა; ვაი თუ ესრედ დავრჩეო; რა ბურჯ-ვეზირმა უკამანის შესწუხება შეიტყო, მოახსენა: ნუ სწუხართ, მაგის წამალი ადვილად არისო. მუარე მჯუში შეშთაბარსაც აჭამა და ისიც ერთს დრუბლის ფერად შეიცვალა. რა უკამანმა თავისი და შეშთაბარის შეცვლა ნახა, დიდად შესწუხდა და განრისხებულმა ბურჯ-ვეზირს უთხრა: ვეზირო ეს რა გვიფა? თუ ესლავ ჩვენ სახედვე არ შეგცვალა, აწვე ან მე მოგვედები და ან შენ მოგვალაო. უკამანს რომლისამე მიზეზით ვეზირის მოკვლა უნდოდა, მაგრამ ამას სწუხდა, ეს რომ მოგვალა, ვაი თუ ამ სახედ დავრჩეთ. ბურჯ-ვეზირი შეშინდა, ერთთ სხვა მჯუში მიართვა და მოახსენა: ახლა ეს მიიწუფათ, უკამანმა ეს შესავე მომზადებული მჯუშიც შეჭამა და პირველი მჯუშისა თითონაც ჭამა და როგორც ისინი იფუნენ შავნი ისე გაშავდა ესეც, შემდეგ მეოთხე მჯუში შეჭამა და ისეც თავისი სახე დაეღვა. რა უკამანმა ესე იხილა, გაკვირვებას მიეცა და ქება შესხა, ისეც პირველსავე ზანგის სახედ შეცვალა ინება, გამობრუნდა და უმანგ-ბათში მოვიდა. იმ უამად უფალი თავის ქვეყანას დასავლეთს წასულოო. უკამანი რომ სასახლესთან მივიდა, ისე შეჭვივირა რომ სასახლემ და იმ არე-მარემ ზრიალი დაიწყო, ნარიმანს ეს ხმა თავის შამის ეგონა, გამოვიდა კარზე ნახა რომ ერთი ვიღაც შავი ზანგი იყო. ნარიმანმა მაშინვე შემოსძახა ვინა ხარ, რა გინდა ან რა გადრიალებსო? ნარიმანი მაშინვე ცხენს ამხედრდა და იმ მოსულ ზანგს წინ გადაუდგა საომრად და უთხრა: ან მებრძოლე და ან ცხენილამ ჩამოხდი და შენი ცხენი მე მომე რომ შენ უფლებლად გაგიშო და ეგ ცხენიც შენ არა გჟერობს.

რა უკამანმა ესე გაიგონა ძლიერ განრისხდა და მესხავით ჭეჭა და იწყო. სარვიხურამანს ნარიმანისა შეეშინდა, მაშინვე ცხენს ამხედრდა და მსწრაფელ მოედანზე გამოვიდა და პირის-პირ დაუდგა, სარვიხურამანმა უკამანი ვერ იცნა და სთქვა: ეს ზანგი ვინ არის, რომელსაც დრუბლის

ფერ ცხენს ხრის ამხედრებული, ძლიერ ფაღვეანს კი ჰტავს, დმკრთო შენ დაიფარე ჩემი ნარმიანი ამის სულიდამ, ერთი შესძახს და ნარმიანთან მივიდა და უთხრა: შეიძლო ეს კაცი ძლიერ ფაღვეანს ვისმეს ჰტავს: მოქდანზე მე გაფაღ და გამკვსცდი, როგორი ფაღვეანია, თუ მე მომჭროს შემდეგ შენ იცი, ესე რომ უთხრა, ზანგს მიუხტა მისინე და შესძახს ესე: ცეი, შენ ძაღლო, შენ ვიღაც მითრეული ზანგი ხარ, ურამანისა არ გეშინიან რომ ციხესთანაც მოსუფხარ და ალგბა მოგინდო. შებბა და ნარმიანისთანა ფაღვეანს ვბრძვი? აწვე ცხენილამ ჩამოდი რომ ნარმიანთან მიტოუვანო და შენი შეცოდება ვაპატოებინო, თორემ აწვე შუა ტატწვევო და შენს ხორცს ძაღლებს ჰკრს უზამო.

ურამანმა ესე რომ გაიგონა, ჰკითხა: ფაღვეანო, შენ ვინა ხარ და ან რა გქვანო! სარვიხურამანმა მიუგო: მე დარუ-ჭინდი მქვანო, ურამანის მონა ვარო და შენის აქ მოსვლით რა ბათლაბი გაქვს, ან ვინ ხარ და ან სით მოსუფხარო? ურამანმა მიუგო, დარუ-ჭინდო, მე ვუთარ-ზანგი მქვანიო და ზანგისტნის ხელმწიფე ვარო, მე ზანგისტანში გავიგონე ურამანის სხელი ქება და ფაღვეანობა, იქილამ დავიწვე სიარული და ურამანო-ჭაჭაქს მოველ, იქ ვნახე რომ ურამანი სანადიროდ წასუფხოო, რა მოვიდა სამი დღე და დამე ვიბრძოლეთ, მეოთხე დღეს ურამანი აუიუვანე, დავცნ და თავი ტანისკან განვაშორე, ახლა აქ წამოველ მინდა იმისი შეილი ნარმიანიც მოველა და მათი სხელი ქვეყანაზედ გავსწვევოტოვო, და ურამანის ცოლი სარვიხურამანი სჭუელიერის წესით ჰქალაღცოლად უნდა შევიერთო და ზანგისტანში უნდა წავიყვანო. სარვიხურამანმა რომ ესე გაიგონა, ცნობა მიეღო და ცხენილამ გადმოვარდა, მიწას დაეცა და უცნობო შეიქმნა. რა ურამანმა სარვიხურამანისკან ესრეთი სიუფარული იხილა, იმის სიუფარული ერთი ცრად მოკმატა, ცხენის სდავეს თავი ასწია და დაყენა.

ნარმიანმა რომ თავისი დედა ესრედ იხილა, ცხენი გამოიგდო და დაბობდა ურამანის შებბას, ამასობაში სარვიხურამანიც ცნობაში მოვიდა მსწრაფლ შეკდა ურამანს მიუხტა და გურზი შეუმადლა. ურამანმა რომ გურზი შემადლებული იხილა მისწვდა მარცხენის ხელით გურზი ხელიდამ წაართვა და მარჯვენის ხელით მკერდსა ისეთი მუშტო დაჭკრა, რომ სარვიხურამანისთანა ფაღვეანი ცხენილამ გადმოვარდა და ეწადა რომ ჭამანდით შეეკრა, რა ნარმიანმა დედა თვისი ჩამოვარდნილი იხილა განრისხებულმა ცხენსა ქუსლი ჰკრა და მიუხტა, ერთი სანხელი შეჭვივინა და გურზი შეუმადლა, ურამანმა თარი იფარა და იმას აატანინა, მაგრამ ისე მოხვდა რომ იმისთანა ძლიერა ღახტი არავისკან ჰერ არ მოხვედ-

რად და ისეთი ძალა დააღვა რომ შემთავადი ერთს მოკავალზე მიწა-
ში ჩაქდა. ნარიმანმა შეხელა ხახ: რომ ურამანს არა ეგრძნა, განრისხ-
და და შეხვიით ჭეჭა დაიწყო, მოუხტა და ერთი მძიშე ლახტი კიდევ
დაჭრა, ურამანს ასე ეგონა მთხ დაშეცაო, მაგრამ უფნებლად გადაურჩა.
რა რიგი ურამანს ერგო, ქეიომარსიუელი გურზო შეუმაღლა. ნარიმანმა
მისგან რომ გურზო შემადგებელი იხილა ფარსი მიაკება, გურზო ფარს
მოხვდა, ფარსი ლუკმა-ლუკმად დაიფხრიწა, ნარიმანმა თავი მოარიადა, ბუ-
ჭებში ისე მოხვდა რომ ცხვირიდამ და შირიდამ სისხლი წასქდა, უც-
ნობო შეიქმნა და მიწას დაეცა, რა სარვიხურამანმა ნარიმანი ესრედ თხი-
ლა, ერთი საშინელი ამოიხსრა და კვალად ზანგს მიუხტა და ჭარმატ
ურამანს შეუტია. ურამანი დადონდა ამისთვის რომ ვერავის იმეტებდა
და ესენი კი მოსი სიკვდილის მოსწრაფენი იუფნენ, მაგრამ რამელსაც
ფაღეუანს შემოხვდებოდა ცხენიდა იუფანდა ბურთივით ისრულდა და არა
ხოდდა ვოგელნი ურამანს მოაწოდნენ, მაგრამ ერთ წამზე შემოდგომის
ფურცელივით გადაურა, შემთავადის სადავეს ასწიჭა და ერთის მხრისა-
კენ წავიდა. სარვიხურამანმა შეხვდილო ნარიმანი შინ მიიყვანა. რა ნა-
რიმანი ცნობას მოკეო თავისი თავი უმანგ-ბათის ქალაქში იხილა, ფა-
ღეუანთა ჰკითხა: ეს რა დამხარტობია და ან ესრედ შესუსტებული რათა
ფარო?—სარვიხურამანმა უთხრა: შვილო ნარიმან, იმ შემოდლო ზანგმა
გიყო რაც გიყო, მე ერთი მუშტის დაკვრით გადმომაგლო და შენ ერ-
თი ლახტის დაკვრით შეგბინდა. ნარიმანმა რომ ესე გაიგონა, დედან
უთხრა: რადგანაც იმ ზანგმა ესეთი საქმე მიყო, ნეტა კიდევ მოგეკალ,
სიკვდილი უმჯობესი იქნებოდა ჩემთვის. სარვიხურამანმა უთხრა: შვილო
ნარიმან, ის წუეული ზანგი, ურამანია-ქალაქში მისულა, მამაშენი მო-
გვლავს, ხელა აქ მოვიდა და ჩვენ შეგვება. მე რა მამიშენის სიკვდილი
შევიტეე შეგბინდი და მიწას გადმოვარდი, ჩვენ ესე გვძლია და თვით
მშვიდობით და უფნებლივ წარვიდა. ჩვენთვის შვილო ეს დიდი სიმდაბლუა
რომ დაფიქრდეთ.

ნარიმანმა რომ ესე მოისმინა, თავ-პირის ცემით ტირილი შექმნა.
რა დილა გათენდა და ქვეყნის დამამშვენებელმა მზემ თავისი სხივი ქვე-
ყანაზე მოჭოინა; ხახეს რომ გუშინდელი ზანგი გაჩნდა კვალად და იმ
ციხესთან დაღვა, ხარა გასწია და ფაღეუანი გამოითხრა. რა ნარიმანმა
ამ ზანგის ხმა გაიგონა, ამოიხსრა და სთქვა: რა ვქნა იმისთანა ყრავი-
ნა მუავს რომ ურამანია-ქალაქში გაგზავნო და მამიჩემის ამბავი სწო-
რედ ვიუწყო და ეს სიდიდელი ამბავი შევატეობინაო. ამ სიტუვანზედ
ქმუზ-წოდებული ფაღეუანი წარმოსდგა და მოახსენა: თუ ინებებ მე წა-

ვად და სწორეს შევიტოვებო. ხარიმანმა მშინვე თავის მამას წიგნი მი-
 სწერა და თავის ამბავი უოყულოფუ წერილად აუწვა და გაგზავნა. შე-
 დგებ სარვიხურამანმა ჭკითხა: ხარიმან ამ თაღუენის სუქმე რაკორ იქმ-
 ნებოა? ეს ზანგა შეილო მტირე კაცს არა ჭკავს, ჩვენ ამისკან უოყუ-
 თვის ცაფრთხილება კვმართებს. შემდეგ ხარიმანმა უთხრა: შენ ჩემთვის
 დემერთს ეკვდრე, მე კვალ მოუდანსე და რაც ღვთის განკება იყოს ის
 აღსრულდეს. ღვლამაც დასტური დასცა. ხარიმანმა რაში გაიგლო და იმ
 დღეს მედგრად იბრძოლეს, ხან თარაღითა ხან მუშტითა და მერმე ერთ-
 მანურთს ისარა დაუშინეს. რა დაღამლა ერთმანერთს გაუფარენ.

ყარამანმა უთხრა ხარიმანს, შენ წადი დაისვენე მე აქ ვიქნებიო და
 ხვალ შევიბნუთო. ხარიმანი ამ სიტყვაზედ ცხენიღამ კარდმოხტა, ყარამანთან
 მიანლოგდა და მუსათუობა იწუეს, ამასედ სარვიხურამანი შეშინდა, მივიდა
 და ხარიმანს უთხრა: შეილო მაკასთან ყოფნას სჯობს რომ ქალაქში შე-
 ვიდეთ და ხვალ კიდევ ებრძოლოფო. ხარიმანმა მიუგო, დეღავ ჩვენი ვახ-
 შამა აქ გვიბოძე, ამისთვის რომ ჩემი გული ამ ზანგს გაეწყოფო. მ-
 შინვე მსახურთა ვახშამი მოართუეს, სარვიხურამანიც მოიწვიეს და ვახ-
 შამს შეექცნენ. შემდეგ ხარიმანმა უთხრა: ზანგისტნის სუფთანო, შამამ
 შენსა თაღუენობას რომ ეკეთი ძალ-გული ექონია, მართალია მამჩემიც
 ჩაქება იყო, მაგრამ არც თქვენა ყოფილფართ ნაკლები თაღუენი. მაშინ
 სარვიხურამანმა ხარიმანს უთხრა: შეილო, ამ ზანგის ყოფა ქცევა, სმა
 ჭამა და სხვა მოქმედება სულ მამაშენს უგავსო და ესე სჯადომიც შემ-
 თაიბარსა ჭკავსო, მაგრამ ეს მბრძავეებს რომ მამის შენის სახე მშვე-
 ნიერი და სმეტაკი არის და ეს სახე შავი და ბორბოტი არისო, იმის
 შემბაღბარეც ჭრელი არის და ამისი ცხენი ღრუბლის თერი არის და
 ვახხოთ დემერთი ჩვენს საქმეს სად მიადწევსო, შემდეგ მსახურთა სუფ-
 რა აღდეს, ხარიმანმა ჭკითხა თაღუენო, შენ ამ ქვეყანას რომ მოხვედ, რა
 გინდა სწორეთ მაუწევო? მან მიუგო, მე მინდა რომ საბაიურანობა
 დავიმტვიცო. ყარამანა-ქალაქში მივედი, ყარამანი მოგვალ და ახლა მსუბავს
 რომ სარვიხურამანი წარვიყვანოფო და ცოლად შევირთოფო. რა ხარიმანმა
 ესე მოისმინა, თფულები ცრემლით აღევსო და რაში მოინდომა, მაგრამ
 სარვიხურამანმა დაუძალა. რაღა გრძლად მოგახსენოთ, იმ ჟამად ყარამან-
 მა და ხარიმანმა თორმეტო დღე იბრძოლეს, დღისით აბრძოდნენ და
 ღამით ვახშამს ერთად სჭამდნენ და შეექცოდნენ. რა თორმეტო დღე
 შესრულდა ყარამანმა ბრძოლაში განრისხებულმან გურზი ხელიღამ გააგლო,
 ხარიმანს სარტკელსა ხელი ზაულო, ცხენიღამ კარდმოიღო, მოიტაფა
 და წარიყვანა. ცხენებით გამოუდგნენ მაგრამ კვალიც ვეღარ იბოყეს.

ყარამანმა ნარიმანი ერთ ბიბან ალაცს მიიყვანა მიწას დასტა და ხე-
ლები შეუკრა. ნარიმანი ეხვეწებოდა სახგთა ხელმწიფეთ, რადგან ძალით
მძლიე ტყვედრები მოშველა, ამისთანა სიცოცხლეს სიკვდილი მიიჩვენია.

ყარამანმა უთხრა: ნარიმან მე შენი სიკვდილი არ მინდა და არც
შამაშენი მომიკლავს, მხოლოდ ჰირობა უნდა მომეცე რომ შამაშენს უფ-
ადარ უდგე და თუ შამის ურჩი იქნები უოველთვის ესე უნდა გოანჯო-
რა ნარიმანმა ესე გაიგონა მაშინვე აზრით სცნა რომ თავის შამა ყარა-
მანი უნდა უოფილიყო, ნარიმანი ზე წამოხტა მუხლთ მოეხვია, თავისი
სტა და მოახსენა: ბოდიშს ვუთხოვ უცნობლობისათვის, გაუფიცე საბოთ
დმურთსა. რამ ჩემი დანაშაული მაპატიო. ყარამანმა მაშინვე ხელები გა-
უხსნა, თვალებში დაჭკოცნა და უთხრა: ცეი, ნარიმან კვლავცა მითქვამს
რომ მე კეთილი სახგი ვარ, გაფიცე რომ შენ შამაშენს უკუ სდგომიხარ
და ამისთვის მოველ შენთან, ახლა გაპატიე შენი შეცოდება, გაბრუნდი
მსწრაფლ და წადი უშანგ-ბათს მიდი და თუ კიდევ შესცოდე რამე მა-
შამაშენს, უსიკვდილოდ ვეღარ გადამიჩიებიო, რადგანც შამაშენი ყარამანი
ჩემი ჰიროველი მეგობარია. ნარიმანმა სახგის დაპატიებება მოინდომა, მა-
გრამ მან არ იხება, შეშოაბარს ქუსლი ჭკრა და დასაფლეთის მხრისაკენ
წავიდა.

აქ ნარიმანის ამბავი მოიხსენეთ, ოდეს უჩინო შეიქმნა, ხო-
ჯა-მერაბს ეშვილა; ძრავალი სახელოვანი საქმეები მოიქ-
მედა, დარაბ ფალევიანი მოკლა და ხელმწიფისა ვისიმე
ქალი უსნიარნი ცოლად შეირთო.

ესე იუწყეთ უოველთა მსმენელთა რომ შამაშენი ესე იტყვიან,
ყარამანი ჯიმშიდ ხელმწიფის დროს იყოფო, მაგრამ ყარამანი თუ იმის
დროს უოფილიყოს იმისი მონა უნდა უოფილიყო, მაგრამ წიგნი აცხა-
დებს რომ რაც ხანი ჯიმშიდო უოფილა ხელმწიფედ თავის ხელმით მრ-
ვალი ქვეყნები დაუჭერია და შემდეგში გახელმწიფებულა და ყარამანისა-
ვით ჭეშმარიტი კი არ უოფილა. ვითომც უშანგ-ბათი უშანგს აუშენები-
ნოს და ზედ თავის სახელად დაერქვას. მაგრამ აქედამ სჩანს რომ უშანგ-
მაჭამ უშანგ-ბათი რომ აიღო, ეს ქალაქი ნაშენი იყო და უშანგმაც მო-
უმატა შენობა და ქალაქი დაამშენა, მაშინ უწოდა თავის სახელი უშანგ-
ბათი. მაგრამ ძველ ქალაქზე კი ეწერა ჯიმშიდ-ბათი, რომელიც ჯიმშიდს
აუშენებინა, წარდგინს დროს ნიაღვარს დაეგრა. ამ ჟამად იმ ალაცს

ბრძანებას ვწოდებთ, არაბულის უნთა, დღევანდელადის ურანის და ინ-
დოეთის სამზღვარია და შემამკობელი. სარვისურამანის სასაფლავად ეს
არის.

აქ მანკარის ნახევარი ურამანს და ჭინდთა უმურიათ და ნახევარი
სინდთა, წამელნიც ცეცხლის თაუვანის შცემელნი არიან. ურამანი უმანკ-
ხელმწიფის თურამეტი წელიწადი მანა ურფილიუც და უმანგისთვის
ხმალი უქნევია, შემდეგ გახელმწიფეუა და ასი წელიწადი უხელმწიფე-
ნია, ურამანის შემდეგ. ნარამანი გახელმწიფეუა და ცხრამეტი წლის
მეტე ვეღარ ხელმწიფეა. მას შემდეგ სამსურ გახელმწიფეა, ქურუკა-
რამან წოდებულა, ნარამანის შვილი, იმან საკვირველი საქმეები ჩადი-
ნა, თთქმის გადაამეტა თავის ბაბა ურამანს, ის ქვესკნეთს ჩავიდა, მუნ-
ჭიბილთ ებრძოდა სამცხე წელს, მას შემდეგ სხვა ჭიმიდ მოვიდა და
ის გახელმწიფეა, შემდეგ შაქიფა. ესენი საბოთ დღეთის მკობელნი
იყვნენ.

ჭიმიდ და შაქიფას ამბავს მოგვითხრობს, მექქესე და მეშვიდე
ურამანის წიგნი დაწერილებით.

კვალად ნარიმანის ამბავი მოიხსენიებთ.

იმ ჟამად რა ნარიმანი ზანგს გადურჩა, სარვისურამანთან მოვიდა
და თავისი და იმ შემდარ ზანგის ამბავი უოგელივე უამბო. სარვისურა-
მანმა რამე გაიგო ეს ამბავი დიდათ გაიკვირვა და უთხრა: შვილო ეს
რადღაც ამბავია ჩვენს თავს, ქამუზ-ჭინდი ხომ გავგზავნეთ ვნახოთ იქი-
ლამ რა ამბავს მოგვითხრობს. აწ აქ სხვა ამბავი მოიხსენიეთ.

იმ ჟამად ქამუზ-ჭინდიც მოვიდა და ურამანის ამბავიც მოიტანა,
ურამანი დიდი ხანია ზე ქალაქილამ უჩინო შეიქმნაო, არც სიცოცხლე
უიციოთ და არც სიკვდილიო. ნარიმანმა და სარვისურამანმა რამე მოისმი-
ნეს დიდ შწუსარებას მიეცნენ, მაგრამ ამობდნენ ის ზანგათ შეცვლიდნ
სწორედ ურამანი იყოო, მაგრამ იმის სხე მავკირვებს! მუნ მეოფთა
დიდებულთა ეს საქმე შორს დაიჭირეს, და სთქვეს, მაგისთანა საქმე რა-
გორ შეიძლებაო; რამელიმე ვი ამტკიცებდა ნარიმანის სიტყვას და რა-
მელიმე ვი სხვა რასმეს იტყოდნენ, მაგრამ ნარიმანი უმეტესად თავის-
თავის ძლევისათვის სწუხდა. ერთს დამეს სარვისურამანის შეუტყობლად
და ფაღვანთა მღვით, ნარიმანი სრულის იარაღით შეიჭურვა და ურ-
მანს ერთი ცხენი ჭვავდა რამელსაც მარბანგ ბელადი ეწოდებოდა, სა-
სწრაფით დიდის ნიავს ემზავსებოდა. ის ცხენი ურამანისა დიდი ს-

უკრული რამ იყო; ნარიმანი იმ ცხენ შეჯდა, რამდენიმე ჰაფაჭირი აი-
 ღო, ქაღალტადამ გამოვიდა და ერთ გზისაკენ ცხენს ჭუსლი ჭკრა და წა-
 უიდა, მაგრამ არ იცოდა თუ რამდენი გზისაკენ მიდიოდა და სად, ხა-
 რიმანი იმ ჟამად ჩვიდმეტის წლისა იყო. უმანგ-ბათილად რამ გავიდა,
 მრავალი მთა და ბარი გადავლო და ერთი მწვანოვანი და წყლისანი მდუ-
 ლოს ჩამოხტა, ფარი თავით დაიდვა წამოწვა და დაძინა, რა ცხენმა ხა-
 რიმანი მძინარე ნახა, თავ დადგა ქეშიკად და რთხსაგ გუთხეს უკრება
 დაწყო და უკრარ შემთხვევას ელოდებოდა.

იქით მხარეს სარკინოვანი რამ ნარიმანი უნებოდ ქმნილი ინი-
 ლა დიდ მწუხარებას მიეცა, მრავალი იცა თავში მაგრამ რაღას უშველი-
 და, მრავალი მძებნელნი დაუხრტა მაგრამ იმის მხარესაც ვერაფერს შე-
 ხვდნენ; ამისთვის სარკინოვანი დიდს მწუხარებაში ჩავარდა.

ნარიმანმა იმ დამეს იქ მოისვენა, რა დილა გათენდა ზე აღზდგა,
 დურთის მადლობა მისცა და ნახა რამ საცა ის იყო, ბუნ ერთი დიდი
 ქარვანი მოვიდა და იქ ჩამოხტნენ, თურმე ის ალაგი ქარვანისთვის
 ნასუილო ალაგი იყო, იმ მოქარაუნეთ ნახეს რამ ერთი საშინელი რამი
 სძოვს და ერთი მშვენიერი უმარწვილი კაცი წუაროსთან დგას. ეს უარ-
 მანს ამზგავსეს, თავით ფეხმდის სულ იარაღში იჯდა და თავს ისეთი
 ქოჯა ედგა რამ კაცი მის ბრწეინვალებას თავს ვერ გაუმართავდა,
 შვიდი ალმასის ხანჯალი გარს წელზედ ერტუა, ერთი დიდი სვეტიწ
 ოდენი შუბი წინ ერჭდა და ერთი დიდი კალას ოდენა შვიდ-ჭეტი ფო-
 ლადის ფარი ხეზედ დაეკიდა და მრისხანის თვლით აქეთ-იქით მიმო-
 იხედიდა, და ისეთის მრისხანის უოთა-ქცევით თდგა რამ თუმიცა ზე-
 ცის ცისკრის ვარსკვლავს ენახა, იგიც კი თავის წრილამ დაირღვეოდა.
 ამ ქარვანის კაცთა მტერი ეკონათ და ვერა რამეღმან გაბედა მასთან
 მისულა, შემდეგ ამ ქარვანის უფროსი ხოჯა-მერაბის მხლებელი მივიდა
 და ახალ-მოწითებულს ერმას ჰკითხა ვინაობა? (ეს ხოჯა-მერაბი მდი-
 დარი კაცი იყო, ესე რამ შვიდის იულომის მპურობელი ბუზირგანი იყო,
 და შვიდის იულომის ხელმწიფენი თავის თეთრით ვველანი მომადრიედე-
 ბული ჰყვანდა და უოვლის ქვეყნის უპირველესნი და სახელოვანნი, რა-
 მელნიც გამოჩენილნი ფაღვანნი იყვნენ თავისთვის შინა-უმათა ჰყვან-
 და და თითონ კი ერთი მოხუცებული კაცი იყო უშვილო და დიდი მე-
 ცნიერი).

სხვანხ მოქარაუნენი მივიდნენ ხოჯა-მერაბთან და ნარიმანის ამბავი
 უოვლითვე წვრილად მოახსენეს. მამინვე ხოჯა-მერაბმა გაშინჯა მოწი-ახ-
 ლო და სთქვა: ათი ათასი სიცოცხლე რამ გქონდეთ, მტრობით ამას

ერთი ვერ გულურჩევით. ამითაც დაუჭერეს. უკვლახი ერთად ნათესაობის თაყვანის საცემად წავიდნენ.

ნარიძისმა შეხედა ჩხა რომ ეს მოქარზენი თმისკენ მიდიან. იმხანაც სიმდაბლე იხმარა და წინ მიჰკვება მკრამ ვინც რომ შეხედავდა სწორედ თვალს. ვერ უსწორებდა და შიშით კახკალებდნენ. ნარიძისი მიუხელოვდა თუ არა სოფლისკენის ხელს ემთხვია, ხოჯამ რომ შეხედა ძლიერ მოაწიხნა და მოახსენა: ფალეჯანო ეს ქარვანი თქვენგან შეშინდნენ, წულო არა აქვსთ და თუ შეიძლება და თქვენ სწვევსად არ მიიღებთ, ამ წუარსზედ ჩამოხტომამ უბრძნეთ, თორემ საქმე გაუჭირდათ. ნარიძისმა სისარულით ნება მისცა, რეზონც მთვიდნენ და ჩამოხტნენ. დაღამდა თუ არა ნარიძისი ხოჯამ დაჭმარტოვ და კარგათ დაუხვდა, ღვინის სმაში რომ შევიდნენ, ხოჯა-მერაბმა მოახსენა: უწარხინებულესო ფალეჯანო. ამ კადნიერებისთვის ნუ კამიწკრებით და რამდელ ჭყვის ნაყოფი ბრძანდებით ანუ რამეფლი ვუღის უვაგილი და ანუ რამდლის მიზუზით ბრძანდებით აქეთ წამოსული? ნარიძისმა მიუგო, მე ერთი გამოჩენილი ფალეჯნის შვილი ვარ, სახელად სარფარაზ-სალიმი მქვიარ და მამაჩემს შეხეილინ-შუარს ეძახიან. მამაჩემს რამდლისაშე მიზუზით შემოვწვევ და აქეთკენ წამოვუელ, რამელმაც უარამანის საქმენი და ქება გავიგონე, მე მიხდოდა რომ რამდენიმე ჭამი ამასთან დამეყო და იმის ზნე მესწვლა, მაგრამ იქ არ დამიხვდა, რამდონმე უარამანის ფალეჯნები დამხვდნენ და იმათზე მეტობა უჭმეს, შემდეგ უარამანის შვილი ნარიძისი მოვიკითხე და იმისი იქ არ უკითხა მითხრეს. მეც შეწუხებული გამოვბრუნდი და ერთის მხრისკენ წამოვუელ და გზამ აქ მომიყვანა. ხოჯამ მოახსენა: ჩვენ ქაბულისკენ მივდივართ და თუ თქვენც ჩვენთან წამობრძანდებით ბევრს კარგს ნახვით, ხამეტნაყად რომ ეს ქაბულის ხელმწიფე დიდად ძლიერი და ამაღლებული ხელმწიფეა, მაგრამ უარამანის მონობის ქვეშ არისო და ნიდაც წელს ხარჯს იმას აძლეოსო, სახელად არჯასანი ჭჭვიანო, ამას ერთი ასულმ ჭყვს, ისეთია რომ მხახველინი მშვენიერებისგან უცნობონი შეიქმნებიან ამ ქალის უმხზე მრავალი სარდალინი, ხელმწიფენი და ხელმწიფეთა შვილები ამოწვევტილან და ამ ქალის სახელს კი ვერ უნახავთ სწორეთ. იმ ქალს სახელად უსნიაჩი ეწოდება. ამ ქალის ჩვეულება ეს არის წელიწადში ერთხელ გამოსწინდლება. ისე რომ მთელი ქვეყნის ფალეჯნებს იქ შეჭერის და ფალეჯანს გამოითხოვს, იმის აღთქმა ის არის, რამეფლი იმათში მოკრევა იმას შეიკრთავს, რამდენი წელიწადია ამ მოქმედებაში, ვერაფერ გამოვიდა იმისთანა, რომ იმისთვის ეძლია. მრავალი სახელგანი ფალეჯანი ამოუწვევტი და ბევრნიც სირცხვილეულები დაბრუნებულან,

რომ სამი ვერაფრის გაუსწორებთ მე ვგონებ რომ უარმანის მეტმა ვერა-
ფრის გაუსწოროს იმას სამი.

ხოჯა-მერაბმა იმ ქალისა იმადგინა ქება სთქვა რომ ნარიმანი ქალის
უნახვად ტრფილთა შეიქმნა, მცირეს ხანს დათუქრდა და უთხრა: ხოჯა-
მერაბ ჩემის გულის წაღლი და სარული წმინა, რადგან აქ დავესწარ
და თქვენგანსაც ვაფიგანე იმ ქალის თვალყვინობა, ახლა თქვენ აღარ მო-
გშორდებოდ და თუ მიმიშვა ვინმემ იმ ქალის თამაშს მინდა უუერო.

ხოჯამ უთხრა: შეიწო საფრანო, შენ მრავალი მამაცობის ნიშანი
გეტოობა შეუბნე, რადგან ღმერთმა შენი თავი მე მომცა, მე შეიწო
აქა მუაფს და მადხ მეშვილე, შეიწოც შენ იფავ და მეშვილეც და ჩემი
ღამმარხველიცა. მე ახლა არჯასზე ხელმწიფესთან მივაღ და შენც მი-
გთვან, ის ჩემი დიდი მწუალობეა და იქნება რომ ღმერთმა და შენ-
მა სიძარტლემ ის ქალი შენ მოგცეს. ნარიმანი ზე წარმხსდგა და ხო-
ჯას ხელს აკოცა. იმ ღამეს ღმერთმა და შეიწოცდნენ, რა დილა
გათენდა აიუარნენ და ქაბულისკენ წავიდნენ, ნარიმანი იმ მიმავლობაში
მოქარუნებეს სულ იმ ქალის ამბავს ჰკითხავდა, ნიადგ იმ ქალის თუქრ-
ში იყო და ისინიც უოველთვის იმ ქალის ქებას ელაშარაკებოდნენ.

სამი დღე და ღამე იმ უოფით იარეს, მეოთხე დღეს ერთ მთის
გორასუდ ჩამოხტნენ. მამინ ნარიმანმა ჰკითხა: ხოჯა-მერაბ ჯერ ქაბუ-
ლის სახელმწიფოში შევსულვართ თუ არა? მან უბასუხა ამ მთის იქით
არისო. რა დილა გათენდა აიუარნენ და ქაბულის ქვეყანას შევიდნენ. ნა-
რიმანს ის ქალაქი დიდათ მოეწონა, შესედა ხანა რომ ციხის გარშემო
იმოდენა ლაშქარი დგას რომ კაცის თვალი ვერ გადასწვდება და იმათი
ხიანობა ორს და სამს აღაჟს აღმოდა. ნარიმანმა ჯერ იმ ქალაქისა და
ციხის მდებარეობა გაშინჯა და დიდათ მოეწონა, ერთი გვერდი მთის-
თვის მიუუდა, წინ დიდი მდინარე ჰქონდა და იმის ერთი ტოტი ქა-
ლაქის გალავანს გარს უვლიდა. მრავალი უცხო ხატები ბაღი და ხუო-
ფთერობა ჰქონდა, მრავალი ბუღბუღი და სხვა და სხვა ფრინველნი იუ-
ნენ და სხვა და სხვა უცხო ხეები ისმოდა ბუღბუღთაგან, ხანა რომ ცი-
ხილამ მრავალი დასტა-დასტა ჯარი გამოვიდა, მოვიდნენ და ერთ
აღაგ დგებოდნენ. ნარიმანმა ჰკითხა: ხოჯა-მერაბ, ეს ჯარი რომ ამ ცი-
ხილამ გამოდის სად მიდის და ან რა ურილობა აქვთო? ხოჯამ უთხრა:
შეიწო ნარიმან, ქაბულის ქალაქს რომ მოგახსენებდი ეს ის ქალაქია და
ეს ის ურილობაა რომ დღეს იქ ქალი გამოვა და იფავეუნებს, მაგრამ
შენ დიდი სიფრთხილე გმართებს, ნარიმანმა უბასუხა: მამ მე მოვლან-
ზე ვავად და შენ მე ღმერთს შემავადრე და იმის ომს მე გინჯებო,

დუთის მდლით ამდინნი ხელმწიფის შვილები და ამდინნი ფაქეჯანნი მე ამ ქალის ხელიდამ მინდა დავინსნაო.

შემდეგ წავიდნენ და სცა ის ღამეანი იურებოდა იქ ჩამოსტეხენ, იმ ღამეს იქ განისვენეს, დილა რომ გათენდა ხოჯა-მერაბმა და სხვათა სახელმწიფოთა ფეშქაშები მოაშხადეს, ხელმწიფის მისართმევად. ხოჯა-მერაბმა ნარიძისს უთხრა: მე ხელმწიფისთან უნდა წავიდე და შენც წამოხვალ თუ არა? ნარიძისმა უპასუხა: შენვე უნდა წამოხვალ, მაგრამ შენ რამ იქ მოგიწევს რომელი ფაქეჯანის სხელი დავიკრქო? ხოჯამ უთხრა: სწორედ ჩემი შვილობა გამოაცხადე. მაშინ ნარიძისმა სხვა უცხო ტანი-სამოსი ჩადგვა, ხანჯლები აქეთ-იქით გაიკრწო, ბასრი ხმალი ქელთა შეიბა და თავის ცხენს შეასტა. სხვანოც შემკედნენ, ხოჯაც ცხენს შესვეს და ხელმწიფისთან წავიდნენ. რა კართან მიაღწიეს, ნახეს რომ დიდა მეჯღისი და ურდლობა იყო. მრავალი უცხო ხელმწიფის შვილები და სარდალნი ისდნენ და იმ ქალის დავას სწევდნენ. მაშინ ხელმწიფემ იმ შეკრიფთ დიდებულთა უბიძა: ამ ექვს დღეს ბრძოლა აღარ იქნება უკვლანი ღმერთს უნდა ვიფუნეთ და მეშვიდე დღეს ჩემ ქალს უნდა შეებნეთ, ჩემი ქალის ნებაც ეს არის და ჩემიცა.

იმ ჟამად ხოჯა-მერაბიც კარზედ მიადგა, ხოჯა-მერაბს მიესალმნენ იქ მყოფნი დიდებულნი, შემდეგ ნარიძის და სხვათა, ხელმწიფესაც მოასხენეს რომ ხოჯა-მერაბი გახსნათ და თქვენი უმადლელობის ნახვას ისურვებსო, ხელმწიფემ მათი შემოწვევა ბრძანა და შემოიყვანეს. ხოჯა მივიდა და ხელმწიფეს თაყვანი სცა მუხლს აკოცა და მრავალა თვალმარჯალოტი ფეშქაშით მიართვა, რა ნარიძისმა თვალი მოავლო, ნახა რომ ცოცხალი იყო სვეტიანი კარავი იდგა, საშუალ კარავსა ერთი მშვენივრად შემკული ტახტი იდგა და მას ზედ ხელმწიფე ბრძანდებოდა, სამოცის მწერთის სიმღერის მქონებელი, უცხო თვალად-ტანადი. ნარიძისმა იგი ტახტზედ მჯდომი ხელმწიფე მოეწონა, მარჯვნივ და მარცხნივ სამოცდა სამი სკამი იდგა და რიგზედ გულგანნი ფაქეჯნები ისდნენ, ისეთნი რომ მახვათვის საზარო სანახავი იყვნენ. იმ ტახტის გარემოცოცხალი იყო მხოტებულნი ფაქეჯანნი ისდნენ. ნარიძისს მისი დიდება მოეწონა, იმ ჟამად ვინც ხოჯა-მერაბის მოჭიკავნენი იყვნენ, უკვლამ ხელმწიფეს თაყვანი სცეს და ფეშქაშები მიართვეს, ხელმწიფემ იგიანი ტახტიდ მოიკითხა, იქ მსდომთა ფაქეჯანთა ნახეს რომ ნარიძისმა არავის ჭკითხა კადარა და თავის ნებით ერთს სკამს დაჯდა, რა სხვათა ესე იხილეს უკვლა იმას უგურობდა და თვალი აღარ მოაშორეს, იმ ჟამად ნარიძისი სამოცდა თხუთმეტი მწერთის მქონებელი იყო და ესრედ

მორთული რომ მჭერატული შის ურებს ვერ გაუძლებდნენ და ერთმანეთს ჰკითხავდნენ თუ ეს ფაქტები ვინ უნდა თქოსო? რა ხელმწიფემ ხარისხი ნახ, ხოჯა-მერაბს ჰკითხა: ეს უმაწვილი ვინ არის ან სადღამ მოგიყვანიათ?

ხოჯამ მოახსენა: ჩემი შვილია რბოვრც ვრმა კაცია და აქნობაშდე ფაქტების სასწავლებლად იყო წასული, რომელიც მალე შესრულდება. ათი წელი რაც არ მენახა, ახლა მოვიდა და თქვენ უმაწველობის საჩვენებლად მოგიყვანე და ახლა სანამ ცოცხალი ვარ აღარ მოგიშორებ კვირდილამ, წყალობას ვითხოვ თუ დარსია თქვენს ფაქტებთან შენცხობთ და ერთი სკამის დიხსი გახადოთ და განუშორებლად თქვენს ბედნიერს სახეს უურთოსო. ხელმწიფემ რომ ესე მოსმინა, მამინვე ნახობანი მარჯვენა მხარეს გადაიყვანეს და დასვეს ეჭვს ფაქტების ქვეყნად. მსუთი ფაქტები არ იყო იქ რომ სიმტკიცა ათის და ოთხმოცის შქერთის სიმადლის მქონებელი არ უოთიფიფენენ, სარჯან-ფაქტების ქვეყათ და დარბ ფაქტების ზევით დასვეს. შემდეგ სუფრა მოიღეს და შეეჭნენ, ხელმწიფემ ხოჯა-მერაბს და სხვან ვაჭრებს ხადათები უბოძა, ამათ თაყვანი სცეს და მადლობით მოიღეს. ხოჯას უბრძანა ხელმწიფემ უცხო ბედნიერი კაცი ხარ რომ ბრძოლას თამაშის უურებ და ამისთანა დროს მოხვედი. მაგრამ ეს მინდა შეგიტყო, შენი შვილი რომლის ფაქტების გაზდილია? ხოჯამ მოახსენა: დიად მრავალ თმშის გამოცდილი, ფაქტებისაში რომ დასრულებულა ინდოეთისაკენ წასულა რომ ყარაშინისათვისაც ეომნა, მაგრამ ყარაშინი იქ არ დახვედრიდა და სხვა ფაქტებისთვის ეგვალსთვის მორევა, ამის საწადელი ეს ყოფილა რომ ფაქტები ეპოვა თავისი თმის გამსწორებელი, მაგრამ ვერავინ შეჭეროდა და უფრო ყარაშინისა და ხარობნის თმი ზდომებია. მაგრამ აქ ძლიერნი და კოლიათნი ფაქტების გახლავან, შეიძლება აქ გაუსწრონ ვინმე თმი.

ხელმწიფემ როდესაც ხარობანი გრძობის ჰკუთთ გაშინჯა ერთიან, სოქვა თაბის გულში: „არა მგონია რომ ეს ამის შვილი იუოსო, მე რომ ამის სახეს უურებ და ვსინჯავ ამის ახოვნებას, არა ეს ამის შვილი არ უნდა იუოს, ვგონებ რომ ჩემი ფაქტებიდან ამას ვერავინ სძლიოს“. რა ამისთანა თქერებში იყო დარბ-ფაქტები შემოვიდა და თავის სკამზედ დასჯდომად მივიდა, ნახა რომ იმას ზევით ერთი ურმა კაცი დაუსვავთ. ეს დარბ-ფაქტები მეტად აგუელი და ამხარტავანი ფაქტები იყო, დიდად ითავილა ხარობანის თავზე ჯდომა, გამობრუნდა და ხელმწიფეს მოახსენა: დიდებულა ხელმწიფე, თქვენი განწესება ეს იყო რომ ყოველს

თაღუჯანს თაფსი ადგილი უნდა ქქონოდა, ესეთი წესი შეგოცდეთათ და სხვა შემოვიდეთ!? ამას წინადა ამის-ჭინდი თაღუჯანი დიდა ცუდს საქმეზე გადავიდეთ, ზემოთ დამისვით და მაგურთ ვეჭობ ვი ვივარა, ხელა ამ ვიდაც შიორთული ბიჭისაკან რა ვაჭყაცობა ხანეთ რომ ჩემს ზემოთ დამისვით? კანს მაკას რომელიც აქ უკანასკნელი თაღუჯანთ მასუსს ვერ გასცემდა. რომ ჩემთან არ მოგესწავლებინათ? მაშინ ხელმწიფემ ხელის ხმით უთხრა: თაღუჯანთ რა იქნება უცნო ვაჭია და უცნოს ქვენიდამ მასული და ხოჯა-მურაბის შეიღოთ, უფრო ჩემის სიუფარულის გულსთვის უნდა ვგეღამ მატოვი სცეთ.

დარაბმა რომ ესე შიოსმინა მოახსენა: ხელმწიფეთ, შენს მხეს ვფიცავ რომ ვერადროს ვერ დავთმობ ამას რამე ჭრთი რომელიმე ბიჭის ქვევით დავუდო. ხელა დასტურთ მიბოძე რომ ავთ მოგვებრო და ჩემს სკამზე დავსუდო და მაკის თაღუჯანობა გამოვსცადო და როცა მაჭობოს მაშინ სავა ენობს იქ დაბრძანდეს. სხვათ თაღუჯანთაც აქ-იქ თავიღობა შექმნეს და ხელმწიფეს აფუგდრიდნენ. ხელმწიფემ უთხრა: როდესაც არც ხათრი ვაჭეთ და არც მატოვი ჩემი, ხელა თქვენ იცით, როგორც ვსურდეთ ისე ვქმნითათ. არა სწადდა ხელმწიფეს რომ ნება დაერთო, მაგრამ ნება ძალთ დანთოფენეს, რა თაღუჯანთ ხელმწიფის თხოგნა არ შეიწინარეს, დარაბს აჭეთ-იქიდათ თვადი უევეს. მაშინ დარაბი ხარობს დასურაფად მიუხელტა. ხარობინთ ბევრი მფთმინებთთ კინადამ გასქდა. იმ ვამად ხოჯა-მურაბი შეწუხებული წამოდგა და ხელმწიფეს მიუხებია და მოახსენა: წყალობას ვითხრავ რომ მე მამატოთ და მიბრძანეთ რომ ჩემი შეიღი უუნებლად ვფოფუანავო. ხელმწიფემ ბრძანა: მცირე მოითმინეთ, ნუ შეშინდებთ, მე ვხელაფ რომ ამ ურმას ეს თაღუჯანები არც ერთი თვადში არ მისდის. ხელმწიფის ბრძანება ხოჯამ რომ მოახსენა, დემურთს მადლობა შესწინა ხარობინსთვის.

იმ ვამად დარაბ-თაღუჯანმა ხარობინს შესძახა: შენ უმზავსო! კვალა ვი მამატობის ალაგია, შენ ვინა და მანდ ჯდობა ვინაო? ხარობინს სისხლის მღვრელობა და თაღუჯანობა ადრევე მოგესწენდათ რომ თუ ვაჭყარებულეთა, თაჯის მამასაც გამოამეტებდა სისიველიდოთ.

მაშინ ხარობინი ისე კანკასდა რომ შიორი ცეცხლის აღს დაუმზავსდა და თვადები სისხლით სავსე ათსს. დარაბმა ხელი წამოჭკრა ხარობინს უნდადა კადმოკედო, მაგრამ არ იხება. ხარობინი თქმზე აღსდგა და ასეთი სილა შემოჭკრა დარაბ თაღუჯანს რომ რვა კბილი მუცელში ჩაურევენა, ცხვირ-პირიდამ სისხლი კადმხეთქა და რამდენჯერმე ვირაზე გადატრიალდა და დედამინას დაეცა. რა შენ მსხდომთა თა-

ფიქსირდა ესე იხილეს, ერთობრივ შემოერთის მუშაობით, მშენ ნარიმა-
ნი სკამილამ აიჭრა და იმ ფაქტებს შუა შეიჭრა, რომელსაც ფაქტ-
ვანს მუშტის სტრუქტურა მიწაზედ აგორებდა. ეს ფაქტები ისე მოიკერა.
შემდეგ ას ზარმაცმა რჩეულმა ფაქტებში ნარიმანს ხანჯლებით შემოუ-
ტოეს, ესე რომ იხილა ნარიმანმა თავის შიშის მზგავსად ერთი ასეთი
ნარა გასწია და ძლიერად შესძახა, ისე რომ მრავალნი უნდად შეიქმ-
ნენ და მრავალთ ხანჯლები ხელებიდამ დასცვივდათ, განრისხებულნი ნა-
რიმანი თითოს ისეთს მუშტს დაჭკრავდა რომ ვერა ფაქტვანი ვერ წა-
ვლებდნენ და უსულო იქნებოდნენ. მტრად თექვსმეტი ფაქტვანი მუშტით
დასწოდა. ტახტის შირუელმა ფაქტვანმა აჯაღ-ქაბუელმა რომ ესე იხილა
განრისხდა და ხანჯლით შემოუტოა ნარიმანს, შეხელა ნახა რომ, ტახტის
მეორე ფაქტვანი შვედარი უკლავ, მშენ უნდად მიუთარტა აჯაღს, რომ-
ც ცნობას მივიდა ნახა რომ შეჯვლისი მოძლილად და მრავალნი ფაქტ-
ვანნი სხვანიც დახტვიდნენ ევარნენ. შემდეგ ხელმწიფეც ცნობას მივიდა,
ხელმწიფეც იხილა იგი დახტვილი და ის უმწველი აჯაღს მოხტო-
მა და ბრძოლას უპირებს, სხვა ფაქტვანნიც ხანჯალ-მოჭდომილნი ში-
შით ვეღარ მიჭკარებიან და ისე შორიდად უჭკრებდნენ. ამასზედ ხელ-
მწიფე ძლიერ შესწუხდა, მაგრამ გაშვება არ შეიძლებოდა, ნარიმანს მა-
შენ ქება შეასხეს და თავიანთ ფაქტვანებს ნიშნს უკუბდნენ.

იმ ჟამად აჯაღ-ქაბუელმა ხანჯალი შეუმაღლა, რა ნარიმანმა ესე ნა-
ხა, ხანჯლიან მავას ხელით სტაცა და მარჯვინს ხელით მეკრდს ასეთი
მუშტი დაჭკრა რომ თთხმოდის მწურთის სიმაღლის მქანებულნი ფაქტ-
ვანი აჯაღ-ქაბუელი შეხედელი რამდენჯერმე კლავით უიარმელა გადგო-
და და მიწას დაეცა, განრისხებულ ნარიმანს სწადადა თავი მოეკეტათ, მა-
გრამ მსწრაფელ ხოჯა-მურაბი მივიდა მუხლ მკეხვია და სთხოვს მუ მა-
შარტო და ხელმწიფეს დაუთმე რომ ეტ შირუელი ფაქტვანისა.

ნარიმანმა მაშინვე ხელი აიღო, მივიდა და თავის აჯაღის დაჯდა
მაგრამ გუფი ისე უძკურდა რომ იმისი გუფის ძვერის ხმა ერთს აჯაღს
იხმელდა და ისეთი მრისხანების სახე დაედგა რომ შინს შეხედვას ვერა
რომელიმე გაუძლებდნენ. ხელმწიფემ მისი სიმხნე დიდათ მოაწინა და
საქვა: ამ ფაქტვანს სახეზე დიდი კაცის შეიღობა ეტოება; იმ ღამეს
ნარიმანს შეიდი ხელი ხალათი უბოძა თავის თაჯიც დახურა, საუფაქტვანო
მძიმე მურასა ქამარიც უბოძა და საბუირანობის სკამს დასვა. ნარიმანი
ურს ამბობდა მაგრამ, ხელმწიფემ არ ჰქმნა. იმ ჟამად რა ნარიმანის-
გან შეხედელნი ფაქტვანნი გონებას მივიდნენ, ნახეს რომ ნარიმანი
უწებელი და ფაქტვანობის უმაღლესს სკამზედაც ზის და ხელმწიფე სა-

ვგრძობდა ემუსიონებას; ზე აღზღვრენ წინ მიფხდნენ შიშით და კრძალებით
 ნაწილის აკოტეს, კაბრუნდნენ და თავ-თავად ალაგს დასხდნენ, ხარიმინის
 ფაღვენიობას აკებდნენ, ამისობაში უფროდენ გონებას მოეგო, ხას რომ
 თავის ალაგს ხარიმინი იჭდა, სიტყვის თქმას ღამობდა მაგრამ ვკლარ
 გახუდა, მის სხვა სკამი მოუტანეს და ხარიმინის ქვევით დაუდგეს, მი-
 ვიდა და დიდის გულის წერობით დაუჭდა, მაგრამ დიდით თავიღობდა ხ-
 რიმინის ქვევით ჯდომას. ხელმწიფის რილით მივიდა და ხარიმინს თა-
 ვიანი სცა, ხარიმინმა ბიძას აკოტა და შერკდნენ, იმ ვაძად კბილებს და
 მტვრეული ღმრბი გონებას მოეგო, მაგრამ არც ადგომის და არც და-
 ჯდომის დიხე არს ქქობდა. ფაღვენითა ასწიეს, ხაბაღზედ დასვეს და შინ
 მიიტანეს. ხელმწიფემ მეჯლისში გამართა და ხარიმინს უბრძანა: ფაღვე-
 ნით ერთი სიტყვა მაქვს თქვენთან სჯიოთხაგი და უნდა სწორედ მოთხ-
 რათ. ხარიმინმა მოახსენა: ბრძანეთ და თუ შემიძლება სწორეს მოგახ-
 სენებო, ხელმწიფემ უთხრა: ნუ დამიძალავ და სწორედ უნდა მოთხრა,
 თქვენ ვინა ბრძანდებით და ან ვისი შვილი? საბოლოო დმერთს უაფიციბე,
 ატრეოვე შენს ჩამომავლობას და შენს ჭებუკობას. ამისთანა თებციასთვის
 ხარიმინმა ჯდარ დაშალა და თავის ამბავი ხელმწიფეს თვითთუელად მო-
 ახსენა, ურამინის შვილობა და სხვანი უოველივე. ხელმწიფემ რომ ესე
 გაიკონა დიდს მხიარულებას მიეცა და მაშინვე სთქვა: დმერთი რომ წუ-
 ლობას მიხაშდეს და ეს ჭებუკი ჩემს ქალს „უსნიარას“ თთხოვდეს დი-
 დი დგომის წყალობა დამუშართობა.

რა სხვათა სარდალთა და ფაღვენითა ხარიმინის ვინაობა და ურამინ-
 ნის შვილობა სცნეს. ვეკლანი კრძალებით აღსდგნენ და ბოდიშს თხოვე-
 დნენ, თავიანთ სტემდნენ და ხარიმინთან თავიანთ დანაშაულზე ბოდიშს
 თთხოვდნენ. ბირველად რომ ხარიმინს ვერა სცნობდნენ, უსნიარას მო-
 ახსენეს საფა-შერაბის შვილი მოსულა და საკვირველად ფაღვენითა. არც
 ხარიმინის ამ მეჯლისში ბრძილა ადგწერეთ, ესენი სულ თვითთუელად
 უსნიარას მოახსენეს: ამისზედ ქალი შემინდა და ხოჯა-მურაბის შვილი-
 ბას თაკილობდა, ვიდრე ამ სიტყვას გაათავებდნენ, სხვა ვინმე მოვიდა
 და უსნიარას მოახსენა: მის ძლიერი ჭებუკი ხოჯა-მურაბის შვილი ეს
 არა უოთილას, ურამინ-საბოვირანის შვილი ეოთილას. რომელიც ხელმწი-
 ფემ ფიციბთ ათქმევიანა—და ახლა ისეთი მეჯლისია გამართული მამიშე-
 რის სახლში რომ ვინა ენიდამ არ ათქმისო. რა ესეთი ამბავი უსნიარ-
 ამ მოისმინა, დიდით გამხიარულდა, ამისთვის რომ ამათა სახელი ად-
 რეც გაეკონა და რხნიც ივენენ სმენოდა. იმ დამეს უსნიარამ უოველნი
 დმართოვა და თვითონ საუკეთესო საჭურველით შეიჭურვა, თავისი ძიბი

თან ახლა და მჭიდროდ სიუურებდად წავიდა, მივიდა ერთს უჩინო
აღვს დასდგა და იქილამ უურებო დაუწყო. ეს ქალი ნარიშხის მშეხიუ-
რებამ და ჭაბუკობამ შერად გააკვირვა და კიდევ შეშინა.

იმ ჟამად ხელმწიფემ ნარიშხს უთხრა: „შვილკა ნარიშხ, რადგან
შენ ჩემ ხელში ხმავარდი, ჩემი თუქრი ან რა არის, მე მსურს რომ
ჩემი ქალი შენ ცოლად მთავრდეს, რომელმაც სიმშეხიერიო და გულდა-
ბით ვერავინ სჯობინს, ძღვნად იმას მოკარომეფ და მე შენთვის სხვა
საკადრისი საუნჯე არა მქვსრა. მხოლოდ რაც ჩემ ქალს აღთქმა აქვს,
შენ უნდა ადასრულა ვოველივე ისე რომ უკეთუ იმ ქალს ვერ ვხე-
ბოლოთ, ის არ დაგნებდეს და იმის აღთქმაც ეს არის რომ ვინც ძალით
ხეობს იმას შეერთავს“ ახლა აღმოსავლეთ-დასავლეთის ხელმწიფის
შვილების ურილობაც ამაზე, მე რომ შენ გხედავ, შენ ადვილად შეიძ-
ლებ ჩემი ქალის დამარცხებას. მაშინ ნარიშხს ხე წამოადგა მათხლო-
ლოქდა ხელმწიფეს ხელს აჯოცა. შემდეგ შეკვლიმიც მოიშალა და ეველანი
თავთავისად წავიდნენ. იმ დამეს ნარიშხს სახელმწიფო გარაჯი დაუდგეს
და მრავალი მსახურნი დაუუქნეს.

უსნიარაც თავის სადგომს მივიდა და ამის სქემს ქოქირაბდა.
ხელმწიფემ ვეზირნი იხმო იმ დამეს და არჩიეს. ხელმწიფემ ბრძანა:
„ვეზირნო, ეს ჭაბუკი დღეს დმურთმა მოგვცა ჩვენ და მე ვცოხებ თუ
თქვენც იტყვიოთ დღეს ამის მთბირდაშირე არავინა ქვავს და დიდი სახე-
ლოვანი კაცის შვილიც უბოთილა და ამის კარდა, ამის მამას რამდენი ჩუ-
შასთანა და უფრო დიდრონი ხელმწიფენი მსახურად ახლავან რომელ-
თაც რიცხვი არ შეეკლებათ და თვით მეც მისი შონა ვარ“. ამას უკრდა
უფის მთის დენი იმის მიშით ვერ ხმებენ. ამ ნარიშხსაც რომ მო-
ინდომოს ამ ქაბულის ქვეუანს ერთიან გაახხრებს და გვანებ რომ ჩემ
ქალსაც აჯობებს. თქვენ რას მიჩხეოთ ამაზე, მე მინდა ჩემი ქალი მივცე.

ვეზირთა მოახსენეს: ხელმწიფეო, თქვენც მოკვებსენებათ რომ დღეს
ქვეუანზე ვარამანის წინაღმდეგე არავინ არის და ესეც ცხადია თქვენ-
თან რომ ნარიშხთ თავის მამა ვარამანს უკუ სდგომოდა, შემოდა და
რამდენიმე მისი რჩეული ხალაყები ამოუწვიოტა, მაშინ რომ ისე უკო,
თქვენ უარეს დაგმარებთო, თუ არ მივცი ამას აქ ვერავინ დაუდგება
ეხლავ სრულიად კაცგახხრებს და ან ამაზე უკეთესს ვის ვიმოგნით? ესე
რჩევა ხელმწიფეს დიდოთ იამა და იმ დამეს უთველნი საომრად მოემ-
ზადნენ და უსნიარასაც შეატყობინეს რომ შხათ იყავო რომ ხვალ ხე-
რამანს უნდა შეებაო.

იმ დამეს ღებინით გაატარეს და რა დილა გათენდა და ქვეუანის და-

მამშეენებელმა მზემ თვისი სხივი ქვეყანას მოჭოფინა მამინ საომარ ნაღარას შექტერეს, ნაღარა შეიღ ლაგას ივეროდა, რადგან შეიღის თელიმის დიდებულნი იქ იუენენ შეკრებოლნი. ხელმწიფე არჯასმ კამბორსნდა და ერთი მხრისკენ თამბის სუურებლად დადგა ხარიმანი შეიჭურა, ხოჯა-შეკაბი წინ ვამოუძღვა და სხვანი ვაგარნი მით უკან მოსდევდნენ, მოვიდა და არჯასმ ხელმწიფესთან დადგა, თავი დაუკრა, ხელზედ აკოცა და მოედინა თავს დადგა სხვანი ფაღვეანნიც წესისძებრ დადგნენ. ამ ვამად უსნიარაც კამოვიდა შეიღასის კაცით. თავს ზურმუნტის თაჯი ეხურა, მოვიდა და მოედინა სუშუალ ადგილს დადგა. მამინვე მამას კაცი კაუგზავნა რომ ვინც ღდეს საბრძოლველად კაცი განმზადებული იყოს, მოედანზე კამოგზავნეთ რომ ფაღვეანთა შეებანო. თუ ჩემნი ფაღვეანნი შეურაცხ ჰყო, შემდეგ მე შევებმეო. რა ხელმწიფემ ასე მოისმინა მობრუნდა და ფაღვეანებს უბახანა: „მა კადით და ვობრძოლეთო“.

ამ ვამად ხარიმანი ერთ მხარეს იდგა და რა ხელმწიფის ბრძანება მოისმინა, ლარაგნს ზრ დაცადა, ერთი საშინელი ხმით შესძახა და ქალის ფაღვეანთა შეუტია და დიდათ რამე ვადახანა, ასე რომ მოკლედ მოგახსენათ, მხრობინმა ამ ზარველ მოსვლასზე ას თთხმოცა ფაღვეანი ცხენებიდამი ჩამოყრა და ისეთი ფიცხელი რბი კამართა რომ შეიჭურ მოსვლის გამსა ჰკვანდა. შემდეგ რომ არ იქმნა შეიღი ფაღვეანი კამო-ერხივნენ: ზირველი აჯდადი, მეორე ქურჯაზად-ქაბული, მესამე არჯასმ-საბანდარი, მეოთხე აზდად-მისთანა, მეხუთე მარამ-ქრისტანი, შეექვეს ვარდავლი და მეშვიდე მინარ-ხორასანი; ეს შეიღნი ფაღვეანნი ასეთნი იუენენ რომ ერთი მეორეს ვერ აჯობდნენ, ესენი ამ ქალის ეშხზე ერ-კინებოდნენ, რა ხარიმანმა ესე იხილა სიციცხლე აღარ შერჩა, მამინ ერთი საშინელი ხარა ვასწია, თავის ცხენს ქუსლი ჰკრა და იმ შეიღს ფაღვეანსაც მიუხტა, მათ რომ ხახვს ხარიმანი ვანჩისებული მიმაფალო-ამათზე, შეიღთავემ შემოუტოეს ერთად; მაგრამ შეიღნივეც ჩამოყრა ცხენებიდამ, მამინ ხარიმანის ქუბის სმა დაშქართა ვამბაველეს. რა უს-ნიარამ ხარიმანისა ესეთი საიმხუ ხახა, დიდათ ვამხიარულდა და საომ-რად კამოვიდა, ცხენს ქუსლი ჰკრა და ხარიმანს მოუხტა. რა ხარიმანი უფუ მოიქცა და შეხელა ხახა რომ ერთი მშვენიერი ფაღვეანი, თვალ-მარგალიტში ჩამჯდარი, ორმოცე მწერთის საძაღლის მქანებული, ზარს ხაბურველი აფურია და ვამტურებით უცქერის და რძის ვამინის, რა ესე დაშქარმა იხილა დიდათ ვაუვირდათ და ხარიმანს ეურება დაუწევს, თუ ვინაზ რძის კადინდის ვამასანათ, მამინ ხარიმანი მიუხტა და ლახტო შეუბღდა, მან ქალმა კარგი მხედრობით აიღდინა, აგრეთვე ორიც სხვა

დაკრა, მაგრამ უწინადად ცადურის, აგრეთვე ქალმა მიმართა და რამდენიმე იარაღი იხმარა, მაგრამ ხარბიანი არ აგნობდა. მაშინ წარმინი დიდო განრისხდა და ქალს შემოუტია, ქალმა დახტი შეუმაჯღლა, ხარბიანი გაჭაფრებულმა დახტი ხელიდამ წაართვა სარტუელს ხელი წაგლო აუჭინდაზე შედგა ასწია და ქალი ცხენს მიაშოკა, თავის ცხენს ქესლი ჭკრა მიიუვანა და უგნებლად მამს წინ დაუსვა. ხელმწიფეებ რომ ესე იხილეს დიდს მხიარულებას მიიტყა, მაშინვე ბრძანა და ხარბიანს უჩინცხვი თვალი მარგალიტი თავს გადააუარეს. როდესაც იქ მუთოთ ხელმწიფის შეიღოთა და თვალუვანთა ესე იხილეს მთვიდნენ მწუხარები და ხარბიანს ხელს აკოცეს, არჯასძს გამოესაღმენ და გულდაჩაგრულნი თავთავის ქვეუბნებში წავიდნენ. მაშინვე ხელმწიფეებ თავისი ქალი ამ მოედანზედვე ხარბიანს უძღვან. სასახლეში რომ მოვთდნენ თრმოცი დღე და დამე ქორწინის მზადებაში იუვნენ და შემდეგ ისეთი ქორწინთ გარდაცხადეს რომ იმისთანა ქორწინთ კაცს არ ენახა. ხელმწიფეებ საღაროებში გახსნა და მრავალნი გლახუნთ თვალითა და მარგალიტით ადაუსა. შემდეგ ხელმწიფეებ ბრძანა და მარადის შეკლვისა და სიხარული ჭქონდათ.

აწ უარამანის ამაზი მოიხსენიეთ.

იმ ვამად რა უარამანი შუგ ხანად შეცვლილიყო და ხარბიანს გაეუარა, დასაფლეთისაკენ წავიდა, იქ უფლები-მარვანი იკითხა, იმ ქვეუბნის ხელხმა უთხრა. უფლები თავის მამა გარსამობთან წავიდა, დღეს თრმოცი დღე იქნება. რა უარამანმა იმთავან ესეთი მსახეი გარგონა მსწრაფად გაბრუნდა და მარინჯ-ქალაქისაკენ წავიდა, ეს ქალაქი ინდოეთისა და დასაფლეთის სამზღვარ-სამოთე თურ, მივიდა და იქ უფლები-მარვანი იკითხა, მათ მოახსენეს. ამ და ამ ბადში მამა-შვიდნი ერთად არიან და შეექვევან. მაშინვე იმ ბადის კართან მივიდა და ერთი ხარა გასწია, ისე რომ იმ ბადმა ხანხარ იწყო და ესე შესძახა: „სეი, უფლებო გამოდი შექვევის ვამი არ არის მამაცობის ვამი, მინდა შეგება და ჩემი ძაღვული გინვენო, თუ არ გამოხვალ კარებ დავექ და შემოვალა“.

გარსამობმა და უფლებმა რომ ესეთი ძლიერი ხმა გარგონეს, დიდათ გარცდნენ და სთქვეს ეს ვინ უნდა იყოსო! უფლები მაშინვე კარზედ გამოვიდა და ხანა რომ ერთი საშინელი ხანგია და ხელთა გურზი უჭირავს და დგას. თავის გუნებაში სთქვა უფლებმა, ეს უირალო ვისმეს არა ჭკავს და შესძახა: „სეი ხანგო! შე ჩემ დღეში ცხენზე არ ვიბრძვი, ჩემოდი და ქვევითად მუშტოთ ვიბრძვით და შენის ბედის უკუღმა და-

ბრუნების განკუთვნილი. რა ურამინმა ესე გაიგონა ცხენიდან გადმოხტა, რა უოფელმა შეხვდა სიარულში იცნო რომ ეს ურამინა არისო, მკვრივ იმის სახე აკვირვებდა, ცხენიც ურამინის შემთავიბარს. ჭკავდა მაგრამ ის ტრული იყო და ეს ყი ღრუბლის ფერია, ჭკვირობდა და ამბობდა ღმკრ. თან შენ დაგვითყურე ამისკანთა.

ურამინმა და უოფელმა კულმესისხელესავით ერთმანერთს საშინელი ბრძოლას დაუწიეს, ასე რომ მათის მუშტის ცემის ხმა ზრსა და სანს ზღაფზედ გახრწიანებდა. სულამომდინ. ამ უოფით იბრძოლეს; რა დაღამ. და სიბხელემ კაჭკურა, უოფელმ მივიდა თავის მამას ხელს აკოცა და მთა ხსენა: შენს თავს ვფიცავ. ზომ ამისთანა ფაღვკანი ჯერ არ შემურიო, ასე რომ რაფდუნსაც მუშტს დამკრავდა, ასე მუგონს შიკები დამეცხნა, მართლდა სახე შვი აქვს მაგრამ ეს უთუოდ ურამინი. უნდა იყოსო. ამას ცაქდა უოფელმა, ბევრი აქო ურამინი. იმ დამეს კანისკურეს და რა დილა გათენდა, ნახეს ზომი იგი ზანგი თავის საომარ ზღაგ მოვიდა და დადგა, უოფელთ გამოითხოვა და მრავალი საფაღვკნობები ივარჯიშა, უოფელმა ზომ იგი იმ უარჯიშობაში იხილა, მეტის მრისხანებით ცეცხლგერ ანთო და სიღოცისლე დაეკარგა, ერთი საშინელი შესძახა და ურამინს შეუტია მუშტით, ურამინმა ფარი იფარა, მაგრამ ასე დაჭრა რომ ურამინისთან ფაღვკანი დიდათ შეაწუნა, ამ ართა საღამომდის იბრძოლეს და რა დაღამდა კვალად გაიუარნენ, მაგრამ კარსაშიბი რომ ამით ბრძოლას უყურებდა ურამინს ქვეყანაზე კარგებულ იყო, ხან იტყვოდა სულ ურამინს ჭკავსო ხან არა ჭკავსო. და ამისც ამბობდა რომ ფინიდიგან მთელი ფიფის მთის დევნი, ჯინხი და ფერაინი ურამინს მონობენ, შემძლებელნი იყუნენ ზომი ასეთი წამალი ემოგნათ რომ სახე შეეცვალათ და ეს სწორედ ურამინიაო და უოფელს გამოსაგდელად წამოსულაო. თუ თავის სახით მოსულიყო, ხომ უოფელმა ამას არ შეკებოდა და ამ სახის შეცვლილობის მიზეზი ეს უნდა, მაგრამ სხვებმა არ დაუჯერეს და მოახსენეს; ნურა დროს ხუ დათყურებთ რომ ურამინი უოფელს შეკებაო და ან იმის ბრძოლა აკადროსო და არც იქმსო, ამისთვის რომ იმას ურადცხვი მაგისთანა მამაცი დაუტყურიაო და დაუმორჩილებიაო. ეს უთუოდ ზანგი ვინმე არისო, მაგრამ ეტყობა რომ უამოჩენილი ფაღვკანი უნდა იყოსო.

ამით ხათი დღე იბრძოლეს უოფელ დღე, შემდეგ ურამინი ღმერთს ევადრა და სთქვა: „ხვალ კავალ გამოქრებით შევებში და მოწყალებით შენითა დმკრთო უოფელს ხეტა არა უვნობარაო. მცირეთ მუნაჯობთაცნ თქმულთა რომ ურამინი ღმერთს ძსრეთს არასა სთხვავდა რომ არ შეკებინა უოფელს შისი კვდრება“. ამ დამეს ურამინი სულ დეთის კვდრე-

ბაში იყო. „ქსლაც იტყვიან, რატორც ხარიმან დასწყევლას და დღე მო-
 აკლას, ისე რამე მხოლოდ ცხრაშეტი წელიწადი იხელმწიფეს და ამით
 ამტკაცდებენ რამე ურამანის ღმრთობას ღმერთთან მარადის შესძებნილი
 იყო“. ურამანი თუმცა სძლეოდა და კბილებს სძლია უოფლი, მაგრამ ვარს-
 კვლავით-მრიცხველნი სწერენ რამე უოფლის სიკვდილი ხარიმანისაგან ურ-
 და მახდესო. და ეს ამბავი ურულას სიკვდილის უამს მატგსენდებოთ.

რა დილა ჭათენდა, უოფლია კამაქე ულმა თავის მამას გარსამობის
 მოახსენა: ამდონი ხანია ესე ვიბრძობთ და დღეს კი ვგონებო დროა რამე
 იმ ზანგს თავი ტანიდამ განუშორდეს. ესე უთხრა და მამიხვე მიუდანს
 გაფიქრა; ურამანს შემოსძახა და შემოუტია, მძიმე კურსი მხოქნიდა და
 ისე შედგრა იბრძოლეს რამე მათი ბრძოლა მთებზე ბრძოლას ჰგავდა.
 ურამანი რამე ბრძოლაში გაცხარდა, ერთი სამიხელად ხმით ფფფის სხე-
 ლი ახსენა რამე მათს ადამსე გაიგონებოდა. ამ ხმაზედვე უოფლის სა-
 რტუელს ხელი მიჰყო, ცხენიდამ აკლიჯა და მიწას დასტა, ორივე ხე-
 ლები შეუკრა და ერთი მხრისაგან გაიტაცა. რა გარსამობა ესე იხილა,
 დიდათ განრისხდა და შეტის შრისხანებისაგან უცნობი შეიქმნა და ურ-
 მანს მუქარა დაუწყო. ესრედა: „სეი ზანგო, უოფლია გაუშვი თანრემ შე-
 განანიებო“. შემდეგ ურამანმა შემოსძახა: „შე ომში მოვერიე და წარმო-
 ტარეო; თუ გაცი ხარ და ფაღვეანი, შენც მოშერიე და წარმოტარე. თუ
 არა შე ზანგობარის ქვეყანას მინდა წავიუვანო“.

შეკრულმა უოფლია შინჯვა დაუწყო და ურამანის თანდოვამუამთ იცნა
 და მზახსენა „ფაღვეანიო, კმარა გამძები შე მიგხედო ვინცა ბრძანდე-
 ბით, საბურიანო შე ჩემთ თავთ ვინცან რამე თქვენთ ბრძოლა არ ძალ-
 მობი“, უოფლია ნუ მატუეობ, შე ურამანი არა ვარ, შე ზანგისტნის ხელ-
 შიიფე ვარ უეთარ-ზანგო. მაგრამ შე ურამანის დიდი მეტობარი და
 მათ ხათიცი ვარ. უოფლია უმასუხა: თავს ნუ იფურავ, შე მამის გიციან
 რადესაც ბრძოლაში გული ვიბტერდა, ის გულის ჩეკრის ხმა და თილი-
 ვამუამიც ურამანისა იყო, თუ თილივამუამი ურამანმა გათხოვა, გულის
 ძეკრას ხომ ვერ გათხოვებოდა? მაშასადამე თქვენ მხოლოდ ზანგათა ხართ
 შეკვლილო და შენი შემთავიბარიც დარბოლის ფრათ“. მამიხვე შეგატეე
 მაგრამ ომის დონე აღარა მჭონდა შენთან. მაშინ ურამანიც გაუტედა ხე-
 ლები აუხსნა და თვალებში დაჭკოცნა, უოფლია ხელზედ აკრცა და ერთ-
 მხერთი მოკოთხეს სიუვარუდით, შემდეგ ურამანმა ქეითმარ ხელში-
 ფისუელი ხანჯალი აჩუქა სახსოვრად; დასდნენ და ტკბილის სასობრით
 თავიანთ თავ-გადასავადს ჰკითხავდნენ. ურამანმა ხარიმანის ამბავი თა-
 ვით ბოლომდინ უკვლა უამბო.

თი ფაქტის რადგან უფალი გატაცებული იხილა ურამანისკან კარ-
საშინში, ცხენი პრავანის მწრათელ შეჯდ და გამოუდგა. რა ხდებოდა
მთუხდებოდა დახეკა ხარ რომ ურამანი და უფალი ერთმანეროს ხა-
ვერდოდ ემუსიფებინ; მიშინვე გამობრუნდა და თავის სხელში მოვიდა.
მცირეს ხანს ურამანი და უფალი დახარჯით შეეკრნენ, შემდეგ უფლის
ქალაქში შემოვიდნენ, რა სხსხელში შევიდნენ ურამანმა იქ ბურჭ-გეზი-
რის მარუმი მთად და თავისვე სხელ შეიფვალა, ის მარუმი თავის შე-
შეთინისკა შეეჭა. უფალი ესე რომ იხილა დიდათ გაკვირდა და
ბურჭ-გეზირს დიდი ქება შესხა. შემდეგ ურამანი და უფალი სიყვარუ-
დით დახინობდნენ, ხან მეჯდისით და ხან ხადირობით.

დღეს ერთს სახადირთ წავიდნენ ურამანი. უფალი და ხარსაშინი,
ერთ მთისკან, ამ მთას არამს წახდნენ. ამ მთაში ერთი საშინელი ვეძი
ბუდობდა, ისეთი იყო რომ არც უფლის შეეძლო მისი ბრძოლა და არც
ხარსაშინს, უფალი ამ ვეშინის ფითარება უფელეივე უამბო ურამანს, უ-
რამანი დიდათ გაკვირდა და თავის გუნებაში სთქვა: ერთ რასმეს რომ
ესენი ვერ შეეძოდნენ ის მცირე რომ არ იქნებოდა, ამ დახარჯით და შე-
კრებით ამ ვეშინის სადგომისკენ მიდიდნენ. გზაზედ მრავალი სადირი
მოეკლეს. ეს სადირნი ურამანმა დატევა, რამდენიმე იმთაი ტყავები
ხრელებით, ხმელეთთ და შუბებით დატენა, მიიტანა და ვეშინის გამო-
სვლას დაეკ დაიწყო, თვითონ კი მშვილდ-ისარა მობარჯვა და იმ ვე-
შინის სადგომთან ისეთი ხმით შესახა რომ ამ მთამ ხანხარო დაიწყო.
ვეშინს თავის ბუდეში რომ ამისთანა ხმა შეესმა, მწრათელ გამოვიდა და
ურამანს შემოუტო, რა ახლო მიაღწია, ურამანმა იხილა რომ იგი ვე-
შინი საზარო სახსავი იყო, სიდიდით მთას უმზავსებოდა, ურამანს
თუცა ბევრი ვეშინი ენახ და მოეგლა, მაგრამ იმისთანა არადეს არ
ენახ, არც უფლის მთაში და არც თუ ბრალი-თაზამის მთაში. იგი ვეშინი
იქ მიაღწა სდა შუბებით დატენილი სადირნი ეწევნენ. ესენი მწრათელ
ვეშინმა შთანთქა და რთხსვე მხარეს ეურება დაიწყო, მაშინ ურამანი იმ
ვეშინისკენ წვიდა. რა ვეშინმა ურამანი თავისზე მიმავალი იხილა ერ-
თი ხმინლათ იწვილა და ურამანის შემოტეგებას დაიბდა, მაგრამ იმ
ხულაშუღმა არადებმა ვეშინს გვაში მიგინდამ დასტრეს თავის მიხვრ-
მხვრისკან და ვეშინი დიდათ შეაწესეს. ესე რომ ვეშინი სასიკვდილოთ
განაწინა და მიწაზედ ხეოქება იწოდ თავისა და მოძრობა დაკარგა ტა-
ნისა. რა ურამანმა ვეშინი ამ გვარ უძღურობაში იხილა, შემთავიბრადამ
ჩამოხტა, თილიყამამს (ხმელს) ხელი მიჭრა და ვეშინს ერთი საშინელი
შესტახა. ვეშინმა რომ ესე იხილა, ურამანზე შეჯდნა დახარა, მაშინ

ურამნი სამდენიმე წამით შიშს კადსტა და ვეშებს მძალი ისე შე-
 მადკარ რომ ერთის შემოკვრით გუმართის ოდენა თაფი ტანადმ გან-
 შიშს. რა ესე იხილეს გარსაშიბმა და უფლმა ურამნიბიბტან, დიდი ქე-
 ბა შესსეს. ურამნიბმა იმ ვეშებს ტუბი განდა და შიშინდათ კიკეთა,
 გამობრუნდენ და კვლად ნადირობა იწესს.

იმ ვამად ურამნიბს გარსაშიბი გამოკითხავა და ავთმუფაობა მით-
 განა და შინ მივიდა, შენდას დღეს კარზე არ გამოვიდა, ურამნი და
 უფლმა კი იმავ მთის კაფთებში ნადირობდენ. შემდეგ გარსაშიბმა თა-
 ვისი იარაი გუელუფი იხმო და უბრძანა: „შე რომ წამლის გაკეთება გო-
 თიარ, რომელიც კაცს სხვა სხვად შესტყუდეს, ის მოამზადე თუ არა?“

იარაიმა მოახსენა: „უწარხინებულესო თაღუენო, შე თქვენა ბრძანე-
 ბა ავასრულე“, მაშინ უბიდამ ამოიღო იარაი ერთი კოლოფი და მიართ-
 ვა და უთხრა: ამასაც მოგახსენებ რაკორ უნდა მოიხმარო ეს წამალი,
 თქვენ უნდა ხელახდარზე წაატყთ და მაშინ შეაქმნებთ ერთი საზარე-
 ლი შესახედი. გარსაშიბმა ხსნა რომ ერთის მზგავსი რადიც იყო იგი
 წამალი, გარსაშიბმა ამოიღო და ხელახდარზე წაიწვა და მაშინვე შეიღვა-
 ლა და ერთი საზარელი სანახუი შეიქმნა, ისეთი რომ კაცი შეხედვას
 ვერ გაუძლებდა. „შე ახლა მინდა ის დღე დაგუენო ურამნი რაც იმან
 დაუენა ჩემ ბუილ უფლს და გამოსცადა“. მაშინვე აარს უბრძანა: ჩე-
 ში ცხენი შეკმაზე და აქ მომგვარეთ და თყით შენც თან წამომყვით.
 მსწრაფად ცხენი მთართავა შესდენ და იმ ადაეს მივიდნენ საცა ურა-
 მნი და უფლი ნადირობდენ. გარსაშიბი რა მათ მოუახლოვდა, ერთი
 სამხელი ხარა გასწია, ჰერ ურადის შეუტია და ერთს ვამამდე ერთმა-
 ხერთს ერკინებოდნენ. ერთმანერთზე მრავალი ახალი იხმარეს მამა-
 ბეილმა, ბოლოს განრისხებულმა გარსაშიბმა ხმალა ქარქაშიდამ ადმთახ-
 დინა და ურადის მოუქნა, ურადმა თურა იფარა, თურმა ვეღარ გაუძლო,
 ურადს თავს მოხვდა და დასუსტებული ურადი ცხენის კისრის მკეხეთა.
 რა ურამნიბმა ესე იხილა, სწინლად შესძახა: „სეი, შენ უმზგავსო! ვინა
 ხარ შენ რომ ურადი გაუმატურაე?!“ შესძახა თუ არა განრისხებულმა
 ურამნიბმა გარსაშიბს შეუტია და რა ახლას მივიდა გაჭარბებულმა ერთი
 ისეთი ლახტი დაჰკრა რომ გარსაშიბისთან თაღუენი გველსავით მო-
 კვავა. რა გარსაშიბის რიგე ურადს რამდონიმე ლახტი და ბარალი იმხანც
 ურამნიბს შეტვრად დაუშინა, რა ესეთი სიმხნე და ძალე ურამნიბსა ხსნა,
 დმერთს მადლობა მისცა, ვიდრე მწუხრამს ვამამდის ამ თრთა ძლიერად
 იბრძოლებს, როდესაც გაურის დრო მოახლოვდა, ურამნიბი გაწერა თმის
 ცხწარებაზე გარსაშიბისა, მაშინ ურამნიბმა ძალის მოიხედუელმა ქეიბ-

მარ ხელშეწყობის უფლები ბრწყინვალე გურნი მოუქნა, კარსაშიბი ფრთავს დადგა და თავისი თავის უფლებად მიარჩენს და მისთვის კვლავ დასაძინ უარაშიბი ერთი ასეთი სპინელი გურნი დაქვანა რომ ფრთხილად გაუძლო დასხლტა და კარსაშიბის მხარს მოხვდა, კარსაშიბი მისინვე უცნობოთ ქმნილი ცხენიდან კადმოვადნას და მობდა შავრამ ცხენის კისერს მოსხვია, უარაშიბი რა ესე იხიდა, და მობდა რომ ერთი გურნი უფლად დაეკრა და მიწასთან გაქსწორებინა, მაგრამ იგი კარსაშიბთან მისული იარა მსწრაფად უარაშიბთან მოიჭრა და უთხრა: „სუი, ფადრეზი! ხელი შეინახე, არა მც ეს ფალევიანი მოქვდა, თორემ ბოლოს საქმე სახარულად გაგიხდებოდა“. უარაშიბიც მისინვე ხელი შეინახა, ამ შემდეგ უფლად ცონებას მოვიდა, კამტკრებულნი იდგა და ამ საქმეს უფრთხილად და ვერა გაუგარა. რა კარსაშიბიც ცონებას მოიგო, თავის იარაში იყვანა ცხენს სადავე დაუჭირა და საიდამაც მოსულიყვნენ იქითკენ წაიყვანა, წხარად იარეს და შინ მიიყვანა, მისინვე შეკვდილობის წამალი მისცა და კარსაშიბი თავისავე ფერზედ და სახეზედ მოიყვანა. კარსაშიბი ქუთხს: „იარა მუ ადარ, მისწავსრა და საქვენ უკეთ უნდა გახსოვდეთ, რათა გავაწვდა ხეში და უარაშიბის საქმე“? იარაში უველა წერდოდ უამბო, უოვლის აბიფი და უარაშიბის, თავის რძი მისთან და უარაშიბისაგან მისი დამარცხება, რა კარსაშიბი ესე მოისმინა დიდს ფრთხილად და მწუხარებას მიგდა, შემდეგ იარს ქუთხს: შენ მავ წამლის გაკეთება ვისაგან გასწავლათ, მის მოახსენა: ჩაბუქ იარის შეიღმა კარაჩქეშიბი მისწავლა ესე იგი ცრმეულთ უხუცესმა—და კარაჩქეშიბზედ მრავალი ამ კვარი ქება სთქვა.

ამ დამარცხებში რომ იყვნენ, უოვლი და უარაშიბიც მოვიდნენ, უოვლი და უარაშიბი აზრით შეიტყუეს რომ იმათი მეომარი კარსაშიბი იყო. უარაშიბი და უოვლი მოვიდნენ და კარსაშიბის მიესალმნენ და იწვეს მუსათყა, კარსაშიბი უთხრა: შეიღო უარაშიბ, საბოლო ღმერთს ვუთხრავ რომ შეუპოვანს ფალევიანი ხარ მაგრამ, ეს ჩემი დარდებია ისმინე რომ ნუ გამმარტავებდები, თორემ ამმარტავებობას მრავალი კაცი დაუღუპავს და ცხუფუტება. უარაშიბი ამ დარბიკებისათვის მრავალი მადლობა მოახსენა მცირე ხანს უკან უარაშიბი გამოეთხოვა და ინდოეთისაკენ წავიდა, უმანკობათს მივიდა, იქ სარგებურაშიბი დიდათ შეწუხებული და მგლოვიარე დახვდა, რა უარაშიბი სარგებურაშიბი შეწუხებული ხარ, თითონაც შეწუხდა და შემდეგ ქუთხს: მათობო, შენის მწუხარების მიზეზი რა არის? სარგებურაშიბი ტირილით მიუგო, რამდენიმე ხანდა ჩვენი შვილი ხარაშიბი უჩინო შეიქმნა და არ ვიცო თუ რა იქმნა, ან საით წყო-

და ამისთანა ამის სმენით გარამანდ მწუხარებას მიეცა და უფელს მხარეს ათრებთ ცაკზავნა, ნარძინის სარქუნელად. ამ ჟამად რა ურამინი წამოვიდა, გარსაშიბი და უფელი იქ დარჩნენ, მერამ ცაქსაშიბს ურამინისკან მარუვნა დიდათ სწუებოდა, ისე რომ იმ მწუხარებებს დღენი მისი შეეძოკლებინა და სიკვდილმან მიზეზიც ეს მწუხარება შეეჭმინა და იმის იქით აღარც ნადირობში გამადიოდა და აღარც სასამარცხოთ და მრადის სწუებდა. ერთ დღეს უფელი მხნადირით წავიდა და თავის მამის წამხედ შეჯდა, ეს რაშბ ის აიკრი იყო რომელიც უარუნ-დეკს შუილ-პერს დეამიწაში ჩაეყვანა და მამინ გარსაშიბი ჩავიდა იქა უარუნ-დევი მოკლდა და თრმოცი წელიწადი იქ იბრძოლა ქვევითი, ისე რომ მხარულ ვამ ქვევითად ბრძოლისკან, ქაჯთათხნა და დევთა, სიღაცხელე მამწურულად უცხენობით, შემდეგ მხურვალის გულით ღმერთს ევედრა ცხენის ბოძისასათვის, მამინ დვთის კანკებით გარსაშიბს ებოძა ეს რაში. რე სასწულადებულმა ფერამ მოიუგანა და მიახსენა: გარსაშიბ ამ მხედის ჩვეულება ეს არის რომ, მრადის ბზის სარკიერთ ქეშახს სტამს და ქერად გველსათ, თუ შეკბაძლიან რომ ამას ესენი არ მოაკლათ, მიიღეთ თქვენ საჯდომათ; გარსაშიბმა უბასუხა: რე ფერათ, შენ ამისთვის ნუ შესწუებდები, ჩემს ქვეყანას გველსა და ვეშახს ბეჭის უმოგნი სარქულად მამინ იგი რაში მიხრთვა. ამ რაშბის შემწეობით, რაც შუნ მუთფნი დუგნი და გრძეულენა იუენენ ეველას აჯობა და ქვეყანაზედ ამოვიდა; დასავლეთის ქვეყანას მოვიდა. იმ ჟამად დასავლეთის ხელმწიფეს ქემურ-მარჯლის უბდნენ: იგი მოკლა და თვით გარსაშიბი გახელმწიფულა, ამის გახელმწიფებას (ურამინიანის შემეიდე კარი მოგვეთხრათს).

იმ ჟამად უფელი ნადირობიდაშ მოვიდა და მამა მწუხარე იხილა, მივიდა მამასთან მრავალი ეხვეწა და ეუბებოდა, მამე ან სანადირთთ წამოდი ან სასამარცხოთა, ნეტარ რა გაქვს სამწუხაროთ რომ მრადის მწუხარებთა ბრძანდებოდა, სთხოვა მამას თავის საჯდომი რაში, რომელიც სანადირთთ უნდა წასუდიყო უფელი. გარსაშიბმა შეიღოს თხოვნა მიიღო და სანადირთთ გამოვიდნენ. გარსაშიბი ღმერთს ევედრებოდა რომ ძალა მყოფა ღმერთს. მამინ ღმერთმა უსმინა და ისეთი ძალა მისცა მკლავში რომ რასაც ხელს მოუჭერდა, ქვას თუ რკინას ღუქმა-ღუქმა გლეჯდა, რა ვეშახიც შეხვდებოდა ებაში ხელს ჩუკდებოდა და შუა ცაგლეჯდა და თავის მხედს აჭმევდა, ამისთვის ურჩევა იმ ცხენს ანდასტი, ამ ნადირობში ერთ მთის ძირს მიადწიეს და შუნ ერთი საშინელი ვეშახი გამოჩნდა, რეგორც სხეებისათვის ებრძოლა გარსაშიბს, ამასაც ისე დარწყო ბრძოლა, გარსაშიბმა მამინვე ებაში ფთვადის სამკლავე ჩაუტ-

და და ეს ხანდაზმე, ფეხში იგი ეს ხანდაზმელო გაშვარდა და კარს-
 შის ბადას სმკვეთ შემოხუთ და კარსშიბი დიდათ შეაწეს. ისე
 რომ თითქმის ძუღლებს ხინხვარიოთი დრუბოყმად და კარსშიბი მრავ-
 ლის ცდით უმბი იგი მიყდა და თუთონის უფრობი ქმნილი მიწის
 დაკრა. თუღუყინი და უთუღი მისცეიფინებ მაკრამ კარსშიბი კულარ შა-
 მბრუნეს, თუღუყინთ კარსშიბი სწიუს და მიშბუკ შინ წამოიფუნეს
 მრავალ-გვარი წიმილი გუგეს, კარსშიბი მიკვარეს (სისხლის ქაქიმი),
 შიკრამ კარსშიბის უღრმა უბკეესრა. სიმი დღე კარსშიბი იტოვებდა და მე-
 თათი დღეს გადაიფუნდა. დასვლეთის ქვეშის ხელმწიფობა უთუღიანს
 დარბა. ეს ამბავი უარამის შეატობინეს, უარამი ამხედ დიდათ შე-
 სწუნდა და ორმოცი დღე ამხე მტელაფიარკე იყო. უთუღში თაფის შამი
 კარსშიბი დასვლეთი დიდის ამბით და დიდის ხატოფით. შემდეგ მო-
 ქალქები შეეყარნეს, იქით უთუღს და აქით უარამის მრავალი ფეშქაშე-
 ბი მიართვეს, შავის გამოსცვლელად. უარამი და უთუღი მტელაფიარ-
 კობი დაუტოვეს, უარამი უთუღი განხელმწიფა. ესენი აქ დატოვეს უ-
 რამი თაფის ქალქს მიუღდა და სარვიზურამიანც აქ მოიფუნა და იქ
 იმუოფებოდნენ, სისხრულით და შუკრეფით. ფრთს ატარებდნენ და ხარი-
 შის ამბავს მოგვადნენ.

აქ ხარიშანის დასვედრა თაფის ცოლ-შვილით, უსნიარით და
 ქუჩუკ-უარამანით, თაფის მშობლების წინამე. აქ უარამანის
 გამოცდა ემბაკისაგან და უარამანისაგან იძინი შეურაცხყოფა.
 აქაც უარამანისაგან წასვლა ჭაზარუქ-დასტის საბრძოლვე-
 ლად, რომელსაც ათას ერთი ხელი ჭქონდა—და გზასედ
 მრავლის მწუხარების და განსაცდელის ხილვა.

დღეს ერთს უარამი თაფის ამბებულ უარამანია-ქალქში იფუნდა
 და თაფის ერთ შუღლზე ფიქრობდა და დიდათ მწუხარებდა, ამ მწუხარ-
 კობაში რომ იყო, ამ დროს დუგბდიარ კარსული შევიდა და მდამ-
 ლად უარამის თაფის სცა და შიასხენა: უთუღითა უარამანებულესთ თა-
 ლეყინო, ხმელეთის სიბიარანო! მიხარები თქვენი შიადი ხარიშანი ქაბუ-
 ლის სხელმწიფობი იმუოფებო.

აქედ რომ წასულა ხარიშანი ქაბულის სხელმწიფობი მისულა,
 ყურეს ხელმწიფის ქალი შეურთავს, ქარწილაც უდაუბდა და მშვიდო-

ბით და უწინააღმდეგოდ იმყოფება. ურამანმა და სარგისურამანმა რომ ესე
ისმინეს, დიდ მხარულუბას მიკენენ და დღესდღეობის სასჯელმწიფოთა სა-
დათად უბოძეს. ურამანმა მაშინვე აწი ათასი კაცი შეიკრათ და სარგის-
ურამანი თუკით მსწრაფად სიარულით ქაბუჯის ქვეყნისაკენ წავიდნენ.

ეს ესენი ამ მიმავლობაში დაუტოვეთ და ხარამანის ყმაველი მთავარი
ნიეთ. ამ ქაბად რომ ხარამანმა ქორწილი უკლავდა, მუხომოცე დედის
უსინაობა დათრსულდა და ცხრა თვეზე მეტად ვაგი შიშვენიერი და მაშინ-
ვე სახეზე ერთობოდა ფაღვენიანის ნიშნები. მიუწინეს რამდენიმე ძიძინი
და ზრდა დაუწევს, დიდ სიხარულს და ვანცხრობაში თჳსენს, მაშინ კა-
ცი ვინმე შევიდა და ხარამანს მოახსენა: ფაღვენიან, ურამანი და სარგის-
ურამანი ცდი ათასი კაცით აკურ ვთანლებიანო. მაშინ ხარამანი დიდ
სიხარულ მიეცა, ასე ეკანა ახლა ფაღვენიანთ. მაშინვე თავის სიბიძის
ანდრასს ახარა და იგიც თავის დიდებულებით დიდ სიხარულ მიეცა. მა-
შინვე ბრძანეს და ერთმანეთს ხარამანი, ხელმწიფე და დიდებულები უ-
რამანს წინ მიეკებნენ. რა მთავრობდნენ ხარამანი ცხენდამ კადმობტა
კაქანს და თავის მამის აფხანდას აკოცა, ურამანიც კადმობტა და კულ-
ზე შიპირა თრსაფ თვალებში აკოცა და მამაშვილურათ ქრთმანეთის მი-
ესაღმენ, შემდეგ ხარამანი თავის დედას სარგისურამანს მიესაღმა, სარ-
გისურამანმაც ხარამანი ძუძუებში ჩაიკრა და ერთ ვამბევე ესაყვარებო-
და. შემდეგ არჯასზე ხელმწიფეც მავიდა და ურამანს ხელს აკოცა და
სხვა თავის დიდებულებამც რიგ-რიგით და ურამანს ქებას შესხმოდნენ.

მისაღმებობისაკან რომ მოცალეს, ხელმწიფე არჯასში და ხარამანი
გამოუბრდნენ და ქალაქში შემოვიყვანეს დედის პატრივით, შემდეგ მთქა-
ლაქები წინ მოუკებნენ და დიდადი თვალმწიფადიტი თავს გადაუარეს,
ურამანს და სარგისურამანს ისე რომ ვარა-ვარა დადგა, ზოგს სტაყ-
რის ფანდაზეთი ხელთა კჭირათ და წინ მიუძღოდნენ, ამისთანა პატრი-
ვით მიჰყვანდათ. ხელმწიფის სასახლეში რომ შეკადრენ ურამანმა თავის
შვილის-შვილის მოყვანა ბრძანა: მსწრაფად მოიყვანეს, რა ურამანმა ვცო
ურმა იხილა, დიდათ მოიწონა და ხარამანს უთხრა: შე ამას ქურუკ-ურა-
მანი უნდა დაგარქვას და შენ რას არქმევ?

ხარამანმა მოახსენა: მამა, თქვენს შიესა ვთვლივ რომ ჩემს კულ-
შადაც კე სახელი მქონდა: ამირჩეული, და მაშინვე ქურუკ-ურამანი დაარ-
ქვეს, შემდეგ ბრძანეს და მონაჭობნი მოყვანინეს, ფილანსოფოსნი და
ვარსკვლავთ-მონიხველებიც, ე. ი. ბურჯ-გუზირ-ჭაქიმი, მურაჯ-ჭაქიმი, უ-
რუხ-ჭაქიმი და სხვანი კვალად შეიღნი ფილანსოფოსნი მოვიდნენ. ურამან-
მა უბრძანა: სეი, თქვენ ფილანსოფოსნი და შეცნეურნო! ამ ურამის ერთ-

დო უნდა შევიტყუოთ და თქვენ წამლი უნდა ქვართათ. მით უკველიმ სტრუტონი ხელთ იხდეს და უკველიმ ვარძანს ვურჯოს დაწვეკს, იმის სიმძლავრე ეტლის და ჟურჯონობა ხეხებს, მიახსენეს: საბურჯანთ დასაფრ მადედა ვურჯონებს ეტლის უნაშინებს და უნათ დროს საბურჯანთ ეს უნდა იუბლი და მისაფრ ქვევებს დაიბურჯონისა; დეხნი, ქაჭნა, ფურჯონის და ზონის სურს იმის მონხნი შეიქმნებათ და სიმძლავრე ბრძოლებსაც ეკლბის და სწორად მიშინვ მიიღებს საბურჯანობის სხელებს. შემდეგ უნათ ვურჯონებს უნდა სხელებს და იქ დეგონს ვურჯონთა ერთი ცხენი მი-
 კრება და იმ ცხენს სხელებს სიმძლავრე ეურჯონის და იმ ცხენის ვურჯონთა ამის თქვენსეფად ვურჯონს ვურჯონთა ვურჯონთა ვურჯონთა, და იმ ცხენის შემდეგ-
 თბით მრავალ დეგონს და ქართს დაიბურჯონებს. შემდეგ თამაშებზე წელს ქვეშხეთ ვინა ვურჯონებს და იმით დაიბურჯონებს, იქილამ ისევ ამით-
 ვით. იმთქვის ქართს და მიშინვ სთქვენს შესტრუტონებს. რომ ვარძან-
 სი დიდთ ვურჯონებს. იმ ვურჯონთა ქურჯონ-ურჯონისი სიმი წელისა იურთ,
 მიკრამ შეიღის წელისს ქვევდა, ვარძანთა ქურჯონთა თავისთან მიურჯონისა
 და ვურჯონ-შეხს თიღისმიდამ ვურჯონთილი ხურჯალი წელზედ შეხბა და
 უნათი ბრძოლანტ-მარჯონთით შექვევდა ბრძონალი უბრძა, შემდეგ ბურჯ-
 ვურჯონის მიშინვ და სთხორთ რომ ვურჯონთა შეხნიურებაში ვურჯონთა და
 ვურჯონთა. შემდეგ ვარძანთა წამლებსავე დღეს იქ შექვენს ფხინით და
 ხურჯონთით.

ამ ვურჯონთა ეს ქობლის ხელში ითვებს ვარჯონთა და რადეან სხვა
 შექვევდა ვურჯონთა ვურჯონთა ვურჯონთა მუტი, ამ ქალაქის მიქალაქეთა არხივს
 და ხელში ითვებს ხარბთი მიშინვ დემეს, თუმცა ხარბთი არ იურთ თანხმს
 უნათი შექვევდა მიკრამ. ხურჯონთა არ ქვეშხა და ხურჯონთი ხელში ითვებს და
 სურს, ვურჯონთა დიდებურთა შეიკრბნენ და სხვათა შორის ქალაქილამც
 მიურჯონთა და ხარბთის თურჯონის სცეს და თურჯონთა ხელში ითვობა მიურჯონთა.

ვარძანთა იმ დროს ერთი ხურჯონთა ვურჯონთა მივიღეს და დემურთს დიდურ-
 ვურჯონთა, რომელსაც ვურჯონთა ვურჯონთა. უნათი ბრძოლით ვურჯონთა მიურჯონთა
 თურჯონთა, ვურჯონთა ვურჯონთა მიურჯონთა ვარძანთა ხურჯონთაში შევიღეს,
 ვარძანთა რომ შეხება ხურჯონთა უნათი ვურჯონთა ვურჯონთა ვურჯონთა, ვარძან-
 ში შეხებათ სხვა მუნ, სილამ შეხობველი? რომ მსხურთა ვურჯონთა ვურჯონთა?
 და ან რადეან ვურჯონთა მუნ აქ ხურჯონთა ხურჯონთაში შეხობველი? ვურჯონთა
 ვურჯონთა და უბრძა: შე ვურჯონთა ვურჯონთა ვურჯონთა ვურჯონთა ვურჯონთა
 ხურჯონთა მიხ ვურჯონთა მიურჯონთა, შე მუნთა ბედი ვურჯონთა—ვურჯონთა ვურჯონთა
 ვურჯონთა? ვარძანთა ვურჯონთა: ვურჯონთა წელს რომ ვურჯონთა, ვურჯონთა
 იურჯონთა და იხურჯონთა მიხ ვურჯონთა? მუნ მიურჯონთა, მიშინვ მუნთა ბედი და-

მეცხედრო იყო და ბებერი მისთვის გაჩვენებულა და შენა ბუღა დად
 მადლა ღვას, ამისთვის გაუბრუნდელი, შემდეგ მანსკა: „შეი, უნა-
 მს ხელა ის ვითა რომ დაშქარი შეუარა და უმნებულწოდებუ კა-
 დაშქროს და იგი მოკდა და იმის აღიკას შენ გახელწოდებ, რა უარ-
 მინმა ესე მოისმინა, ბურჯ ვუზარისიკან ხსენადლი სიტყვათა მოგონდა,
 მძინ დაქვლად ერთი მუჯა მიწა აწდა და უთხრა თუ ამის თუკანსა
 სტუმ დაგოჯერებ რომ სწორეთ დამარკობ და ხეი ბუღა ხარ, თუ არა
 და მადდურთ ეშმაგო იქნებოდ.

ეშმაკმა მიუგო: ჩვენმა წესი არ არის თუკანის ცემისა და გერგ
 თუკანსა ვსტუმო. შემდეგ უარამინმა უთხრა, ეშმაკა მიუდურთ, მაშ წა-
 დი მაშმორდო მე შენა ბუღობა არ მინდა, ჩემი ბუღი და უბედურობა
 სბაით ღმერთთა, იმაზე უკეთესს მე არავის ვინობ. წვეუდთ დუთას-
 გან ამბუდ უკეთესი ბუღი რათ მინდა ღმერთთა. ჩემი მწუღობუდდა და
 ხელმწოდებნი ტახუდ ჩემგან წვეუდო.

რა უარამინმა ესე დასრულა, განრანსტულმა თიდუაბუში ხელთ
 მოივლო და ეშმაკს სასიკვდილოთა მიმართ, წვეუდმა რომ იხილა უ-
 რამინი თვისზე მიწეუდო, მწრთულ უჩინო შეაქმნა, შემანდა და ჭო-
 ჳობხუთამდის სულ რბენით წავიდა, ჭოჭობხუთაში რომ მიუდო იქ უჩინ-
 ბო შეიქმნა, სანსამ და სხვა ეშმაკნი მისცოდებ და მიუდეს შობარ-
 ნეს, რა ცნობას მიჰვოდა უთხრა: „შეი-თქვე კასწვეუტრო ეშმაკნი! ჩუ-
 შო შეიქვოთ, ეს რა დამმართებოა და რა მიუდოთ? თუკანმა ერთმა
 შეიქვოტაცინმა უთხრა: არ ვიცოთ რა დაკმართოდოთ, თქვენ უცნობო იუ-
 ვით და ჩვენ მოგაბრუნეთო, შეგვმინდა რომ ჩვენს უწინ ჭოჭობხუთას
 თადერში არ ჩავტვიფრდებოდითო. დადმა ეშმაკმა მიუგო, მე უარამინთან
 მიუდო, მინდდა რომ შეცდინა რაკობა და უმნებ-ხელმწოდებ მომუ-
 კვლეუნიკობინა და რომელად მოკვდებოდა ჩვენს სასტუმდოდ იქნებოდა,
 მაგნამ გერ მოვდრიკე ჩემკენ, ცხობხუბუდმა კუკითხუი თიდუაბუში
 მომაქნა, თუ რამე მაშხედროდა მწასთან გამსწორებოდა, ამით უთხრეს:
 შე დუთისკან წვეუდო ხარობა, რა კენადვლებოდა რომ ჩვენთვისც შე-
 ბატობინებინა და ერთად წავსუდებოდითო, უჩვენოთ რომ წახუდ ამ-
 ტომ დაკმართათ და ამ გუარათ ვუდრებ დაწვეს დიდ ეშმაკს.

უარამინმა რომ ეშმაკს ხმალი მოუჭინა, მაშინვე სტრა რომ ეშმაგო
 ბუღა დუთის სახელის თადოთ მანძის, თუ კადვე შეჩვენე არად გაბბოთ.
 მაშინ ჭკერადამ ერთი ხმა მოესმა, თუ კადვე მანდა, ერთს არად კო
 მა ცუკა ათად მაქციე, მე დუაბუკე რომ შენსთან სასხლის მდგრულ
 თადეკანთან შემოკვლ. მაშინ უარამინმა ღმერთს მადლობა შესწირა და

ემშაის ცხნადგელ-სიკან ღმრისს ვუდრეობდა. იმ დამე კახელთა და რა დიდა კახელთა ურამინი და ხარამინი დიდი მუჯლისი გამართეს, ქაბუ-
 ღვთის დიდებულნი დამბრუნეს და დიდი მშინარულნი შეკრმნათ. ამ ვა-
 მად ბურჯ-გუბანი დამბნა და იმ დამის კმბიკის მხარეებნი და უბინოდ
 შექმნა უკველადი ფინი. კვინიმი რომ ვიკთხა, კახისრა და ურამინს
 დიდი ქუბი შესსა, რადუნდ კმბიკს არ აქუა.

ამ დამბრუნეში რომ იყენებ მქმალი-ფეროისიკან წიგნი მთვრათა.
 ურამინი ბურჯ-გუბანი კადარა, ბურჯ-გუბანი ადგა და დიდის კრძალ-
 ვით წიგნათა, ესე ვქნათ: ქვეყნისუ ესწორა ფადკვინილ სმსურის
 დამბრუნე უკველეს კანთქე და უფის მითაში უფადი სული მისი ცდი-
 ღობს რომ ვკვი იმ ურბის აუტეობს რამე და ხვესტ. მძისთვის შეკვი-
 ტვინიბები. რომ ამბობს არ ავინს რა, კუფრთხილდით. ურამინი
 ამ წიგნის მსურის მუტუბინათვის მქმალ-ფეროისს დიდად დაუმდლა.
 შემდეგ ბურჯ-გუბანის უბინა: ღამის დარცები იცით მე მტონი თქვენ
 ვინოვთ დამწერთა და იმ ურბის შეკმბთ რომ ვრბიულდობით ურბის
 მრუბი ავინსა. შემდეგ ფრამინი და სარვიხურამინი ერთი წელიწადი
 იქ დამბრუნეს და სულ ღმრისს და შეკრამი იყენებ. რა წელიწადი შეს-
 რუდდა, ურამინს კამბრუნებენ, თურამეტი მთისის ფართი და ინდოე-
 თისიკენ წიგნდენ. მხარეებნი ვკველანი მოკვებენ ურამინს და თურვანი
 სტეს. რა სსსსდები შეკიდენ ფრამინი და სარვიხურამინი თავის ამდ-
 ლებულს ტმტმ დამბრუნებენ. მხარეებ ღმრისს და შეკმბი იყენებ.

ერთ დღეს, ფეროისი დიდებულნი და ჭიხისტის სულთნები ურამ-
 მინის წინაშე უმხრე მათს მთვრდებენ. თავნი მიწის დამბრუნეს და ტორი-
 ღით მშინარეკ დასტრე შესნიოლეს. ურამინი კითხა: ვინ არი იგი დეფი
 და მის უბინათა? მათ ვუდარ ტორიღით მოახსენეს: ხელმწიფეთა ს-
 მბრუნა, ვფის მითაში ერთი დეფი კამონდა სხელთ მშინარეკ-დასტრი
 ვწოდებ, მათს ერთი ხელი აქვსა და მათს ხელი დიდებულს წინარს
 ვკავს, მათს-მათს ხელთ სხუ და სხუ თარაღებს. მშინარეკ. ურამ-
 მინი ფრამინს, აქმდის რატომ არ ვამბნდა? მათ მოახსენეს: ხვენ მა-
 მამამათვან ვესტენა რომ ამ უფის მითაში მრავალს უსმართლობა ვქმ-
 ნათ, მამათქვინის ქვამურსინს დროს, ვფის მითს მუფეთა მამათქვინთან
 უბინოვით, ქვამურსინი წამბინებულს, უმდრევი და შეუბრან, მკრამ მის
 წიგნდეს დამ დაუვი კამბრულა და კამბრხეწიდა, ბურღმისტანში მი-
 სულა, იქ წიგნდამდონ ვაფრედა, მათ ის წიგნდო კამბსულა და უფის
 მითს მტრედ უსმართლოდ ვკიდება, მრავალი ქვეყანი წახდინა, რომე-
 და დეწიგ სითრა ღვთის მხარეებნიკმბუად იღებენ, ისინიგ დამბრ-

ხელა და მიაქცია თავის სარწმუნოებაზე. და თუ ახლა თქვენ მიწვდეთ
 და არ შეგვიწვევთ უფლის მთა სარწმუნოთა გათხრებთან, კარგად გავი-
 ნებ და შევიძინებ და დავუცხადებ იმის მიმართდავით ვერც უფლის მთაში და
 ვერც უბნის ტანში ვერაფერს ვერ გამოიხადო. უნდა მისი მთა ესე მოის-
 ჰინა მგირს სანს დაფიქრდა, შემდეგ ბურჯ-ვეზირს ქათის ვეზირთა:
 იგი წვეული ჰპარაკე-დასტო ვინ არის? ბურჯ-ვეზირთა მოახსენა: საბ-
 ვიანო, ამ ვამად იმის მიმართვი არც დევი არც ფერა და არც სხვათა
 ვინმე იმყოფებთან და ვერც არავინ იმის თქმს გაბედავსო, ამისთვის რომ
 არის ერთი ხელა აქვს და იმ ხელებზე სხვა და სხვა ახალისს ჰმარობს.
 ის წვეული დიდთ დღიერთა, მუკრამ მამაშენის ქვიშურაზემ სხვათა მოლო-
 ის წვეული გაქვს და აქამდის დამადედა უფთოდ და ახლა გამოჩენი-
 ჯდა. ფაღვეანო, იმის არავის ხელთ არ ჩუქვას მხეკადილი და კათო-
 ხილებაც ვი გმართებს.

ურამანმა უთხრა: ბუი, შეგნიერთა ვეზირთა! ამის გუჯადრებთ მთმ
 შენს კეთილს ფაღვეთი არ დამოვიწყო და მამისხენიებზე ხომდე და შე
 იმის უნახავს არ გაუმეგბ, უფლის მთაზე და უბნის ტანზე მგირე ღვა-
 ლი არა მიაქვს დადებული და ახლა იმან უნდა დაიჭინოს!—და თავის
 თავს საბვირანო დაარქვასო. მამინჯე საჭმან-ფაღვეანო და რადინა და
 იბარა და ესეხი მუკრე დავს გამოიხადებენ ურამანის წინაშე, ურამანს
 თავთ დაუკრეს და თხუვანო სცეს. ურამანმა საჭმანო მოაკითხა და ქათ-
 ხა: საჭმან ერთგულთა ჩემო! უფლის მთაში და უბნის ტანში ჰპარაკე-დასტო
 უნივან და შენ რას იტყუებ ამზე? საჭმანმა მოახსენა: ფაღვეანო, რად-
 განად ამ გამოჩენიდა, თუ თქვენ არას უშეკლათ, ხმელეთს სარწმუნოდ
 გაათხრებს. მამინჯე ურამანმა თავის ერთგულთა საჭმანის მახარაგებს თერთ-
 მეტ დუვთა მიმზადება უბრძანა: ამითხან თორმეტო ათასი ხედი დევი
 მოაშინდა და დანარჩენი უარა თავის ადრეს განსტუმრის და დამარა თუ
 ჰპარაკე-დასტოს შეიტყოთ რაშე, წაგნი შთაქერეთ და შემატოვინეთო.
 შემდეგ ვეზირი დაიბარა და სარგებურამანთან დაადგინა, მისი მოჩი-
 ლობა უბრძანა და ესე უთხრა, აქნება მე იმ წვეულითაგან მოკვდეუ ჩემ
 შეილ ნარამანს ეტევით, რომ მისს ბრძოლას დაქსნას და ურამან-სამ-
 სურს კარკა გაუფრთხილდებენ და კარკათ აღზარდონ, თუ მე ის წვეული
 ამიტხს რასმეს, მაშინ ჩემი სისხლა იმან უნდა აიღოს და თქვენ ვი
 მშვიდობით იმყოფებოდეთო.

ესე ბრძანა და საბარო იარადი მოითხთვა: მთართვეს, შეიკაზმა,
 თადეობაში წვედა შემოირტე, თავის მამისეული სანჯალი წელში გა-
 ირჭო, ქეთამარ ხელმწიფისეული გურზე ხელთ მიიღა და თორმეტის

თსი ღვიის დამკრით სფრანს და განციეს, ურამნი სხუ სსხუდ შუ-
 ცად და ცხენს შუდა, რადინრამ სომარი კიდობანი იტვიროთ, სხუ-
 ფრამი შუბუბონი შუისუ, ილოდ და სხუანი იმ დამკრს ზოგნი წინ
 ცუდღუნს და ზოგნი უნს მისდკდუნს და სხუ აურბინდუნს ქურბი და
 ჭარკე-დასტისკენ ცუმიწინს, სრუბურამნი და სხუანი ინდოგთმი
 შუოფნი დიგუბუნს და სულწითენი, უკლანი დმეროს უკდრკობდუნს
 ურამნის მშვიდობით დღეს.

იმ ზამდ ურამნის სრულად სარუბურამნი ხელმწიფობდა და ქვე-
 უნის ცანკებდა და უკლანი იმის მიწიწინს თუგუნს. ურამნი და თ-
 უსმი დამკრამ, სხუ მადლი დლიციეს რამ ქვეყნის ფრანს თდნად წინა,
 შუად დღე და დამე ქურბი იარეს, მუწვე დღეს, დღეთი თუდადმი იწ-
 ვის ფრენ, მის ფრად ურამნი: ერთი ფრინუდის მზგავსი რადც და-
 ინის, ამ თურმე დიდი ურბულო უოფიდა, შიკრამ ის კუნბული ასეთი
 მშვენიერი იყო რამ სომოთეს ემზგავსებოდა, იმ კუნბულის საშუად
 დღეს ერთი მწიწნის მუწმეცით ხაკები დიდი მინსქეთი იყო და დეკ-
 თი სხუეო რადკრც სარკე ის: რდა შიკ. ურამნი და დიდათ მდოწონს
 და სქმის ქეთის: ეს ფისი ამენბული უნდა იყოსო? სქმინი: მოასკე-
 ნა: ხუდუბინ-სიფის გაკეთებულა, ხაფი ძლიერი და ამადლებული ხელ-
 მწიფე იყო, იმ ცუმიკოთს შუ ერთი სასწილად დეკი აბო ასეთი რამ
 თუ იგი დეკი განთავისუფლის უანემ, სრულიად ქვეყნის გაახრებს
 და იმისი წინადმდკთამ რაფის არ მუწლიან. ურამნი: იქ რამობტო-
 მი ბრბინ და რმობტუნს, ვრთ უკრის ჰინს და სრულყო ცანსკებულ
 დღეს, დღეთი ინადირეს და იმ დამეს იქ ცანისკენს.

რს დღე ცათენა, ურამნი ლოცვად დღეც და დმეროს უკდრკე-
 ბოდა იმ დღის დამწინსების დოცვა რამე კათიუ, სქმინი და თურთ-
 მკტა დეკი ამის და სულამინ-ხაფის გაკეთებულის მინარეთისკენ წ-
 სულა უბრბინ: მის მინარეთის მუწდუნს და დიდათ ცაქკეობდუნს იმის
 სკებულბობზე, იმისთანა მშვენიერია რამ იყო რამ კაცის თუალი იმაზე
 უკოტეს უკრამ სხუდა, ურამნი: ქვეყის კალთა სარტყელს ჩიარტო და
 იმ ცუმიკოს სრულბობით შუბოურა ჯანს, შიკრამ ვარი ვერსით უზოუნა,
 შუბეკე წინადმდკთობ მინარეთის ფრთი ბნდა დინსა, მამინეუ სქმინს
 და სქმინის ამინსკენს თურბიკ დეკთ უბრბინ: იქ მოცდა და თუდათ
 იმის ცანსწინათ დამარა წისკლა, სქმინი ცხად მუწლზე დამიოქ და
 უსქწიოდა ურბულო, სიპფირანო, სიბოთ დმეროს ცაფიციბ და მუნს
 რამბოლობის, იგი მუწობდა დეკი არ განთავისუფლო, თორემ მდკა-
 ს და ხმედის სულ მოადხრებსო, ურამნი: უმასუნა: სქმინ ხუ მადო-

ცეპ, ყოველ ჟამს ვხსენი იქნება დაცოჯრო. უარა მისი თავის კუთხის ცე-
 ფის ქაშინდო შესტორცხა ბრძის ერთ შიხეს მისდგა და ერთ დედა-
 ზრდოლი ისე იმ ქაშინდოთ ავიდა. რა დედათ იმის ესეთი ბრძად ასეთ
 იხლეს, გახედნენ და შიხედდა ქვა შესხეს, უარა მისი ქაშინდო იქ
 გრძელ გამოაბა და იქ ქაშინდოთ გუშათის ხეზე, ხსენი მთი იგი გუშათით
 შიხით სულ ღაჯარდით იყო აკებული და შიხადი უხედავ-გუხედა
 ხეები იყო გამოხატული, თხილუ-მხარეს შიხადი და იგი შიხადი დე-
 ვი ჯერ ქაშინდო და თქვა სიქაშინდო შიხატული, უხედავ გამოხედული. იმ
 რაზედ ერთი შიხადით ერთი კუნისის ხმა შიხეს, სილამი იგი ხმა გა-
 მოდითდა ის ადგილი იმედა, ხსენი რომ სილამი თითონ ადგილ თავის
 ფენქვეს სიმა რგოლი იყო გამოხედული, უარა მისი იმ შიხადის მისდგა
 და შიხადით შიხატული ადგილი შიხადით, შიხე უარა, დიდი სი-
 ზიანის გამოხინდა და იმითდა თხილუ ფენი იქნა შიხის შიხადითდას ქიხე.
 უარა მისი დედათის სხელი ახსენა და იგი ქიხე ხედავ, დიდათ და სიმა-
 ლით ბნელი იყო, უარა მისი გურის ბუდე წიქარა და ერთ დედა გან-
 თლია, შიხადით უარა მისი ერთ რეინის კართან შიხადი, ის კართან გადო,
 ამ კართან გადობაზე ასეთი სიზარო ხმა გამოხინდა მთი უარა მისი გაქვითა
 და, შიხადით დედათის სხელი ახსენა და შიხე შიხადი, იქ დედა სიმა-
 ლით სიხედავით, თხილდის ქვათ იყო აკებული, ამ ტუხისხის შიხი-
 დამ სიმა-ღო რეინის სიხედით ქიხინდა შიხადით შიხადით, და იმ სი-
 ტუხელზედ სიმა-ღო იგი იყო თხილდით გაკეთებული. იმ სიხედავითდას
 სიხედით ადგილ ტახტი იდგა თხილდით შიხადითდას ფენისი, და იმ ტახტზე
 ერთი სიმა-ღო ხედავ დედა იგი დახედული, ასეთი სიზარო, სიხედავით
 იყო რომ მის შიხადის მიმით ქვა-გონება დედათითდა. იმ დედას
 თხილდით შიხადით სიმა-ღო ქიხინდა და თხილდით თხილდით გუშათის რე-
 ხა თხილდით, ერთი თხილდით სიმა-ღო, შიხადით დედათ, შიხადით ბრ-
 ტარქის და შიხადით შიხადით, სიმა-ღო თხილდით და იმ ტახტი ხედავ ქიხინდა,
 თხილდით შიხადით შიხადით, თხილდით თხილდით თხილდით ქიხინდა, შიხადით დედა
 გამოხედითდა ქვათის უკანდა, იმ თხილდით სიმა-ღო იმისი ხედავით მი-
 შიხადით იყო დიდათი შიხადითდას და იმ ტახტზე კართანდა იყო, თ-
 ხილდით დედა განხედითდას შიხადით იმის ხედავით და დედათის შიხადით ში-
 ხადით იმისთხილდით დახედითდას ქვათისხედა, შიხადით წინ წიხადით
 და იმ დედას დედათის ერთი დედათი დედათი, შიხადით იმ დედათის შიხადით
 არ შიხადით, უარა მისი დედათი განხედითდა და ასეთი შესიხადით რომ იმ რე-
 შიხადით სიხედითდა ხსენილი დედათი.

დედათი რომ უარა მისის ხმა გამოხინდა, აქეთ-იქით შიხადით და ხს-

დუთის უნებურ სიქმეს ნუ მიაქმედ და ნუ უშუალოდ თანვამ ქვეყნისგ უ-
 ნებს და შენგა, კრ იმისთანა არ არის რომ შენ დავითი ჩადეხს,
 კრ დამიანისა დღად მტკიცია. ურამის რომ ესე მთავსა მძინე უ-
 თო დღად. მადის უთხარა: მე სარკვე-დ-სტრუ მად და შენ მის მტრ-
 ვად მადის უთხარა შენ სურვიბინ-ხ-თის გუგნო გამაიტანე: ამ წილად
 და იმის ძლიერებით სიდეკო.

ურამისმა დღად მადლობა მთავსენა ამ დუთის კაცს, ხაზრობილად
 გამოვიდა და სხვა სსახლადი შევდა, ხან რომ სხლდის სიმულად კრთი
 გურბი იღო და ურცხვინი ბუგავინი უდ ესხნენ. ფადეკინი ამ გურ-
 ბის გამკვთებელს ქება შესსა, შემდეგ დუთის სხვადი ხსენა წილად იგი
 გურბი იღო და დიად სუბუქით სურადი შეთანამა და ისევე ძინს დღად.
 შემდეგ ურამისი მდის გამკვთებულად და იგი გურბი თან გამოიტან
 და გრეთ გამოვიდა, სიღა თხვად ქამრად კიდა იქ მივიდა იმის მად-
 კადი გამოვიდა თავს ავიდა და იგი გურბი გინდამ ძინს გადმთავდა.
 ამ გურბი რომ მიწის დედა ძლივს სარკვეს ხმა გამხდდა ისე რომ
 მსმენელთ ძლიერ გაუგებრდათ იმის ხმისთანა. ამ წილად რ დღადამ ამ
 მინარეთზე ავიდა შეიდა დღე და დამე დავიკვიანა, სიჭმინა თავის მხა-
 ნაკებით თუთრ-დევით, რადინართ, აქაქნით და სხვებით, მინარეთის
 ძინს ეფილდებდნენ და ურამისის ამის მომფილდინე იუენენ და თუჭ-
 რომდნენ ვათ თუ ურამისმა იგი დუთი განთავისუფლა და იმისაგან უ-
 ტრდა რამყო. სხვა თორმეტო ათასი დუთის დაშქარ ეს გადინუქნენ,
 რომდესი რომ ურამისის ჩამადგებულად გურბის ხმა გათვინეს. იმით ისე
 კგონათ რომ სწორად წაუხსო-ხარსად განთავისუფლებულად და გამო-
 სულათ, ესე სიჭმენს და ისეთ შიშს მიეცნენ რომ სურდ ის დუთი კრთი.
 მუთარესთან: ყვარს დადგენენ, დითუნტენ და გარდახუქნენ. მხოლოდ
 სიჭმინი თავის ამხანაგებით ეს იქ უფილდინ და ესე იტრ-დნენ თუ უ-
 რამისს ასტუხან. რამე, ხუენც დაუინოცნეთ. ამის რომ დამარცხებდნენ,
 ურამისი თავის ქამრდ-სუ ძინს ჩამოემა, ამის მინაკედნი სიჭმინი და
 სხვანი დიდ სინარეთს მიეცნენ, წინ მიეცებნენ და ურამისს სურდ აფი-
 რეს. ურამისმა ხან რომ ამ თორმეტო დუთის მუტო დარაყინ არის,
 მძინ შესძინა: ჭეო სიჭმინ! სად არან ის წიკუდნო დეენი, სად გარ-
 ჭევილან? სიჭმინმა იმითი თავკადსაყადი უთკუდოე უამის, შემდეგ იჭ-
 რეთუე იმ სიჭმინობის ამბოც ურამისმა უამის და რაც რომ ეხან.
 სიჭმინმა მოახსენა: თუ-დეკინო, დმერთმა დავეამად და რომ ის წიკუდნი
 დეეო არ გაგინთავისუფლები, ამისთვის რომ თუ გაგინთავისუფლებინა,
 მრავალ აე სიქმეს იზამდა.

მსწრაფლ საჭმანმა გაფანტული ჯარი შეაკრავს. შემდეგ ჩვეულებრივად, დევებმა ზოგმა კიდობანი იტვირთა, ზოგმა შეშვიაბარი და საჭმანმა უარმანი. ჭაზარეჭ-დასტისაკენ გაემართნენ. შვიდი დღე იარეს და ფაშკუნჯის სადგომს მივიდნენ. რა ფაშკუნჯმა უარმანის მისვლა სცნა წინ მიეგება და ერთმანერთი სიუფარულით მოიკითხეს, რა უარმანთან მყოფთა ფაშკუნჯი იხილეს, მისს სიდიდეზე და სიმშვენიერეზე ჰქვირდობდნენ. იმ ფაშკუნჯს ტანი მთას უგავდა და იმ ტანის შესაფერი ორი მწვანე ფრთა ჰქონდა, ტანის ფერი ზაფრანას უგვანდა, თავი წითელს იკუნდს, ორი თავი ება, ერთი ადამიანის მზგავსი იყო, მეორე ფრთველს უგავდა და მრისხანე გამამტქმელობა ჰქონდა, იმისი მაღალი ლაზარაგის ხმას ორს ალაჯზე გაიკებდა კაცი და გამოცნთა ჭკუას დაუფანტავდა, ნისკარტი აღმასის ფერი და ბასრი, ისე რომ თუ ნისკარტი ფოლადისთვის დაეკრა იმასაც გაჰკვეთდა. უარმანი ფაშკუნჯს მიესალმა და მოახსენა: „ყოველთა ფრინველთა ხელმწიფევე, ვმადლობ ღმერთს რომ შენი ნახვა კვალად შედირსო, იმანაც მადლობა მოახსენა, საბუირანო. ჩვენს ფრთ მადლობელი რომ ვინც თქვენი ვეზირი გახდება, ის ალაკი დიდ წარმატებას მიიღებს, შემდეგ დიდის ვედრებით თავის ბუდეს მიიყვანს, იგი ბუდე ერთ დიდ ციხეს ემზგავსებოდა მადლობ კლდეზე გადმოკიდებული; უარმანს ადრევე ენახა ამისი ბუდე, იმ ჟამად ნახა როდესაც ვეშაში მოკლა და ფაშკუნჯის მართვენი დაიხსნა (იხილე მეორე კარი), შემდეგ ფაშკუნჯმა ჯანიჯუნუმის ქვეყანას მიიყვანა. ბუდეს რომ ჩამოხდნენ, უარმანმა იმ მადლის ადგილიდამ უათეს მთას შინჯვა დაუწყო, მრავალი საშინელი მთები იხილა, რომელ მთებშიაც სიმრული მკვიდრობდა, იმას ფერი ზურმუხტისა ჰქონდა, ესრედ ზეგარდამო იყო შექმნილი. იმ მთებზე მრავალი მშვენიერი მაღალი ხეები იყო და ხეებზედ ფრინველნი ბუდობდნენ, ის ფრინველნი ყველა ფაშკუნჯის მონების ქვეშ იმყოფებოდნენ და იმ მთების საშუალ ერთი საკვირველი მაღალი მთა იყო და იმ მთიდან ერთი მშვენიერი წყალი გადმოდებდა და იმ წყალს ის მკურნალობდა ჰქონდა რომ რომელიც სნეული დალეულა სატივრებოდამ განიკურნებოდა.

ფაშკუნჯმა შემდეგ ყველანი მოიკითხა უარმანთან მყოფი, წარვიდა და მრავალი უცხო ფრინველი ინადირა, მოიტანა და ფაშკუნჯის წინ დაუწყო და მოახსენა: ფაშკუნჯო, უკაცრავად არ ვიყო, ადრევეც მომიხსენებია რომ მე თქვენი საჭმლის მომზადება არ ვიცი და როგორც გნებავდეთ ისე გააკეთებინეთ. და შეეჭვითო, უარმანმა დიდი მადლობა გამოუცხადა და როგორც იამებოდა ისე მოამზადებინა და ისე მიირთო.

ამ დამეს ღვინით და შექცევით გაატარეს მეორე დღეს ფაშკუნჯმა ჰკითხა კითხისთვის ნუ გამოიწერებოთ და მიბძანეთ ამოდენი ღაშქარი რომ შეგიყრიათ, თქვენი სწადელი რა არის?

ყარამანმა მიუგო უოველთა ფრინველთა ხელში იყავი, მე ჰაზარქა-დასტისკენ მივალ სამრად, ამისთვის რომ მრავალმა სულთნებმა შემაშხიველეს იმის უსამართლობა, ვაფის შთა და ჯინისტანი სულ ვაუთხრებია, ახლა თქვენც უნდა წყალობა მოიღოთ და მობრძანდეთ ჩვენთან იმში მონაწილეობის მისაღებად, დიდად დაგვიმადლებო, ეგები როგორმე ვძლიოთ ღვთის მოწყალებით და აუტუხთ რამე და ქვეყანა დავიხსნათ იმის ბრჭყალებიდან. ფაშკუნჯი მაშინ დიდხან ჩაფიქრდა და შემდეგ მთხსენა: „ფაშკუნჯო, მადი იმის ვაჭრობიდან ხელი აიღე, ამისთვის რომ იმას ათასი ხელი აქვს და შენ ორი, ათასი იარაღი ორზე უმეტესია. ყარამანმა უპასუხა: მაგას კეთილად შეუბნები მაგრამ დიდი სევდა მაწევს, თუ ის სევდა არ მოვიშორე ჩემი მოსვენება არ იქნება, არ მინდა რომ ხალხი ავაღაპარაყო ჩემზე, უნდა თქვან ყარამანი სასაბურთაობის დავას სწევს და ერთი დევსაც კი შეშინდაო. ამისთანა ღაშქარს ჩემზე სიკვდილი მიჩვენია, მე მაგისთანა რჩევას ვინც მეტყვის დიდად მეწინება და ვინც წასვლას დამიშლის. შენ მხოლოდ ამას გთხოვ რომ იმ დევის სამეფო მიმიყვანო და სხვას ღმერთი გაარიკებს.

ფაშკუნჯმა მთხსენა: მე ბრძენთაგან გამოგონია რომ იგი დევის სიკვდილი შენგნით უნდა მოხდეს, ადრე თუ გვიან. წერილი კი იმას აცხადებს რომ ქურუ-ყარამანისაგან უნდა მოკვდესო. ქურუი და ჰაზარქა-დასტი დიდხან იბრძოლებენ, შემდეგ ქურუ-ყარამანი სძლევეს და დაიმორჩილებსო, შემდეგ წინ მიიყვანენ თავის მომრევს აჩვენებენ და შემდეგ ხელმეორეთ შეებმის და მოჰკლავს, მას უკან ქვეყანაში ჯინთა და გრძნულთაგ უნდა ებრძოლოს და ყველა ესენი დაიმონოსო. ყარამანმა რომ ესე გაიგო დიდათ იამა. იმ დროს მოაგონდა, როგორც ბურჯ-ვეზირმა უთხრა ყარამანის შვილის-შვილისთვის, იმის ეტლი რომ გამოუტხადა.

ყარამანმა ჰკითხა: ფრინველთა ხელში იყავი, რომელ ფაშკუნჯსაც შენ ამბობ ღვთის მოწყალებით ახლა დაიბადა, ჩემი შვილი ნარიმანის შვილია, დღეს შვიდი წლისა. ფაშკუნჯმა რომ გაიგო, დიდათ იამა და მთხსენა: ფაშკუნჯო, გაუფრთხილდით რომ დევთა და გრძნულთა არა აზნობრა. ყარამანმა ჰკითხა: ჰატივცემულს სუმრულ, ჩემი შვილის ნარიმანისას რაღას იტყვით? მან მიუგო: ნარიმანი იმას კერ შეედრება ფაშკუნჯობით, ნარიმანი ამხარტაფანი, ყვეუდი და მოღალატეა და არც ძალით იქნება იმის მზგავსი.

სიმრულმა რომ ესე სიტყვა დასრულა, უკრამნი წასსვლელად მოემზადა, ფაშკუნჯი კიდე უშლიდა წასვლას, შემდეგ უკრამნმა უთხრა: სიმრულ თუ გიყვარვარ ნუ დამიშლი, ჩემი და იმის უნახაობა და შეუბუღლობა არ შეიძლება და თუ წამუგანი და წინამძღვარი გერ ვიშოვნე, ქვევითად წავალ და თუ ძმობას მიზამ და შენ წამიყვან ძლიერ დაგიმადლებ თუ არა და შენი ნებაა. რა სიმრულმა უკრამნის წასვლის ბეჯითობა ნახა, დიდი ქება შეასხა და მოახსენა: „ბრძენთაგან გამოვიტყუე კეთილ საქმეზე მიმავალ კაცს ნუ დაუშლით“, შენი მორჩილი რომ არ ვიყო მაშ ვისი მორჩილი უნდა ვიყო, მე გეტყობი დღეთის შეწყვენით შენს იქ წაყვანას მშვიდობით და წასვლის თადარიგსაც მალე ვნახავთ, ის დღე და დამე თადარიგში გაატარეს, დილა გათენდა თუ არა. ბრწყინვალე მზემ თავისი სხივები მოჭოფინა. ქვეყანას, მაშინვე სიმრული ლოცვად დადგა, ასეთის ხმით ლოცულობდა და ტირილით ღმერთს ევედრებოდა რომ იგი კლდენი და არე-მარენი იმის დრიალისაგან და წივილისაგან ირყოდა, უკრამნმაც გულმხურვალეთ ილოცა. ერთავ რომ ლოცვა გაათავეს, ჩვეულებისამებრ დევებმა ზოგმა კიდობანი იტვირთა ზოგმა საგადალი და უკრამნის მხეცი, სიმრულმაც უკრამნი ფრთას შეისვა, საჭმანნი წინ გაუძღვა თავის ოთხს ლიტრიან ნაჯახით და ჭაერში შეფრინდნენ და ჭაზარქა-დასტისაკენ გაემართნენ; სიმრული ასეთის სისწრაფით ფრინავდა რომ თითო ფრთის ცემაზე თითო ალაჯს გაივლიდა ხოლმე, საჭმანმა ნახა რომ დიდის სისწრაფით მიდის სიმრული, თვითონაც სისწრაფით მიუქროდა წინ, რაც შეეძლო, ფაშკუნჯი ჭკვირობდა საჭმანის იმ გვარ ჩქარს ფრენას. შვიდი დღე და დამე ამ ყოფით იარეს და მერვე დღეს ერთ ადგილ მივიდნენ. უკრამნმა რომ ის ადგილი გაშინჯა, ერთი საშინელი ცეცხლი დაინახა, ასე ეგონა ხმელეთი სულ იწვისო, მართლაც ის ცეცხლი ოკიანეს ზღვასავით დელავდა, უკრამნმა ფაშკუნჯის ჭკითხა: ეს ცეცხლი საილამ არის გაჩენილი? მან მოახსენა: ამას ცეცხლის მთა ეწოდება და მავის უკან ბნელეთის ქვეყანა და თუ იხებებთ ამის სიანლადვეს ჩამოფრტოთ. უკრამნმაც ნება დართო და იმ ცეცხლის ახლოს ერთ გორასზე ჩამოხტნენ, ფაშკუნჯმა მოახსენა: ფალეგანო, თუ აქ არ ჩამოხტარვიყვავით მე დიდათ გამოიჭირდებოდა. ამ სიტყვასზედ ბევრი იცინეს და უკრამნმაც იმის შეძლებას ქება შეასხა: ის დღე და დამე იქ განისვენეს, დევებმა უკრამნს და ფაშკუნჯს მრავალ უცხო ნადირნი მოართვეს, მოამზადეს დასხდნენ და შეექტნენ, სიმრულმა უფის მთის ამბავი უკრამნს წვრილად უამბო და დროს ატარებდნენ, შემდეგ უკრამნმა ჭკითხა: სიმრულ, ამ ცეცხლის ახლო არე-მარეში, ცხოველი

ვინმე იქნება? მან მოახსენა: დევნი და ფერხანი მრავალნი არიან, ამას წინადა აქ ერთი ხვალი დევი ბუღობდა, ჩემი მესისხლე მტერი იყო და ახლა არ ვიცი ცოცხალია თუ არა. ერთხელ ბოლ-ისაში გადმოვიყვალ შე და ის შეგებნით, დიდხან ვიბრძოლეთ, ბოლოს ერთი ფრთა შემოვიკარ, და ის თავდადმა ტრიალით წამოვიდა, მაშინ შე ჩემ სსქემზე წამოვიყვალ, შემდეგ გამომიღვა მაგრამ ვერ მომეწია. ახლა შე რას გთხოვ, სსაპუ-რანო, იმის ჯავრს ნუ შემსტმევ, მოვიკლათ და ქვეყნის მადლი გვეყოფა, შენცა და მეცაო. სსქმანმაც ურჩია, ყარამანმა უთხრა: თქვენ ღმერთს ვეგდრეთ რომ ვზოვოთ და ღვთის შეწევნით სხვა ადვილია. სიმრუდმა მოახსენა: ამ ცეცხლის ახლოს მრავალი მადარობია გამოტკრილი და გვო-ნებ იქ უნდა იყოს. იმ წუთულს ერთი ავი ჩვეულება სტირს, წავა კაცებს შეიპურობს მადარობში მიიყვანს დღეში ათს, და დიდის ტანჯვით ხოცს და სტამს, რა ესე გაიგონა ამაზე დიდათ განრისხდა და მაშინვე სსქმანს უბრძანა: რამდენიმე დევი გაგზავნე რომ იმ ხარა დევის ალაგი იზოვნონ.

მაშინვე სსქმან-ადამსადმა ორმოცი ხვალი დევი აირჩია, თვითონ წინ გაუძღვა და წავიდნენ. იმ მადარობის წინ ერთი მდინარე იყო და იმ წყლის ჰირს ჩამოხდნენ, ოცი დევი მადარობისაკენ გაგზავნა რომ იმ დევის სამყოფი შეეტოვოთ, რომელ მადარობში იმყოფებოდა. იმ ოცმა დევმა იგი მადარობი და ქვაბები სრულად დაიარეს და იმ ხარა დევის სამყოფი ალაგი ვერა ქზოვეს და სსქმანისაკენ წამოვიდნენ, ამ მომავლო-ბაში ერთ დიდ მადარობში შევიდნენ და იქ ათვალეიერებდნენ, შევიდნენ და ვეღარ გამოვიდნენ, რა იმ დევებმა დაიგვიანეს, სსქმანმა იწყინა და ათი სხვა დევი შეგზავნა, ისინიც ადარ გამოვიდნენ, შემდეგ სსქმანმა იმ ათი დევით თვითონ წამოვიდა და იმ მადარობში შევიდა და ვერა ქზოვარა, გამობრუნებას ღამობდა. შემდეგ თქვა, ამის შეუტოვობას და ყარა-მანთან უანბოთ. მისვლას, სიკვდილი მირჩევენიაო, სსქმანმა იმ ქვაბს გა-რე შემოყარა და ერთი კვალი ქზოვა, ამ კვალს მიტყვენ და ხახეს რომ ოცდა-ათი დევნი დახოცილნი ტყრიან, სსქმანი დიდ მწუნარებას მიეცა და მრავალი იტორა. შემდეგ ის ადგილი განვლო და სხვა მრავალი გაკე-თებული მადარობი იხილა, ერთს მადაროს გალავანი ეგლო კლდის სი-მადლე. რა ახლოს მივიდა, ხახა რომ სსშუალ ალაგს ერთი ფოლადის კარი აბია, სტანა რომ ის ხარა დევი აქ იქნებაო და თქვა თავის გულში თუ შევიდე ვაი თუ გამექტმეს და სადღა ვზოვო. თვითონ იქ მოიცადა და ყარამანს დევი გაგზავნა—შეატოვობინა, იმ წუთულ დევის ჰოვნა და თვი-თონ კი იფიქრა, თუ ყარამანის მოსვლამდის გამოვა შე თვითონ შეგებ-ში და ვიცი ღვთით ვერას დამაკლებსო.

დეგები უკრამანთან მივიდნენ და სპჰმანის დაგედრებული უოგელოვე მოახსენეს, უკრამანმა ოცდა ათი დევის დახატა რომ გაიგონა, განრისხდა და მსწრაფლ შეიჭურვა, თილიყამუაში წელთ შემოიკრა და იგი დევი წინ გამოიმძღვარა. სიმრულ-ფაშკუნჯიც უკრამანს წამოჭევა და იმ გვარ სისწრაფით მოკოკავდა ის მთის ოღენი ფრინველი რომ უკრამანს გაუგვირდა, იმის ისეთი სიარული. რა იმ ქვების და მადარობის კართან მივიდნენ, ფაშკუნჯმა მოახსენა: ფაღვეანო, მე მწადს რომ შენი და იმ ნაკა დევის ბრძოლა ვნახო, მაგრამ თუმცა მე აქ დავდგები და ვინცთბა გამოვიდეს და გაქცევა დააზიროს მე არ გაუშვებო, უკრამანმა უპასუხა: შენ დმერთს შემავადრე და ის მე კარში ვერ გამქცევს, ესე ზეჟა და იმ მადარობი შევიდნენ, ნახა რომ ის ოცდა ათი დევი უწყალოდ დახატოლნი ეყარნენ, რა უკრამანმა ესე იხილა, დიდად განრისხდა და განვლო, ნახა რომ სპჰმან-ადამზადი ნაჯახ ხელმოკრული ერთს ფოლადის კარს ადგას, სპჰმანი წინ მოეგება, უკრამანმა ჰკითხა: სპჰმან ის ბილწი სად არის? სპჰმანმა მოახსენა: ვგონებ რომ აქ არის, ამიტომ რომ მრავალი მადარობი დავიარე და არც ერთს ფოლადის კარი არა ჰბმის და არც ზღუდე ვლებია, უთუოდ აქ იქნებაო. უკრამანი მივიდა და იმ კარს რომელსაც რკინის რკალები ესხა, ისინი მედგრად გამოწიდა და კარები გამოკლიჯა, რა შიგ შესედა ნახა რომ უცნო სასახლე იყო აკებული და რომელიმე კლდისგან იყო გამოკვეთილი, ასე რომ კაცთა გონებას გააგვირგებდა, იმ სასახლის საშუალ ერთი სახელმწიფო ტახტი იდგა, ზედ ერთი ვეშვის ტყავი ეყარა და იმ ტახტის ძირს თარმეტი ქალი იყო დაბმული დიდრკინის ჯაჭვებით, ისეთი ღამაზნი იყვნენ რომ ბრწყინვალე მთვარეს ემზგავსებოდნენ, მაგრამ უსულოდ შებნედილნი იყვნენ.

რა იგი ჰერობილნი იხილა უკრამანმა, მივიდა ისმიაზამი ილოცა შებერა და ქალები გონებას მოიუფანა. ექვსი ფერის ქალი იყო და ექვსი ადამის ტომისა, მათ რომ თვალები ახილეს და უკრამანი იქ მყოფი იხილეს, მოახსენეს: „ჭეი, სახელფანო უკრამან! ჰერობილოთ მხსნელად დაბადებულა, მრავალი ჰერობილი გაგინთავისუფლებია და ჩვენც გვიშველე რამეო და სარვიხურამანისთვის და ნარამანისთვის ვილოცავთ, ოღონდ ამ ჯოჯოხეთიდან დაგვიხსენო“. უკრამანმა რომ ესე გაიგონა, უპასუხა: ჩემო დედანო და დედოფალნო, მე თქვენ რას მიცნობთ და ან ჩემი სახელი ვინ გასწავლათ? მათ მოახსენეს: „წუხელის ერთი მოხუცებული კაცი გვეჩვენა ნათლად და იმან გვითხრა, თქვენ მალე გაგინთავისუფლებთ უკრამანი და უოგელები თავ-თავის ალაგ წასვალთო. ის უკრამანი დმერთმა ჰერობილოთ დასახსნელად დაბადაო“, ესე თქვა და იგი კაცი

წავიდა და აწ დღეს თქვენა გხედავთ. უარამანმა ჭკითხა: სადაურნი ხართ და ან ამ წუეულის ხელში საიღამ ჩაცვიფნულხართო? მათ მოახსენეს: ჩვენ ექვსნი ფერიანი ვართ და ექვსნივე დანი, მამაჩვენს თამუზ ჭჭვიან. ხელმწიფეო უარამან, ერთ დღეს ჩვენ ბაღში შევექცეოდით და ვნახეთ რომ ერთ შავ ღრუბლისავით რაღამაც დაგვფარა და ექვსნივე მოგვიტაცა და წამოგვიყვანა, მას აქეთ აქა ვართ, იქიღამ რომ მოგვიტაცა უნ-ნობო შევიქმენით და რა აქ მოგვიყვანა ცნობას მოვედით და ვნახეთ რომ ერთი საშინელი ბილწი დევი გვპატრონობს და ჩაგვყარა ამ სა-ტანჯუელში, ამ დღეს სახელად საჭმან-ნარა ჭჭვიან, ერთი წელიწადია რაც ამ სახურობილეში ვართ, ესე თქვა და ტირილი დაიწყო. შემდეგ იმ ადამ-თა ტომთაც მოახსენეს: ჩვენც ინდოელები ვართ, ათნი მოგვიტაცა, ოთხი დაკლა და შეტანა, ჩვენ ექვსნი დავრჩით და გვონებ ახლა ჩვენზე მო-ხწიოს დაკვლის რიგი, ფაღვეანმა ჭკითხა: იგი წუეულები რას იქს და ან სად მიდის ხელმე?

მათ მოახსენეს: ფაღვეანო, აკერ შირ-და-შირ რომ კარია იქ შევა ხელმე და იმას იქით არ ვიციოთ სად მიდის ხელმე. ესე რომ მოისმი-ნა მაშინვე პურობილნი გაანთავისუფლა, შემდეგ ნახა რომ იმ მადაროში ერთი დიად პატროსანი თლილის ქვით სახლი იყო აკებულნი და იმას ერთბ კარი ჭჭონდა, მივიდა და იგი კარი გამოკლიჯა და შიგ შევიდა, საჭმან-ზადიც უკან მიხვევებოდა თავის ოთხმაც ღიბრიან ნაჯახით, ნა-ხეს რომ იგი სახლი უცნოთ ნაშენი იყო, კლდისაგან გამოქვაბული, აივ-ნები და ოთახები იყო გაკეთებულნი, იმ სახლის საშუალ ერთი ტახტი იდგა და იგიც ვეშაშის ტყავით იყო მოფენილი და ზედ იგი წუეულები დევი იწვა ტკბილად ეძინა და ხვრინავდა, ისეთი რამ იყო რომ კაცთა გასაგონათ. შესაზარი იყო, ას სამოცდა რვა შწერთის სიმაღლის მქონე-ბული იყო, თავი სპილას უგვანდა და ტანი ვეშაშისა, ორი უკანა კბილი რქასავით უკან ჭჭონდა გაშეკრილი, ისეთი საზარელი სანახავი იყო რომ მნახვნი ყურებს ვერ გაუძლებდნენ. უარამანმა რომ იგი იხილა, მამა-ცობის სისხლი აუღუღდა და გუფმა ისე დაუწყო ძკერა რომ ერთს ალაჯს გაიგონებოდა, მრისხანებისა და მამაცობის ძარღვები ისე დაებერა რომ მნახვთ ეგონებოდათ ძარღვები ზედ დასქლებო.

უარამანმა ნახა თუ არა, მსწრაფლ ამ დღეს მიმართა, საჭმან-ადამ-ზადმა მოახსენა: ფაღვეანო მიბრძანე მძინარე, მოგვკლა, თორემ თუ გა-იღვიძა ქვეყნას გააოხრებსო. უარამანმა საჭმანს ისეთი მრისხანის თვა-ლით შეჭხელა რომ საჭმანს ეგონა ცა და ქვეყანა თავს დამეცაო. მაშინ უარამანმა საჭმან-ნარას მიმართა და ღვთის სახელი ასეთის ხმით შესა-

ხა რომ იგი მღაროები შეიძრა და ამ დევს გამოეღვიძა, თვალი გააღო თუ არა ხახა რომ ერთი ვეშხის მზგავსი ფაღვევანი თავს ადგა და თავით-ფეხმადის სულ ჭაჭეშია მჯდომი და უცხო საკვირველი იარაღით შეჭურვილი. დევმა რომ ესე იხილა თქვა: ყარამანს რომ იტყვიან იქნება ეს იულისა, ყარამანის ხმაღს რომ დახედა თქვა ეს სწორედ თიღიყამყამისა და მაშინვე ფეხზე წამოხტა, ტახტიდამ ძირს ჩამოხტა და ერთი საშინლად დაიღრიალა და თავის მთის ოღენა ლახტს ხელი მოაფლო და ყარამანს შეუმაღლა, ყარამანი იმის ლახტს მოერიდა, ლახტი მოხვდა მიწას და იგი ადგილი შეიძრა, დევმა ლახტის აცდენა ძლიერ ითაკილა და იმ მღაროს ერთ კუთხისაკენ გაეკანა, ყარამანმა შესძახა: წყეულო სად წახვალ, შენ სიცოცხლეს ჩემ ხელიდამ სად გადააჩენო. მან უპასუხა: ჭეი! შე უმზგავსო ყარამან, მცირე დამაცალე მე გინჯენებ შენ რა საქმესაც გიზამ, იგი წყეული შევიდა და ოთხის ხელით თითო-თითო იარაღები გამოიტანა ერთის ხელით ბასრი შუბი, მეორის ხელით ხმაღი, მესამის ხელით ხანჯალი და მეოთხის ხელით ლახტი და ყარამანს მოუხტა.

ყარამანმა რომ ესე ხახა, მარჯვენა ხელი მარცხნივ შემოიხვია და მარცხენა მარჯვნივ და ღვთის სახელი ახსენა ძლიერის ხმით, ისე რომ იქაურთამდ რეკვა დაიწყო. მაშინ ის წყეული ისე შეიშალა რომ რაც იარაღები ეპყრა, სულ ხელებიდან დასცვივდა და გაოცებული არ იცოდა თუ რას იქმნდა, შემდეგ განრისხებული ყარამანი მისწვდა და იმ შეიღინის მზგავსს მკერდს ერთი ასეთი მუშტი დაჭკრა რომ საჭმან-ხანას იმისთანა ძალა ჭახარექ-დასტისაკანაც არ დასდგომოდა, ამ დევს ნათყაზი შეეკრა და ცხვირ-პირიდან სისხლი წასქდა და პირქვე დაეცა, ყარამანი ეფასავით ზედ შეასლტა და მკერდს ზედ დააჯდა, დევი რომ ცნობას მოეგო, ხახა რომ იგი ფაღვევანი მკერდზე აზის, თუმცა ბევრი ეცადა მაგრამ თავის გადაჩენის წამალი ვეღარა იპოვარა. შემდეგ ყარამანს შეევედრა, საბუიანო ნუ მამკლავ, ვიდრე ცოცხალი ვარ შენ ვემსახურები და შენი მონა ვიქმნებიო. ყარამანმა უთხრა: მოიქეც, საბათ ღმერთი იწამე და არ მოგკლავო, შემდეგ იმ წყეულმა უთხრა: „მე ჩემ ღმერთს შირბახტს ნუ მავმობინებ, მე შენ რჯულზე ვერ მოვიტყევი მახატე ნუ მომკლავ. ყარამანმა უთხრა: შე წყეულო მე სულეიმან-ხაფისავით ბრძანებლი ხომ არა ვარ რომ რაც დევი დავიმტრჩილო ვიმსახურო, მე მიხდა ადვხოცო ჩვენი დამადებლის მგომბეღნი, ესე უთხრა და სიამქაშისეულ ხანჯალს ხელი მოიფლო და იმ წყეულ დევს მთის ოღენი თავი მოსჭრა და იმის სული შირბახტს (დევის ღმერთს) მიაბარა.

იმის ტახტზე რამდენიმე შამჩრადის თვლები ეწყო, ყარამანმა ესე-

ნი აიღო, შემდეგ დაიარეს და იმისი სალარო (ხაზინა) იპოვეს, რომელიც სსსრუქის სატარებელი იყო, ზოგი აიღეს და სხვა დაუტოვეს. რა კარში გამოვიდნენ, ის განთავისუფლებულნი ქაღინი მოვიდნენ და ყარამანს ფეხთ მოეხვივნენ და მრავალი ქება შეასხეს, იმ უამად სიმრული კართან იდგა და ომის ხმა ესმოდა, შიშის ფიქრს ჩავარდნილიყო და იტყოდა, არამც თუ იმ წყეულმა ყარამანს ავნოს რამეო, ამასობაში ყარამანმა იგი დევის თავი გამოიტანა, სიმრულს მიუფიცა და უთხრა: ფრინველთ ხელმწიფავ, უფველი შენი მტრის თავი ასემღ მოიკეთებოდე, ფაშეუნჯმა მადლობა და ქება მოახსენა; შემდეგ საჭმანს უბრძანა: საჭმან! ეს ფერიების ქალები უნდა თავიანთ ქვეყანაში გავისტუმროთო; მაგრამ ამ ადამიანთ ქალთათვის დიდათ ვწუხვარ, ამიტომ რომ ამ უამად არ ვიცი სად გავგზავნო? საჭმანმა მოახსენა: საპურიანო ნუ სწუხხარ, ექვსის დღის პაემანი გვიბოძე; ფერიების ქალებს თავიანთს ქვეყანაში მივასხამ და ადამიანებსაც რუბი-მასკუნში. და თუ თქვენ არ მომიტეხით, მე ვგონებ ძალითა ღვთისათა მალე მოგეწევი. შემდეგ თორმეტი ზვადი დევი გამოარჩია და იმ დევთ . თითო-თითო იტვირთეს და თავათაგან უჩინო იქმნენ. საჭმანი წინ მიუძღოდა დიდის სისწრაფით და სხვანნი უკან მიზღვედნენ.

ხუთ დღეს ყარამანმა საჭმანს იქ მოუტანა, შეექცეს და დღეს საჭმანი მოვიდა და ყარამანს თავი დაუკრა. იმ დამესაც იქ განისვენეს, რა დილა გათენდა ჩვეულებისამებრ ყარამანი ფაშეუნჯს შეჯდა, დევებმა იარაღი და შეშთაიბარი იტვირთეს, საჭმანი წინ წარუძღვა და მადლა ადფრინდნენ, რადგან ფაშეუნჯი ცეცხლის მთას ერიდებოდა, ისე მადლა ადფრინდნენ რომ სპარსნი იტყვიან ცაში ანგელოზების დადადების ხმა ისმინეს. რა ძიროს დახედეს ნახეს რომ ცეცხლის მეტი ადარა ჩნდარა, ასე ეგონათ ქვეყანას ცეცხლი მოჰკვიდებიაო. მაშინ ყარამანმა სიმრულს ჰკითხა: ფრინველთ ხელმწიფავ, ესე მადლა რისთვის ახველ, დევები დაბლას ჰფრინავენ და თქვენ კი ამ სიმაღლეზე ამოხვედითო? მან მოახსენა: ფალეკანო, თუ იგინიც ესე მადლა ამოვიდნენ, ანგელოზნი ცეცხლის ისარს ესვრიან და უველას გასწევეტენ, ჩვენ კი არას გვერჩიან და თუ მე ასე მადლა არ ამოვსუფვიავ, ცეცხლის სიცხოვლე ძლიერ შემასუსტებდა და შენც შესწუხდებოდიო, ამ უოფით შვიდი დღე და დამე კიდევ ჰჯარში იარეს, მერვე დღეს ყარამანი ცეცხლის სიმხურვალემ შეაწუხა და ფაშეუნჯს უთხრა: დიდათ შემაწუხა ცეცხლის სიმხურვალემო, ერთი წამალი რამ დამდე, ფაშეუნჯმა უთხრა: მეც სიკვდილად მივიწურე, მაგრამ უნდა მოფითმინოთ და დღეს მოვრჩებით ღვთით ამდენ ტანჯვა-

სა. ფაშკუნჯს ასეთი ოფელი სდიოდა რომ მომდინარე წყაროსა ჰგავდა, ის დღე გაჭირვებით იარეს და ცუცხლის მთას კასცილდნენ, შემდეგ ფაშკუნჯი ძლიერ მოეშვა და ერთს მთას ჩამოხტა ვითა მკვლარი ისე წაიქცა, ყარამანმა მთარ-მოთარ და რამდენიმე ნადირი მოკლა, მიიტანა და ზოგი თავისთვის მოამზადა და ზოგიც სიმრუდისთვის, დეკემბერ მრავალი ნადირი ინადირეს და ყველანი ისე შეექცნენ.

ყარამანი სიმრუდის უშიშრობას ჰკვირობდა და ამბობდა, ღმერთო, გამაღობ რომ ამისთანა ფრინველი დაგიბადებიაო, მე რომ ანაფერი მიწუნარება არ მაღვა, ზედ ვაჯექი და თითქმის სიკვდილათ მივიწურე, ამან როგორ გასძლო? ჭეშმარიტ არს შენი განკებულება; სიმრუდმა უთხრა: ზეი ფაღვეანო! მარტო რომ უოფილიყავ სულ არ შემწუხებდი, მაგრამ შენმა იარადის სიმძიმემ სნეულივით შემქნაო. შემდეგ ზურის ჭამა იწეეს, რა სუფრა აიღეს მოვიდნენ და ერთს ჩრდილოვანს ალაგს განისვენეს, ის დღე და ღამე იქ დაჰყვეს, ყარამანმა ცისა და ქვეყნის შემოქმედ ღმერთს ვედრება დაუწყო და მღუღანკეს ცრემლით ჩვეულებისმებრ ილოცა, შემდეგ წავიდა და წყლის ჰინს დაჯდა და იმ მთას შინჯვა დაუწყო, მრავალ უცხო ყვავილებით იყო შემკული, ყარამანს ძლიერ მოეწონა, იმ მთას სახელად ქუი-ყამარ ექქვა, ასეთი სურნელების ხეები იდგა რომ იმის სურნელება კაცს ჭკუას მიხდიდა, ყარამანმა სიმრუდი მიიხშო და უთხრა: ფრინველთ ხელმწიფავ, ამ მთაში ვინ იმყოფება მაცოდინეო? მან მოახსენა: ფაღვეანო, ამ მთაში დიად მრავალი დევთა და ფერიათ ქალაქები და შენობებია, აქ ერთი ასეთი შენობაა რომ უკეთესს თვალი ვერ იხილავს, ამას წინათ ათარ დევი რომ მოკალთით, ის იმყოფებოდა იმ შენობაში, აქედამ ჩვენ ქვეყნამდე კაცის სიარულით ათი წლის სავალია და თქვენ რომ ათარ დევი მოკალთით ეს ქუი-ყამარი ხომ საჭმან უბოძე, ჰაზარექ-დასტმა აღარ დაანება, წართვა და თავის მოყვარეს მუშთაყინარს მისცა, და მას აქეთ სხვა კიდევ მრავალი უსამართლოება მოახდინა. ყარამანმა რომ ესე შეიტყო, საჭმანს შრისხანე თვალით შეხედა და ჰკითხა: რასაც სიმრუდი ბრძანებს მართალია? რატომ აქამდის არ მაცოდინე?..

საჭმანმა მოახსენა: ფაღვეანო, ეს ქუი-ყამარი დიად დიდი მთაა მრავალი ქალაქები და ქვეყნებიც აქვს, მაგრამ თქვენ რომ ბრძანებულხართ ეს ის ალაგი არ არის, ის აღმოსავლეთის მხრისაკენ არის, მართალია მუშთაყინარს უბოძა ჰაზარექ-დასტმა ეს ქვეყნები რომ იმას ჩაიბარა, მაგრამ რომელიც მე თქვენგან ქვეყნები მუბოძა, აქედამ იქამდის ცხრა წლის სავალია და რაც ეს მუშთაყინარი აქ დაჯდა, ჰაზარექ-დასტის შე-

მწეობით მრავალი ციხეები წამართვა, მაშინ მინდოდა მოვსუფიყავ და მომეხსენებინა, მაგრამ აღარ შეგაწუხეთ, ეს მუშთაყინარი და სჯმან-ნარა ბნელეთილამ ერთად გამოვიდნენ და ამ ქვეყანაშიაც ერთად მოვიდნენ. ესენი ქეომარის შიშით დამაფულოვნენ და მათ ეშმაკი გადაეკიდათ და ეტეოდა, ქვეყანაზე გამოდით; მაგრამ ესენი ეტეოდნენ, ჩვენ თუ გამოვედით ქეომარ ხელმწიფეს უნდა ვებრძოლოთ და ჩვენ იმის ბრძოლა არ შეგვიძლიანო. და როდესაც ქეომარ-ხელმწიფე მოკვდა მაშინ გამოვიდნენ და ახლა აქ არიან. სჯმან-ნარა რომ მოკვალით და ის მუშთაყინარი კი აქ შევიდრბოსო.

სააზვირანო ამ დევსაც რომ მოგვარჩინოთ, ესე ბრძნეთ რომ ეს ქვეყანა დღეს თქვენ დაგიხსნიათ, ყარამანმა ბრძანა: ხვალ ნუღარ მოიცილი და ნუღარც დასჯდები, წადი სჯმან და იგი დევი იხვე და მაშინვე შემატეობინე; სჯმანმა თავისი თერთმეტი ამხანაგი წაიყვანა და მადარობი სულ დაჩხრიკეს, მაგრამ ვერსად ვერ იხილეს, შემდეგ მომავლობაში ნახეს რომ ზღვაში ცეცხლის კვამლი ამოდის. რა სჯმანმა დაინახა, ამხანაგებს უთხრა: სააზვირანის მზეს გეფიცები რომ იმ წყეულის სადგომი სწორედ ეს უნდა იყოს და თვითონაც აქ უნდა იყოს. მივიდნენ ნახეს რომ იგი წყეული ცეცხლის შირას იჯდა და კარეულ კანჯარს სწომდა შამთურზე, კარეშემო მრავალი დევი ხელმოჭდომილნი იდგნენ და ზოგნი ემსახურებოდნენ და ბრწყინვალე ქალები თასით ღვინოს აწვდიდნენ, მთვრალ ვეშაშავით ღვინში იყო, ას-ოთხმოცდა ათის ხელის მქონებელი იყო, თითო ხელი თითო ჩინარს უგავდა და თვალები ქურახანასა.

რა დევთა იხილეს იგი წყეული, მსწრაფლ გამობრუნდნენ და ყარამანს მოახსენეს: ყარამანმა სჯმანს ჰკითხა: თუ იცი სჯმან-ნარა უფრო ძლიერი იყო თუ ეს ვიღაც მუშთაყინარი? სჯმანმა მოახსენა: ფალეყანო, სჯმან-ნარა უფრო ძლიერი იყო, ასე რომ ის ჰზარეკ-დასტსაც მრავალჯერ შეჭბმია და ხელდახელაც მრავალჯერ უჭიდავნიათო და ვერ რომელ უძლევიარ. ყარამანმა ბრძანა: მე გთხოვთ რომ ახლავ იქ მიმიყვანოთ; საცა იმას მეჯლიში აქვს, ასე რომ თვითონ არ შეიტყოს, სჯმანმა მოახსენა: ფალეყანო როგორ შეიძლება იმ გვარად მიყვანა რომ იმან ვერ გაიგოს: მაგ-გვარად წაყვანა არ შემიძლიან. ფაშკუნჯმა თავი დაუკრა და მოახსენა: მე თქვენმა მსახურმა ასე მიგიყვანოთ რომ იმან ვერ სცნას. ყარამანს ძლიერ იამა და მაშინვე სულეიმან-ხათისეული გურუზი აიღო, რომელსაც ოთხმოცდა ცამეტი თუჯის ბურთები ეხნენ, იგი წელთ გაიჩტო და იარაღით შეიჭურვა, ფაშკუნჯმა შეისვა, წაიყვანა და იმ წყეულის წინ მიიყვანა. იმ ჟამად მუშთაყინარ დევი მთვრალ ღომსა

ვით ბრღვინავდა და დევებს ჰკითხავდა, ჭეი, ფაღვეანო დევნო! ამ უამად კიდევ იქნება ვინმე ჩემი მომრევი ქვეყანაზე?

ამ სიტყვის თქმაში ახედეს ნახეს რომ ფაშკუნჯს ერთი ვიღაცა ფაღვეანი ზურგს უტვირთია, მიუვანა და იმ შეჯღისის შუა ალაგს ჩამოსვა, ფაშკუნჯმა უკამანი ჩამოსვა თუ არა თავის მამლის თავით დაიუიფლა, ისეთი ძლიერის ხმით რომ ვინც შეჯღისში დევები ისხდნენ, იმის ხმისაგან შეიშაწნენ და ერთმანერთს ეცნენ. მუშთაყინარი მაშინვე წამოხტა და შესძახა, ფაშკუნჯო ჩემს თავს ვფიცავ რომ არც შენ გაგშვებ ცოცხალს და არც იმას ვინც მოგოუვანიაო. მაშინვე იმდენი ხელით სხვა და სხვა იარაღები აიღო და უკამანს სეტყვასავით დაუშინა, უკამანმა ზოგი ფარს აატანინა ზოგი გურზზე მობმულ თუჯის ბურთებს და თვითონ უფლებლად გადაურჩა. რა სიმრულმა უკამანისაგან ესეთი სიმხნე იხილა დიდ განკვირვებას მიეცა, მრავალი ქება შესახა. ამ დევ კი ეგონა რომ უკამანი მიწასთან გავასწორეთ, მობრუნდა და ფაშკუნჯს შეუტია, რა უკამანმა ესე იხილა, ერთი საშინელი ხმით ღვთის სახელი ახსენა, ისე რომ ცა და ქვეყანა შეიძრა, ის წყეული ამ ხმისაგან უცნობო შეიქმნა და იარაღები ხელებიდამ დასცვივდა და გულშემოურას ღამობდა და მიწას დაცემას, რა ცნობას მოვიდა უკან მიიხედა ნახა რომ უკამანი უფლებლად დგას, მობრუნდა და მეორედ დაკვრას ღამობდა, მაგრამ უკამანმა შესძახა: ჭეი შე წყეულო! ახლა ჩემ ძაღს გიჩვენებ თუ როგორი ფაღვეანი ვარ, მაშინ თავისი გურზი თავს შემოიფლო და ასეთი მედგრად მოუქნია რომ ღამის ჯინჯილებით მობმული ბურთები დაწვევითა და დასაკრავად მიუახლოვდა, ესე რომ იხილა იმ ბილწმა მეტის სიჩქარისაგან უცნობოსავით იქმნა და ასეთხმობდათის ხელით დაჭერილი იარაღები უკამანს მიაგება, უკამანმა სუელიმანხაფისეული გურზი დაჭკრა და იმ გურზზე მობმული ბურთები ზოგი თავს, ზოგი მკერდს და აკრეთვე სხვა და სხვა ალაგს სეტყვასავით დაეყარა და იმ წყეულს თთხ-ხუთ ალაგ თავი გაუსქდა, სისხლი გადმოედინა და კიდევ თავის შემაკრებას ღამობდა, მაშინ უკამანი მეორედ მიუხტა და მკერდს ასეთი მუშტი სცა რომ ის წყეული მთასავით ძირს დაეცა, უკამანი ზედ შეახტა და მთის ოდენი თავი მოჭკვეთა. სიმრულმა რომ უკამანისაგან ესეთი მამაცობა იხილა დიდათ გაოცდა და წინ მიეგება, დიდი ქება შესახა და მოახსენა: შაბაშ შესა ფაღვეანობას, სამას სამოც საბოიარანს მოგსწორებვარ, მაგრამ შენისთანა არავინ მინახავს.

ფაღვეანმა მიუგო, ფრინველთ ხელმწიფავ, მე ერთ ბღუჯ მიწის შვილს რა შემიძლიან რომ მაგას ბრძანებ. ეს სულ საბოათ ღვთის ძა-

ლია, მე ნურავინ ნურც მაქებთ და ნურც არავინ მიბრალებთ. რა ესე თქვა, დევებს უბძანა: შედით მაღე და რაც ზერობილი ჰქვანდეს ეგვეს განთავისუფლეთ, ღვინის მწვდელნი ღამაზი ქალები მოვიდნენ და უკამანს მხურვალის გულით დმერთს ავედრებდნენ; ზერობილნი გამოსხეს და რომელნიც რომლის ქვეუნიანს იუენენ, ზოგნი ინდოელნი, ზოგნი ურუმისა და სხვა და სხვა ქვეუნიანებში გაისტუმრა. რა ამ ქალთა მუშათა უნიანის სიკვდილი და უკამანისაგან ამ ქვეუნიანის დამონაგება და დამორჩილება შეიტყეს, მივიდნენ და უკამანს თაყვანი სცეს, შემდეგ უკამანმა დევებს უბრძანა მოემზადნით, უნდა ავიყარნეთ. საჭმანს უბრძანა: ოცი ათასი ჯარი ხომ თან მოყოლილია, ოცი ათასი ხვალი დევი კვალად შევეკრიბეთ და თან წავიყვანათ სხვანი კი დავითხოვოთ. საჭმანმა ბრძანებისამებრ აღასრულა. უკამანი ფაშკუნჯზე შეჯდა, დევთა წასაღებად იტვირთეს და ჰასარეჟ-დასტისაკენ გაემართნენ, ორი დღე და ღამე იარეს და მესამე დღეს სამან-დუნ ჰასარეჟ-დასტის ქალაქში მივიდნენ და ჩამოხტნენ. იმ ჟამად სამან-დუნ ჰასარეჟ-დასტი ზუღუმათის ქვეუნიანში სამან-დუნ ქალაქში იმყოფებოდა, მრვალი დევი და ფერია შემოეყარა და დიდ შებებაში და განსებებაში იყო, ესოდენი ლაშქარი ახლდა რომ რიცხვი არ შეიკვებოდა, სულ უსჯულდანი და უღვთანი იუენენ. იმ ჟამად იმათი რჩევა ეს იყო რომ უაფის მთა თავით ბოლომდის დაეჭირა და რომელნიც დიდრონის ქალაქების ზატრონნი იუენენ—და არ დამორჩილებულიუენენ, სულ უნდა დაეხტათ. იმ დღეს არჩევდნენ და ბჭობა ჰქონდათ თუ უწინ რომელ მხარეს წასულიუენენ. ამასობაში ნახეს რომ კარზედ ერთი აყალმაყალი შეიქმნა, სამან-დუნმა ბრძანა: შეიტყუეთ ნახეთ რა ამბავიათ, ვიდრე ამას ბრძანებდა მრავალნი ჩინებულნი დეენი შემოვიდნენ თაჯები მიწას დაახეთქეს და მოახსენეს: ხელმწიფო, ერთი რამ წამალი დაგვდე! მათ ჰკითხა ვის უჩივით ან ძალა ვისგან დაგადგათ შემატყობინეთ. მათ მოახსენეს: ერთი მიწით ნაშობი კაცი მოსულა. რუბი-მასკუნიდამ და სახელად უკამან-ყათილი ჰქვანიან—და ახლდა ის საბუიარანობს და მრავლის ოჯახი დაუქცევია თურმე. დევთა თქვენი უაფის მთაზე მისვლა შეუტევიათ, წასულან და უკამანი მოუყვანიათ, მოგზაურობაში სულეიმან-ხათის თილისმა გაუტეხია იმისი გურზი გამოუტანია იქიდან წამოსულა და ქუი-ბროლის მთაზედ მოსულა, შემდეგ სიმრულს შემოჰყარია, შეუსვამს და ცეცხლის მთა გადმოუტარებია და იმ მთის კალთაში სამან-ნარა დევი მოუკლავს და თავი მოუჭრია, იქიდან ქუი-უამარში მოსულა და იქ შენი მოყვარე მუშათუინარი დევი მეჯლისში უთოილა მჯდომარე, მარტოთ-მარტო, მიხდომია და ისიც იქ მოუკლავს და

თავი მოუკვეთია, ქუი-ყამარის შთა დაუჭერია და ახლა შენკენ წამოსულა და ჩვენც გაფრთხილება გვმართებს იმისაგან.

რას სამანდუნ ჭაზარქა-დასტმა ესე მოისმინა, ისე განრისხდა რომ აღგზნებულს ცეცხლს დაემზგავსა, ცხვირ-პირიდან იმოდენა ცეცხლი გადმოუტევა რომ იმ ცეცხლში იქაურობა მოიცვა. რას ჭაზარქა-დასტი მუნ მეფოთა დევთა ესე იხილეს, საშინლად შეშინდნენ. შემდეგ ჭაზარქა-დასტმა მალლა აიხედა და დაიძახა: ჭეი, თქვენ წუეულებო დევნო! მართალს ამბობთ თუ შტრათ გადიქვით ჩემ წინაშე! ვაი თქვენი ბრალე თუ გამტყუნდით, მაშინ სუეეკლას გაგწივებოთ.

ვიდრე ამათ ტუქსავდა, ერთი სხვა დასტა შემოვიდა და მოახსენეს: თვალევანო, იგი მიწიდან ნაშობი ურამანი თაშკუნჯზე ზის და მოდისო. საჭმან-აღამ-ზადი და თერთმეტი ქვეუნი ამოხრებულნი დევნიც თან მოზღვეენ და მრავალი დევთა ლაშქარიც უკან მოზღვეეს რომელნიც სულ ცეცხლს აფრქვევენ. ჭაზარქა-დასტმა გაჯავრებული შესძახა: ჭეი დევნო და თვერიანო! ის ურამანი განა რას არის რომ ჩემგან არ უშინიან და ან თორმეტი დევნი ვინ ამოიფანა თილისმიდამ? მათ მოახსენეს: ძლიერო ჩვენო ხელმწიფეე, იგი ურამანი რომელიც სააბურიანობის დავას სწევს იგი ქეიომარ-ხელმწიფის გვარისა და ის თორმეტი დევიც იმის განთავისუფლებულია, იმის გარდა შამასარ დევი, აქვალი, ათარი, აქვანი და მრავალი სხვანი სახელთვანნი დევები უველა მაგას დაუხდრია, თაშკუნჯიც დამეგობრებია, იმაზე შემჯდარა ბრალე-იაზამი გადმოუვლია ჭანოჯუნუმის ქვეუნიას მისულა მრავალი საკვირველი საქმეები ჩაუდენია და ახლა თქვენზე მოსულაო. სამან-დუნმა დევებისაგან რომ ესე მოისმინა, დიდად განრისხდა და ბრძანა: ეგენი იმისი მაქებელი დევნი არიან და ვგონებ იმისი მხარი უჭირავთ, ამ წამსვე უველა გაწივებოთო. ბრძანე-ისამებრ მსწრაფად ადასრულეს. რას სხვა დევთა ესე იხილეს, მიეფერნენ და მოახსენეს: დევთა ხელმწიფეე, ურამანი ვისი რას ძაღლია რომ შენისთანა ვეშაპის ბრძალა გაბედოს, სრულიად უათრის შთის დევნიც რომ შეიფარნენ, მათაც კი არ შეუძლიანთ შენი ბრძალა, არამც თუ ურამანსაო.

ჭაზარქა-დასტმა რომ ესეთი სიტუეები მოისმინა, დიდათ იამა და მრისხანებისაგან დასცხრა და ბძანა: თქვენ მალე დაემზადენით რომ წინ მივეგებნეთ და რუბი-მასკუნიდამ მოსვლა ვანანიოთ და ვანანოთ რეგორი თვალევანიაო. მაშინვე ბრძანება გასცა და შემოიკრიბა, ცცლა თთხი ათასი დევისა და თვერაების ლაშქარი, გამოვიდნენ და ვეშაპის ტუაუების კარვები დადგეს და ყოველნივე იარაღებით შეიჭურვნენ და თავთავის განწესებულ ალაგს დადგნენ. იმ ჟამად ურამანი შვიდ ალაჯზე სამან-დუნ-

ჭაზარექ-დასტის საბრძანებელში ჩამოხტა, ერთ წელიწადს მწვანოვან ალაგს ჯარი ჩამოხტუნა და საჭმანს უბრძანა, წადი შეიტყუე ჭაზარექ-დასტი სად იმყოფება. საჭმანმა თავი დაუკარა და მსწრაფლ წავიდა, უფიქროსად სცნა. მსწრაფლ მოვიდა და მოახსენა: ფაღვეანო, ჭაზარექ-დასტი დევთა და ფერიათ ურიცხვი ლაშქარი შეუერთა და უკვლანი საომრად არიან შეტყუარდნი და დგანანო. თვითონ ჭაზარექ-დასტიც წინ მოკვებებს გიბირებს საომრად, მაგრამ ფაღვეანო იმან ასეთი თილისმები იცის რომ იარაღი არ მოკვიდება. ყარამანმა რომ ეს იმინა ბრძანა, ფაღვეანო, ისევ სჯობს რომ ჩვენ წინ მივუკვებოთ, მათ მოახსენეს, ნება შენი აღსრულებსო. მაშინ ყარამანის ლაშქარიც მივიდა და ჭაზარექ-დასტის ჯარს დაუპირდაპირდა, ჭაზარექ-დასტიც უფრო წინ მოკვებებს აპირებდა, მაგრამ დევებმა მოახსენეს, ნუღარ გაირჯებითო, ყარამანი თვითონ აქ ახლავს და გვიპირდაპირდა და თქვენი გრძელი გზა შეამოკლავს. მაშინ ჭაზარექ-დასტი გამოვიდა თამაშის საუბრებლად და ნახა რომ ცეცხლის კვამლი და სიცოცხლის ხმიანობა ისმოდა, ჰკითხა: ეს რა ხმიანობა და რა კვამლია? მოახსენეს ეს ყარამანის ლაშქარია და იმათ ცეცხლის კვამლი და ტირილი დევებისა, რომელიც ორმოცი ათასი ცეცხლის მოტყუველები ახლავსო.

ყარამანის მხარეს სიმრული განისხდა და ყარამანის ერთგულობისათვის, თავის თავებიდან სხვა და სხვა ხმები აღმოუტყვა, მართლა ასეთი ხმები გამოდიოდა რომ ის არე-მარე ირყეოდა და მრავალი დევნი და ფერიანი იმ ხმის სმენით უცნობო შეიქმნენ.

რა აქეთ-იქით ჯარი დაუპირდაპირდნენ ერთმანეთს, ორსავე მხარეს დევთაგან ასეთი კვამლი ადგა რომ ცა აღარა ჩნდა, მაშინ ყარამანმა იარაღის ზანდუკი მოითხოვა, რადინამ ზანდუკი მოართვა, ყარამანი შეიტყუა, შეშთაიბარი მოჭკვარეს. ყარამანმა შეშთაიბარს უაღერსა და უბრძანა: „ჩემო საუფარელო და ერთგულო, ძმისაგან მოამაგდარე და გაჭირვების ტალღებზე, მე ჯერ იმედი მაქვს საბოლოო დავისაგან რომ იმ წუთს არ დავეჯახებინო და არ გვძლიოს, შენიც დიდი იმედი მაქვს რომ ჩვეულებისამებრ გაჭირვებაში გაირჯები რაც შენება გაქვს დაუზარელოდ და ჩემ ამაგს არა ჰკომბ“ შემდეგ მოეხვია და ოთხსაგ თვალებში დაჭკოცნა, მაშინვე შეკაზმა შეჯდა და მოედანს გამოვიდა, დიდის და მრავლის ვარჯიშებით. რა ჭაზარექ-დასტმა შეხედა ქება შესხა და სთქვა: ეს კარგ ვისმეს ჰკავსო, საბუიარანობის ნიშნით ადევსო, მაგრამ ჩემთვის არაფერიაო. მობრუნდა და თავის დიდებულთა უთხრა: დიდათ მიკვირს რომ, ამას ამდენი უგლია და ჩემთან საბრძოლველად გაუბუნია, მაგრამ ახ-

და თქვენ იამაშა უუერეთ, მე ამას ასეთ საქმეს უზამ რომ კვლავ სხვა-
მაც გადმოსვლა ვერ გაბედოს აქ. რა ამას ლაპარაკობდა, უარამანს ომის
მსურველს, გულმან ვეღარ გაუძლო, შემოფაიბარინ თორმეტ რიგ სსშ-
ნელს ხმებს უშვებდა. პირიდან უწევდა, იმ უამად უარამანმაც დუთის
სახელი ასეთის საზარლის ხმით შესძახა რომ ჭაზარექ-დასტის ჯარის
დასტები ერთმანერთში აიარია და მრავალიც სულ ჭკუიდან დაიფანტა, იმ
ხმის შიშისგან. რა ეს ხმა გაიგო ჭაზარექ-დასტმა, იკითხა, ეს რა ხმებია
და ან ვისი ხმებია? მათ მოახსენეს: მოედანზე მდგომ კაცის ხმა არისო,
ამ თქმამდინ უარამანმა ერთი ნარა კვლავ გასწია და შესძახა: „ჭეი სა-
მანდუნ-ჭაზარექ-დასტო! შე უსჯულო და უსამართლო, ჩემი სახელი გა-
ნა არ გაგეცობა? რომ უაფის მთაში მისულებარ და გაგიოხრებიაო, თუ
ფაღვეანი ხარ გამოდი მოედანზე შევიბნეთ და ვგონებ რომ შენი საქმე
შეგანანია“. ესე უთხრა და კვლავ შესძახა.

ამინ ჭაზარექ-დასტმა გასვლა დააპირა, მაგრამ ფაღვეანთა მოახ-
სენეს: რა თქვენი საკადრისია მაგის ომიო, ჩვენ გვიბრძანეთ და ზასუხს
გავცემთო და ხელ-ფეხს შეკრულს მოგართმევთო, შემდეგ მის ლაშქარ-
საც ადგილად ამოვსწევთო. ამათ ომის ნება დართო და რაც მოახსენ-
ეს მართალი ეგონა. ერთი ასეცის მწერთის სიმაღლის მქანებელი უა-
რუსარ დევი წინ წადგა და სამანდუნ თავი დაუკრა და მოედანზე გავი-
და, ვიდრე საშუალო ალაგ მივიდოდა თავის გურში ჭაერში შეაგლო და
დაიჭირა და ცალი თვალით უარამანს შეხედა და შესძახა: „ჭეი, შე უმ-
ზგავსო მიწავ! შენ რის შემძლებელი ხარ რომ სამანდუნისთან სხას-
ლართან ლაშქრით მოხვედი და მაგ კვარი უმზგავსო სიტუებინც დახარჯე.

უარამანმა რომ ესე გაიგონა, შესძახა: „ჭეი შე წვეულო და უსჯუ-
ლო, ან სამანდუნ ვინ არი და ან შენ ვისი ძაღლი ხარ? ორივე გამო-
დით მოედანზე და აქ გამოჩნდება თქვენი ფაღვენობა“. რა დევმა ესე
გაიგონა, შეჭვივლო და თქვა: ვაიმე, ვერ ხედავთ ეს მიწის შვილი რას
გვეუბნება? ესე თქვა და თავისი ლანტი ორჯელ თავს შემოიფლო და
უარამანს შეუძაღლა, უარამანმა ლანტიანი ძაჯას ხელი შესტაცა, ლანტი
ხელიდამ წაართვა და გულში ისე შემოჭკრა რომ გულის ფიცარი უკანა
ბეჭებში ამოხჩარა. დევი მიწას დაეცა და სული ჯოჯოხეთს გაუზანა
თავის შირბასტთან. რა ჭაზარექ-დასტმა ესე ნახა ამოიოხრა და თქვა:
„ვაიმე, ვერ უუერებთ იმ მიწის შვილმა რა ქმნა? მათ მოახსენეს: არა-
ფერი სავაჭრო იყო ის უარამანისთვის, თუ თქვენ არ განხედით როგორც
ეტუობა სულ გააცხრებს აჭარობასო. სამანდუნი ისე განრისხდა რომ
ცეცხლები გადმოუტევა პირიდან, ჭაზარექ-დასტმა მიიხედ-მოიხედა ნახა

რომ ვერაზინ ბედავს გასვლას, შემდეგ თვითონ დააბიძკა მოედანზე გასვლა, მაგრამ მაშინ უარესად დევის ძიმი ფაღანგსარმა რა თავისი ძმის სიკვდილი იხილა, ერთი დღით ამოიხსრა და მოედანს გამოვიდა, ასეცა ჩვიდშეტის მწერთის სიმადლის მქანებელი იყო. უარმანს დაუხილდახილდა და შესძახა: ჭეი შე უმზგავსო და უსახელო! ჩემი ძმის სიკვდილი ისე სუბუქი გეგონა რომ შეგჩრჩეს? ასეთი საქმე გიყო რომ უფის მთაში აჩაღვის დამართებოდეს და ჩემი სახელი იხსენებოდეს. თავის ძმის სიკვდილის სიმწარისაგან და სიანხისაგან, მურალი პირი მალაროსავით დაეღრინა და კანკალისაგან კბილებს ჩახჩახი დაწყებინა და ჩინარის მზგავსი მკლავებით ლამობდა უარმანს ძირს გადმოეკლად და მიწაზედ დაეცა. რა უარმანმა მისი წადილი შეიტყო, შემფაიბარს ქუსელი ჰკრა, მაშინ შემფაიბარი უარმანის უცნობლად უაღხს ადამაროა და ორი წინა ფეხები იმ დევს გულში ჩაჰკრა ისე ძლიერად რომ იმ ბილწს თვალთ დაუბნედა, უცნობი შეიქმნა და ცხენზე თავდაღმა დაეკიდა, მსწრაფად უარმანი მიუხტა და თავი ტანიდამ განუშორა. რა ორსავე მხრიდამ ჯარმა უარმანის მხედისაგან ესე იხილეს, დიდი ქება შესწესეს. უარმანი მოედნის საშუალოს ტრიალებდა და ფაღანგსანს ითხოვდა.

სამანდუნ-ჰაზარეკ-დასტმა რომ ესე ნახა, დევებს უთხრა: ხედავთ ის წყუელი უარმანი რას შერება? ადარაზინა ხართ რომ მიხვიდეთ და მასუხი გასცეთ!.. მაშინ საუხანათურ დევი ას ოთხმოცდა ათის მწერთის მქანებელი, ერთ დიდ მარტორქაზე მჯდომი მოედანს გამოვიდა, ერთი საშინელი ხარა გასწია, გურზი თავს შემოიფლო და უარმანს დასაკრავად მიუტანა, უარმანმა ჯანიბეჟანის ფარი თავს იფარა და გურზი დააკრეკინა. რა ესე ნახეს ლაშქართა, თქვეს: ცოდვა არის რომ უარმანისთანა ფაღანგსანი ამ დევისაგან მოკვდესო. დევმა შესძახა: ჭეი, შე უმზგავსო, თუ კი მაგის შეტი არ შეგეძლო რაღას ვარჯიშობდი შეიდანზე. იმ დაკრულ ლახტ-ფარისაგან ასეთი ცეცხლი გამოხდა რომ უარმანი ოთხსავე მხარეს ცეცხლმა მოიცვა. რადგან ის ფარი თილისმით იყო შექმნილი და მისგან ძლიერი ხმა გამოხდა ისე რომ ზოგს ჰქეპქეხილი ეგონა, მაგრამ დვთის ძალით უარმანი უვნებლად გადაჩხა, შემფაიბარს დევი ჰკრა და შორს გადაიხტუნა. რა ორსავე მხრის ლაშქართა უარმანი უვნებლად დაინახეს, ქება შესწესეს, იმ დევმაც რომ უარმანი უვნებლად ნახა, განრისხებულმა შემოსძახა: ჭეი, გაღურჩი ჩემს ნაკრავს განა! უარმანმა უპასუხა, ძალითა დვთისათა. დევმა კვალად გურზი შეუმადლა და უთხრა: აჰა აწ იხილე შენი საბოთ. ღმერთი რას გიშეგლისო, უარმანი ამ სიტყვაზედ განრისხებული მისწვდა ის მოქნეუ-

ლი ლახტი ხელიდამ წაართვა და მასვე ასეთი დაჰქრა რომ თავი მუცელში ჩაუსო და დასძახა წყუელო საყანთურავ, აბა თქვი, საბაოთ ღმერთმა მიშველა რამე თუ არა? შემდეგ ღმერთს მადლობა შესწირა და იქავ დადგა. რა უათურ იფრით დევმა ესე იხილა, მოედანს გამოვიდა, და ურამანმა იგიც მოკლა, ზოუმი გამოვიდა, იგიც მოკლა, ქაბუნარაც მოკლა. რაღა გავატკლო, იმ დღეს ურამანმა ას ოცდა თექვსმეტი დევი მოკლა, სხვა დევებმა რომ ესე იხილეს, შიშით მოედანზე ველარავინ გამოვიდნენ, მაშინ ურამანმა შესძახა: სამანდუნ-ჭაზარექ-დასტო, დევთა რა ბრალა! მე შენ საბრძოლველად მოვსუფვარ და დევებს უბრალოდ რათ მახოცინებო?.. თუ ფალეუანი ხარ შენ გამოდი, თუ არ გამოხვალ, დამმორჩილდი და მეც ცოლდის მიტეუების ვალი მაქვს. და თუ არა მოედანი ცარიელი რათ დაგიგდია? უნდა გრცხვენოდეს. მაშინ ჭაზარექ-დასტმა დევთა შესძახა: „არა გცხვენინათ რომ ერთი მიწის შვილი მოსულა და საბუიარანობის დავას სწევს, თქვენთვის ეს დიდი სირცხვილია რომ საბრძოლველად ვერავის გაგიბედინათ“. მაშინ დაუყოვნებლივ მოედანზე ხუთასი ხვადი დევი გამოვიდა და ურამანს ერთობით შემოუტოეს, ურამანი მსწრაფელ შემთავიბრიდამ გადმოხტა, მოსართაგები გაუმავრა შემდეგ ქარივით შვიდის მწერთის სიმაღლეზე შეხტა და მხედს შეაჯდა, თილიამუამს ხელი მოიფლო, მარცხენა ხელში ჯანი-ბეუანის ფარი მიიცა, დევთა შეუტია და ერთს წამზე ღვთის რისხვა მიაყენა.

ჭაზარექ-დასტმა რომ ესე იხილა, დევთა შესძახა: ზეი თქვე წყუელნო! ურამანს აკი ერთ წიწილის ტოლასაც არაფრათ აგდებდით? ახლა მაგტონი სახელფავანი დევები როგორ ამოგწვივით?.. რა ესე უთხრა, მაშინ ორი ათასი კვალად ხვადი დევი გამოვიდნენ და ბრძოლა დაუწვეს და ერთობით შემოუტოეს ურამანს, მაშინ ურამანი ღვთის მინდობილი და ძალის მოიძეემ შემოუტოა. რა აქეთ მხარეს იმ ორი ათასის დევთა შემოტეუება იხილეს, ფაშკუნჯმა, სჰმანმა და სხვათა, ურამანს მიეშველნენ, ფაშკუნჯი ვისაც ფრთასა სცემდა, ოთხს, ხუთს ხვად დევს თიოთ აღაჯზე ისროდა, აგრეთვე სჰმანი რომელსაც ხაჯასს სცემდა ცხენსა და დევს ერთმანერთს მიაჭყლეტდა, აგრეთვე ურამანი განრისხებული, დევს ცხენითურთ აიყვანდა, მეორეს სტყორცნიდა და ორნივე უსულოდ იჭნებოდნენ, აგრეთვე შემთავიბარი თავისის რქით, მრავალ დევსა ხოცდა და სულ სხვა და სხვა ხმებით ჭევიროდნენ, რაც ამ ოთხთა იმ დღეს მათი ჯარი გაწვივითეს, რიცხვი არ შეიგდებოდა, მაგრამ ერთი დევი რომ მოკვდებოდა იმის ადგილ ოთხი და ხუთი ემატებოდა. რა საქმე გაჭირდა ურამანმა სჰმანის ამხანაგნი თერთმეტი დე-

ვიც მიიშველავი, ამათ ახსენეს ღმერთი და ჯარში ჩაკრივინენ, შეიქმნა ფიცხელი ომი, გაიბრუნეს და ჭაზარექ-დასტამდის ხოცვით მიჭვევნენ, უარამანმა შესძახა; „სამანდუნ-ჭაზარექ-დასტო! ამ დევებს რა დანაშაული აქვთ რომ ესე უწყალოდ გვაწვევებინებ? ეგრე მალე შეშინდით რომ თქვენ თვითონ არ გამოდინხართ? შენ ათას ერთი ხელი გაქვს და მე კი ორი. თუ შეშინდი და მოედანზე ვეღარ გამოდინარ, საბოლოო ღმერთი იწამე დამმორჩილდი და ომიდან ხელ ავიღებო, თუ არა მოედანზე გამოდი, ეს ხმა უველამ გაიგოს.

რა სამანდუნმა ესე გაიგო მეორედ, შერცხვას და ვეშხის დაწინაურებულ ჯარში ჩაიღვას, ათას ერთი ხელით სხვას და სხვას იარაღები აიღო და მოედანს ქვევითი გამოვიდა, საშინელის ხმით დაიდრიალა და ნარა გასწიას, ისე რომ ორთავ მხრის ლაშქარნი ერთმანერთს ეცნენ. დიდებული სამანდუნი მოედანზე ზატვიით გამოიყვანეს და დაბრუნდნენ, უარამანმაც თავისთან მეოთხედი ჯარი სულ დაითხოვა და ეს ორნი მოედანზე დარჩნენ, უარამანმა ნახა რომ ეს დევი შავ მთასა ჭკავს და ათას ერთი ხელით სხვას და სხვას იარაღები უჭირავს, თავი დიდ საუდრის გუმბათს უკავს, თვალები საკირის ცეცხლსავით ეკრებოდა და იმ ტანის შესათყერი ხელები ჭქონდა. რა უარამანმა იგი გასინჯა დიდათ გაუკვირდა და იმისთანა დევის გაჩენისათვის ღმერთს მადლობა შესწიას, მაგრამ იმის გულს შიში არ მიეკარა.

რა ჭაზარექ-დასტი უარამანის სიხლოდგეს მოვიდა და შემოსძახა: „ჭეი შე წყეულო მიწავ! არ გეშინიან რომ ჩემ საბრძოლველად მოხველ? შენ კი არა უათვის მთის დევნიც რომ ერთად მოვიდნენ, ჩემი ერთის იარაღის ზირდაზირ დადგომაც არ შეუძლიანთ. თუ შენ შენის სიურმის გათუტება არ გინდა ხმალი, გურზი, ხანჯალი, შუბი და სხვა რაც იარაღი ზედ გაკრავს, უველა შემოისხენ და შენის ხელით მომეცი და ადარ მოგკლავ და მაშინვე გაგანთავისუფლებ, და თუ არ დამმორჩილდები, ჩემი ღმერთი შირბახტის მადლმა, ასე გაგზდი რომ სიცოცხლე დაგიმწარდესო“. უარამანმა მიუგო: „ჭეი, შენ წყეულო! აბა ახლა გაგიწერა შენ ჭეშმარიტი ჩემი ღმერთი; მე იმ ღმერთს ვფიცავ, რომელიც ცისა და ქვეყნის დამბადებელია, ასეთ საქმეს გიზამ რომ შენ დღეში არ დაგმართებოდეს; და მოთხრობაში შენი და ჩემი სახელი იყოს მოხსენებული. ამ დროს უარამანს გული ისე უძგერდა რომ შორს გაიგონებოდა. მაშინ ჭაზარექ-დასტი მიუხტა განრისხებული, მეხივით ჭეჭა დაიწყო და ასეთი შეხტა რომ შვიდი ადგილი უარამანის მხეცზე უმადლესად, ერთი კვალად შესძახა და ეს იარაღები ათას ერთი ხელით უარამან მოუქნია. უარამანმა

რომ ესე იხილას იფიქრას, გაქცევა სიკვდილია და დადგომაცა, მაგრამ კიდევ დადგომა მიჩვენება. ღვთის სახელი ასხენს და მხნედ დადგა, მარჯვენა ხელით თიღიფამუში იხურს და მარცხენით, სუჟემან-ხაფისეული გურზი და უშიშრად ღვეს უურება დაუწყო. ჰაზარექ-დასტმა ეს იარადები სეტუვასავით დაუშინა. ურამანის შეფარდებულმა თიღიფამუშმა სამოცდა ათი მკლავი მოსწვევითა და დიდრთნ სვეტებსავით ძირს ჩამოცვივდნენ, ზოგი მოხვდნენ ზოგი გურზით აიცდინა, მეორეთაც შეუმადლა, მაგრამ ვერა ავნორა და ურამანი უვნებლად გადურჩა. ამ ღვეშა მოწვევითი მკლავები ერთ ალაგს მოაგროვას. მეორე იარადების მოქნევაზე კვალად თიღიფამუში მიაკება და სამოცი ხელი კიდევ მოაგდებინა. რა ერთავე დაშქართა ესე იხილეს, ურამანს დიდი ქება შესახეს ფაშკუნჯიც დიდ განკვირვებას მიეტა. ღვეშა ეს მკლავებიც სიჩქარით მოაგროვას. რა ღვეშა მეორედ მოქნეულზედაც ურამანი უვნებლად იხილას, მესამედ შემოუტია. რა ურამანმა ეს შემოტევა იხილას, ასეთი შესძახს ჭკასავით რომ, ჰაზარექ-დასტი ამ ხმის შიშისგან ჭკუა დაეთანტა და იარადები ვეღარ იხმარა. რა რიგი ურამანს ერგო, შესძახს: წვეულთ გამიფრთხილდი, რადგან ჭკუა დაგეთანტა ეს გურზი მოგიგროვებს. ესე სთქვა და შემოაიბარს ღეზი ჰკრა, ზედ მიავლო, აფანდაზედ შედგა და სუჟემან-ხაფისეული გურზი შემოჰკრა, ზედ რომ იმ გურზს ბურთები ეკიდნენ, ზოგი თავს, ზოგი მხარს, ზოგი ბეჭს, ზოგი მკლავებს მოხვდნენ, თავი საშინლად გაუსქდა და იარადებიც ხელებიდან დასცვივდნენ, ჭკუა უმეტესად დაეთანტა, ამ გამტევაზე ურამანი მეორედ მიუხტა, თიღიფამუში შემოჰკრა და ცელა თვრამეტი მკლავი კიდევ მოჰკვავთა და ეს საშინელი ღვევი მთასავით ძირს დაეტა, ურამანი მიახტა და თავის მოკვეთა დაუბირო, მაშინ უფლის მხრიდან ღვეთ შემოუტის, რა ურამანმა ღვეთ შემოტევა იხილას, აღარ დასცაფლა იმის თავის მოკვეთას, შემოაიბარს შესტა და იმ ღვეთა დაშქარს შეუტია, აქედამ საჰმანადამხადიც მიეშველას თავის თერთმეტის ამხანაგით, ამჟთ ამ ცრმაც ათას ღვეის დაშქარს შემოუტის და ეს ზღვის ოდენი დაშქარი ბოლუქ-ბოლუქად დასწვევით. მეორე მხრიდან ერთი საშინელი წივილის და ყივილის ხმიანობა შემოესმათ, შეხედეს ნახეს რომ ფაშკუნჯმა მეორეს მხრიდან შემოუტია, ღვეთა და ფერიათა ჩანგით და ნისკარტით სულ მუსრს აფლებდა განრისხებული. ურამანს კიდევ სამასი ღვევი ეხვია და გარს აფყასავით შემოტევიდა. მაშინ ჰაზარექ-დასტი მოიტაცეს და წაიფანეს და სამანდუნ ქალაქში შეიფანეს.

ის რომ მოიტაცეს ურამანს ეწეინა და შესძახს: ჰაზარექ-დასტო!

საბოთ ღმერთს ვუფიცავ რომ, ძრახის რქაშიაც რომ დავიმალო იქნე-
გი გიბოვი. და განრისხებულმა ლაშქარს შეუტია, სამი დღე და ღამე
განუწევეტელო ომი იყო, ასე ჭხოცდნენ უსჯულოთა რომ რისხვა ღვთი-
სა მათზე დასცეს. ურამანმა ამოდენა ჯარს პირი უკუ ვერაფრით აქნე-
ვინა, ძლიერ შესწუხდა მამინ რეგორც იყო მოსწულა და ერთ ხალვათ
ალაგ მივიდა, ლოცვად დაიწა და მღუღარის ცრემლით იგლოვა და
ღვთისკან შემწიობას ითხოვდა, რა ლოცვა გაათავა შეშფაობარზე ამხე-
დრდა და ერთი ასეთი ხმით ღვთის სახელი ასხენა რომ მრავალთა ში-
შისკან თრთოლა დაიწყეს, შემდეგ მოუხტა და საშინლად დაუწყო ხო-
ცვა. რა დევთა ესე იხილეს, ერთმნერთს უთხრეს: „თუგი ჩვენი ხელ-
მწიფე გაიქცა, ჩვენ რიღისთვის ვინოცებითო“. რა ესე მოიუხნეს, ვე-
ლამ თავი ანება და გაიქცნენ, ასე რომ ერთი მეორეს ველარ მოეწეოდა
და სრულებით გაღიხვეწნენ. რა ურამანმა გაქცეული ლაშქარი ნახა, ცხე-
ნიდამ გადმოხტა და ღმერთს მადლობა შესწირა, მრავალი დატყვევებს,
რაც ხაზინა იყო აიკლეს. შემდეგ რაც ტყვენი იყვნენ სულ მოაქციეს,
საბოთ ღვთის საწმუნებებაზე და ურამანის მონანი შეიქმნენ.

იმ ჟამად ფაშკუნჯი, სანჯანი და თერთმეტნი დევნი მივიდნენ და
ურამანს თაყვანი სცეს, გამარჯვება მიულოცეს და ქება შესახეს. ფაშ-
კუნჯმა მოახსენა: „ყოფლად გამოჩენილო ფაღვეანო, რაც შენ ჭანარქე-
დასტი სქამე უყავ, თუ თქვენც ბრძანებთ, მგონი კვლავ არ დამართებო-
დეს“. ურამანმა ბრძანა: სიმრულ, ყოველივე ღვთის განგებულება თო-
რემ მე რა შემიძლიანო, ამ სიტყვასზე ფაშკუნჯი იმის სიმდაბლეს ჭკვი-
რობდა და თავისთვის თქვა: კიდევ მაგ გვარი სიმდაბლე გქონია რომ
ღმერთიც არა გაარგავსო. შემდეგ იქილამ აიყარნენ და სამანდუნის სა-
ჯდომ ტახტთან მივიდნენ, ურამანი მის ტახტზე დაბრძანდა და მამინ-
ვე ოთხსავე მხარეს სამანდუნის საძებნელად დაფანტა დევები და თვი-
თონ იმ დღეს ღზინსა და შვებაში იმყოფებოდა.

იმ ჟამად, რა სამანდუნი დევებმა მოიტაცეს, ბარი-სამანდუნია ქა-
ლაქში მიიყვანეს, დაწვივნეს და მის ჭრილობას წამლობა დაუწყეს, იმ ქა-
ლაქის ციხეები და ბურჯები ყოველივე გამაგრეს და შიგ დადგნენ. ჭანარქე-
დასტი სამი დღე უსულო ეგლო და რა გონს მოვიდა სიკვდილად მიწუ-
რული იყო, ნახა რომ ას სიმოცდა რვა ხელი აკლდა. მამინ იკითხვიდა:
ეს რა ამბავია და ან რა დამართებიაო? დევთა მოახსენეს: ხელმწიფეო,
ჩვენ არაფერი გვიწყენია და არცარა დაგვიშავებია, მაგრამ ვინც ჩვენს
რჯახის სიტყვას დაიჯერებს ეგრე დაემართებაო, წყუელიმც იყოს მისი
სახსენებელი, კაი ღმერთი ის არის, იმ წყუელმა ურამანისთანა სისხ-

ღის მღერელს ფაღვეანს გადაგვიდა—და საქმე ესე გაგვიჭირა რომ თუ ჩვენ დიდის ცდით იმისაგან არ მოგვეტაცნე, უსიკვდილოთ ვერ მოურჩებოდით, ჩვენი სამოცი ათასი ჯარი სულ გაწყვიტა; და იმ დღის ამბავი სულუველა მოახსენეს. სამანდუნმა დიდათ ამოიხსრა და ჰკითხა: ჩემი ხელები რაღა იქმნა? მათ მაშინვე მოართვეს, დათვალა და თორმეტი აკლდა, ჰკითხა: თორმეტი რაღა იქმნა? მათ მოახსენეს უარამანის დევებმა წაიღესო. ამაზე სამანდუნი დიდად შესწუხდა, შემდეგ დევებს უბრძანა: თქვენ უნდა წახვიდეთ ზუღუმათსტანში, რომელიც ბნელოთის ქვეყანა, იმ ზუღუმათის ზღვის კუნძულში უნდა მიმიყვანოთო, იმ ზუღუმათისტანში ერთი მდინარე წყალი მდინარეობს; რომელიც რაც უნდა ჭრილობა უოფილიყო, იგი მდინარე წყალი რომ დაესხათ, მსწრაფელ გამოტეულდებოდა. რა ჰზარეკე-დასტმა ბრძანა ზუღუმათსტანში წასვლა, დევთა მსწრაფელ წაიყვანეს და თავის დაჭრილი ხელებიც თან წაყოლეს, რა მივიდნენ იმ მკურნალ წყალთან, ჰზარეკე-დასტმა იგი დაჭრილი ხელები ზედ დაიწყო, იგი წყალი დაისხა და გაუმრთელდა, ისე რომ რომორც მთელი ხელები ჰქონდა. შემდეგ ისევ თავის ქვეყანაში მოვიდა. სამანდუნმა თავისი ლაშქარი დაათვლევიან და რიცხვით ოცდა ოთხი ათასიდა დარჩენილიყო, სხვანი დახოცილიყვნენ. რა ამოდენა დევის დახოცა იხილა, მრავალი იწუხა, იტირა და თქვა: წყეულო უარამან, ეს საქმე შენ არ შეგჩება. და მაშინვე უარამანის ამბის სცნობელად დევნი გაგზავნა და დანარჩემთ სამამარის იარაღით შეჭურვა უბრძანა: თვით ქალაქიდა მკრეთ გამოვიდა და ზურგი ციხე-ქალაქს მიჭეუდა და დადგა.

ჰზარეკე-დასტის ჯარი ამას ოქრობდა, თუ უარამანი კიდევ გამოვიდა საბრძოლველად, გაქცევის მეტი გზა აღარა გვაქვსო, ამისთვის რომ დიდათ შეშინდნენ. იმ დღეს სამანდუნმა მეჯლიში გაამართვიან, სარდალნი და ფაღვეანნი იხმო და სულ ერთობით შემოიკრიბნენ. ამ ჟამად რაჯობ ეშმაკიც შემოვიდა, რომელსაც ღმერთად აღვიარებდნენ და იგიც საშუალ მეჯლისში წამოდგა, სამანდუნმა ზურგბ შეაქცია და უთხრა: „აი შე წყეულო, იმისთვის მოხველ კიდევ რომ ერთი შოფოთი ასტეხო! დაიწეულოს ამას იქით შენი სიტყვის ამოღებ და დამჯერებელიცაო. ასე უთხრა და ზირზე შეაფურთხა. ეშმაკმა რომ იხილა სამანდუნი შემოსწორდოდა და მრავალი სამდურავებიც უთხრა, მაშინვე გადაიარა და სამანდუნს გვერდით მოუჯდა და უთხრა: „შენი ოქრო და მწუხარება ზღვა-სავით დეჟავს შენ გულში, არამც შენ თავს ხიფათი რამ მოგსვლოდეს, მე მითხარ და მაგისთანა განსცდელისაგან გაგანთავისუფლებო“.

სამანდუნმა უთხრა: რაღას გამანთავისუფლებო რომ შენ დამცირე

ჩემი თავი, რაც მე ურამანისგან დამემართა, სულ შენი ბრალისა და არა სხვისა. რაჯაბმა უთხრა: როგორ? სამანდუნმა ყოველივე უამბო რაც ურამანისგან დამართდა. რა რაჯაბ ეშმაკმა ყველა გაიგო; გუნებაში ქება შეასხა და თქვა თავისთვის, იმის დიდი შემწე ჭყავს. მაგრამ მე ამდენს უნდა ვეცადო რომ ურამანს ისევ შევება, ეს მოკვდება თუ ის ჩემ სსარგებლად იქნებაო. შემდეგ სამანდუნს შეხედა და უთხრა: „შენ რაც ამისთანა საქმე მოგვიყვ. სულ ჩემი წყენისგან, ამისთვის რომ ჩემ მცნებას და სწავლას არ ასრულებო, შენგან ბევრად გუფს მაკლია და იმიტომ დაგემართა. თუ შენ მე გუფს არ დამაკლებ და რასაც შენ გირჩევ დაიჯერებ, ათასი ურამანისთანა რომ იყოს შენის ერთის ბეწვის შეშლასაც ვერ შეიძლებსო“. რაჯაბ ეშმაკმა, სამანდუნს იმდენი რამ უთხრა რომ კიდევ ომი გააბედინა.

სამანდუნი მოუბრუნდა და უთხრა: შირბახტ, იმისთანა რას მასწავლი რომ მე ის ვძლიო? „მე ამ რჩევას მოგცემ რომ ერთი ფოლადის ლახტი გააკეთებინო, ისეთი მძიმე იყოს რომ რაც ხელები გაქვს სულ ყოველით ძლივას დასძრა,— და იმ ლახტის დაკვრით მიწასთან გაასწორებო. მე ასე გირჩევ, თუ არა და იმის ძლივას შენთვის ძალიან ძნელია. მაშინვე სამანდუნმა იმ გვარი ლახტის გაკეთება უბრძანა: მსწრაფად გააკეთეს და მოართვეს, სამანდუნმა ეს ლახტი დიდათ მოიწონა, ასეთი დიდი იყო რომ მთას ჰგავდა, ხელებით ძლივას აიღო შეათამაშა.

იმ უამად ურამანი ჰაზარეჟ-დასტის ტახტზედ ბრძანდებოდა და იმის სძებნელად დევები დაეფანტა. თვითონ კი ლხინში იმყოფებოდა, სსჭმანი შევიდა ურამანს თავი დაუკრა და მოახსენა: ფაფეფანო, თქვენ რომ ის დაამარცხეთ და გაგექცათ; თავის ქალაქში მისულა, იქილამ ბეღეთის ზღვის კუნძულში წასულა და რომელიც შენგან დაცვიფრული ხელები ჰქონდა გაუმთელებია, წამოსულა და აწ საბრძოლველად მზათ არის და ბრძოლას გიბირობს. ურამანმა ჰკითხა: სსჭმან აქედამ იქამდის სსცა რომ ის არის, რამდენი ხნის სსვალა? სსჭმანმა მოახსენა: სამი წლისაო. რა ურამანმა ესე მოისმინა, მაშინვე ჯარის სანი ნახეს, ჯარის სანი იყო რიცხვით ას ოცი ათასი დევი, მაშინვე აიყარნენ და სამანდუნია ქალაქისაკენ წავიდნენ და მუნ ჩამოხტნენ. სამანდუნმა იგი ლაშქარი რომ მისული იხილა, თქვა დევნო, ხედავთ ურამანი თავს არ მანებებს და უგან მომდევს. აწვე სამომრად მოემზადენითო. სამანდუნი ძლიერ ხათრიჯაში შექმნილიყო, რომელიც რაჯაბ ეშმაკმა დაარსა და გურუზი შეაქმნევინა რომელიც ერთის დაკვრით მიწასთან გაასწორებდა; იმის შემწეობით გაბედა მეორედ ბრძოლა ურამანთან.

რა დღესათენდა, უკამანმა ჩვეულებისამებრ ილოცა და დამბაღებელ ღმერთს მადლობა შესწირა და მტერსა ზედ ძლევას ევედრებოდა. რა ტირილსა და ღვთის ვედრებისაკან დასცხრა, გამობრუნდა და ბედნიერი საომარი იარაღი მითხრავა, ჯანიბუჟანის ფარა მხარს გადიგლო, თიღუამუაში წელთ შემოიკრტუა, ქეოიომარის გურზი წელთ გაიკრტო, სუელიმან-ხაფისუელი გურზი ხელში დაიჭირა, შემფაიბარზე არ შეჟდა, საჭმან-ადამზადი წინ გაუძღვა, მივიდა და ქვევითად თავის ბაიარადის წინ დადგა, მაშინ ფაშკუნჯი მივიდა და მოახსენა: ფაშკუნჯი ქვევითად გამოსვლის მიზეზი რა არისო? უკამანმა უპასუხა: სიმრუდ ძმაო ამას გეხვეწები რომ მხოლოდ შენ ჩემ უნებლად ფარვას ღმერთ ევედრე და ღვთის ძალით ჩემი წადილი ეს არის რომ რეგორმე შევიბურა ის წვეული სამანდუნ-ჭაზარექ-დასტი.

იქით მხარეს ჭაზარექ-დასტი სსშინელი მხეცი მოჭგვარეს და შესვრეს, შემდეგ იგი მთის ოდენი ლახტი მოართვეს, იმან ხელში დაიჭირა და ბრძანა: დეგნო, თქვენც ხომ იცით რომ ის ფაშკუნჯი სისხლის მღვრელია, მე იმისი ბრძოლა არ მეწადა, მაგრამ რაჯაბის სიტუვით შევებში და ვინიცობა თუ ომი გამისწორდეს, მზათ იუაგით რომ მამიტაცოთ და ქუი-სამთავის მთამდის ნუ დასდგებით, მე ამისთვის უფრო გუბნებით და ეჭვი მაქვს რომ არა სააზვიარანის, არა ხელმწიფის და არა დევის მორჩილი არა უოფილა ფაშკუნჯი და არც არავისი მონა, აგრეთვე საჭმან-ადამზადი და იმისი ამხანაგნი. ახლა კი ეკენი მაგის მონანი შექმნილან, მაგათ უფრო შემფაიბარანეს და მგონი რომ ვერცარავინ ამ ჩვენს ციხე-ქალაქს გაუსწორდეს ომი.

რა ესეთი დარბილება მისცა, შვიდი ათასი დევი თავის-თავის საშეუად დააყენა. რა ესე ვეგლას გარბიგა, შემხედეს ნახეს რომ უკამანს საჭმანი და ფაშკუნჯი წინ მოუძღვიან და თერთმეტნი ხვადნი დეგნი უკან მოსდევენ და მოედანზე დიდის ჰატოვით გამოიყვანეს. უკამანი მობრუნდა ფაშკუნჯის მადლობა მოახსენა და ვეგლასი დაითხრავა და უთხრა: თქვენც ღვთისთვის მიმიბარებინარო; მოვიდნენ და თავ-თავის ალაკ დადგნენ. უკამანმა რაც ამ დროს ჰუნრები ჩაიდინა, ამისთანა ჰუნრები არა დროს არ ჩაუდენია, ასე რომ ორსავ მხარეს გაცდნენ მის უოფა-ქცევაზე და მრისხანებაზე შიშით ცნობა მიხდილნი იუგნენ. უკამანმა შირი სამანდუნის ლაშქრისაკენ მიიბრუნა და ასეთი საშინელი ხარა გასწია რომ ორსავ ლაშქრიდამ ამის ხმის მსმენელნი, მრავალნი ცხენებიდამ გადმოცვიოდნენ და მრავალთ ცნობა დაეფანტათ. უკამანმა შესძახა: „ჭეი, სამანდუნ! შენ გამოდი რომ საქმე გადავწყვიტოთ, უბრალოდ დეგებს ნუ

გამწვევებზე, რადგანაც შენ ხარ ღვეთა ხელმწიფე ჭაზარქა-დასტი რომელსაც ათას ერთი ხელი გაბია, თუ მოედანზე გამოდინარ გამოდი თუ არ გამოხვალ დამორჩილდი საბოლოო დემოკრატია იწამე, და ჭკვე შენი რაჯობა ეშმაკი და სრულიად გაგანთავისუფლებ“. სამანდუნმა ესეთი სიტყვები რომ გაიგო, ნამუსს ჩავარდა იგი ლახტი მხარზე გადაიდგა, მობრუნდა და ღვეთ უბრძანა: ფაღვეანო და დიდებულო, იგი წვეული უკრამანი ჩემად საომრად ქვევითი რომ გამოვიდა, მაგის წადილი რა უნდა იყო? მათ? მოახსენეს: მაგას როგორც ეტეობა თქვენ დამორჩილებას ავირთბს და თავის ნაქნარ საქმეს იხანისო და შენდობას ითხოვს შეცდომებისათვის და ამისთვის ქვევითად გამოვიდა. სამანდუნმა უთხრა თუ ეგრეა მაშ წვეული რისთვის გვაგინებს? მათ მოახსენეს: ამიტომ რომ ვითომ თქვენ განრისხდეთ და მოედანზე გახვიდეთ, იქ კი შემოგებუწებათ. ამ გვარი სიტყვები მრავალი უთხრეს და დაჯერეს და უკრამანის ომისთვის გული გაუმზერეს. ეს ღვეთაგან თქმული სიტყვები, რაჯობა ეშმაკსაც ძლიერ მოეწონა და თქვა: სამანდუნს ჩემი რჩევა აღარ ეჭირებაო. შემდეგ სამანდუნმა ღვეთა კვალად ჰკითხა: ღვეთა შწადს რომ, რადგან უკრამანი ქვევითად გამოვიდა, მეც ქვევითად გავიდე, თორემ არამც თუ ესე თქვან, უკრამანი ქვევითი იყო და სამანდუნი იმიტომ მოერიო—იმთაც ქვევითობა ურჩიეს, მხეცილამ მსწრაფლ ჩამოხტა იგი შიშიე ლახტი მხარს გადაიდგო და მოედანს ქვევითად გამოვიდა.

რა უკრამანის სახლადგეს მივიდა, განრისხებულმა სალამი აღარ მისცა და უთხრა: უკაცრავად თქვენთან, ამას წინად უეცრივ მომივიდა და ახლა სრულიად საომრის იარაღით მოვსუფლვარ, თუ შენი თავის უგუნებლად გადარჩენა გინდა, მოდი დამორჩილდი, ჩემ რაჯობა დემოკრატია თაუგანი ეცი. განრისხებულმა უკრამანმა შესძახა: „ჭეი, წვეული ბევრს ნუ ლაზარაკობ, სჯობს რომ შენ მოიქცე და შენ ეშმაკ მიაფურთხო და ჩემი საბოლოო ჭეშმარიტი დემოკრატია იწამო, თორემ იმას ვუიციავ, ასეთს საქმეს გიზამ რომ არას ხორც შესხმულ არ დამართებოდეს და სიკვდილადინ ის საქმე იხსენებოდეს. სამანდუნმა ნახა რომ უკრამანი ფიცხად იყო და სამშვიდდეს არას ამბობდა, მაშინვე თავის მთის ოდენ ლახტს ხელი მიჭყო და უკრამანს დასაკრავად შეუძღვლა და შესძახა: ჭეი, შენ მიწავ, მე ხომ არ დამიჯერე, ახლა შენს ჭუნარს გიჩვენებ. უკრამანმა რომ ლახტი შემაღლებული იხილა შესძახა: ჭეი ჭაზარქა! თუ მამაცობის დავასა სწევ, აბა სწორე წესზე დადექ, ამისთვის რომ შენ ერთი იარაღის ხმარება გმართებს წინანდელი, რომელიც ერთი მეტი უნდა ვიხმარო შენზე. ამისთვის ჯერ ჩემი რიგია და შემდეგ შენია. სამანდუნ-

მ: უთხრა: შენ რა ხარ რომ შენი დაკვრა რა იყოს, მადი თუნდა ასი ათასჯერ იზმარე იარაღით, იმ დღესაც უეცრად ვიფიქროს თორემ არც ერთს იარაღ არ განმარებინებდი. რა ესე უთხრა, ფარე აიღო და ერთ მხარეს დაიფარა და დადგა, მაშინ ყარამანმა ქეიომარისეული ბედნიერი გურზი წელთაგან გამოიღო და ხელთ მიიტაცა, ცრემლს ნაბიჯზე მოშორდა და დასაკრავად შეუმადლა, სამანდუნს ეგონა ლახტს დამკრავსო, ყარამანმა ქარის უსწრათესად გურზი მარცხენა ხელში მიიტაცა და მარჯვენა ხელით ასეთი მუშტი დაჭკრა გულში რომ თვალთ დაუხებლად და უცნობო შეიქმნა, მიწას დაეცა, ყარამანმა დახინკა რომ თავი ტანიდამ განეშორებინა მაგრამ ამ ყამად შვიდი ათასი დევნი მისცვიფდნენ და სამანდუნი ყარამანის წინილამ მოიტაცეს. ყარამანი განრისხდა და თიღიფამუამს ხელი მოიფლო, და ამ დევთა ლაშქარში გაერია, ერთ ყამადინ სამი ათასი დევი დახლცა, იმ შვიდი ათასილამ—და ცთხ-ათასმა კი ის მოიტაცეს და ქუის მთისაკენ წაიფიანეს.

იმ ყამად საჭმან-ადამზადი და თავის ამხანაგნი თერთმეტნი დევნი მოედნის თავს იდგნენ და ზურგს უნახავდნენ, იმ დღეს ყარამანმა ასეთი რამი გადაიხდა რომ იგი სამინელი დიდი ველი დევის სისხლით შელება. ყარამანს სამანდუნის მოტაცება ძლიერ ეწეინა და თქვა: „ვანიმე ვანიმე, ნახე იმის ბრძოლა კიდე გამოგძელოდა“. გულ-დამწვარმა ყარამანმა გაჯავრებულე ძლიერ შედგრად იომა თავის ამხანაგებით, ისე რომ რისხვა დუთისა მათ დევთა ზედ მოახწია. მრავალი დახლცეს და დანარჩენი გაიფანტნენ. ყარამანის თორმეტ დევთა, სამი ათასი ციცხლ-მოტრქვეველნი დევნი შეეზურათ. საჭმანის სარდლობით და ყარამანის წინაშე მოასხეს. შემდეგ ყარამანმა საჭმანს უბძანა: „წადი საჭმან და ეს ციხე ქალაქი დეგებს სთხავე, საჭმანი მაშინვე წავიდა და სთხავა მათ არ მისცეს, ყარამანმა ბრძანა: რადგან ნებით არ გვანებებენ მცირე დავიცადოთ და მაგ ციხე-ქალაქის საქმეს რამი გაარიგებსო, შემდეგ ჰერობილნი დევნი მოასხმეინა და უბრძანა: თქვენ მოიქცით საბათ ღმერთი იწამეთ, თუ არა ვეგლანნი უნდა დაიხლცნეთ. მათ სიხარულით თავები დაუკრეს, თავიანთ ბილწო ღმერთი და სჯული დაურთვეს, და ჭეშმარიტი ღმერთი იწამეს. ყარამანმა მათ დიდი წყალობა მისცა, შემდეგ საჭმანს უბრძანა: წადი ჯარნი წაიფიანე და ციხეზედ იერიში მიიტანეთ, იერიშიც მიიტანეს მაგრამ ის ციხე-ქალაქი მაინც ვერ დაიპურეს. დაღამდა თუ არა ყარამანმა ფაშკუნჯს უთხრა: ამ ციხის აღებას ერთი წამალი რამ დავდოთო: ფაშკუნჯმა მოახსენა: ფაღვეანო ღმერთმა მშვიდობით გაგვითენოს და ხუად მე წაგიფიან და ციხის საშუალ ალაგ დავსვამ, შიგნილამ შენ იბრძოლე

და გარედამ ამათ იერიში მიიტანონ და ასე აიღებთ. რა ესე თათბირი გამარჩის, უკრამანსაც მოეწონს. იმ დამეს იქ განისვენეს, რა დილა გათენდა თვითონ ფაშკუნჯზე შეჯდა, საჭმანს და იმის ამხანაგებს კი უბრძანა: გარედამ იერიშის მიიტანა, მათ იერიში მიიტანეს, იმ ქალაქში მეოთხთ დევთა როდესაც მისული ჯარი იხილეს, თვითონაც ბურჯებზედ და გალაგანზე კადმოდგნენ და დიდი ომი შეექმნათ, იმ უამად ფაშკუნჯზე მჯდომი უკრამანი ციხეს გადავიდა. გადავიდა თუ არა უკრამანმა ისეთი ხმით შესძახა ღვთის სახელი რომ იმ ქალაქში მეოთხნი, იმ ხმისაგან უცნობო შეიქმნენ. ფაშკუნჯმა უკრამანი ერთ ციხის საშუალ ალაგ ჩამოხდინა, იმ დროს უკრამანმა საშინელი ხარა გასწია, ისე რომ იქ მეოთხნი დევნი შიშით დაწყლდნენ, შემდეგ ციხე-ქალაქის კართან მივიდა და ასეთი ძლიერი გურზი დაჭკრა რომ იგი კარი ლუკმა-ლუკმად დაამსხვრია და იმ კარიდამ საჭმანი და თერთმეტნი დევნი შევიდნენ; რა ესენიც შევიდნენ, ღვთის რისხვა მათზე დასცეს, მეცინოვნელები ერთ წამზე ზოგი დაითანტნენ და ზოგი კადიხვეწნენ, უკრამანის ბრძანება ის იყო რომ სულ დაეხრებნათ და ქალაქიც დაეგზრათ. მხოლოდ ვინც უკრამანის სარწმუნოებაზე მოიქცეოდა იმას არ მოსრიდნენ. ვინც რომ იხება საბოლოო ღვთის სარწმუნოება, მივიდნენ და უკრამანს მდაბლად თაყვანი სცეს, უკრამანმაც ახატია იმათ თავიანთ დანაშაული.

შემდეგ ბრძანება გასცა რომ ჭაზარქ-დასტის სასახლე დაეგზრათ ძირითურთ, იმის საზერობილეში შევიდა ხახა რომ შვიდი ათასი ადამის ტომნი ქაღნი და თორმეტი ათასნი ვაჟნი, ზერობილნი იყვნენ, ფალე-ვანმა ეს ზერობილნი განთავისუფლეს, მრავალი წყალბა უბოძა და თავთავის ალაგს გაისტუმრა. შემდეგ ბრძანა და იმ ქალაქის ნაქტევი სულ ზღვაში ჩაყრევინა, თუ მიწა თუ ქელი არა გააშვებინარა. ჭაზარქ-დასტის დევები რომელნიც უკრამანს დაემორჩილნენ, რიცხვით ოცი ათასნი იყვნენ. უკრამანი ასეთ ხაირათ იყო განრისხებული რომ, ის ნაქალაქევი მოხვებევინა და ქერი დაათესინა, შემდეგ საუკეთესოს ალაგს კარგები დაატეშინა და შიგ დაბრძანდა. დევები კი საჭმანმა ჭაზარქ-დასტის საძებნელად დაჭვანტა. დევები ჩვიდმეტი დღე დადიოდნენ ოთხივ-კუთხივ, მეთვრამეტე დღეს მოვიდნენ და უკრამანს თავი დაუკრეს და მოახსენეს: ფალევანო, სამანდური გაქტეულა ქუი მთაში მისულა, ფალევანმა ჭკითხა: იქმდის რამდენი დღის სავალია? საჭმანმა მოახსენა: ადამის ტომის სიარულით თორმეტი წლის სავალია; მაგრამ დევნი და ფერაინი ორმოდან ორმოდან-ათ დღეს მივუყენ, უკრამანი ძალიან დადობდა, თავი ჩამოჭვიდა და ერთ უამადლე ფიქრობდა, შემდეგ მალლა აიხელა და ბრძანა: შე

ჩემ ღმერთთან აღთქმა მაქვს რომ, მანამდის სამანდუნ-ჭაზარქე-დასტი სულში არ ჩავიგდო, ჩემ ცოლ-შვილთან არ მივალ და თქვენ ახლა წასვლის თადარიგი ნახეთო. შემდეგ სიმრუდმა მოახსენა, ფალევიანო რადგანაც არ იშლი და წასვლას ემზადები, მე რაღას მიბრძანებ? მე შინ მინდა წავიდე. უარამანმა მოახსენა: ჩემი აღთქმა ეს არის უფალთან რომ შენ არ მომშტრდე და შენვე უნდა მიმიუფანო ქუის მთამდინ.

აქ უარამანის კვალად წასვლა ჭაზარქე-დასტისაკენ და აქვე ჯადოების ამბავი, ჰეიუნუსარას და ხეთუსანარასი რომელ-თაც უარამანი დააბრძანეს.

რას იმ დამემ განვლო, ამ დევთა ლაშქართაგან ასი ათასი ზვადი დევი და იურითნი, ცეცხლის მორქვეველნი გამოარჩიეს, ასეთნი რომ მანამ უარამანი გამოჩნდებოდა, ესენი ეწეოდნენ სააბუიკანობის დავას, უარამანის მზგავსად. შემდეგ უარამანმა აურა ბრძანა: მცირეს ხანს თვითონ ილოცა, შემდეგ სხელი დვთისა ახსენა, ფაშკუნჯზე შეჯდა და სჭმან-ადამიზადი ნაჯახ-მჭერალი წინ გამოუძღვა, ანუაბუზ-ნარამ შეშთაიბარი აიკიდა, რადინარამ იარადის ზანდუკი; რადგანაც შეშთაიბრის წაყვანა ძნელი იყო, ერთი ბაჯახი ჰქონდათ, იმას ასუნებიებდნენ და დაქინებოდა ხოლმე და როცა ადგილს მივიდოდნენ, ცხვირში ძმარს ასხავდნენ და გაიღვიძებდა ხოლმე. სხვა დევებმაც ჭაზარქის ხაზინა აიკიდეს და ისე შეფრინდნენ ჭარში, ურიცხვი მთა და ბარი გაიარეს, ფაშკუნჯი გზა და გზა იმ მთების ამბავს უამბობდა და ისე შექცევით მივიდოდნენ, უარამანმა ერთი მთა დაინახა, ასეთი მაღალი იყო რომ, წვეერი თითქმის ცისათვის მიეზჳინა და ის მთა სულ მაღარობით იყო სავსე— და ამ მაღარობიდან დევების და ცხენების ოდენა ცხოველები გამოდიოდნენ და შედიოდნენ, იმ არე-მარეში ზოგი ისე ფიცხად დადიოდა რომ ფრინველის ფრენას ემზგავსებოდა, რომელიმე ხეებზე ასულიყვნენ და ხილს სჭამდნენ. უარამანს შორიდან ცხენისა და აქლემის ჯოგები ეგონა და ფაშკუნჯს უთხრა ეს კარგი დიდრონი ადგილები ყოფილა: უმჯობესი იქნებოდა რომ ადამიანთ სამყოფი ყოფილიყო, ვიდრე ცხენებისა და აქლემებისა. ფაშკუნჯმა მოახსენა: „ფალევიანო ამ მთას სხელად ქუამურეთის მთა ჰქვინ და ღმერთს ეს მთა ჯიანჭველებისთვის მიუნიჭებია“. შენ რომ ცხენისა და აქლემის ჯოგი გგონია, ეგები ჯიანჭველები არიან

და ეს მადარებებიც იმათ თვითონ გამოუჭრიათ. მაგრამ ღმერთს ამათ
მებრძოლი და წინააღმდეგი კი არაა დაუბადებიაო. უკუას ეშინიანთ
ამათგან, ფერას, ქაჯს თუ ღვეს უკუას. და თუ ხელთ იგდეს ვინმე,
შეუჭმელს კი არ გაუშვებენ. უარამანი დიდათ გაჭკვირდა და ღვთის
განგებულება აღიდა. კვალად იარეს შვიდი ღვე და ღამე და ერთ მთის
სიახლოვეს მივიდნენ, ეს მთა ძალიან მაღალი არ იყო, უარამანმა ჰკით-
ხა: ზეი, სიმრუდი! ამ მთას რა ჰქვია? ამას ქუი-იანში ეწოდებაო, მა-
გრამ ასეთი მთა არის რომ უფვის მთა ხომ გინახავს, იმ უფვის მთას ათი
ათას რვასი გორა აქვს და თითო იმის გორა შვიდი ღვის სავალია,
მაგრამ ეს ასეთია რომ ათი ღვის სავალია, ამ მთის შემკულობა და
სიმშვენიერე სხვა მთებზე უკეთესია, ეს მთა აღმინის აგებულებას ძლი-
ერ რკებს, ისე რომ რაც გინდა სწული იყოს განიკურნება. ამ მთაზე
ერთი საშინელი ხე არის, უწინ ჩემი ბუდე იქ იყო და იქ ვიმყოფებოდი.
რა ღვეებმა გააცოდვილეს და არ მომასვენეს, აქედამ ვიბარკე და ქუი-
ბორჯათის მთას დავემკვიდრე, მაგრამ აქავ მინდა მოსვლა, ამას იქით
თუ შენ ღვეგრძელი მეუფლები შე არათვის შიში შექნება. უარამანმა
უხასუნა: ღვთის ძალით ხომ ეკ ეგრე იქნება, მაგრამ ამას გვედრები
რომ საცა შენი სამყოფი ალაგი იყო და ხე, იმის ძირში ჩამოვხდეთო.
მაშინვე სიმრუდი იმ ხის ძირში მივიდა და იქ ჩამოხდნენ. უარამანმა
რომ ის ხე გაშინჯა, სისქე გააზომინა და რიცხვით ორი ათას სამოცდა
შვიდი მწერთა იყო და იმის ძირში ოცდა ათი ათასი კაცი მოიხრდი-
ლებდა. მუნ ერთი მშვენიერი უკვდავების მზგავსი წყარო გამოდიოდა და
იმ წყაროს ჰინზე მრავალი მშვენიერი საჭმელი ფრინველნი იყვნენ, თუ-
თი-უუში, ბუღბუღი და სხვა მრავალხანი, უკუას თავ-თავის ხმაზედ გა-
ლობდნენ. მრავალი ვეფილნი და სუნნელოვანი ვარდები იყო, ასე რომ
იმათი სუნნელობა კაცს გონებას მოსტაცებდა. საჭმანმა მაშინვე უცხო
და უცხო ფარჩიით გამადა, შემდეგ წავიდა და უარამანისთვის და ფაშ-
კუნჯისთვის მრავალი ფრინველი მოიტანა, შეწვეს და ნადიმი დაიდგეს.
მაგრამ ბევრი რამ აუღლათ თავიანთ საკადრისი სუფრასზედ.

უარამანმა უთხრა: ზეი, ერთგულე ძმაო საჭმან! ახლა კარგი იქნე-
ბა რომ აღმინათ-ტომური სუფრის სამზადისი გვქნდესო და რამდენ-
სამე ღვეს აქ შევექცეთო. მაშინვე გაჭირვების ტალკვისი საჭმანი, ზე
აღზღა და მოახსუნა; წყალობას ვითხოვ, მიბრძანოთ და სიღამაც იქ-
ნება ვიმოვნი, უარამანმა ბრძანება მისცა. საჭმანმა მაშინვე თავისი თერ-
თმეტი ამხანაგი წაიყოლა, შეფრინდნენ ჰაერში და სამ საათზე ზანგი-
ბარში მივიდნენ. საჭმანმა ნახა რომ ზანგი-ბარის ხელმწიფე ერთ მწვა-

ნოვან ალავს მეჯლისზე იჯდა. ეს თორმეტნი უეტრივ დაესხნენ, სუფრა, ღვინო და სუფრის იარაღი, თავის სამზადისით უოველივე მოიტაცეს და მსწრაფად წამოვიდნენ. ამაზე ზანგი-ბარის ხელმწიფე შეშინდა და დედებუფთა მოახსენეს: აგი მოგახსენეთ რომ ეს ადგილი დიდათ საშიში არის მეოქი. ამ სიტყვაზე აიყარნენ და თავის სადგომ წავიდნენ. რა ვახშმის დრო შეიქმნა, საჭმანმა სუფრის. სამზადისი ღვინო და სხვა უველაფერი უარამანს წინ მოართვა. უარამანს დიდათ იამა და ქება შეასხა, ჭკითხა: საჭმან ასე მსწრაფად საიღამ მოიღეთ? საჭმანმა უოველივე მოახსენა, როგორც მოეტაცნა, ამაზე ბეგრი იტინეს, დასხდნენ ღვინოსა და იხტილათს შეექტნენ, ამ ღვინოსა და შექტევაში შვიდი დღე და ღამე იყვნენ. ამ ღვინოს დროს უეტრად ერთი შავი ღრუბელი იხილეს აღმოსავლეთი-ღამ მომავალი, აქედამ მრავალი სხვა და სხვა ფერი იხილუებოდა და შიგნიღამ სხვა და სხვა ხმები ისმოდა საკრავებისა, უარამანმა თაშკუნჯს ჭკითხა: ეს რა უქვიანი ღრუბელია? მან მოახსენა: შოკნი რომ ეს ფერით ჯარი უნდა იყოსო. მაგრამ შტერია თუ მოყვარე ის კი არ ვიცო. მაშინვე გაცეცხლებული საჭმანი ზე წამოიჭრა, ნაჯახი მხარზე გადიდვა შეფრინდა და მომავალ ღრუბელ წინ მიეკება, სიმრული საჭმანის სისწრაფემ გააკვირვა და დიდი ქება შეასხა, რა საჭმანი მიუახლოვდა ნახა რომ ფერით ჯარი იყო, ამ ფერითაგანი ერთი მოიტაცა და უარამანის წინაშე მოიყვანა; ფერამ რომ უარამანი დაინახა გაჭკვირდა, შემდეგ ფრინველ შეხედა, ნახა რომ ესენი უარამანს ემსახურებოან, გააკვირვა და თქვა: ეს ვეშმის მზგავსი ფაღეფანი ვინ უნდა იყოსო.

უარამანმა ჭკითხა: ფერიავ, თქვენი ლაშქარი სად მიდის ან თქვენი უფროსი ვინ არის? სწორედ მითხარ თუ შენი სიცოცხლე გინდა. ფერამ ცხატხით მოახსენა: სწორეს მოგახსენებ, ჩვენ ფერიანი ვართ, რიცხვით თვრამეტი ათასი, ჩვენი ხელმწიფე სავზაბარის სუფთანის სეიღან-შაჰა, ამას ერთი ბრწყინვალე ქალი ჭყავს, სახელად უმან-ფერია ეწოდება, ეს ქალი დაუნიშნავს, დარუნ-შაჰას შვილზედ, მარუნ-შაჰასზე და ახლა მოდიან რომ ქორწილი ქუი-იანამის კალთაში გადაინადონ, რომელსაც სახელად საჰა-ჯარ ჭკვიან, თქვენ კი ამას მოგახსენებთ რომ ეს ადგილი დაავდოთ, არამც ზიანა გეწვიოთ რამე. უარამანმა უბრძანა: ფერიავ შენ წადი და იმათ უთხარ, უარამანი საჰა-ჯარ მუნთს დგასთქო და გთავთ რომ მობრძანდეთ თქო და ქორწილი აქ გადაინადოთ ჩემთანა თქო.

რა ფერია განთავისუფლეს თავი დაუკრა და წავიდა, მსწრაფის სიარულით, მათ მოეწია და მოახსენა: ზეი ხელმწიფეა! მუნთის ხის ქვეშ უარამან-უათილ სახელ-წოდებული ბრძანდება და ას-ათასამდის მეტი დევის

ღაშქარი ახლავს და ლხინს და შექცევასი არიან, თორმეტი დეკნი რომელიც უარუნ-შაჭან თილისმაში იყვნენ და ფარმან-ბარუშიც უკელა მის მსახურობენო. და რაც უარმანს დაებარებინა, უფუელივე მოახსენა.

მათ რომ უარმანის იქ უფონა შეიტყეს ძლიერ გამხიარულდნენ, შემდეგ სეილან-შაჭამ თავის ქალს უმიან-ფერას შეხედა და უთხრა: ჭეი! სუფარულ ასულ ჩემო, უარმანის ნახვა რომ გინდოდა, აწ ახლა ნახვო, იგი აქ ბრძანებულა მუნითის ხის ქვეშ, საცა ჩვენ მივდიოდით, ახლა სჯობს რომ იმის საკადრისი ფეშქაშები მოვამზადოთ, უწინ შენ და მარუნ-შაჭა წადით და ნახეთ, შემდეგ ჩვენც მოგვწევით, ამით რა ესე უთხრა ამ ორთა ძლიერ, იმათ და ორნივე უარმანის ნახვის მოწადინები იყვნენ. მათ ფეშქაშები წაიღეს და უარმანის წინაშე წამოვიდნენ. უარმანმა რომ იგინი დანახა სინარულით წინ მიეგება და ერთმანერთი ძმურის და მამა-შვილურის სიუფარულით მოიკითხეს, უარმანმა იგი ორნი ქალურმანი თავის ტახტს დასხა. რა ქალმა უარმანი გაშინჯა მის მშვენიერებას გაჭკვირდა და სთქვა: მე ამაზე უმშვენიერესი ფალევანი არ მინახავსო. მერე ფეშქაშები მიართვეს და დიდის თავაზით უარმანმა მიიღო და დიდი მადლობა მოახსენა: შემდეგ აგრეთვე სეილან-შაჭამ და მარუნ-შაჭამ, ურიცხვი ფეშქაშები მოამზადეს და ესენიც უარმანს წინ მიეგებნენ და ერთმანერთს ეამბორონენ; სიუფარულით მოიკითხეს, ფეშქაშებიც მიართვეს მოვიდნენ და დასხდნენ. უარმანმა თავიანთ იქ მისვლის მიზეზი ჰკითხა: მათ ქორწინება გამოუცხადეს, შემდეგ სეილან-შაჭამ მოახსენა: ფალევანო, თქვენის აქ მოსვლის მიზეზი რაღა არის? უარმანმა რომ ეს გაიგონა, ამოიოხრა და აზარეჟ-დასტის ამბავი უამბო, მისი ბრძოლა, ორჯულ დამარცხება და გაქცევა. რა სეილან-შაჭამ ესე მოისმინა, მოახსენა: ფალევანო, ვაქებ შენს დამბადებელს რომ სამანდუნ-ჭაზარეჟ-დასტიც დაგიმარცხებია და ვაქებ მშობელთა შენთა, რომელთაც გშვა ეგე ვითარი ფალევანი, რომელ დასაბამილამ სოფელზე არ უფილეს და ვგონებ არც იუოს, ფალევანო ნუ სწუხხართ, იმას ისეთი შარბათი დაუფილავ თქვენგან რომ ვინ იცის სად გადაიკარგა და მგონია იმის პოვნაც შეუძლებელი იუოს.

უარმანმა მოახსენა: სულთანო, თუმცა მართალია შეუძლებელია მაგრამ, მე ეს აღთქმა მაქვს რომ ვიდრე არ ვიპოვნი და იმის საქმეს არ გადავსწევებ, მე ვერც ჩემს ქვეყანაში მივალ, ვერც ცოლსა და ვერც შვილს ვნახავ. და რადგან თქვენ აქ შეგესწავით, ჯერ ქორწილი გადავიხადოთ და შემდეგ იმის საქმეს დმერთი გამარიგებინებსო. მერე დღეს ქორწილი დაიწყეს, თორმეტი დღე და დამე ქორწილი იუო. უარ-

მანი მათ ეჯიფად გაუხდა და შეცამეტე დღეს სიძე რძალი ერთმანეთს შიაბარეს. მაგრამ რადგან ამისთანა სამხიარულად საქმე იყო, უეჭველია მწუხარებაც უნდა მომხდარიყო, ამისთვის რომ დევნი, თუ ქაჯნი და ჯადონი ასტუდობდნენ, უარამანს ამისგან ეშინოდა. იმ დამეს რომ ქალ-ურმანი ერთად შეთვისდნენ, უარამანმა თავისი კარავი იმათის საწოლის წინ დაადგმევინა და სჯამანი თავის თერთმეტი ამხანაგებით იქ იყოლია, რომეღნიც უქეშიკობდნენ. რა დილა გათენდა იგი ქალ-ურმანი ახანოში წაიყვანეს, ახანოს კარი დახშეს და კარზეც უქეშიკობდნენ.

აწ სხვა ამბავი მოიხსენიეთ.

იმ მთის სიახლოვეს ზღვა იყო, იმ ზღვაში დიდი კუნძული იყო, რომელსაც ჯეზირ-ვახვანი ეწოდებოდა, იმ კუნძულში ერთი დევი ცხოვრობდა, სახელად ხეთუენუსრა ერქვა, იმას ერთი შვილი ჭევენდა, სახელად ჭეენუსრა ერქვა, ამ ჭეენუსრას კიდევ ერთი შვილი ჭევენდა, სახელად იენუსრა ერქვა, ეს სამნივე ჯადონი იყვნენ და ყოველის გრძობით სავსენი იყვნენ. ამ უენუსურას სამოცდა ათი წელიწადი ეშმაკისათვის ემსახურნა და ჯადობაზობა ესწავლა, იმასაც თავის შვილისთვის და შვილის-შვილისთვის ესწავლებინა, და ფაღვენობითაც ძლიერნი იყვნენ. ესენი, ამ ჯეზირ-ვახვანში ცხოვრობდნენ, ღვინსა და შექცევასში იყვნენ.

ერთ დღეს რამდენიმე დევნი შევიდნენ და მოახსენეს: ზეი ფაღვეანო, იქნება ჯერ არ შეგიტყვიათ რომ ქუი-იასამის კალთაში საჭაჯარ-მუნთის ხის ქვეშ ღვინი და ქორწინობა არის?! სეილან-შაჰსა და არუნ-შაჰს მრავლის დაშქრით იქ იმყოფება, სააზურანისც ასი ათასის ჯარით და ქეომარ-ხელმწიფის საზურობილეში რომ თორმეტნი დევნი იყვნენ დამწევადეუღნი, სჯამანი, რადინარა, აქაქუნა, თეთრი და სხვანი დევნები რომეღნიც ქვეუენის ამოხრებუღნი, ისინიც უარამანს ახლავან და სიმრუდობარუშიც, დიდ ღვინში და შექცევასში არიანო და დღეს თუ ხვალ იმ ქალ-ურმათ ერთად შეჭურანო. რა ჭეენუსურამ ესე გაიგო, თქვა: ნახეთ რა განსაცდელში ჩავცვივინუღვართ. ესე თქვა და ამოიხარა, თურმე რამდენიმე წელიწადი იყო რომ ეს საძაგელი, ამ სეილან-შაჰსას ქალს უშიან-ფერას გაარშიებოდა და იმის მამასაც მოციქულს უგზავნიდა რომ ცოლად მამეცო, მაგრამ რამდენჯერაც სეილან-შაჰსას იმისგან მოციქული მოუვიდა იმას ზასუხს ამას აძლედა რომ ჩემი ქალი ჯერ უმაწილიაო და ამიტომ ვერ მოცემო, მაგრამ ეს წყეული ნიადგ ამ ცდაში იყო რომ ის ქალი მოეტაცნა, მაგრამ მამა უშლიდა და ეუბნებოდა, ჩვენ სე-

ილან-შაჰს ერთის ქალის გულისთვის, მტრად არ გადავიკიდებთ, ამისთვის რომ იგი მიწიდან შექმნილი უარამანი შემწე ჭეჟავს, მაგრამ რაკი ახლა ჭეჟუნუსრამ იმათი ქორწინობა შეიტყო, ვეღარ მოითმინა, თავისთან მსხდომ დევთ შეხედა და უბრძანა: თქვენ წადით და ეცადებით როგორც იყო, ის თნნი ქალ-ურმანი მოიტაცეთ და აქ მომგვარეთ, მე ამის სამაგიეროთ დიდათ დაგაჯილდოებთ, მაგრამ იმათ ჰასუხი არა მისცესრა, ამასე ჭეჟუნუსრა განრისხდა და უთხრა: თქვენ წეუეუნო, მე თქვენ მუნათს რად გავწევ, მე ხომ არ დამიჯერეთ და ამას იქით ჩემის მეტი მტერი აღარ გინდათო, რა ესე თქვა: მსწრათელ აფრინდა და სცა ქალ-ურმანი აბანოში იუენენ, იქ მივიდა, უზინრად აბანოში შევიდა, იმ ქალ-ურმათ წამალი რამ უყო, უსულო ჭქმნა თრნივე და მოიტაცა და ჯეზირ-ვახვანში წაიწევანა, იგი ურმა მარუნ-შაჰა სახერობილეში დააკრძალა და მნათობი ქალი გი თავის სახლში მიიყვანა. რა უმიან-ფერიათ თვალეზი ახილრა, ნახრა რომ ერთი საბატელი მურალი დევი წინ უდგას. რა ქალმა ესე იხილრა სტნა რომ აღარა გაეწობოდარა, სიმხნე იხმარა და ხერხიანის სიტუეებით ლაჰარაკი დაუწყო, ესრედ: ზეი დევთა ხელმწიფევი, ან ეს აღაკი რა არის!? ან შენ ვინა ხარ და რა გქვიანო?

ჭეჟუნუსრამ უთხრა: მნათობო, ეს აღაკი ჯეზირ-ვახვანია, მე ჭეჟუნუსურა მქვიანო, მამჩემს უენუსურას უძნიან და მე ამ ჯეზირ-ვახვანის ხელმწიფევი ვარო, მე დიდიხანია შენი არშიევი ვიყავ, მამაშენს ბევრი მოციქულები გაუგზავნე მაგრამ არ მომცა შენი თავი და ახლა დრო ვპოვე, შენ და მარუნ-შაჰა აბანოდამ მოგიტაცეთ. და ახლა შენს დროს ამ ქვეყანაში მწუხარებით ნუ გაატარებ და განსვენებას ნუ დაჰკარგავო. ქალმა ჰკითხა: მარუნ-შაჰა რაღა უყავო? მან წეუეუნო, უთხრა: შენ მარუნ-შაჰას ვეღარ ნახავო, ის სახერობილეში დავკრძალეო, ქალმა ამოიხსრა და უთხრა: „ჰადათ ხელმწიფევი, რა ვქმნა მეც არ მინდოდა ის ქმრათ, მაგრამ მიწიდამ შექმნილის უარამანის შუამავლობით მაგას მიმცა და ახლა რა შენ გიხილე, ჩემი გული დიად შეგეტრთა და შენი სიყვარული გულში ჩამივარდა, მაგრამ რადგან შენთვის გინდივარ და მეც შემეყვარდი, ძალათაც რომ გამავლო მე შენ აღარ მოგშორდები და მხოლოდ ამ წყალბას ვითხოვ რომ ამ თრმოდს დეეს თათბირი მომცეთ, და მეორე ესა რომ, მარუნ-შაჰა გავანთავისუფლოთ, ამისთვის რომ ამ თრმოდც დეეს მე ერთ წამალ მოვიმზადებ რომ კაცის მომკვლეელი იყო, ის წამალი უარამანს როგორც იყო დავაღეეინოთ, ის მოკვლათ და რა ის მოკვდება რუბი-მასკუნიც ჩვენი იქნება, ყათის მთაც, ზღვაცა და ხმელეთიცა, მერმე მხიარულობას და შეებას მივეცეთ. ჰადოს ეს დიდათ იამა და ნე-

ბა დართო, მაგრამ მარუნ-შაჭა უარეს ალაგას დააკრძალა და რამდენიმე დღეანი ქეშიკად დაუდგინა, მოვიდა და უთხრა: მნათობო, მარუნ-შაჭა განთავისუფლეთ. ეს ქალი მაშინვე მიხვდა რომ არ გაენთავისუფლებინა, მაგრამ მეტი ვერა ჰქმნარა, და მარადის ცისა და ქვეყნის დამბადებელს ევედრებოდა, იმ ჯოჯოხეთიდან დასსასა, ამ ჯადომ ქალს ერთი წრე შემოუფლო და შიგ დააყენა და მარადის ორმოცის დღის გასვლის მყოფრებელი იყო.

აქ უკრამანისა და სეილან-შაჭას ამბავიც მოიხსენიეთ. იმ დღეს რა ქალ-ურმანი ახანოში გაგზავნეს, დევი და ფერიანი ქეშიკად დაუყენეს, მრავალი უცადეს მაგრამ ახანოდამ აღარ გამოვიდნენ. ამასე დიდად გავეირვებულნი შევიდნენ ნახეს რომ, აღარც ქალი და აღარც უმაწვილი, მაშინვე სძებნელად დევი და ფერიანი დაფანტეს, მაგრამ ვერა გაიგეს-რა და თავ-პირის ცემით მოვიდნენ და იმათ დედამას და უკრამანს შეატყობინეს. მათ რომ ეს ამბავი შეიტყეს, მეორეთ მოსვლის მოგავსი გლოვა-ტირილი შეჰქმნეს; ისინიც ახანოში მოვიდნენ და ვერა ვინ იხილეს, ბევრი აქეთ-იქით ეცნენ მაგრამ რაღას გააწეობდნენ. წამოვიდნენ თავ-პირ ცემით უკრამანთან. უკრამანიც დიდათ იყო შეწუხებული, ასე რომ მრისხანებით ანთებულ ცეცხლსა ჰგავდა. მაგრამ იმათ დიდი ნუგეში მისცა და უთხრა: თქვენ მაგისტვის ნუ სწუხხართ, დვთის მადლით იპოვებთ; ცოტა გლოვა დაწინარეთ რომ სიტყვას მაქვს სათქმელიო.

ამათ გლოვა დაწინარეს, უკრამანმა ჰკითხა: თუ იცით, ამ ახლო ადგილებში ან დევი ან ჯადოები იპოვებიან? თუ მაგვარი ვინმეები არიან, უთუოდ იმ ქალს გარეშეობა ადრევე და ეს მათგან იქმნებო! შემდეგ სეილან-შაჭამ მოახსენა: ჭეი სააზვირანო, ჩემს მტერს რიცხვი არ შეეგდებო, მაგრამ რადგანც თქვენი ხელდებულნი ვართ, ჩვენ მტრობა ვერა ვინ გაგვიბედაო და ახლა ვი ეს განსაცდელი შეგვემთხვავო და არ ვიცით ვისგან არის. მაშინ უკრამანმა ახედა და საჭმანს უბრძანა: ჭეი ჩემო ერთგულო საჭმან და გაჭირვებაში თავ-დადებულო! შენ შენის თერთმეტის ამხანაგებით წადი ეს მთები და არე-მარე სულ დაიარეთ და ეგები დვთის ძალით იმ დაკარგულებისა შეიტყოთ რამეო. მაშინვე საჭმანმა თავის ამხანაგები შეჰყარა და ამ მთებისაკენ ფიცხად წარვიდნენ უველა ალაგები დაიარეს, მაგრამ მნახველიც ვერა ჰპოვეს, არამც თუ დაკარგულები ეპოვათ, ამასობაში შვიდი დღე და დამე გავიდა, დაბრუნდნენ და წამოსვლა დააპირეს, ამ მომავლობაში ჯეზირ-ვანვანს გვერდით გამოუარეს. საჭმანმა სთქვა: მოდი ესეც გავშინჯოთ და ისე დავბრუნდეთო, მაგრამ ძმანო ნიადგ უამს გაფრთხილება გვმართებთ, ამიტომ

რომ ბრძოლის მხარი შერჩის, შემდეგ ჩხრეკა დაუწიეს, ერთ მადარაში შევიდნენ ნახეს რომ ერთ დევს კანჯარი დაუჭერია შამიურსე აუგია თან სწვამს და თან სჭამს, საჭმანი ფარვით მივიდა, ნაჯახის ყუა თავში ჩასთხლიშა და დევი შებნიდა, შეკრა და კარზე გამოვიდა. რა ეს დევი ცნობას მოვიდა, საჭმანი და თერთმეტნი დევნი იხილა და ცახცახი იწყო. შემდეგ საჭმანმა უთხრა: ნუ კი შეშინდი ბერო დევი, მე ერთსა კავითხავ, თუ სწორეს შეტყუვი გაგანთავისუფლებ, დევმა კანკალით მოახსენა: თუ ვიცი რამე სწორეს მოგახსენებ. საჭმანმა ჭეუხუსარას ამბავი ჭკითხა: და იმ ქალ-ურმის მოტაცებისა. იმ დევმა რაც იცოდა ვეკლავიერი სწორედ მოახსენა. რა საჭმანმა უოველივე შეიტყო ის დევიც საბაოთ დვთის სჯულზე მოაქცია და გაუშვა. იმ დევმა მცირე რომ წაიარა, რადინარა მოეწია დასტანები სცა და მიწასთან გაასწორა, საჭმანმა და სხვათა ამბე სიცილი დაიწიეს და ჭკითხეს, რისთვის მოჭკალ, რა დავიშავა? მან უხასუხა: ჭეი ძმანო, საბაოთ დმერთსა ვფიცავ, თუ ეს ცოცხალი წასულიყო საქმე ავად მოგვივიდოდა. შემდეგ საჭმანმა დევებს უთხრა: ჭეი ძმანო, დღეს გარჯის დღეა და სააზურანის ერთგულობაც დღეს უნდა გამოვიჩინოთ. თქვენ აქ მომიცადეთ, მე ამ სასახლეში შევალ და ნუ თუ მოწყალებითა დვთისათა იგი ჯადო ვზოგო როგორმე, მაგრამ ნიადაგ უამს გაფრთხილებუფნი იყავით. საჭმანი სხვა სახედ შეიტვალა და ჭეუხუსარას სასახლეში შევიდა და ერთს კუნტულში მიიმალა. იმ უამად იგი წეუელი, მარუნ-შაჰას სატანჯველათ შესულიყო, რა გამოვიდა საჭმანმა იმ წეუელ თვალი მიადევნა. იმან ერთი ფოლადის კარი გააღო და შიგ შევიდა, იქ მცირე ხანი დაჭყო, მერმე გამოვიდა და თავის სამეოფო ქალაქში შევიდა. ეს ჯადო რომ გასცილდა, მაშინ საჭმანი გულუშიშრად მივიდა ის ფოლადის კარი გააღო და შიგ შევიდა, მუნ ერთი ხარხამინი იყო ჩასასვლელი, რა იმ ხარხამინში ჩავიდა, უცნო სასახლე იყო. რა მიიხედ-მოიხედა, ნახა რომ მარუნ-შაჰა ოთხსავე ხელეუებით კართხმული ძელებზედ ჯაჭვებით ეკრა. ამას კარდა ორას თხუთმეტი დევთა და ფერიათა სარანდინნი ფალეფანნი თავდადმა კვიდნენ და გმინავდნენ. ესენი უარამანის ლაშქრიდამ მოენადირებინა. საჭმანი მიუხლოვდა და რადაც ასუნებინა, მარუნ-შაჰა ცნობას მოიყვანა. მარუნ-შაჰამ რომ თვალი აახილა და საჭმანი დაინახა, ასე ეტონა ახლად დაუბადეო, მაშინვე უმაინ-ფერიის ამბავი ჭკითხა, საჭმანმა მოახსენა: ჩვენ ბევრს ვცადავით, ვეძებთ, მაგრამ ვერსადა ვზოგეთ, შენ ნუ შესწუხდები თუ დვთის მოწყალებით სააზურანი ცოცხალი გვეუფლება იმას უზოგნელს არ გაუშვებს. მაშინვე განთავისუფლა მარუნ-შაჰა და უოველნი ჰურობილნი,

გამოასხვ და თავის ამხანაგებთან მისხვ, ესენი დიდს მხიარულებას მიეცნენ და საჭმანს ქება შესხეს და მაშინვე ურამანისაკენ წამოვიდნენ და ყოველივე თვითთუფლად მოახსენეს.

რა მათ მარუნ-შაჰა იხილეს ცოტა მწუხარება დაუმსუბუქდათ, მარუნ-შაჰამ სიმაძრეს, სიღედრს და დედ-მამას, ყველას ხელზე აკოცა და თავის ამბავი უამბო ყველაზეერი, მაშინ სეილან-შაჰა ტირილით მოიჭრს და საჭმანს ჰკითხს: საჭმან სად არი ჩემი ასუელი უმან-თერია? საჭმანმა მოახსენა: ნუ შესწუხდებით, მე ვიცი საცა არი და ღვთით საპაუიანნი განთავისუფლებს. ურამანმაღ ნუგეში მისცა და უთხრა: ხელმწიფეო, ნუ სწუხხარ, მცირე მომიცაღე და შენ ასულს მე გიჩვენებო; სეილან-შაჰამ მოახსენა: საპაუიანნო თუ გვიბძანებ ჩვენც ჯარით გაიხლებითო. ურამანმა მიუგო. ჯარით წასვლა არა სჯობს, ამიტომ რამ ჯადოს ჯარი ყოველთვის ავებს თქვენს ჯარს. თუ განსოვთ უმანგ-ხელმწიფეს რა უყო ოჭუყალი-ჯადომ (იხილე მესამე კარი), მოელი ერანი ლამის გააოხრა, მაგრამ მაინც ის ჯადო ღმერთმა დაამხო. ამისთვის ჯარით წასვლა არა სჯობს, შემდეგ ურამანი ზე წამოღვა, მცირე იარაღი წაიღო, მხოლოდ, ტანსაცმლის ქვეშ თიღიუამუამი (ხმალი) შემოიკრა და ყველა ტანისამოსზე ჯადოს განმაქარვებელი ლოცვა დაწერა და საჭმანს უბრძანა: მარტო შენ უნდა წამოიყუეო. საჭმანმა თავი დაუგრა, ურამანმა საჭმანს შუბლს აკოცა, საჭმანმა ფაღვეანი ზურგს შეისვა და ჰქარში აფრინდა. ათ დღეს ჰქარით იარეს, მეთერთმეტე დღეს ჯეზირ-ვანხვანში მივიდნენ და ერთს მშვენიერ ალაგ ჩამოხტნენ.

აქ დავის ამბავი მოიხსენიეთ. იმ დღეს ჰქერუსარა, მნათობ ქალთან შევიდა და უთხრა: ზეი მნათობო, შვიდი დღე კიდევ დარჩომილა ვადამდის, მაგრამ მე მოთმენა აღარ შემიძლიან, დღეს თუ ჩემს ნებს არ აასრულებ არ შემიძლიან მოთმენა, მივიდა მოკხვია და კოცნას ლაშობდა, ქალმა მაშინვე თავი სასიკვდილოთ გამოიმეტა და ერთი ასეთი სილა შემოჰკრა იმ ჯადოს რამ ცხვირ-პირიღამ სისხლი წასქდა. ჯადო განრისხდა და შესწიფლა: ზეი შე როსკიზო! იქნება მართალი გეგონა, მარუნ-შაჰას გაშვება, დამაცაღე წავიდე გამოვიყვანო და შენ წინ ლუკმალუკად დაგვლიჯო. მე ვიდრე ესე არა ვქნა, მე შენ არ დამომორჩილდები. რა იმ წყუელმა ესე თქვა, ქალი სიკვდილათ მიიწურა, მაგრამ სიმხნეს თავი მისცა და თქვა, ჭირს გაძლება უნდაო და ღმერთს ეკვდრს მხურვალის გულისთ, იმ ადგილიღამ განთავისუფლებისათვის. რა ჰქერუსარა საპერობილეში შევიდა. ნახა რამ არც მარუნ-შაჰა არის იქ და აღარც სხვანი პერობიღნი. ამაზე გაშტერებული გამოიქცა და იმ ქალთან მო-

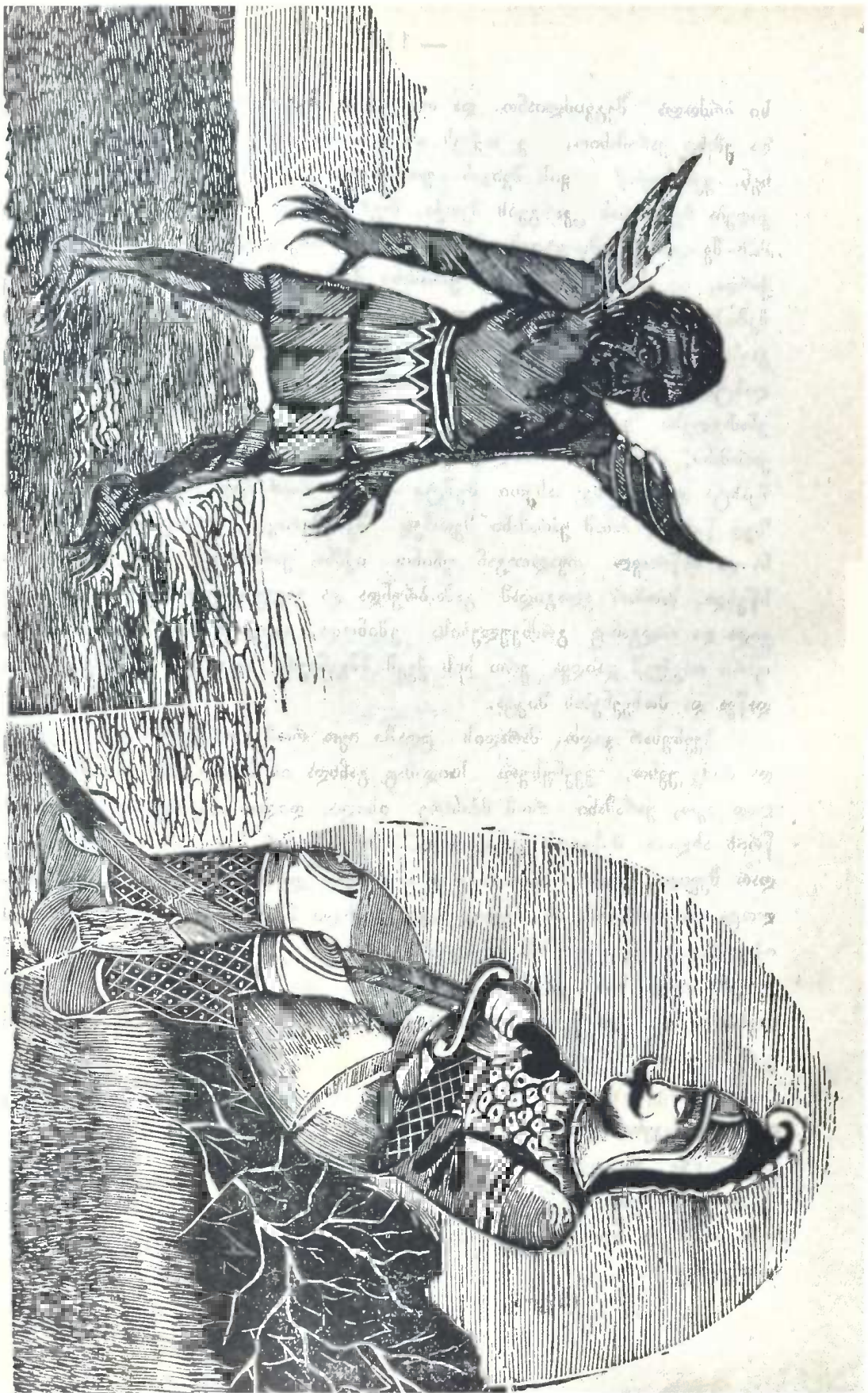
ვიდა, ჰკითხა მარუნ-შაჭა და სხვა ჰერობილნი ვის განთავისუფლებია? ქალმა უპასუხა, მე ეგ კი არ ვიცი და თუ მართლა ისინი განთავისუფლდა ვინმემ, ახლა შენგან აღარას ვიპოვიო—და დიდ მხიარულებას მიიტაცა. რა ჯადომ იმის მხიარულება ნახა, განრისხებულმა დაუძახა: ზეი შე როსკიზო! ასეთ ალაგ წაგიუვან რომ თუნდ ზღვა და ხმელი ყარამანთ გადიქტეს, იქილამ ვერაფერ გამოგიუვანოს. რა დროსაც დევი ამას ამბობდა, ერთი ასეთი ხმა მოესმა რომ ეგონა ცა ქვეყანას დაეცაო, იმ ჰეზირ-ვახვანის არე მარკემ რევეა დაიწყო. ამ ჯადოს ჰკეუა დაეკარგა, რა გონებას მოეგო თქვა, ნეტარ ეს რა უნდა იყოსო? იმ ჟამად რამდენიმე დეგნი შემოცვივდნენ და უთხრეს: ნეტარ რას გაშტერებულხარ და დგეხარო, აგერ კარზე მიწოდან შექმნილი წვეულები ყარამანი მოსულა და ლამის ქვეყანა გააოხროსო. რა ჰქუენუსურამ ესე გაიგო მაშინვე კარზე გაქოვიდა, ნახა რომ იმ ქვეყნის დეგნი შეურიღან და ყარამანს ებრძვიან, აგრამ ყარამანს იმოდენა დაეხტა რომ იმათი სისხლი დიდ მდინარე წაღსავით მიდიოდა. რა მარცხნივ მიიხედა ნახა რომ ქვეყნის ამოხრეული საჭმანი, ნაჯახ ხელთ მპურობელი უწყალოდ ხტეს და საშინელი მებით ნარასა სწევს. რა ჰქუენუსურამ ესე იხილა, ამოიხრა და შესძახა! ვადნო დეგნო ნუ გაუშვებთ, მაგ მიწოდან შექმნილსო. მაშინ დეგთა იმხნე იხმარეს და კვალად შემოუტოეს, ყარამანს ხმალიც ბევრი სტეს დახტოცა, მაგრამ ვერა აუნესრა. თვითონ კი თიღიყამუამისკან შეიმუხნენ და იმათი ხმლები და ლახტებიც, თიღიყამუამზედ იმტერეოდა.

იმ ჟამად საჭმანი ომილამ გამოვიდა და ჰქუენუსურას სასახლეში შეიდა და ერთ გამოთხრილ ხეში შეჯდა და დაიმაჯა, მაშინ ჰქუენუსურამ მდენსამე დეგს უთხრა: წადით და ის ქალი ერთის მხრისაკენ გააქეთო. ეს დეგნი მსწრაფლ წამოვიდნენ და ქალთან შევიდნენ საჭმანი ომილამ გამოვიდა და იმ დეგებს უკან მიჰქევა, ნახა რომ იმ ხარხამინში მაინ-თერია ჯაჭვებით აბია და ეს დეგნი მივიდნენ და იმის წაყვანას ამბობდნენ. ქალმა სიმხნე ინმარა ხანჯალი წართვა ერთ დეგს და იმას მოუქნია, მანამ ეს ქალი ხანჯალს მოუქნევნდა, საჭმანი მიუხტა და იმ დეგს ასეთი ნაჯახი სტა რომ შუა გაწევიტა, მეორეს ხელი წააგლო, მიქნია და კლდეს მიარტუა, შემდეგ რა სხვა დეგთა ესე იხილეს, გაიხვეწნენ, საჭმანი მივიდა, ჯაჭვი შემუსრა და უმიან-თერია განთავისუფლდა. რა ამ ქალმა საჭმანისა ესეთი სიმხნე იხილა, დიდ მხიარულებას იტაცა, მივიდა ხელს აკოცა და უთხრა: ბედნიერმიც არის სახელი ყარამანისა და სახელი შენი, ამანაც მადლობა მოახსენა და სტა ყარამანი რძოდა იქ მიიყვანა.

რს გამოვიდნენ ნახეს რომ ყარამანს დევეები შრავალი დაუხრცია, ზოგნიც დაუფანტავს და ჭეუნუსარა ცდილობს დევეების ფეხის შემკრებას, და ვერა გაუწევია, ჭეუნუსარა სსახლეში შეიჭრა, ლამობდა ის ქალი მოეტაცნა, მაგრამ ნახს რომ იმ ქალის ჯაჭვები დამტრეულია და არც ქალი სჩანს, იმ წყეულმა შიშით ვეღარა გააწეორა, იქ ვეღარ დადგა, ერთი ამოიხრია და ჯეზირის მთისაკენ გაიქცა. იმ ჟამად ამის მამა ჯეზირში იმყოფებოდა. ჭეუნუსარა მივიდა მამას ხელს აკოცა და თავისი თავის გარდასავალი უანბო და ყარამანისაკენ შესწიფდა. რა უყენუსარამ ესე მოისმინა უთხრა: შვილო ეგ კარგი საქმე არ გიქნია რა ყარამანი გაგიტრეობია, ხომ ხედავ რომ ზღვა და ხმელეთი სულ იმას უჭირავს და უველას ისა ჭეუვს ზატრანთ, იმას ვერცარა ჯადო მოკვიდება და ვერცარა ფალეუანი გაუძლებს. მაშინვე ცამეტი ათასი ჯადოს და დევის ლაშქარი შეჭეარეს და ყარამანისაკენ წამოვიდნენ.

აქეთ მხარეს ვინც ყარამანის მებრძოლნი იუენენ, უველა გაიფანტნენ, ყარამანმა საჭმანი ვეღარ იხილა, ამაზე ძლიერ შეწუხდა, რა მარცხნივ მხარეს მიიხედა, ნახს რომ საჭმანს უმან-ფერია მოჭეავს, ყარამან დიდათ გაეხარდა, საჭმანმა როგორც გაანთავისუფლა უოველივე მოახსნა: იგი მნათობიც მივიდა და ყარამანს ხელს აკოცა და მადლობა მთახსენა: ყარამანმა საჭმანს უბრძანა: აწვე უმან-ფერია წაიუვანე და თავს დედ-მამას ჩააბარე და ჯარი აქ მოიუვანეო რომ ეს ჯეზირ-ვანხანი აფორბროფო და ეგები ჭეზარექ-დასტთან წასვლა აღარ დაგვიგვიანდეს. მაშინვე საჭმანმა თავი დაუკრა, უმან-ფერია მხარს შეისვა და წაიუვა. მაშინ ყარამანი მარტო დარჩა და ერთს წყლის შირს განისვენა დაღუფლობით. იქიდან წყეული ჭეუნუსარა და იმისი მამა უენუსარა, ცაქტი ათასის ლაშქრით იმ მიხდარს მოვიდნენ. ნახეს რომ ყარამანი წერტოა. იმის მარტო უოფნისათვის დიდათ გამხარულდნენ და ოთხსე მხარეს ალყად შემოერტყნენ. რა ყარამანმა ესე იხილა, გულხელი დაკრიფა და ღვთის სახელი ისეთის ხმით შესძახა რომ ოთხსე მხარე ზრიალი დაიწყო. თიღიყამუამს ხელი მოიფლო და ამ ჯარში გაერია და დაუწყო ხოცვა, ნარას მალ-მალ სწევდა და ამ ნარის ხმაზედ მრავალი უსულოდ შეიქმნებოდნენ. თუმცა ეს ჯარი ყარამანს კარს შემოერტრეა მაგრამ დასაკრავად ერთიც ვერ მიუღვა ახლოს თიღიყამუამის შიშით რა ყარამანი კი უწეალოდ ხოცდა, ისე რომ მკვდრების მთები შეაუენა.

ჭეუნუსარამ ნახს რომ საქმე ძლიერ გაჭირდა, მაშინ შესძახა: ნაჯადოთ ლაშქარნო იმოქმედეთ თქვენი ხელოვნება, ამათ მოახსენეს: რც ვიცოდით სულ დავასრულეთ, მაგრამ ამას არა მოკვიდარათ და არც ამა-

სი ბრძოლა შეგვიძლიანო. და თუ თქვენ შეგიძლიანთ რაზე, ემანდ შენ და ემანდ ურამანიო, ესე თქვეს და უველანი თავის მხარეს გარდინვეწენენ. უფნუსურამ თავის შვილს უთხრა ავი გითხარ. რომ ურამანის გადაკიდება ჩვენ არას გვარგებს შეთქი, მაგრამ ახლა რა გაეწეობა, ესე თქვეს მამა-შვილთა შემოუტიეს, მინამ ახლას მოვიდოდნენ, ურამანი არ აჩქარდა, რა ახლას მოვიდნენ ურამანი შეახტა და მამას თიდიუამუამი ისე შემოჭკრა რომ თავი კიტრივით გააგდებინა და იმისი სული ჯოჯოხეთს გაისტუმრა, მამინ ჭეუნუსარა მოუხტა და ურამანს გამწარებული მძიმე ლახტი დაჭკრა, ურამანმა რა ის ნახა შეშინდა, ამისთვის რომ იმაზედ უსაძგლესი უბილწესი და უმურალესი არა ენახარა. დიდათ შეეზიზლა ურამანს, ის ლახტი თიდიუამუამს აატანინა, მამინ ქარის უსწრაფესად შეახტა და გულზე ასეთი მუშტი დაჭკრა რომ ჭკუა შეეცვალა და მიწაზედ წაიქცა, მანამ ურამანი მეორედ შემოჭკრავდა, რადაც თილისმა ჭქმინა და მსწრაფელ თვალთაკან უჩინო იქმნა. ურამანი ამაზე დიდათ შესწუხდა, საომარ აღაკიდამ გამობრუნდა და გაჯავრებული ერთ ბადში შევიდა და რადგანც გრძნეულებიას ეშინოდა, თიდიუამუამი არ შემოიხსნა, ფარი თავქვეშ დაიდვა ერთ ხის ქვეშ მშვენიერ ადგილს წრე შემოიფლო დაწვა და მოსვენებას მიეცა.

ჭეუნუსარ ჯადო, მარადის ცდაში იყო რომ ურამანზე დრო დაეცვა და რაზე ეგნო. ჭეუნუსურა საიღამაც გაჩნდა იმ ბადში საცა ურამანი ძილად იყო, ურამანი რომ მძინარე იხილა, დიდათ გამზიარულდა და იმ წრის ახლას მისვლას ცდილობდა. მაგრამ ვერ შეუვიდა, რა წრეში ვედარ შევიდა, ერთი ღორის ტყავი მოიღო და გრძელი ლელწამი, შეულოცა და შორიღამ ის შელოცვილი წამალი მძინარეს ჰირს შეაყარა და იქავ დადგა. მცირე ხანს შემდეგ ურამანს გამოეღვიძა, იგრძნო რომ ჭეუნუს თვალ წინ დაუბნეულა და ვედარა დაინახარა, ხელსახოცით თვალებს წმენდა დაუწყო, მაგრამ მაინც სინათლე აღარა ჭქმინდა და უფრო უარესი ემართებოდა.

მამინვე წამოიჩოქა და დმერთს დაუწყო ვედრება: „კმაღლობ შენ, ცისა და ჭეუნის შემომქმედო დმერთო, გადიდებ შენ უოველთვის და გაქებ, შენ უმჯობესად იცი რომ მე ღირსი ვიყავი და იმისთვის მომეველინა მე შენი რისხვა, არც ჯადოს ბრადია, არც ქაჯისა, მხოლოდ ჩემს თავს და ცოდვას ვაბრალებ, და როგორც შენი ნება იყოს ისე აღსრულდეს“.

(ზავრძელება მეშვიდე კარში იხილე).

